

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

SUÇ EKONOMİSİ VE TERÖRÜN FİNANSMANI

Doktora Tezi

Önder YÜCEBAŞ

Ankara-2010

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

SUÇ EKONOMİSİ VE TERÖRÜN FİNANSMANI

Doktora Tezi

Önder YÜCEBAŞ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Orhan ÇELİK

Ankara-2010

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

SUÇ EKONOMİSİ VE TERÖRÜN FİNANSMANI

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Orhan ÇELİK

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Ercan BAYAZITLI

Doç. Dr. Orhan ÇELİK

Doç. Dr. Kadir GÜRDAL

Doç. Dr. Akin KOÇAK

Yrd. Doç. Dr. C. Yiğit ÖZBİLİR

E. Bayazitli
Orhan Çelik
K. Gürdal
A. Koçak
C. Yiğit Özbilir

Tez Sınavı Tarihi: 21/09/2010..

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖNSÖZ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ VE SUÇ EKONOMİSİNİN HUKUKİ BOYUTU

I.Suç Kavram ve Tanımı	4
II.Suç Tasnifleri.....	10
A. Faillerin Maksatları Açısından Suç Tasnifi.....	11
B. Toplumun Gösterdiği Tepkinin Niteliği ve Şiddeti Açısından Suç Tasnifi...	12
C. Diğer Suç Tasnifleri	12
III.Suç Ekonomisi.....	24
A. Kavram Tanımlanması ve Tasnifi	24
1. Kriminolojik Yönden	35
2. Hukuki Yönden	35
3. Ceza Yargılama Kuralları Yönünden.....	36
B. Suç Ekonomisinin Nedenleri.....	38
1. Global (Küresel) Nedenler	39
2. Bölgesel Nedenler	39
3. Ulusal Nedenler.....	40
4. Sosyo-Politik Nedenler	40
5. Ekonomik Nedenler	41
6. Kamu Otoritesini Yetersizliği	41

7. Sosyo-Ekonomik ve Yönetmel Nedenler	42
8. Hukuki Nedenler	43
C. Suç Ekonomisinin Boyutları	43

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇ EKONOMİSİNİ OLUŞTURAN SUÇ TÜRLERİ

I. Suç Türleri	52
A. İhaleye Fesat Karıştırma	52
B. Beyaz Yakalı Suçları	65
C. Bilişim Suçları	70
1. Genel Olarak Bilişim Suçları	70
2. Türk Ceza Kanununda Bilişim Suçları	80
a. Bilişim Sistemine Girme	81
b. Sistemi Engelleme Bozma Verileri Yok Etme veya Değişirme	83
c. Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması	84
D. Vergi Suçları	86
1. Vergi Suçlarının Tasnifi	88
a. Vasıfsız (Basit) – Vasıflı (Nitelikli) Vergi Suçları	89
b. Mali Cezalı – Adli Cezalı Vergi Suçları	89
c. İdare Hukuku Kapsamlı – Ceza Hukuku Kapsamlı Vergi Suçları	90
d. İdari – Adli Vergi Suçları	90
e. Yönetmel – Kamusal Vergi Suçları	91
f. Kusursuz – Kusurlu Vergi Suçları	91
1) Kasta Dayanmayan (Taksirli) Vergi Suçları	92
2) Kasta Dayanan Vergi Suçları	92
2. Hürriyeti Bağlayıcı Ceza Öngörülen Vergi Suçları	93
a. Kaçakçılık Suçları	93

b. Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu	99
c. Mükellefin Özel İşlerini Yapma Suçu	102
3. İşletmelerde Vergi Suçunun Nedenleri	103
a. Mali ve Ekonomik Nedenler	104
b. Vergi Sisteminden Kaynaklanan Nedenler	107
c. Vergi İdaresinden Kaynaklanan Nedenler	109
E. Kaçakçılık	111
1. Kaçakçılık Kavramı	111
2. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uyarınca Kaçakçılık	114
a. Genel Açıklama	115
b. İthalat Kaçakçılığı Suçları	116
c. İhracat Kaçakçılığı Suçları	117
3. Kaçakçılığa Konu Edilen Emtia Uyarınca Kaçakçılık Türleri	117
a. Uyuşturucu Kaçakçılığı	118
F. Yolsuzluk	121
1. Yolsuzluk Kavramı	121
2. Yolsuzluğun Nedenleri	128
3. Yolsuzluk Türleri	133
a. Doğrudan Ceza Yaptırımına Bağlanan Yolsuzluk Türleri	135
1) Rüşvet	135
2) Zimmet	136
3) İrtikâp	137
4) Dolandırıcılık	137
5) Güveni Kötüye Kullanma	138
6) İçerden Öğrenenlerin Ticareti (Insider Trading)	139

b. Dolaylı Olarak Ceza Yaptırımına Bağlanan veya Suç Sayılmayan Yolsuzluk Türleri.....	140
1) Rant Kollama	140
2) Lobicilik	141
3) Oy Ticareti	141
4) Kayırmacılık.....	142
5) Diğer.....	143
G. Karaparanın Aklanması.....	144
1. Karapara ve Karapara Aklama Kavramı	144
2. Karapara Aklamanın Aşamaları	152
a. Yerleştirme (Placement) Aşaması	153
b. Ayırıştırma (Layering) Aşaması	154
c. Bütünleştirme (Integration) Aşaması	154
3. Karapara Aklama Yöntemleri	155
4. Karapara Aklamanın Boyutları	157
H. İşletme Odaklı Hileler	161
1. Hile Kavramı ve Açıklaması	161
2. İşletme Odaklı Hilelerin Sınıflandırması	168
a. Çalışan Hileleri.....	168
b. Yönetim Hileleri	170
c. Yatırım Hileleri	174
d. Satıcı Hileleri	175
e. Müşteri (Alıcı) Hileleri	175

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORGANİZE SUÇ VE TERÖRİZM

I. Organize Suç Kavram ve Tanımı	176
--	-----

II.Organize Suç Örgütlerinin Temel Unsurları	179
III.Organize Suç Örgütlerinin Sınıflandırılması.....	187
A. Mafya	191
1. Mafya Kavram ve Tanımı	191
2. Mafyanın Tarihçesi	194
3. Mafyanın Unsurları	196
4. Mafyanın Nedenleri	198
5. Mafyanın Türleri	199
B. Terörizm.....	201
1. Terör ve Terörizm Kavram ve Tanımı	201
2. Terörizmin Özellikleri.....	209
3. Terörizmin Tarihçesi.....	217
a.Uluslararası Mevzuatta Terörizm.....	221
b.Ulusal Mevzuatta Terörizm	224
a) Terör Suçları	225
b) Terör Amacıyla İşlenen Suçlar	226
4. Terörün Unsurları.....	228
a.İdeolojik Unsur	228
b.Örgüt Unsuru	229
c.Şiddet Unsuru.....	230
5. Terörün Nedenleri	230
a.Eğitimden Kaynaklanan Nedenler	231
b.Ekonomik Nedenler	232
c.Sosyal Nedenler	234
d.Siyasal Nedenler	235
e.Hukuksal Nedenler.....	236

6. Terörün Sınıflandırılması	236
a. Yönetimsel Yaklaşım Açısından Terör	237
1) Politik Yaklaşım	237
2) Diplomatik Yaklaşım	238
3) Bürokratik Yaklaşım	238
4) Hukuksal Yaklaşım	239
5) İstatistiksel Yaklaşım	239
b. Amaçlarına Göre Terör	240
1) Milliyetçi ve Bölücü Terör	240
2) İdeolojik Terör	240
3) Doğacı ve Çevreci Terör	240
4) Gizemli ve Sapkın Davranış Terörü	241
c. Yöntemlerine Göre Terör	241
1) Nükleer, Kimyasal, Radyolojik ve Bakteriyolojik Terör	241
2) Teknolojik Terör	244
3) Bağımsız Terör	245
d. Yapısal Olarak Terör	245
1) Devletin Karşılaştığı Terör	245
a) Devlet Terörü	245
b) Devletin Desteklediği Terör	247
c) Devletin Hoşgörü Gösterdiği Terör	248
d) Devletin Sponsorluk Yaptığı Terör	248
e) Devletin Yetersizliği	249
2) Yapıldığı Yer Açısından Terör	249
a) Ulusal (Yerel-Ülke İçi) Terör	249
b) Uluslararası Terör	250

c) Ulus Ötesi (Transnational) Terör	250
e. Diğer Terör	251
7. Organize Suç ve Terör İlişkisi.....	251
a. Organize Suç ve Terörün Farklılıkları	255
b. Organize Suç ve Terörün Benzerlikleri	257
c. Organize Suç ve Terörün İlişki Alanları	258
d. Terörün Organize Suç Faaliyetleri.....	260

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TERÖRÜN FİNANSMANI VE ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

I. Terörün Finansmanı	263
A. Terör Örgütlerinin Fon İhtiyacı.....	266
1. Terör Faaliyeti Dışı İhtiyaçların Maliyetleri	271
2. Terör Faaliyeti İçi İhtiyaçların Maliyetleri	272
a. Doğrudan Maliyetler	272
b. Maaş Ödemeleri.....	273
c. İletişim Giderleri	274
d. Eğitim Seyahat Konaklama Giderleri	274
e. Diğer Terör Örgütlerine Yardım Giderleri.....	275
f. Propaganda Giderleri	275
g. Diğer Giderler	276
B. Terör Örgütlerinin Finansman Kaynakları.....	276
1. Yasal Görünümlü Finansman Kaynakları.....	279
a. Yardım Yoluyla Alınan Paralar	279
a1. Hayır Kurumlarından Gelen Paralar.....	280
a2. Sivil Toplum Örgütlerinden Gelen Paralar	282
a3. Diğer Devletlerden Sağlanan Yardımlar	283

b. Ticari İşletmelerinden Sağlanan Kazançlar	288
2. Yasal Olmayan Finansman Kaynakları.....	290
a. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı	291
b. Silah Kaçakçılığı.....	298
c. Gasp Soygun Hırsızlık Fidyeye Sahtecilik	299
d. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	302
e. Haraç Toplama	304
f. Korsan (Taklit-Kopya) Ürün Ticareti	305
g. Banka/Kredi Kartı Dolandırıcılığı	306
h. Aidat Gelirleri	306
i. Örgütsel Yayın Gelirleri.....	307
j. Diğer Gelirleri	308
II. Terörün Finansmanı ile Mücadele	308
A. Uluslararası Mücadele.....	310
B. Ulusal Mücadele.....	322
III. Örnek Terör Örgütü İncelemesi	331
A. “X TERÖR ÖRGÜTÜ” nün Finansmanına İlişkin Varsayım ve Tespitler .	332
1. Uyuşturucu Faaliyetlerinden Elde Edilen Gelirleri.....	332
2. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Yoluyla Elde Edilen Gelirleri.....	337
3. Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı Gelirleri	340
4. Sahtecilik Korsan Kitap ve Korsan CD Faaliyet Gelirleri	344
5. Hırsızlık Gasp ve Soygun Yoluyla Elde Edilen Gelirleri	345
6. Basılı Yayın (Dergi-Gazete) Satışı Yoluyla Elde Edilen Gelirleri	347
7. Ticari İşletme Faaliyetleri Yoluyla Elde Edilen Gelirleri	348
8. Kurban Derileri ve Etlerini Toplamak Suretiyle Elde Edilen Gelirleri.....	354

9. Yurt Dışında Kurdukları Derneklerden Sağlanan Gelirler ve Diğer Finans Kaynakları	356
B. “X TERÖR ÖRGÜTÜ” Finansmanının Değerlendirilmesi	357
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	360
KAYNAKÇA	372
ÖZET.....	430
ABSTRACT	432

ÖNSÖZ

Küreselleşmeyle birlikte karmaşıklaşan ve yoğunlaşan kazanç sağlamaya yönelik organize suç örgütlerinin, terörizmle ilişki içine girdiği ve birlikte küresel bir tehdit halindeki faaliyetlerini, örtüştürerek sürdürdüğü günümüzde, “Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı” başlıklı tez, suç faaliyetlerinin yarattığı ekonomiye yönelik kavram kargaşasının, boyutunun ve terörizmle finansal ilişkisinin açıklanarak ortaya konulması yönünden önem arz etmektedir. Tezin hazırlanmasında; çalışmaları değerlendiren, eleştiri ve önerileriyle katkıda bulunan, ortaya çıkan problemlerin çözümünde her türlü düşünce ve desteğini esirgemeyen, başta tez danışmanım Sayın **Doç. Dr. Orhan Çelik** olmak üzere, Tez İzleme Komitesi üyeleri Sayın **Prof. Dr. Ercan Bayazıtlı** ve Sayın **Yrd. Doç. Dr. Yiğit Özbek**’e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu çalışmada beni teşvik eden ve katkılarını esirgemeyen Sayın **Doç. Dr. N.Semih Öz**’e ve çalışmama sabırla destek olan sevgili ailemin bütün üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

Önder YÜCEBAŞ

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 : TCK’na Göre Suçların Sınıflandırılması	15
Tablo 2: Kayıtdışı Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması.....	31
Tablo 3 : Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonominin Boyutlarını Ölçmeye Yönelik.....	51
Tablo 4 : Türkiye’nin Gayrisafi Yurtiçi Hasılası / GSYH	64
Tablo 5 : 2008-2009 Yılı Kamu Alım İstatistikleri (Tutar)	64
Tablo 6 : Yasaklama Dayanağına Göre Aktif Yasaklama Sayıları.....	65
Tablo 7 : Yıllara Göre Bilişim Suçları Olay ve Şüpheli Sayıları.....	79
Tablo 8 : 2006-2008 Yıllarında Sahte ve Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Tespiti.....	98
Tablo 9 : 2008 ve 2009 Yılı Sahte ve Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge	99
Tablo 10: Vergiye Tepkiyi Belirleyen Ekonomik Faktörler	107
Tablo 11: Vergiye Tepkiyi Belirleyen Vergi Sistemine İlişkin Faktörler.....	109
Tablo 12: Vergiye Tepkiyi Belirleyen Vergi İdaresine İlişkin Faktörler.....	110
Tablo 13 : Türkiye’nin Yolsuzluk Algılamaları Endeksi Ülke Puanı (2005-2009). 127	
Tablo 14 : Terörün Finansmanı Dahil Şüpheli İşlem Bildirim Sayıları ve	159
Tablo 15 : Aklama Suç Duyurularının Öncül Suçlara Göre Dağılımı(2005-2009). 160	
Tablo 16 : Varlıkların Kötüye Kullanımının Alt Kategoriler İtibariyle Dağılımı ...	165
Tablo 17 : Hilelerin Türlerine Göre Dağılımı	166
Tablo 18 : Hilelerin Yapanın Konumuna Göre Hile Türleri İtibariyle Oransal Dağılımı	170
Tablo 19 : Yapanların Konumları İtibariyle Hile Dağılımı	173
Tablo 20 : Terör Tanımlamalarında Tekrarlanan Kelime Oranları.....	205
Tablo 21 : Yakalanan Teröristlerin Eğitim Durumları.....	232

Tablo 22: Bazı Terörist Eylemlerin Doğrudan Saldırı Maliyeti	273
Tablo 23: Terörist Varlıkların Kazanılması Taşınması ve Muhafazasında	277
Tablo 24 : Terör Örgütleriyle Bağlantılı Uyuşturucu Madde Yakalamaları.....	297
Tablo 25 : Terörün Finansmanına İlişkin Şüpheli İşlem Bildirim Sayıları.....	331

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Türkiye’de Suçların Genel Anlamda Sınıflandırılması	24
Şekil 2: Kayıtdışı Ekonominin Tasnifi.....	26
Şekil 3 : Bilgisayar Kullanımına İlişkin Suçlar	78
Şekil 4 : Yolsuzluğun Nedenleri	132
Şekil 5 : Yolsuzluk Türleri.....	134
Şekil 6 : İngiltere’deki Organize Suç Gruplarının Faaliyet Yapısı	185
Şekil 7: Organize Suç Örgütlerinin Basit Organizasyon Yapısı	186
Şekil 8: Örgütlü Suçun Nitelikleri	190
Şekil 9 : Terörizmin Belirleyici Unsurları	209
Şekil 10: Suç Terör Süreci	253
Şekil 11 : Genel Ekonominin Görünümü (Genel Ekonomideki Kayıtdışılık)	365
Şekil 12 : Kayıtdışılık İçeren Genel Ekonominin Oluşumu ve Finansal Akımı	368
Şekil 13 :Genel Ekonominin Oluşumu ve Finansal Akımı ile Terörün Finansmanı.....	370

KISALTMALAR

AA	:	Anadolu Ajansı
AB	:	Avrupa Birliği (European Union)
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
ACFE	:	Association of Certified Fraud Examiners (Uluslararası Suistimal İnceleme Uzmanları Birliği)
a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
a.g.b.	:	Adı geçen bildiri
a.g.ç.	:	Adı geçen çalışma
AICPA	:	American Institute of Certified Public Accountants (Amerikan Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü)
ASOSAI	:	The Asian Organization of Supreme Audit Institutions (Yüksek Denetim Kurumları Asya Teşkilatı)
AUC	:	Autodefensas Unidas de Colombia (Kolombiya Birleşik Savunma Grupları)
AÜHF	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
BK	:	Borçlar Kanunu
BM	:	Birleşmiş Milletler (United Nations)
C.	:	Cilt
CDDKB	:	Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı
CHA	:	Cihan Haber Ajansı

CIRA	: Continuity Irish Republican Army (Sürekli İrlanda Cumhuriyet Ordusu)
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
COE	: Council of Europe (Avrupa Konseyi)
ÇASÖMK	: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu
Çev.	: Çeviren
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DTM	: Dünya Ticaret Merkezi
Ed.	: Editör
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
ELN	: Ejército de Liberación Nacional (Ulusal Özgürlük Ordusu)
ETA	: Euskadi Ta Askatasuna (Bask Ülkesi ve Özgürlük)
EU	: European Union (Avrupa Birliği)
FARC	: Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri)
FATF	: Financial Action Task Force (Mali Eylem Görev Gücü)
FKÖ	: Filistin Kurtuluş Örgütü
FSA	: Financial Services Authority (Finansal Servisler Otoritesi)
GAO	: United States General Accounting Office (ABD Genel Muhasebe Ofisi)
GKB	: Genel Kurmay Başkanlığı
GSMH	: Gayrı Safi Milli Hasıla

IFAC	:	International Federation of Accountants (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)
IMF	:	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
IRA	:	Irish Republican Army (İrlanda Cumhuriyet Ordusu)
İİBF	:	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İSMMMO	:	İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
İSREF	:	İnceleme ve Stratejik Araştırmalar Forumu
İTO	:	İstanbul Ticaret Odası
KDV	:	Katma Değer Vergisi
KİK	:	Kamu İhale Kurumu
KMK	:	Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
KONGRA GEL	:	Kürdistan Halk Kongresi
m.	:	Madde
M19	:	Movimiento 19 de Abril (19 Nisan Hareketi/Kolombiya)
MASAK	:	Mali Suçları Araştırma Kurulu
NATO	:	North Atlantic Treaty Organization
OECD	:	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)
PKK	:	Partiya Karkeren Kurdistan (Kürdistan İşçi Partisi)
S.	:	Sayı
s.	:	Sayfa

Sy.	:	Sayılı
SBF	:	Siyasal Bilgiler Fakültesi
SGAÖHK	:	Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun
SPK	:	Sermaye Piyasası Kanunu
SPKr	:	Sermaye Piyasası Kurulu
ss.	:	Sayfa Sayısı
TADOC	:	The Turkish International Academy against Drugs and Organized Crime (Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi)
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
TEMÜH	:	Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı
TEPAV	:	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TI	:	Transparency International (Uluslararası Saydamlık Örgütü)
TMK	:	Terörle Mücadele Kanunu
TMMM	:	Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi
TOBB	:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TODAİE	:	Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TTB	:	Türkiye Bankalar Birliği
TÜGİAD	:	Türkiye Genç İşadamları Derneği
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
UN	:	United Nations (Birleşmiş Milletler)

UNODC	:	United Nations Office on Drugs and Crime
US	:	United States (Birleşik Devletler)
VUK	:	Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

İnsanların yasal yollardan kazanç elde etmesiyle tatmin olmadığı hallerde, yasadışı yollardan ekonomik menfaat temin etme uğraşısına giriştiği ve zaman içinde bu durumun ulusal ve uluslararası örgütlü suç gruplarının oluşmasına neden olduğu, bu organize suç örgütlerinin, suç faaliyetleri kapsamında yarattığı ekonomik büyüklüklerin ise, çoğu ülke bütçesinin üzerine çıktığı bilinmektedir.

Teknolojik alanlardaki ilerlemelerle birlikte ekonomide ve buna bağlı olarak finansal piyasalardaki gelişmeler, insanların e-devlet, e-banka, e-ticaret gibi kavramlarla tanışmaları toplumsal yaşamlarında önemli değişikliklere yol açmakta ve diğer yandan bütün bu değişimlerle birlikte şekillenen ve yapılanan kriminal suç eylemlerinin oluşturduğu ekonominin hacmi ise, bunların sahibi konumundaki örgütlü suç gruplarını, göz ardı edilemez bir şekilde iktisadi faaliyetlerin önemli birer aktörleri haline getirmektedir. Organize suç grupları ve diğer terör örgütlerine bakıldığında, bunların güçlü görünmelerinin en önemli nedenini, yaptıkları faaliyetlerin ekonomik boyutu oluşturmaktadır. Organize suç gruplarının ekonomik olarak iyi gelir getiren kaynaklara sahip olmaları, aynı zamanda bu grupları, toplumsal hayat içinde de önemli ve etkili hale getirmektedir.

11 Eylül terör saldırıları sonucu dünyamız, küresel terörizmin tehdidiyle karşılaşmış ve terörle mücadele için, bu faaliyetlerin finansmanının tespit edilerek önlenmesinin önemi de ortaya çıkmıştır. Terörist grupların finansman sağlamada, örgütlü suç faaliyet alanındaki yöntemleri kullanarak, büyük ölçekte gelir elde etmeleri ve bu grupların birbiriyle yoğun dayanışma ve çıkar birlikteliği içinde

olmaları, terörizmin önlenmesi açısından, örgütlü suç ağlarıyla da mücadele edilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

Suç ekonomisinin tanımlanarak açıklanması ve ekonomik faaliyetler içindeki yerinin belirlenmesi ile terörün finansmanına olan yansıması ve terörün finansmanının açıklanması tezin konusunu oluşturmaktadır. Bu kapsamda; suç ekonomisinin tanımlanması, ekonomik suç türleri, büyüklüğü ve organize ekonomik suç faaliyetleri ile bu faaliyetlerin terörizmle olan bağlantısı ve finansman ilişkisi incelenerek, terörün finansmanının açıklanması amaçlanmıştır. Çalışmanın kapsamında, kriminal yani adli cezayı gerektiren faaliyetler ele alınacak ve buna dayalı ekonomik suçlar araştırma konusu edilecektir. İdari ceza yaptırımı gerektirebilen yasadışı eylemlerden doğan kayıt dışı ekonomik faaliyetler, ilke olarak kriminal suç kapsamına girmediği sürece tez araştırması dışında tutulacak ve bu hususa konu ile olan ilişkisi kapsamında sınırlı olarak değinilecektir.

Bu çalışmanın suç ve suç ekonomisinin hukuki boyutu kapsamındaki ilk bölümünde; suç ve suç ekonomisi kavram ve tasnifi ile suç ekonomisinin neden ve boyutları ortaya konacaktır.

İkinci bölümde, suç ekonomisini oluşturan suç türleri inceleme konusu edilerek, bu kapsamda; ihale, beyaz yaka, bilişim, vergi, yolsuzluk, kaçakçılık, karapara aklama ve işletme hilelerine yönelik suç faaliyetleri açıklanarak, bunların ekonomik boyutları irdelenecektir.

Suç ekonomisini oluşturan organize suçlar ve terörizm ise üçüncü bölümde açıklanacak ve suç ekonomisini yaratan organize suç faaliyetlerinin tanımı ve

kapsamı ile bu faaliyetlerin mafios ve terör yapılanmaları incelenecektir. Burada terörizmin ayrıntılı olarak açıklanmasının yanı sıra, diğer örgütlü suç gruplarıyla kıyaslanması ve ilişki alanları belirlenecektir.

Tez çalışmasının dördüncü bölümünde ise, terörün finansmanı bütün yönleriyle ayrıntılı olarak araştırılıp, bu faaliyetlerin fon ihtiyaçları ve kaynakları ortaya konularak, terörün finansmanı ile mücadele belirtilecek ve hipotetik olarak yaratılan bir terör örgütünün finansmanı belirlenerek değerlendirme konusu edilecektir.

Tezin değerlendirme ve sonuç bölümünde, konuya ilişkin yapılan ve tezin önceki bölümlerinde açıklanan araştırmalar çerçevesinde, suç ekonomisine ilişkin mevcut kavram kargaşasının tanımlanarak giderilmesine yönelik varılan sonuç ile ekonomik faaliyetler bütünü içerisinde suç ekonomisi ve suç ekonomisini meydana getiren alt bölümler de dikkate alınarak, genel ekonomik faaliyetlerin belirlenmesi ve bunların finansal ilişkisi değerlendirilecek ve terörün finansmanı ile bağlantısı belirlenip, değerlendirme konusu edilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ VE SUÇ EKONOMİSİNİN HUKUKİ BOYUTU

I. Suç Kavram ve Tanımı

Suç, insanın var oluşuyla birlikte mevcudiyetini hissettiren bir problemdir. İlk insanlar Adem ile Havva'nın yasak elmayı yemesiyle başlayan ve bilinen ilk öldürme suçu olan, bunların çocuklarından Kabil'in Habil'i öldürmesiyle¹ devam eden ve çeşitlenerek günümüze ulaşan bir kavramdır. Suç, insanlık tarihi boyunca bütün medeniyetler için bir problem olmuştur. İnsanlık tarihi içinde önlenemeyen suç, bu süreç içerisinde gelişen ve çeşitlenen bir olgu olarak günümüzün en önemli problemlerinden birini oluşturmaktadır.

Ceza hukuku tarihinde suç, 19'uncu yüzyıla gelinceye kadar ceza normunu ihlal eden bir fiil olarak, suçlu ise bu normu isteyerek ihlal eden kişi olarak düşünülmüş ve suçlunun işlediği fiilin karşılığında, ceza yaptırımına maruz kalması yoluyla, suç işlemesi muhtemel olan kişilere de gözdağı vermek açısından mutlaka cezalandırılması gerektiği kabul edilmiştir.²

¹ KÜRÜM, Zişan, **Suç**, <http://www.toplumsaletik.org.tr/suc.php>, Erişim.29.09.2009.

² SOYASLAN, Doğan, **Kriminoloji**, 2.Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:526, Ankara, 1998, s.15.

Suç; evrensel, genel bir olay olup, insanların içlerinde ihtiraslarıyla birlikte toplum halinde yaşamalarının ortaya çıkardığı çeşitli sosyal çelişkiler, uyumsuzluklar bulundukça var olacak ve ileride de var olmaya devam edecektir.³

Suçun dönemler itibariyle birbirinden çok farklı tanımları yapılmış olup, Auguste Comte tarafından belirtilen insanlık tarihinin, teolojik, metafizik ve pozitif çağ şeklindeki üç aşamasına göre biçimlenmiş ve bu dönemlere göre suç;⁴

- Teolojik çağda; suçu oluşturan davranışlar şeytani bir hareket olarak değerlendirilmiş ve bu düşünce ortaçağda egemen olmuştur.
- Metafizik çağda; akıl sahibi insanın elde edeceği menfaati ve alacağı cezayı değerlendirerek yaptığı seçim olarak kabul edilmiş ve bu düşünce günümüzde, ceza hukukunun temelini oluşturmuştur.
- Pozitif çağda; gözlem veya deney yönteminden faydalanılarak, nedensellik ilişkisiyle koşulların sonucu doğal bir olay olarak açıklanmakta olup, bu metot ve yorum biçimi, 19'uncu yüzyılın sonundan günümüze kadar kabul görmüştür.

Sosyolojik ifade ile birçok suç, kabul görmüş davranışın sapmış bir biçimi olarak görülmekte, yani bunlar bir şekilde normal görülmeeyen davranışlar olmakta⁵ ancak,

³ DÖNMEZER, Sulhi, **Kriminoloji**, 6.Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları No.2891, İstanbul, 1981, s.64.

⁴ SOYASLAN, Doğan, a.g.e., 1998, s.14.

⁵ İÇLİ, Tülin Günşen, **Kriminoloji**, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık San.ve Tic.A.Ş., Şubat 2007, s.22.

tüm yanlışlar elbette ki suç sayılmamaktadır.⁶ Ceza hukuku kurallarını ihlal eden eyleme suç denmekte olup, kriminolojik ve sosyolojik açıdan ise suç, toplumsal kuralların belirli bir kısmından sapıştır ve psikolojik bakımdan bir davranış bozukluğudur.⁷

Normsuz suç ve ceza olamayacağı prensibi, Ceza Hukukunun temel ilkelerinden olup, hukuki anlamda suç, ceza normu belirlemekte ve geniş anlamda suç ise, ceza yaptırımını altında kanunun yapılmasını yasakladığı olumlu ya da olumsuz bir hareket olarak belirlenmektedir.⁸

Ceza hukukunun temelini oluşturan kavram suçtur.⁹ Suç, toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin açık ve bilinçli bir şekilde ihlali veya en basitiyle, bu değerleri korumaya yönelik kurallara özensizlik gösteren insan davranışlarıdır.¹⁰ Kusur yeteneği yani isnat kabiliyeti bulunan bir kimsenin, tipe yani kanuni unsura uygun, hukuka aykırı, kusurlu hareketine suç denmekte olup, suç olarak adlandırılan insan davranışını ve buna tatbik edilecek ceza yaptırımını belirleyen hukuk normlarının bütününe ise Ceza Hukuku denmektedir.¹¹ Ceza Hukuku, ceza denilen yaptırımların veya benzerlerinin uygulanmasını gerektiren

⁶ İÇLİ, Tülin Günşen, a.g.e., 2007, s.23.

⁷ DÖNMEZER, Sulhi, **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003, s.4, 85.

⁸ SOYASLAN, Doğan, a.g.e., 1998, s.10, 11.

⁹ DÖNMEZER, Sulhi, ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Cilt.1, 12.Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, Ocak 1997, s.305.

¹⁰ ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 2.Bası, Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., Ankara, 2007, s.164.

¹¹ ÖZTÜRK, Bahri, **Ceza Hukuku Genel ve Özel**, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004, s.3.

kuralların tümü olup, cezaların uygulanmasını gerektiren hukuki ihlalleri gösteren hukuk dalıdır.¹² Suç siyaseti ise, genel ve özel önleme dâhil, suça karşı direnç ve mücadelede hedeflerini belirlemek, araçları tespit etmek ve bunların ne suretle kullanılacağını göstermek üzere oluşturulan stratejiler ile bunların uygulanmaları sanatıdır.¹³

Suçta, çağdaş kriminologlar dört tanımsal bakış açısı getirmekte olup, bunlar:¹⁴

1) Yasal Bakış Açısından Suç: Ceza yasalarını ihlal eden insan davranışlarıdır.

2) Siyasal Bakış Açısından Suç: Yasaya norm koyma gücünü elinde bulunduranlar tarafından yerleştirilen ve sonra davranışın istenmeyen seçilmiş biçimlerini, yasadışı sayan kriterlerin getirildiği suç ölçüsüdür.

3) Sosyolojik Bakış Açısından Suç: Yaşamak için zorunlu olan, beslenme, barınma, güvenlik gibi ihtiyaçları engelleyen ve açgözlü, zorlayıcı, baskıcı elitlerin dahil, korunmayı gerektiren davranışlar yoluyla ihlal içeren her türlü zararlı faaliyetleri olup, bir şekilde insan haklarının ihlalidir.

4) Psikolojik Bakış Açısından Suç: Sosyal olarak uyumsuzluğun bir şekli olup, bu haliyle davranış problemidir.

¹² DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e.,, 2003, s.4.

¹³ DÖNMEZER, Sulhi, ERMAN, a.g.e., 1997, s.108,109.

¹⁴ İÇLİ, Tülin Günşen, a.g.e., 2007, s.23.

Suç bir kavram ve davranış biçimi olarak ele alındığında, anatomik bir yapı ile karşılaşılır ve bu şekilde suçun unsurlarının analiz edilmesi, parçalara bölünmesi imkânı oluşur ki, işte suçun bu yönüyle yapısal unsurlarının incelenmesi için yapılan çalışmaya, kısaca “suç teorisi” adı verilir.¹⁵ Bu teorinin esas amacı, suçu oluşturan ve onu hukuka aykırı diğer fiillerden ayıran özellikleri belirleyerek açıklamaktır.¹⁶ Suçun incelenmesi ve anlaşılmasında analitik (tahlilci) yani, suçu unsurlarına ayırarak inceleme metodu,¹⁷ esas itibarıyla ikili ayırım (geleneksel) ve üçlü ayırım adı verilen iki teorinin doğmasına neden olmuştur ve bunlar;¹⁸

- İkili Ayırım Adı Verilen (Geleneksel) Teori: Buna göre suç, kusurlu irade ile işlenen bir fiil olup, biri maddi (objektif) diğeri manevi (sübjektif) olmak üzere iki kurucu unsuru vardır.
- Üçlü Ayırım Adı Verilen Teori: Buna göre suç, hukuka aykırı ve kusurlu bir insan fiili olup, biri tipik fiil, diğeri hukuka aykırılık ve üçüncüsü de kusurluluk olmak üzere üç genel kurucu unsuru vardır.

Günümüzde dünya ülkeleri, ceza kanunlarındaki ve uygulamalarındaki farklılıklara karşın uygar ülkelere yönelik müşterek bir ceza hukuku oluşturmaya

¹⁵ İÇEL, Kayıhan ve diğerleri, **Suç Teorisi**, 2.Kitap, 2.Baskı, Beta Basım A.Ş., İstanbul, Eylül 2000, s.4,5.

¹⁶ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e., 2003, s.84.

¹⁷ TOROSLU, Nevzat, **Ceza Hukuku**, 6.Baskı, Savaş Yayınları, Ankara, Nisan 2004, s.32.

¹⁸ TOROSLU, Nevzat, a.g.e., 2004, s.34.

Çalışmakta ve bu şekilde oluşan ağdaş ceza hukukunun esasları ise, aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir;¹⁹

- Kanunilik ilkesi vazgeçilmezdir,
- Ceza sorumluluğu, kusur esasına dayanmalıdır,
- Tehlike hali kavramına dayanan güvenlik önlemleri de, vazgeçilmez yaptırımlar arasındadır,
- Suçlunun kişiliği kavramı, hukuk tekniği kavramı olarak işlevsel değer taşımaya başlamış ve cezaların bireyselleştirilmesi kavramı doğmuştur,
- Suçun bastırılması yerine, sosyal savunma ve suçun önlenmesi kavramları önem kazanmıştır,
- Ceza niteliğindeki ceza kavramı yerine, gittikçe iyileştirme kavramı yerini almaktadır,
- Suç konusu fiillerin tespiti, kanun koyucunun icadı olmayıp, sosyal bir olay ve ihtiyaın sonucudur,
- Ceza hukukunun ilgisinin, suçu yalnızca hukuki bakımdan incelemek olduğu kabullenilmiş ve bilimsel incelenmesini ise, kriminolojik bilimler üstlenmiştir,

¹⁹ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e., 2003, s.26, 27.

- Farklı ülkeler (özellikle BM ve Avrupa Konseyi) ceza hukuku esaslarını birleştirme çabalarını artırmışlardır.

II. Suç Tasnifleri

Suç göreceli bir kavram olup, işleniş sıklığı ve çeşitliliği toplumdan topluma değişeceği gibi, çeşitlilik ve işleniş sıklığı da aynı toplumda zaman içerisinde farklılaşabilir, Sosyal gelişim sürecindeki davranışlardan kaynaklanan kamu düzeni kurallarının getirilmesine ihtiyaç duyulacak, yeni suç türleri ortaya çıkabilir ve sosyal gelişimin hızına bağlı olarak suçların işleniş sıklığı ve çeşitleri artabilir.²⁰ Hukuk devletinde, kişi özgürlüğünün korunması gereği olarak, suç ve ceza normunun suçun işlenmesinden önce konulması gerekmektedir. Kanun koyucu, bir fiili suç olarak düzenleyip cezalandırmak konusunda nasıl takdir yetkisine sahip ise, bir fiili suç olarak cezalandırmamak veya geçici bir süre suç olmaktan çıkarmak veya cezayı ortadan kaldırmak konusunda da takdir yetkisine sahiptir.²¹ Bu halde suç türleri, sosyal gelişim içerisindeki çok sayıda değişkene bağlı olmanın yanı sıra, hukuk devleti ilkelerinin çerçevesi dâhilinde, kanun koyucunun iradesine de bağlı olarak şekillenmekte ve çeşitlenmektedir.

Suçların tasniflerini yapanlar tarafından suçlar, faillerin fiilleri, maksat ve saikleri, toplum tarafından suça karşı gösterilen tepkinin niteliği, ihlal ettiği hukuki değer ve şiddeti bakımından çeşitli tasniflere tâbi tutulmakta ve sonuçta suçların

²⁰ İÇLİ, Tülin Günşen, a.g.e., 2007, s.26.

²¹ SOYASLAN, Doğan, “Af”, s.413, <http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/anyarg18/SOYASLAN.PDF>, Erişim. 29.05.2009.

tasnifi çok değişik şekillerde yapılabilmekte olup, yapılan bir kısım tasnif aşığıdaki gibidir;²²

A. Faillerin Maksatları Açısından Suç Tasnifi

Bu şekilde yapılan bir tasnif örneği Bonger'e ait olup, faillerin saikleri yönünden suçlar;²³

- a) Ekonomik suçlar,
- b) Cinsel suçlar,
- c) Siyasi suçlar,
- d) Diğer suçlar,

Olarak tasnif edilmiştir. Bu tasnif yöntemine ilişkin olarak; örneğin cinsel bir suçun şehevî saik yerine yalnızca öç alma saiki ile işlenmesi pekâlâ mümkün olduğundan, yalnızca tek saike dayanarak yapılan bu tür bir tasnif tatmin edici olmaktan uzak bulunmaktadır.²⁴ Yine bu hususta yapılan diğer bir tasnif örneğini Gillin vermiş olup; suç tasnifi aşığıdaki gibidir;²⁵

²² TUTAR, Erol, “**Suç Tasnifleri**”, <http://www.kriminoloji.com/Suc%20Tasnifleri.htm> Erişim. 01.05.2008.

²³ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e., 1981, s.70.

²⁴ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e., 1981, s.70.

²⁵ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e., 1981, s.70.

a) Ekonomik suçlar: Bu kategoriye, serserilik, dilencilik, hırsızlık ve benzeri suçlar, yağma, kazanç için adam öldürme, hileli iflâs, gıda maddelerinde hileler, zimmete para geçirmek, rüşvet ve irtikâp suçlarını sokmaktadır.

b) Cinsel suçlar: Bu kategori fuhuş, zina, ırza tecavüz ve tasaddi fiillerini kapsamaktadır.

c) Cebir ve şiddet suçları: Bu gruba adam öldürme ve müessir fiillerle, yeni doğan çocuğu öldürme suçları sokulmaktadır.

d) Siyasi suçlar: Bu gruba politikacıların ve devlet adamlarının suçları, hükümetçe, idareye ve memurlara karşı işlenen suçlar dahildir.

B. Toplumun Gösterdiği Tepkinin Niteliği ve Şiddeti Açısından Suç Tasnifi

Bu şekilde yapılan bir tasnif örneği Sellin tarafından verilmekte olup; tasnif bakımından sosyolojik bir görüşten hareketle, toplum tarafından suça karşı gösterilen tepkinin şiddeti ölçü olarak ele alınmakta ve bu tepki ise, kamu tarafından cezanın şiddeti ile birlikte gösterildiğinden, cezai yaptırımın tasnifin esasını içermesi gerektiği belirtilmektedir.²⁶

C. Diğer Suç Tasnifleri

Suçların tasnifi konusunda Sulhi Dönmezer; kriminolojinin, kendi maksadı bakımından suçları, ayrıca teorik tasniflere tabi tutması gerektiğini ve bu tasnifte

²⁶ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e., 1981, s.70, 71.

ölçü olarak da, genellikle suçların işleniş süreci, işleniş şekilleri, nedensellik mekanizması ve saiklerin esas olması gerektiğini belirtmektedir ve sonuç itibariyle, bu esas üzerinden yapılacak bir tasnif ile suçun önlenmesi bakımından da pratik faydalar elde edilebileceği belirtilmektedir.²⁷

Başka bir şekilde de suçların tasnifi aşağıdaki gibi yapılabilmektedir;²⁸

1) Şiddet Suçları

- a) Adam öldürme
- b) Yağma
- c) Müessir fiil
- d) Aile içi şiddet
- e) Kurumlarda ve sporda şiddet

2) Cinsel Suçlar

- a) Çocuk ve gençlerin cinsel istismarı
- b) Irza geçme
- c) Teşhircilik (Exhibitionismus)

²⁷ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e., 1981, s.71.

²⁸ DEMİRBAŞ, Timur, **Kriminoloji**, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara, 2001, s.210-265.

d) Ensest

e) Fuhuş

3) Mal Aleyhine İşlenen Suçlar

a) Hırsızlık

b) Mala zarar verme

c) Dolandırıcılık

4) Trafik Suçları

5) Ekonomik Suçlar

a) Kaçakçılık

i. Gümrük kaçakçılığı

ii. Organ ve doku kaçakçılığı

iii. Kültür ve tabiat varlıkları kaçakçılığı

iv. İnsan kaçakçılığı

b) Sahtecilik

i. Kalpazanlık

ii. Evrakta sahtekârlık

iii. Sahte fatura

iv. Fikir ve sanat eserleri, patent hakları ve marka taklitçiliği

c) Tefecilik

d) Beyaz yaka suçluluğu

e) Kamu alanında yapılan yolsuzluk (rüşvet)

6) Çevre Suçları

7) Bilgisayar Suçları

8) Bağımlılık Maddeleri Suçları

TCK’na göre suçların sınıflandırılması, aşağıda yer alan Tablo 1’deki gibidir;²⁹

Tablo 1 : TCK’na Göre Suçların Sınıflandırılması

ANA TASNİF	ALT TASNİF	TCK’DAKİ SUÇ MADDESİ
1) İnsanlığa Karşı Suçlar ³⁰	a. Soykırım	Soykırım (m. 76) İnsanlığa karşı suçlar (m. 77) Örgüt (m.78)
	b. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	Göçmen kaçakçılığı (m. 79) İnsan Ticareti (m. 80)

²⁹ İÇLİ, Tülin Günşen, a.g.e., 2007, s.26-35.

³⁰ 5237 sayılı TCK’nın 76-80’inci maddelerinde düzenlenmiştir.

2) Kişilere Karşı Suçlar ³¹	a. Hayata Karşı Suçlar	Kasten öldürme (m. 81, 82) İntihara yönlendirme (m. 84) Taksirle öldürme (m. 85)
	b. Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	Kasten yaralama (m. 86, 87, 88) Taksirle yaralama (m. 89) İnsan üzerinde deney (m. 90) Organ veya doku ticareti (m. 91)
	c. İşkence ve Eziyet	İşkence (m. 94) Eziyet (m. 96)
	d. Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlâli	Terk (m. 97) Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi (m. 98)
	e. Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma	Çocuk düşürtme (m. 99) Çocuk düşürme (m. 100) Kısırlaştırma (m. 101)
	f. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	Cinsel saldırı (m. 102) Çocukların cinsel istismarı (m. 103) Reşit olmayanla cinsel ilişki (m. 104) Cinsel taciz (m. 105)
	g. Hürriyete Karşı Suçlar	Tehdit (m. 106) Şantaj (m. 107) Cebir (m. 108) Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (m. 109) Eğilim ve öğretimin engellenmesi (m. 112) Kamu Kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi (m. 113) Siyasî hakların kullanılmasının engellenmesi (m. 114) İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme (m. 115) Konut dokunulmazlığının ihlâli (m. 116) İş ve çalışma hürriyetinin ihlâli (m. 117) Sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi (m. 118) Haksız arama (m. 120) Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi (m. 121) Ayrımcılık (m. 122) Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma

³¹ 5237 sayılı TCK'nın 81-165'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

		(m. 123) Haberleşmenin engellenmesi (m. 124)
	h. Şerefe Karşı Suçlar	Hakaret (m. 125)
	i. Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar	Haberleşmenin gizliliğini ihlâl (m. 132) Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması (m. 133) Özel hayatın gizliliğini ihlâl (m. 134) Kişisel verilerin kaydedilmesi (m. 135) Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme (m. 136) Verileri yok etmeme (m. 138)
	j. Malvarlığına Karşı Suçlar	Hırsızlık (m. 141) Kullanma hırsızlığı (m. 146) Yağma (m. 148) Mala zarar verme (m. 151) İbadethane ve mezarlıklara zarar verme (m. 153) Hakkı olmayan yere tecavüz (m. 154) Güveni kötüye kullanma (m. 155) Bedelsiz senedi kullanma (m. 156) Dolandırıcılık (m. 157) Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf (m. 160) Hileli iflas (m. 161) Taksirli iflas (m. 162) Karşılıksız yararlanma (m. 163)'. Şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi (m. 164) Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (m. 165)
3) Topluma Karşı Suçlar ³²	a. Genel Tehlike Yaratan Suçlar	Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (m. 170) Genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması (m. 171) Radyasyon yayma (m. 172) Atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme (m. 173) Tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi (m. 174) Akıl hastası üzerindeki bakım ve gözetim yükümlülüğünün ihlâli (m. 175) İnşaat veya yıkımla ilgili emniyet

³² 5237 sayılı TCK'nın 170-245'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

		kurallarına uymama (m. 176) Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması (m. 177) İşaret ve engel koymama (m. 178) Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (m. 179) Trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma (m. 180)
	b. Çevreye Karşı Suçlar	Çevrenin kasten kirletilmesi (m. 181) Çevrenin taksirle kirletilmesi (m. 182) Gürültüye neden olma (m. 183) İmar kirliliğine neden olma (m. 184)
	c. Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	Zehirli madde katma (m. 185) Bozulmuş veya değiştirilmiş gıda veya ilaçların ticareti (m. 186) Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilaç yapma veya satma (m. 187) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (m. 188) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (m. 190) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak (m. 191) Zehirli madde imal ve ticareti (m. 193) Sağlık için tehlikeli madde temini (m. 194) Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma (m. 195) Usulsüz ölü gömülmesi (m. 196)
	d. Kamu Güvenine Karşı Suçlar	Parada sahtecilik (m. 197) Kıymetli damgada sahtecilik (m. 199) Mühürde sahtecilik (m. 202) Mühür bozma (m. 203) Resmî belgede sahtecilik (m. 204) Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (m. 205) Resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (m. 206) Özel belgede sahtecilik (m. 207) Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (m. 208) Açığa imzanın kötüye kullanılması (m. 209)
	e. Kamu Barışına Karşı Suçlar	Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (m. 213) Suç işlemeye tahrik (m. 214)

		Suçu ve suçluyu övme (m. 215) Halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşağılama (m. 216) Kanunlara uymamaya tahrik (m. 217) Görev sırasında din hizmetlerini kötüye kullanma (m. 219) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (m. 220) Şapka, Türk harfleri ve giyilmesi yasak kisveler (m. 222)
	f. Ulaşım Araçlarına ve Sabit Platformlara Karşı Suçlar	Ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması (m. 223) Kıta sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali (m. 224)
	g. Genel Ahlaka Karşı Suçlar	Hayâsızca hareketler (m. 225) Müstehcenlik (m. 226) Fuhuş (m. 227) Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (m. 228) Dilencilik (m. 229)
	h. Aile Düzenine Karşı Suçlar	Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören (m. 230) Çocuğun soybağını değiştirme (m. 231) Kütü muamele (m. 232) Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlâli (m. 233) Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (m. 234)
	i. Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar	İhaleye fesat karıştırma (m. 235) Edimin ifasına fesat karıştırma (m. 236) Fiyatları etkileme (m. 237) Kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olma (m. 238) Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (m. 239) Mal veya hizmet satımından kaçınma (m. 240) Tefecilik (m. 241)
	j. Bilişim Sistemlerine Karşı Suçlar	Bilişim sistemine girme (m. 243) Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme (m. 244) Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması (m. 245)

4) Millete ve Devlete Karşı Suçlar ³³	a.Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar	Zimmet (m. 247) İrtikâp (m. 250) Denetim görevinin ihmali (m. 251) Rüşvet (m. 252) Yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama (m. 255) Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması (m. 256) Görevi kötüye kullanma (m. 257) Göreve ilişkin sırrın açıklanması (m. 258) Kamu görevlisinin ticareti (m. 259) Kamu görevinin terki veya yapılmaması (m. 260) Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf (m. 261) Kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi (m. 262) Kanuna aykırı eğitim kurumu (m. 263) Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma (m. 264) Görevi yaptırmamak için direnme (m. 265) Kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma (m. 266)
	b. Adliye Karşı Suçlar	İftira (m. 267) Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (m. 268) Suç üstlenme (m. 270) Suç uydurma (m. 271) Yalan tanıklık (m. 272) Yalan yere yemin (m. 275) Gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık (m. 276) Yargı görevi yapanı etkileme (m. 277) Suçu bildirmeme (m. 278) Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi (m. 279) Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi (m. 280) Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme (m. 281) Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (m. 282) Suçluyu kayırma (m. 283) Tutuklu, hükümlü veya suç delillerini

³³ 5237 sayılı TCK'nın 247-342'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

		bildirmeme (m. 284) Gizliliğin İhlali (m. 285) Ses veya görüntülerin kayda alınması (m. 286) Genital muayene (m. 287) Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs (m. 288) Muhafaza görevini kötüye kullanma (m. 289) Kesmen teslim olunan mala el konulması ve bozulması (m. 290) Başkası yerine ceza infaz kurumuna veya tutukevine girme (m. 291) Gözüaltına alınan veya tutuklunun kaçması (m. 292) Kaçmaya imkân sağlama (m. 294) Muhafızın görevini kötüye kullanması (m. 295) Hükümlü veya tutukluların ayaklanması (m. 296) İnfaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak (m. 297) Hak kullanımını ve beslenmeyi engelleme (m. 298)
	c. Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar	Cumhurbaşkanına hakaret (m. 299) Devletin egemenlik alametlerini aşağılama (m. 300) Türklüğü Cumhuriyeti Devletin kurum ve organlarını aşağılama (m. 301)
	d. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar	Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (m. 302) Düşmanla işbirliği yapmak (m. 303) Devlete karşı savaşa tahrik (m. 304) Temel millî yararlar karşı faaliyetinde bulunmak için yarar sağlama (m. 305) Yabancı devlet aleyhine asker toplama (m. 306) Askerî tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma (m. 307) . Düşman devlete maddî ve malî yardım (m. 308)
	e. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar	Anayasayı ihlâl (m. 309) Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı (m. 310) Yasama organına karşı suç (m. 311) Hükümete karşı suç (m. 312) Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine

		karşı silâhlı isyan (m. 313) Silâhlı örgüt (m. 314) Silâh sağlama (m. 315) Suç için anlaşma (m. 316)
	f. Milli Savunmaya Karşı Suçlar	Askerî komutanlıkların gaspı (m. 317) Halkı askerlikten soğutma (m. 318) Askerleri itaatsizliğe teşvik (m. 319) Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma (m. 320) Savaş zamanında emirlere uymama (m. 321) Savaş zamanında yükümlülükler (m. 322) Savaşla yalan haber yayma (m. 323) Seferberlikle ilgili görevin ihmali (m. 324) Düşmandan unvan ve benzeri payeler kabulü (m. 325)
	g. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk	Devletin güvenliğine ilişkin bölgeler (m. 326) Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme (m. 327) Siyasal veya askeri casusluk (m. 328) Devletin güvenliğine ve siyasi yararlarına ilişkin bilgileri açıklama (m. 329) Gizli kalması gereken bilgileri açıklama (m. 330) Uluslararası casusluk (m. 331) Askeri yasak bölgelere girme (m. 332) Devlet sırlarından yararlanma, Devlet hizmetlerinde sadakatsizlik (m. 333) Yasaklanan bilgileri temin (m. 334) Yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini (m. 335) Yasaklanan bilgileri açıklama (m. 336) Yasaklanan bilgileri siyasi veya askeri casusluk maksadıyla açıklama (m. 337) Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi (m. 338) Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma (m. 339)
	h. Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar	Yabancı devlet başkanına karşı suç (m. 340) Yabancı devlet bayrağına karşı hakaret (m. 341) Yabancı devlet temsilcilerine karşı suç (m. 342)

Kaynak: İÇLİ, Tülin Günşen, **Kriminoloji**, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık San.ve Tic.A.Ş., Şubat 2007, s.26-35 arasında yer alan suç tasnifi esas alınarak tarafımızdan tablo haline getirilmiştir.

Ülkemizde genel anlamda suçlar, dört başlık altında toplanmış olup, bunlar;³⁴

1) Bireysel Suç: Ferdi olarak işlenen suçlardır.

2) İştirakli Suç: Bir azmettireni olan ve teşekkül halinde işlenen suçlardır.

3) Toplu Suç: Herhangi bir teşekkül söz konusu olmaksızın, toplu halde işlenen suçlardır.

4) Örgütlü Suç: Genel anlamda birden çok kişinin hiyerarşik düzende, disiplinli, sürekli, kamu düzenini bozan ve aynı amaca yönelik suçları işlemek üzere oluşturulan örgütlerce işlenen suçlardır ve organize suçluluk denildiğinde ilk akla gelen mafya ve terör örgütleridir.³⁵ Örgütlü suçlar, organize suç ve terör suçu olarak tasnif edilebilir yani, bu suçların iki temel noktası bulunmakta olup, bunlardan bir tanesi organize suçlar, diğeri ise terörizmdir. Terörizmde siyasi örgütlenme, organize suçta ise çıkara dayalı bir örgütlenme söz konusudur. Organize suçlarda temel hedef ideolojik olmayıp, mevcut sistem içerisindeki boşluklardan faydalanmak suretiyle haksız kazanç temin etmektir.³⁶ Kriminolojik olarak suç organizasyonu şeklindeki hiyerarşik oluşum, halk arasında mafya olarak bilinmektedir.³⁷ Örgütlü suç, ülkemizde terör suçları ve mafya tipi organize suçlar olarak iki başlık altında

³⁴ TADOC, a.g.e., 2006, s.186, 187, 209.

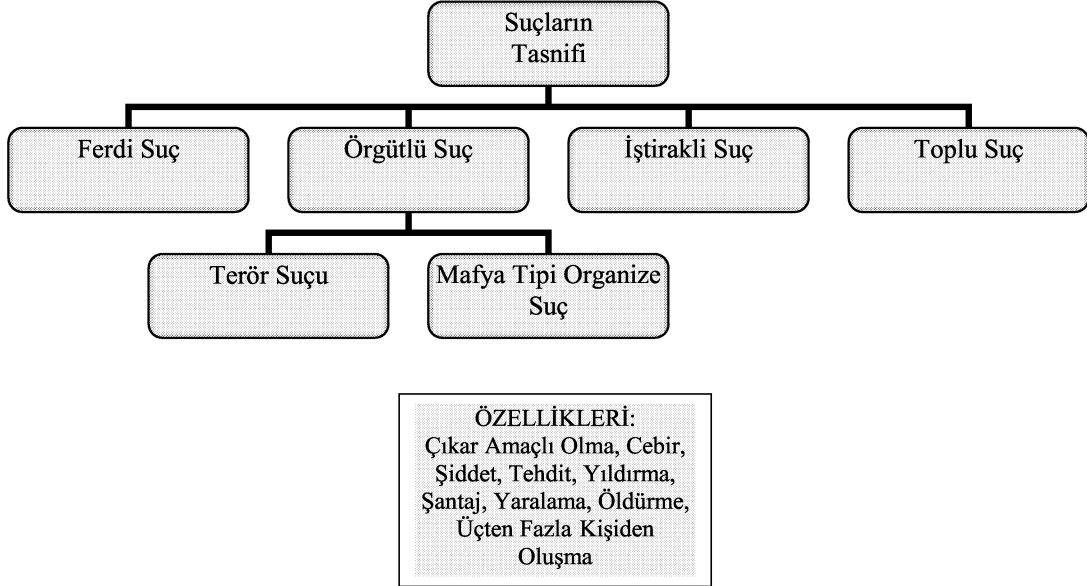
³⁵ ÖZTÜRK, Bahri, ERDEM, Mustafa Ruhan, ÖZBEK, Veli Özer, **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001, s.639-645.

³⁶ TADOC, a.g.e., 2006, s.209.

³⁷ GÜNER, Sedat, a.g.e., Ağustos 2003, s.52.

incelenmekte ve ülkemizdeki suçların, genel anlamda sınıflandırılması ise Şekil 1'deki gibidir.³⁸

Şekil 1: Türkiye’de Suçların Genel Anlamda Sınıflandırılması

Kaynak: CENGİZ, Mahmut, **Türkiye’de Mafya Tipi Organize Suçlar**, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayınları, EGM Yayın Katalog No:393, Ankara, Mayıs 2005, s.18.

III. Suç Ekonomisi

A. Kavram Tanımlanması ve Tasnifi

Suç ekonomisi, esasta kayıtdışı ekonominin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Kayıtdışı ekonomi genel olarak; gayrisafi milli hâsıla hesaplarını elde etmede kullanılan ve bilinen istatistik yöntemlere göre tahmin edilemeyen gelir

³⁸ CENGİZ, Mahmut, **Türkiye’de Mafya Tipi Organize Suçlar**, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayınları, EGM Yayın Katalog No:393, Ankara, Mayıs 2005, s.18.

yaratıcı ekonomik faaliyetlerin bütünü şeklinde tanımlanmaktadır.³⁹ Geleneksel ölçüm teknikleri ile ölçülemeyen, resmi makamlara yansımamış ve belirli bir menfaat karşılığında mal veya hizmet olarak sunulan faaliyetlerin bütünü kayıtdışı ekonomiyi oluşturur.⁴⁰ Kayıtdışı ekonomi; hiç belgeye bağlanmayarak ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen ekonomik olayların, devletten ve işletme ile ilgili öteki kişilerden (ortaklardan, alacaklılardan, işçilerden vb.) tamamen ya da kısmen gizlenmek suretiyle kayıtlı (resmi) ekonominin dışına taşınmasıdır.⁴¹ Kayıtdışı ekonomi, karapara ekonomisi ile vergi dışı bırakılmış ekonominin toplamından oluşmakta olup, karapara ekonomisi; yasadışı faaliyetlerden oluşmakta, yani uyuşturucu ticareti, örgütlü suçlar ve terörizm aracılığıyla yapılan faaliyetler ve kazançları içermekte, vergi dışı bırakılmış ekonomi ise; yasal olan faaliyetlerden oluşmakta ancak, vergi kanunları veya mükellef iradesi ile vergilendirilmemiş faaliyet ve kazançları kapsamaktadır.⁴² Kayıt dışı ekonomi kavramı, yasal ve yasa dışı olan ancak vergilenmemiş ekonomik faaliyetlerin bütününe oluşturduğu adı ifade etmektedir.⁴³

Kayıtdışı ekonomiyi enformel ekonomi ve suç ekonomisi oluşturur. Enformel ekonomiye konu olan faaliyetler yasadışı olmadığı halde, suç ekonomisinde faaliyetler yasadışıdır. Yani enformel ekonomide muhasebe kaydına alınmadan

³⁹ AYDEMİR, Şinasi, **Kobiler ve Kayıtdışı Ekonomi** (Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi, İstanbul,1995), Yuvarlak Masa Toplantıları, TOSYÖV,

⁴⁰ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, “Suç Ekonomisi ve Mafya”, **Forum Dergisi**, Kasım 1998, s.12.

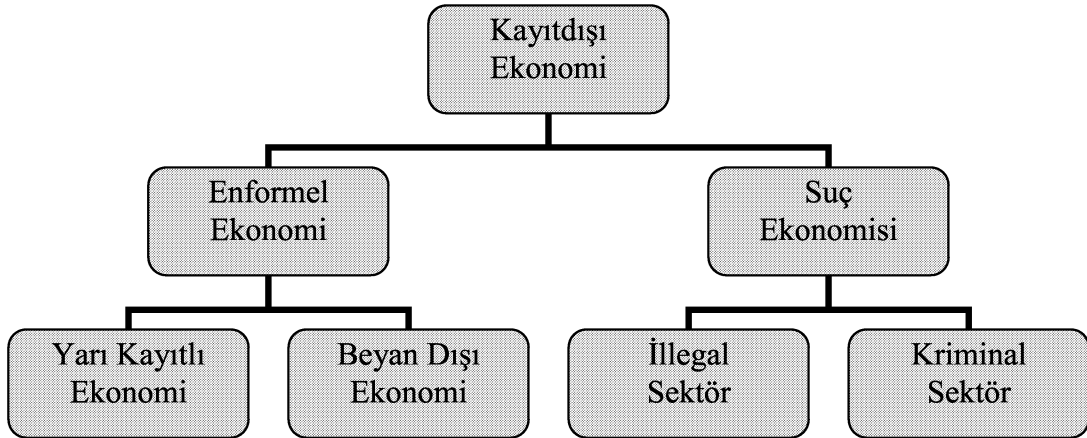
⁴¹ ALTUĞ, Osman, “Kayıtdışı Ekonominin Kayıt Altına Alınması”, **Analiz Muhasebe-Finansman Dergisi Araştırma ve Uygulama Dergisi**, Marmara Üniversitesi MAUM, Temmuz 1996, s.1.

⁴² ŞENGÜL, Selami, **Kayıtdışı Ekonomi**, İmaj Yayınevi, Ankara, 1997, s.225.

⁴³ ŞENGÜL, Selami, a.g.e., 1997, s.225.

işleme sokulan, olağan ve yasak olmayan mal ve hizmet piyasası faaliyetleri söz konusu iken, suç ekonomisinde, faaliyetlerin yasaların öngördüğü şekilde yapılmaması değil, uyuşturucu ve silah ticareti gibi faaliyetin kendisinin yasaklandığı ekonomik faaliyetler söz konusudur.⁴⁴ Bu tasnif Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2: Kayıtdışı Ekonominin Tasnifi⁴⁵

Kaynak: ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, Suç Ekonomisi ve Mafya, **Forum Dergisi**, Kasım 1998, ss.12-17, s.12.

Kayıtdışı ekonomi; suç ekonomisine göre, suç ekonomisini de içine alan daha geniş bir kavramı ifade etmekte, suç ekonomisi ise; yasadışı yani illegal ve konusu suç olan, yani kriminal faaliyetleri içine alan ekonomiyi ifade etmektedir.

Feige, gizli (yeraltı) ekonomiyi dört bölüme ayırarak adlandırmakta olup, bunlar;⁴⁶

⁴⁴ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.12.

⁴⁵ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, **a.g.m.**, 1998, s.12.

- 1) Yasadışı ekonomi (the illegal economy),
- 2) Beyan dışı ekonomi (the unreported economy),
- 3) Kayıtdışı ekonomi (the unrecorded economy),
- 4) Gayriresmi ekonomidir. (the informal economy)

Yasadışı ekonomi; Ticaretin yasalarla düzenlenmiş alanlardaki kurallarına aykırı olarak gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerden meydana gelir. Yasaklanmış mal ve hizmetlerin üretim ve dağıtımını içeren bu faaliyetlerin en çok bilinenleri uyuşturucu ticareti ve döviz karaborsası gibi faaliyetlerdir.⁴⁷

Beyandışı ekonomi; vergi kanunlarıyla kurumsal olarak oluşturulan kuralları ihlal eden ya da bu kurallardan kaçınan ekonomik faaliyetlerden meydana gelir. Buna göre, vergi idaresine bildirilmesi gerektiği halde bildirilmediğinden vergilendirilemeyen ekonomik faaliyetler beyan dışı ekonomiyi, bu faaliyetler sonucu doğan gelir, beyandışı geliri oluşturmaktadır.⁴⁸

Kayıtdışı ekonomi; devlet istatistik kurumlarının kayıtlarına geçmeyen faaliyetlerin oluşturduğu ekonomi olup, ulusal muhasebe sistemi içinde yer alması

⁴⁶ FEİGE, Edgar L., “Defining and Estimating Underground and Informal Economies:The New Institutional Economics Approach”, To be published in **World Development**, Vol 18, No 7, 1990, s.7, <http://129.3.20.41/eps/dev/papers/0312/0312003.pdf>, Erişim.19.12.2009.

⁴⁷ FEİGE, Edgar L., a.g.m., 1990, s.7.

⁴⁸ FEİGE, Edgar L., a.g.m., 1990, s.7.

gerektiği halde bu kayıtlara geçmeyen ekonomik faaliyetlerden oluşur. Kayda geçmeyen hane halkı üretimleri gibi.⁴⁹

Gayriresmi ekonomi; resmi kayıtlarda yer alması gerektiği halde bu kayıtlara bildirilmeyen ekonomik faaliyetlerden oluşan ekonomidir.⁵⁰

Ekonomik suç olarak değerlendirilen faaliyetlerden sağlanan gelir ve mallar ile parasal akımların oluşturduğu ekonomiye suç ekonomisi denir.⁵¹

İllegal faaliyetleri içeren yeraltı ekonomisine suç ekonomisi denir.⁵²

Konusu suç olan ve dolayısıyla yasalarla cezalandırılan fiiller çerçevesinde, oluşan ekonomik faaliyetlerin sonucunda meydana gelen ekonomik değerler, suç ekonomisini oluşturur.⁵³

Yasadışı mal ve hizmet üretimi sonucu oluşan kayıt dışı ekonomiye suç ekonomisi denmekte olup, suç ekonomisinin temel özelliği, uyuşturucu madde ve

⁴⁹ FEİGE, Edgar L., a.g.m.,1990, s.9.

⁵⁰ FEİGE, Edgar L., a.g.m., 1990, s.10.

⁵¹ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, **2000’li Yıllara Doğru Türkiye’nin Önde Gelen Sorunlarına Yaklaşımlar: 31-Suç Ekonomisi**, TÜGİAD, İstanbul, Ocak 1998, s.3; MAVRAL, Ülker, **Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları**, 2. Baskı, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Ekim 2003, s.243.

⁵² AYDIN, Süleyman, “Türkiye’de Suç Ekonomisi ve Organize Suçlar”, **Yolsuzluk**, Ed.Süleyman Aydın, Turhan Kitapevi, Ankara, Eylül 2006a, s.127.

⁵³ DPT, **Kayıtdışı Ekonomi, Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Yayın No:2603. Ankara,2001, s.vii.

organ ticareti örneğinde olduğu gibi, faaliyet alanının tümüyle yasalarla yasaklanmış olmasıdır.⁵⁴

Suç ekonomisini oluşturan sektörler, illegal ve kriminal sektörler olarak ayrılırlar. Üretim ve dağıtım yöntemleri yasalara aykırı şekilde gerçekleştirilen (fikri ve sınai haklar ihlal edilerek veya yasalara aykırı çocuk istihdamı gibi yöntemlerle yapılan) üretime, diğer ifadeyle üretiminin yasalara aykırı bir şekilde gerçekleştirildiği sektöre illegal sektör, organize suç örgütleri yoluyla yürütülen yasadışı faaliyetlerin oluşturduğu sektöre ise kriminal sektör denir.⁵⁵ Kriminal sektör yerine yer altı ekonomisi (underground), illegal sektör yerine gri (gray) veya düzensiz ekonomi şeklinde ifadeler de kullanılmaktadır.⁵⁶

Yasalara, ahlaka ve geleneklere aykırı faaliyetlerden oluşan suç ekonomisinin kriminal sektör faaliyetleri, organize olmuş örgütler aracılığıyla yürütülen yasa dışı faaliyetlerden oluşmaktadır. Kriminal sektör faaliyetlerinin temel özellikleri, örgütlü olması ve şiddet içermesi olup, bu halde ilk akla gelen mafya olmakta ve hatta, kriminal sektör faaliyetleri “mafya ekonomisi” olarak da isimlendirilmektedir.⁵⁷

Suç ekonomisinin yerine kullanılmakta olan tabirler; suç (criminal), ikincil (second), gizli (underground), gayriresmi (informal/unofficial), gölge (shadow), paralel (parallel), saklı (hidden), kara (black), alternatif, kaçak, diğer, tecimsel, yer

⁵⁴ KILIÇDAROĞLU, Kemal, “Suç Ekonomisini Önleme Yargı Cephesi ve Sorunlar”, Hesap Uzmanları Derneği, **Vergi Dünyası Dergisi**, S.225, Mayıs 2000, s.18.

⁵⁵ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.e., Ocak 1998, s.5, 6, 7.

⁵⁶ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.12.

⁵⁷ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.13.

altı, şekilsiz, illegal, düzensiz, kayıp, marjinal ve gözlenemeyen ekonomi gibi çok sayıda isim verilmektedir. Bu ifadelerin ortak özelliği; egemen üretim biçimine göre yerine getirilmesi gereken yasal, vergisel ve toplumsal yükümlülüklerin, bütünüyle veya kısmen yerine getirilmemesine yönelik faaliyetleri içeriyor olmasıdır.⁵⁸ Bu kavramlarla ifade edilen ekonomi, bir anlamda da ekonomik ve sosyal kurallara bir şekilde meydan okuma⁵⁹ olarak açıklanabilir. Yukarıdaki kavramların her biri tek başına ele alındığında, kayıtdışı ekonomi kavramını tam olarak açıklamakta yetersiz kalmakta,⁶⁰ konuyu ele alanın yaklaşımına göre anlamlandırılmaktadır.⁶¹ SCHNEIDER ve ENSTE'nin kayıtdışı ekonomik faaliyetlere ilişkin yaptığı sınıflandırma Tablo 2'de gösterilmiştir.

Ekonomik suçun meydana getirdiği ekonomi, genel olarak suç ekonomisi olarak adlandırıldığında, “ekonomik suç” kavramının neyi ifade ettiği, bu kavramın nasıl tanımlanması gerektiği önem arz etmektedir. Ekonomik suç kavramı, bu güne kadar herkes tarafından kabul gören bir tanıma kavuşturulamamıştır.

⁵⁸ ÇİLOĞLU, İsmail, “Kayıtdışı Ekonominin İşleyişi ve Kamu Bütçesine Etkisi”, **Hazine Dergisi**, Temmuz 1998, S.11, s.68.

⁵⁹ SCHNEIDER, Friedrich, ENSTE, Dominik H., **The Shadow Economy**, Printed in the United Kingdom at the University Press, Cambridge, First published, 2002.

⁶⁰ AYDEMİR, Şinasi, **Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 1995, s.8.

⁶¹ AYDEMİR, Şinasi, 1995, s.9.

Tablo 2: Kayıtdışı Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması⁶²

FAALİYET TÜRÜ	PARASAL İŞLEMLER		PARASAL OLMAYAN İŞLEMLER	
YASADIŞI ETKİNLİKLER	-Çalıntı mal ticareti, -Uyuşturucu madde imalatı ve satışı, -Fuhuş, kumar, kaçakçılık ve dolandırıcılık		-Uyuşturucu, çalıntı mal, kaçakçılık malı vs. takası; -Kendi kullanımı için uyuşturucu imali veya yetiştirilmesi; -Şahsi kullanımı için hırsızlık.	
	Vergi Kaçakçılığı	Vergiden Kaçınma	Vergi Kaçakçılığı	Vergiden Kaçınma
YASAL ETKİNLİKLER	-Bildirilmeyen kazanç; -Kanunî mal ve hizmetler için bildirilmeyen ücret, kazanç, varlık edinimi.	Çalışanlara yapılan vergiden muaf olan ödemeler ve işçi ödemelerinde indirimler	Yasal mal ve hizmetlerin takası	Kişisel veya bir başkasına yardım için yapılan işler

Kaynak: SCHNEIDER, Friedrich, ENSTE, Dominik H., “Shadow Economies: Size, Causes, and Consequences”, **Journal of Economic Literature**, Vol. XXXVIII (March 2000), ss.77–114, s.79,
<http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/JEL.pdf>,
Erişim.31.12.2009.

Ekonomilerin değişmesi, işlenen suçların görünümünü de değiştirmekte, adi veya klasik suçlardan ekonomik suçlara doğru bir değişim görülmektedir.⁶³

Devlet tarafından ekonomik alandaki müdahalelerinin kaynağı ve temel çerçevesi, Anayasal olarak; para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve buna yönelik tedbirlerin alınması, piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu oluşacak tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi olmakta ve böylece ekonomik kamu düzeninin ana unsurları da belirlenmektedir.⁶⁴ İktisadi

⁶² SCHNEIDER, Friedrich, ENSTE, Dominik H., “Shadow Economies: Size, Causes and Consequences”, **Journal of Economic Literature**, Vol. XXXVIII (March 2000), s.79,
<http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/JEL.pdf>, Erişim.31.12.2009.

⁶³ AYDIN, Süleyman, a.g.m., 2006a, s.124.

⁶⁴ TAN, Turgut, **Ekonomik Kamu Hukuku**, Türkiye ve Orta Doğu Amme idaresi Enstitüsü, Ankara, 1984, s.131.

hayatın düzenlenmesine ilişkin kuralların temel amacı, toplumun ve bireylerin ekonomik menfaatlerinin korunması suretiyle, genel ve ekonomik kamu düzeninin sağlanması olup, toplumun, bireylerin ve bunların oluşturduğu iktisadi teşebbüslerin ekonomik menfaatlerini hukuka aykırı yollarla ihlal eden tüm davranışlar, genellikle ekonomik suç olarak tanımlanabilir niteliktedir.⁶⁵ İnsan ticareti, yasadışı uyuşturucu ve emtia kaçakçılığı, sahtecilik, siber suç, karapara aklama, vergi kaçakçılığı, rüşvet ve nüfuz ticareti gibi birçok görünümü olan ekonomik suç, günümüzde her zamankinden daha fazla uluslararası, yapısı ve faaliyetleri daha karmaşık, teknolojik açıdan daha yeni, daha zengin, ekonomik olarak daha güçlü ve demokratik kurumlara sızma kabiliyeti olan bir yapı haline gelmiştir.⁶⁶

Ekonomik suç kavramı en geniş anlamda ekonomik amaçlarla gerçekleştirilen yasa dışı eylemleri kapsamakta⁶⁷ olup, bu çerçevede ekonomik suçlar, ekonomik çıkar sağlamak amacıyla devletçe yasaklanan;

⁶⁵ TİRYAKİ, Tercan, GÜRSOY, Türker, “Ekonomik Suç Kavramı ve Sigortacılık Suçlarının Bu Açıdan Değerlendirilmesi”, **Sayıştay Dergisi**, Ekim-Aralık 2004, S.55, s.53.

⁶⁶ COE, “Europe’s fight against economic and transnational organised crime: progress or retreat?”, Committee on Economic Affairs and Development, **Report**, Doc. 9018, 6 April 2001, <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc01/EDOC9018.htm>, Erişim.08.05.2010.

⁶⁷ Ekonomik suçlar dilencilikten, dolandırıcılığa, hırsızlık ve yağmadan kaçakçılık ve sahteciliğe, tefecilikten spekülasyona, ticari sırların ifşasından hileli iflasa, zimmete para geçirmeden rüşvet ve irtikaba, emniyeti suiistimalden başkasının malına zarar vermeye, kara para aklamadan borsada manipülasyona, rekabeti engellemekten taklitçiliğe varan çok geniş bir kapsama sahiptir ve zaman içinde yeni suçlar (bilişim suçları gibi) ortaya çıkmaktadır. TÜRKKAN, Erdal, “Türkiye’de ve Dünyada Ekonomik Suçlar”, **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu 30 Nisan - 1 Mayıs 2005**, Kızılcıhamam/Ankara, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği/TOBB, TOBB Yayın No: 2005 – 25, Ankara, Ekim 2005, s.35 ve Dip Notu 1.

- Yasadışı faaliyetler yapılması (üretimi veya ithalatı yasak olan mallar, uyuşturucu, silah, organ, insan ticareti gibi),
- Yasadışı yöntemlere başvurulması, (Şiddet kullanımı, rüşvet, baskı, engelleyici anlaşmalar, kaçakçılık gibi),
- Yasadışı kurumlar (örgütler) oluşturulması (izinsiz ve kayıtsız örgüt, çete, gizli örgüt gibi),
- Yasadışı piyasalarda işlem yapılmasını (ambargolu ülkelerle ticaret, yasa dışı alıcı, yasa dışı satıcı, karaborsa, kayıtdışı piyasa gibi),

ifade eder.⁶⁸

Ekonomik suç, bir ülkedeki geçerli ekonomi alt sisteminin kuralları çerçevesindeki işleyişini engelleyen, yani toplumun korunması gereken ekonomik yararlarına zarar veren veya bunları tehlikeye sokan ve bu nedenle yasaklanan eylemlerdir.⁶⁹

Ekonomik suç kavramı geniş bir anlam içermekte olup, iktisadi, ticari ve mali suçların hepsini kapsamaktadır.⁷⁰ Ekonomik suç kapsamında, genellikle mali, ticari

⁶⁸ TÜRKKAN, Erdal, a.g.b., 2005, s.35.

⁶⁹ DÖNMEZER, Sulhi, “Ön Tasarı Hakkında Genel Bilgi”, **Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Öntasarı Sempozyumu**, 17-18 Nisan 1987, İTO Yayın N:1987-19, İstanbul, 1987, s.19, 20.

⁷⁰ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.12; MAVRAL, Ülker, 2003, s.243.

ve ekonomik suç kavramları, birbirinin yerine veya aynı anlamı içerecek şekilde kullanılmaktadır.

Mali suçlar, öncelikle devletin mali nitelikteki düzenlemelerine aykırılıkları içermekte olup, özel sektöre ilişkin mali düzenlemeler de bu kapsamda değerlendirilebilir. Vergi, kalpazanlık, tefecilik suçları gibi. Ticari suçlar, işletmelerle, ticari hayatla ve ticari serbestiyle ilgili kaidelere aykırılıkları içermekte olup, mali suçları da kapsamına alan bir kavramdır. Evrakta sahtecilik, döviz, ithalat ve ihracat rejimine aykırılık, ihaleye fesat karıştırma suçları gibi. Ekonomik suçlar ise, ulusal ekonomideki üretim, tüketim, değişim, bölüşüm ilişkileriyle ilgili düzenlemelere yani, genel ekonomik düzeni koruyan hükümlere aykırılıklar içeren eylemler olup, gerek mali gerekse ticari suçları da kapsamına almaktadır. Banka, sigorta, borsa, kartel, rekabet, patent, gümrük, vergi, kaçakçılık, ikrazatçılık kapsamında işlenen suçlar gibi.⁷¹

Ekonomik suçlar, çoğunlukla tek kişi tarafından işlenmesi pek de mümkün olmayan, özellikle bir ekip organizasyonu şeklindeki faaliyetleri gerektiren özellik taşırlar. Örneğin, bir bankanın yasal sınırlar dışında kredi vermesindeki organizasyon, şube müdüründen itibaren, yerine göre yönetim kurulu organına kadar varabilen bir kapsamdaki organizasyonu içerebilir.⁷²

⁷¹ MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara, 2003, s.36, 37, 38.

⁷² ERMAN, Sahir, **Ekonomik Suçların Tespitinde Suç Siyaseti**, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Prof. Dr. Nazım Terzioğlu Basım Atölyesi, İstanbul, 1984, s.34.

Ekonomik suç kavramına, kriminolojik, hukuki ve ceza yargılaması kuralları yönlerinden farklı tanımlamalar ve bakış açıları getirilmiş olup, bu tanımlamalar aşağıdaki gibidir:⁷³

1.Kriminolojik Yönden

Ekonomik suçları dar anlamda kabul eden görüşe göre; bir mesleğin icrası dolayısıyla işlenen ekonomik suçlarda, meslek icra edenlerin mesleki bozukluk, sapma şeklindeki sosyolojik bir değişiklik, her ne pahasına olursa olsun mesleğinde başarı arzulayan kişinin mesleki kurallardan ayrılmasıdır. Geniş anlamda kabul eden görüşe göre; ekonomik suçların meslekle ilgisinin olmadığı, ticaretin yapılması dolayısıyla işlenen ve kazanç sağlama amacını güden bütün suçların ekonomik suç olduğudur.

2.Hukuki Yönden

Bu kapsamda; korunan hukuksal yarar esas alınmakta ve korunan hukuksal yarar olarak, ekonomik yararlar kabullenilmekte, hukuksal kurallar olarak ise, ekonomik düzene ilişkin suç ve ceza yaptırımını içeren hukuk kuralları ve bunlara aykırılıklar nazara alınmaktadır.

Ekonomik suçlar; dar anlamda, bütün ekonomik düzenin işleyiş ve bütünlüğüne yönelik eylemleri içermekte olup, bu kapsamda ekonomik düzenin işleyiş ve bütünlüğünü korumayı amaçlayan kuralların ihlal edilip edilmediği esas

⁷³ DURSUN, Selman, **Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar**, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara, 2006, s.33-36.

alınmaktadır. Geniş anlamda ise, dar anlamdaki ekonomik suçların yanı sıra, işlenmelerindeki yoğunluğun bütün ekonomik düzenin işleyişi açısından tehlike yaratan, bireysel malvarlığına yönelik suçları da ekonomik suç kavramına dahil etmektedir.⁷⁴

3.Ceza Yargılama Kuralları Yönünden

Bu kapsamda, ekonomik suçların yargılama ve kovuşturmayı yürütenlerin, ekonomik suç konusunda ihtisaslaşmasının gerektiği belirtilmektedir. Ekonomik suçların kovuşturulmasındaki zorluklar, bu suçları diğer suçlardan ayırmakta ve bu suçluluğun önlenmesi yöntemlerinde ihtisaslaşma ihtiyacını gerektirmektedir.⁷⁵

Sonuçta korunan hukuksal yarar ve ihlal edilen hukuk kuralları ölçüt alındığında; ekonomik faaliyetlerin düzenli işleyişi şeklindeki genel ekonomik yarar ve bu hukuksal yararı koruma altına alan yasal düzenlemeleri ihlal eden fiiller dar anlamda ekonomik suç, genel ekonomik düzenin işleyişiyle doğrudan bağlantısı olmayıp, bireysel malvarlığını koruyan yasal düzenlemelere aykırı fiillerin işlenmesindeki sıklık, genel ekonomik düzen açısından tehlike arz ediyorsa, bu durumun da dahil olduğu fiiller geniş anlamda ekonomik suç ifade etmektedir.⁷⁶

⁷⁴ MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, “Bankacılık Suçları Bağlamında Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri”, Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelenin Avrupa Birliğine Uyum Süreci Çerçevesinde Değerlendirilmesi, **Panel**, 05.10.2001, Bildiriler ve Tartışmalar, Yön. Kayıhan İçel, Yayına Haz. Yener Ünver, İÜHF, İstanbul, 2002, s. 94.

⁷⁵ Bu konuda detaylı bilgi ve eleştirel yönü için bkz. MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, a.g.e., 2003, s.31-33.

⁷⁶ DURSUN, Selman, a.g.e., 2006, s.38.

Ekonomik suçların kendine özgü bazı özellikleri bulunmakta olup, bunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;⁷⁷

a) Ekonomik suçlar, özellikleri nedeniyle doğal suçlar arasında yer almadığından, yapay bir hukuki oluşumun sonucudurlar.

b) Bu suçlar, siyasi ve ekonomik durum ile yakından ilişkili olduğundan değişken özelliğe sahiptirler. Yani bu suçlar, zamana ve koşullara bağlı olarak sıkça değişmektedirler.

c) Ekonomik suçlar genelde sert yaptırımlara tabidir ve tüzel kişilerin ceza sorumluluğunu da gündeme taşımaktadırlar.

d) Bu suçlar, genel olarak sonucu harekete bitişik suç olarak düzenlenmekte ve çoğunlukla manevi unsur göz ardı edilmektedir.

e) Ekonomik suçlar son derece teknik suçlar olduğundan, çoğu kez hâkimin hukuk bilgisi dışındaki teknik bilgisi yetmediğinden, bilirkişi tayini gerekmektedir. Bu özelliği nedeniyle, ekonomik suçlara ilişkin olarak ihtisas mahkemeleri ve özel soruşturma ve yargılama tekniklerine ihtiyaç duyulmaktadır.

f) Bu suçlar genellikle ceza kanunlarında yer almadığı gibi, toplu bir biçimde tek ve belirli bir kanun içinde de yer almamakta, çeşitli yasal düzenlemelerde dağınık bir biçimde yer almaktadırlar.

⁷⁷ KOCASAKAL, Ümit, “Ekonomik Suçluluk”, **Güncel Hukuk Dergisi**, S.23, Kasım 2005, s.22, 23.

g)Ekonomik suçlarda idarenin düzenleyici işlemleri büyük ve önemli bir yer işgal etmekte ve bu şekilde suçların içeriğinin doldurması ise bu suçlardaki kanunilik ilkesinin tartışılmasına neden olmaktadır.

h)Bu suçlarda oldukça yaygın bir mağdur kitlesi söz konusu olmakta, hatta çoğu kez bu mağdurlar, suçun mağduru olduklarının farkına dahi varamamaktadırlar.

i) Bu suçlarda siyah sayılar yaygın olup, ekonomik suçların büyük çoğunluğu, yargılama aşamasına dahi ulaştırılamamaktadır.

j) Gelişen teknolojiye paralel olarak, bu suçlar yeni suç tekniklerini de yaratmaktadırlar.

k)Bu suçlarda beyaz yakalı suçluluğu yaygın olup, suç failleri genellikle mesleki saygınlığı olan, ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek, eğitilmiş kişiler olmaktadır.

B. Suç Ekonomisinin Nedenleri

Suç ekonomisinin en önemli nedeni, yasaklar sonucu oluşan yüksek kar marjlarının cazibesi ve yakalanma olasılığı ile cezai yaptırımların caydırıcılığı gibi kamu otoritesine yönelik unsurlar olup, bu unsurların arkasında yatan faktörler dikkate alındığında suç ekonomisini oluşturan nedenler aşağıdaki gibidir;⁷⁸

⁷⁸ AYDIN, Süleyman, a.g.m., 2006a, s.134-136.

1.Global (Küresel) Nedenler

Bütün dünyada mal, sermaye ve nüfus hareketlerinin son 30-40 yılda hızlanarak yoğunlaşması sonucu küreselleşme olarak adlandırılan bu süreçteki sınır aşan telekomünikasyon ve ulaşırmadaki teknolojik gelişmeler suç ekonomisini de kolaylaştırmakta, buna paralel olarak bavul tüccarları, kaçak göçmenler, yeni kentli işçi sınıfı, yabancı yatırımcılar gibi artan sayılardaki yeni aktörler, suç ekonomisine katılmaktadır.

Globalleşme sonucu ekonomiler, daha açık bir yapıya kavuşmakta ve dış etkenlere daha duyarlı hale gelmektedir. Teknoloji ve iletişim alanında yaşanan gelişmeler ise ekonomik değerlerin transferini kolaylaştırarak suç örgütlerinin hareket alanlarını genişletmekte, suçtan sağlanan gelirler nakit formundan çıkarılarak serbest bölgeler, kıyı bankaları ve vergi cennetleri yolu ile tekrar ülke içine daha kolaylıkla aktarılabilir. ⁷⁹

2.Bölgesel Nedenler

Soğuk savaşın sona ermesi ve sosyalist blok ekonomilerinin çökmesi sonucu, kapitalist piyasa ekonomisine geçişin getirdiği işsizlik, yoksulluk ve zayıf hukuk devleti yapıları, özellikle bu bölgelerdeki suç ekonomisinin oluşmasını körüklemekle kalmamış, bunların bir kısmı da küresel suç piyasasına entegre olmuşlardır. Bu ülkeler ise var olan işsizlik, yoksulluk ve hukuk devleti zayıflığı sorunlarıyla uğraşmaktadır.

⁷⁹ MAVRAL, Ülker, a.g.e., 2003, s.142.

3.Ulusal Nedenler

Küresel sermayenin liberal ekonomilerdeki hareketleri sonucu, ulusal kırılgan ekonomilerde yaşanan dalgalanmalar, olağan ekonomik faaliyetleri zora sokarken alternatif ekonomik faaliyetleri cazip hale getirmekte ve yine, ulus devletlerde yaşanan etnik, dini, mezhepsel çatışmalar, iktidar mücadeleleri gibi nedenlerle oluşan kaos ortamıyla birlikte meydana gelen göçler, bir taraftan ülke yönetimlerinin sorunlarını çeşitlendirerek artırmakta, diğer yandan suça yönelik ekonomik piyasanın da çeşitlenerek büyümesine yol açmaktadır.

4.Sosyo-Politik Nedenler

Hızlı nüfus artışı ve çarpık kentleşme, ekonomik suç olgusunu dolaylı olarak tetiklemektedir. Hızlı nüfus artışı sonucu insanlar büyük kentlere göç etmekte, ancak bu hızlı göç karşısında gerekli alt yapı çalışmaları yapılamamakta ve bunun sonucu kentlerde çarpık kentleşme oluşmaktadır. Bu hızlı değişim karşısında devletin gereken istihdamı yaratamayarak yetersiz kalması sonucu, bunu giderecek devlet dışı organizasyonlar ortaya çıkmakta ve nihayet hem ekonomik suçluluğa eleman kaynağı olan, hem de barınma ve para desteği sağlayan bir şehir yapısı oluşmaktadır.⁸⁰

Hızlı nüfus artışı, ekonomik şartlar, toprak yetersizliği, teknolojik gelişmeler insanları daha yaşanılır ortam arayışına iterek hızlı kentleşmeye yol açmakta ve bu durum, sosyal düzenin kurulmasını engellemekte aynı zamanda, köy ve kent kültürü

⁸⁰ YEDİPARMAK, Mehmet, Yolsuzlukların Önlenmesi ve Organize Suçlarla Mücadele Yöntemlerinde Uluslararası İşbirliğinin Önemi, **Yüksek Lisans Tezi**, Konya, 2003, s.100.

çatışmalarına yol açmaktadır. Kentleşmeyle birlikte yaşanan hızlı toplumsal dönüşüme ayak uydurulamaması, suç ekonomisini de artırmaktadır.

Kişilerin bireysel olarak sahip oldukları eğitim düzeyi de son derece önemli olmakta ve burada bireylerin çeşitli diploma ve mesleklere sahip olmalarının ötesinde, kendisine saygılı, onurlu, ülkesini ve milletini seven, milli menfaatler doğrultusunda ülkesine hizmet edecek vatandaşların yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Ülke ve toplum çıkarlarını ön plânda tutmayan eğitilmiş ve donanımlı kişiler ise daha zararlı olabilmektedirler.⁸¹

5.Ekonomik Nedenler

İşsizliğin artması ve gelir dağılımındaki aşırı bozukluğun mevcudiyeti, bunlara paralel olarak suç ekonomisini de artırmaktadır. Ekonominin yasak faaliyetleri içeren mal ve hizmetlerin (uyuşturucu, silah, içki-tütün, kıymetli maden, göçmen, organ, fuhuş, tarihi eser kaçakçılıklar, kalpazanlık, tefecilik gibi) yasak olmayanlara göre karlılıklarındaki aşırı yükseklik, bu emtiaların üretim, depolama, dağıtım ve pazarlama alanlarını kapsayacak şekilde oluşan suç ekonomisinin cazibesini artırmaktadır.

6.Kamu Otoritesini Yetersizliği

Yeterli denetimin yapılmaması kayıt dışı ekonominin oluşmasına neden olmakta, kayıt dışı ekonomi ise kendi kendini besleyebilen ve önlem alınmadığı takdirde

⁸¹ CDDKB, Yolsuzlukla Mücadeleye Yardımcı Olmak Maksadıyla Alınması Gereken Tedbirlere İlişkin İnceleme Raporu, CDDKB Yayımı, No:2, Ankara, 1996, s.25.

sürekli büyüyen bir yapıya sahip bulunmaktadır. Kayıtdışı ekonomi, suç örgütlerini besleyen ve ekonomik suçluluğun özgürlük alanı olan bir sistemi oluşturmakta ve burada suçtan elde edilen gelirler kolaylıkla aklanabilmektedir.⁸²

Suç ekonomisini oluşturan faaliyetlerdeki yüksek kar marjları, risk üstlenen insanlar için çekici olmakta ve riskin katlanırlılığını ise, yakalanma olasılığı ile yasal müeyyidelerdeki caydırıcılık belirlemektedir. Bu halde, suçu önlemeye yönelik olarak, kolluk güçlerinin yakalama faaliyetleri ile yargısal süreç ve hukuki yaptırım normlarının caydırıcılığı ile yaptırımın infaz sürecindeki zafiyetler bütünü suç ekonomisinin oluşumunu belirlemektedir.

7.Sosyo-Ekonomik ve Yönetsel Nedenler

Toplumsal nitelikleri yozlaşmış milletler suça daha yatkın olmakta, toplumun yozlaşması ise yine ülkedeki ekonomik duruma ve refah seviyesine bağlı gelişerek kişilerin ekonomik refahtan yeteri kadar pay alamaması sonucu gelirlerini artırmaya yönelik farklı yollar araştırmaktadırlar.⁸³

Adil vergilemenin yapılamaması, gelir dağılımındaki aşırı bozukluk, ekonomik alandaki kartel ve tröstleşme sonucu oluşan pahalılık, yetersiz sermaye birikimi, kentlere göçün oluşturduğu iş, aş ve konut talebinin karşılanamaması, yerli sanayinin ithal sanayi ürünleriyle rekabet edememesi, lüks tüketimi özendirici medya faaliyetleri, yönetimin şeffaf olmaması, bürokratik işlemlerdeki karmaşa, idari ve adli inceleme ve soruşturmalarda kurumlararası koordinasyonun yetersizliği, devlet

⁸² GÜNER, Sedat, a.g.e., 2003, s.27.

⁸³ MAVRAL, Ülker, a.g.e., 2003, s.252.

kaynaklarının yağmalanması gibi pek çok neden, suç ve buna bağıli ekonomik faaliyetlerin oluşmasına ve artmasına neden olmaktadır.

8.Hukuki Nedenler

Müdahale edilen suçların soruşturulması ve yargılanmasında yaşanan aksaklıklar, kolluk kuvvetlerinin delil toplanmasında ve değerlendirilmesinde zaman zaman yetersiz kalması, soruşturma dosyasının sağlam bir yapıda oluşturulamamasına yol açmakta, savcılık makamının ise konu hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması, kolluk kuvvetleri tarafından hazırlanan dosyaların içeriğini yeterince kontrol edememesi nedenleriyle yargı makamlarına eksik bilgi sunulmasına neden olunmakta ve yine yargılama aşamalarında ise hâkimlerin konu hakkında yeterli bilgi sahibi olmamalarından dolayı, soruşturmanın derinleştirilmesi konusunda karara varılamamakta ve sonuçta sanıklar delil yetersizliği nedeniyle salıverilebilmektedirler.⁸⁴ Yine gerek ceza, gerekse ekonomik ve ticari yasal mevzuatın yetersizliği, yargılama sürecinin uzun sürmesi, sıkça çıkarılan (vergi, sigorta ve karşılıksız çek gibi) yasal ödeme yükümlölükleri ve hapis cezalarına yönelik af yasaları, kabul edilen uluslararası sözleşmelere yönelik (yolsuzlukla mücadele gibi) yasal düzenlemelerin yapılmasındaki gecikmeler, suç ve buna bağıli ekonominin artmasına zemin hazırlamaktadır.

C. Suç Ekonomisinin Boyutları

Suç örgütlerin faaliyetleri uluslararası alana taşarak, hem uluslararası düzeyde iktisadi ve finansal faaliyetlerin serbestleşmesinden azami ölçüde yararlanmakta,

⁸⁴ MAVRAL, Ülker, a.g.e., 2003, s.255.

hem de uluslararası düzeydeki yasal, idari, siyasi çelişki ve farklılıklardan yararlanan bu örgütlerin yalnızca konumları güçlenmekle kalmayıp, gelirleri de giderek artmaktadır.⁸⁵ Uluslararası organize suçlar, küresel piyasalara ve uluslararası finansal sisteme zarar vererek, dünyadaki ekonomik kalkınma çabalarını, küresel hukuku ve demokrasiyi zayıflatmaktadır.⁸⁶ Organize suç örgütleri, yasadışı uyuşturucu ve silah ticareti, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, kaçakçılık, dolandırıcılık gibi pek çok suç faaliyeti içerisinde yer almak suretiyle çok büyük tutarlarda suç geliri elde etmektedirler.⁸⁷

Özellikle uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı gibi talep elastikiyeti son derece düşük olan ve elde edilen getirilerin çok yüksek olduğu malların yasadışı ticaretini konu alan faaliyet alanlarında yer alan organize suç örgütleri, yasadışı fiil-yasadışı gelir zincirinin oluşmasına ve bu zincirin halkalarının, birbirini besleyen bir sebep-sonuç ilişkisi içinde büyüyen, farklı ve global bir suç tipinin ortaya çıkmasına ve bir “suç ekonomisinin” doğmasına neden olmuştur.⁸⁸

⁸⁵ ELBİRLER, M. Yavuz, “Ekonomik Suçlar-Terör”, **Çağın Polisi Dergisi**, <http://www.caginpolsi.com.tr/26/27-28-29-30.htm>, Erişim.09.12.2009.

⁸⁶ JOHNSON, David T., **Fighting Networks with Networks: Partnership and Shared Responsibility on Combating Transnational Crime**, <http://www.state.gov/p/inl/rls/rm/131805.htm> , Erişim.22.12.2009.

⁸⁷ AYKIN, Hasan, “Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”, **Bankacılar Dergisi**, S.65, Haziran 2008a, s.37.

⁸⁸ MASAK- TBB Çalışma Grubu, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi:Türk Bankacılık Sisteminde İyi Uygulama Kılavuzu”, **Bankacılar Dergisi**, S.54, Eylül 2005, s.75.

Yıllık 450-750 milyar ABD Dolar hacmi olduğu tahmin edilen uyuşturucu ticareti, çok uluslu organize suçun büyüklüğüne ilişkin iyi bir örnektir.⁸⁹ Suç ekonomisinin yeraltı ekonomisi (kriminal sektör) içerisinde uyuşturucu ticareti önemli bir yer tutmakta ve dünya ticaret hacminde önemli oranı yakalayarak, tahmini 400⁹⁰-500 milyar ABD Dolarlık boyutuyla, uluslararası ticaretin önemli kalemlerinden birini oluşturmaktadır.⁹¹ Suç örgütlerinin yalnızca uyuşturucu madde kaçakçılığından elde ettikleri yıllık geliri 500 milyar ABD Doları düzeyine ulaşmıştır ki bu rakam, dünya toplam petrol ticaret hacminin üzerinde olup, suç örgütlerinin genişleyen faaliyet alanları, aşağıdaki gibi sıralanabilir;⁹²

- Uyuşturucu madde kaçakçılığı,
- Silah ve mühimmat kaçakçılığı,
- Organ kaçakçılığı,
- Bebek, çocuk, kadın, işçi veya göçmen ticareti,
- Stratejik malzemeler ve maddeler kaçakçılığı (uranyum, biyolojik ve kimyasal diğer malzemeler),

⁸⁹ COE, a.g.e., 6 April 2001.

⁹⁰ MACKENZIE, Simon, **Organised Crime and Common Transit Networks**, Australian Institute of Criminology, July 2002, Australia, s.1, <http://www.aic.gov.au/documents/5/7/6/%7B57669D3F-1B32-479F-ACB7-D35E6DFB34C9%7Dti233.pdf>, Erişim. 21.10.2009.

⁹¹ GÜNAY, Ayşe, ŞAHBAZOV, Röşen, “Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S.130, s.126.

⁹² ELBİRLER, M. Yavuz, a.g.m.

- Alkollü içecekler,
- Altın ve diğer kıymetli madenler,
- Tarihi eserler,
- Nesli tükenmiş canlılar,
- Çeşitli dövizler ve sahte paralar,
- Lüks otomobil ve diğer dayanıklı tüketim malları,
- Plakalar ve kasetler,
- Bilgisayar programları,
- Markalı lüks mallar,
- İlaçlar, çeşitli kimyevi mamuller,
- Çeşitli yedek parçalar, alet ve ekipmanlar,
- Diğer taklit mallar kaçakçılıkları,
- Kamu mülkiyetinin korunması ve yaygınlığı sonucu ortaya çıkan arazi mafyaları,
- Çek, senet veya tahsilât mafyaları,

- Kamu ihalelerinin sübjektif değerdendirmelere dayalı olması ve şeffaflık eksikliğinden faydalanan ihale mafyaları,
- Hayali ihracat, hayali yatırım amaçlı teşvik mafyaları,
- İstihdam mafyaları,
- Kredi mafyaları,
- Terör örgütleriyle işbirliği.

Suç örgütleri bir yandan yasadışı iktisadi faaliyet alanlarını genişletirken, diğer yandan da yasal faaliyetlere yönelmekte ve bu alanda sanayi, bankacılık, taşımacılık gibi iktisadi faaliyetleri kontrol etmektedirler.⁹³ Modern suç örgütleri, insan ve sermaye kaynaklarını yönetmekte, gizli bilgilere erişmekte, ekonomik ve politik karar süreçlerini etkilemekte, faaliyetleriyle oluşturduğu gelirlerini aklamakta, aleyhlerine olan hukuki düzenlemeleri etkisizleştirmekte ve önemli ölçüde mali güce sahip bulunmaktadır.⁹⁴

Rus Mafya topluluğu, piramit tarzında örgütlenmiş, başlarında 700'ü bulan yöneticisi olan bu "kriminal imparatorluk", vaktiyle Sovyet ekonomisinin artıklarıyla geçinmekte ve önceleri kendi aralarında çatışmakta iken, özelleştirmelerin başlamasıyla aralarındaki kavgalarına son vererek, dayanışma içine girmişler ve

⁹³ ELBİRLER, M. Yavuz, a.g.m.

⁹⁴ COE, a.g.e., 6 April 2001.

8.000 ayrı örgütlenmeye bağlı yüz bin kişilik çalışanıyla, Rus iş dünyasının yüzde 70- 80'ini, yani milli servetin yüzde 40'ını kontrol eder duruma gelmişlerdir.⁹⁵

Kolombiya'nın en bilinen organize suç örgütü Cali Kartelinin varlık değerinin 206 milyar ABD Doları, Japon Yakuzaların yıllık hasılasının ise 90 milyar ABD Doları civarında ve Çin Triadlarının yıllık hasılasının 200 milyar ABD Doları olduğu tahmin edilmekte⁹⁶ sonuçta organize suç örgütleri son derece yüksek kazançlar nedeniyle sürekli olarak büyümekte, pek çok uluslararası şirketten daha büyük hasıla ve varlık büyüklüğüne erişmektedirler.⁹⁷ Uyuşturucu ticaretindeki kazancın büyüklüğü, uyuşturucu patronlarına ekonomik ve politik açıdan güç kazandırmanın yanı sıra, bunların yönettiği dünya üzerindeki çok sayıda suçun da finansmanını sağlamaktadır.⁹⁸

Elde edilen bu suç gelirlerinin kesin olarak ölçülmesi mümkün olmamakla birlikte, günümüzde bunların küçümsenmeyecek boyutlarda olduğu şüphesizdir. Uluslararası yasadışı uyuşturucu ticaretinin tahmini değerinin 2005 yılı için 300-500 milyar dolar arasında,⁹⁹ insan ticaretinden elde edilen yıllık tahmini gelirin 7 milyar Dolar, sahtecilik suçlarından yılda 150 ila 470 milyar Dolar, bilgisayar suçlarından

⁹⁵ ALKAN, Ahmet Turan, "Mafya aslında devleti tehdit ediyor", 21.12.2006, <http://www.isref.org/index.php?pid=43&page=view&id=126>, Erişim.12.05.2010.

⁹⁶ LILLEY, Peter, **Dirty Dealing The Untold Truth About Global Money Laundering International Crime and Terrorism**, Kogan Page Limited, London, 2006, s.19, 23, 24.

⁹⁷ AYKIN, Hasan, 2008a, s.37.

⁹⁸ CLUTTERBUCK, Richard, **Terrorism, Drugs and Crime in Europe after 1992**, Routledge, London, 1990, s.8.

⁹⁹ BM Uluslar arası Narkotik Kontrol Kurulu, uluslararası uyuşturucu ticaretinin 1998'deki hacmini 400 milyar dolar olarak tahmin etmektedir. Bkz. MACKENZIE, Simon, a.g.e., 2002, s.1.

100 milyar dolar ve yasadışı hafif silah ticaretinden ise yıllık 1-4 milyar dolar arasında suç geliri elde edildiği tahmin edilmektedir.¹⁰⁰ Avrupa Konseyinin Ekonomik İşler ve Kalkınma Komitesinin 6 Nisan 2001 tarih ve 9018 doküman numaralı raporunda;¹⁰¹ silah kaçakçılığının yıllık 800 milyar dolarlık büyüklüğüyle dünyadaki en büyük ekonomik suç türünü oluşturduğu, AB’de iki yıllık çalışmada sigara kaçakçılığı nedeniyle ortaya çıkan, yalnız gümrük geliri kaybının 1-2 milyar Dolar arasında olduğu belirtilmekte, dünya genelinde insan ticaretinden elde edilen gelirin yıllık en az 8 milyar Dolar olduğu, bilgisayar manipülasyonu nedeniyle İngiltere’nin yıllık kaybının 5 milyar Pound ve ABD’nin ise yıllık 10 milyar Doların üzerinde olduğu tahmin edilmekte, fikri mülkiyet suçlarının 1999 yılında İngiliz Sanayisine maliyetinin 8,2 milyar Pounda ulaştığı, her yıl çalıntı sanat eseri ve antika ticaret tutarının 5-6 milyar Dolar olduğu belirtilmektedir.

Yine dünya çapında insan kaçakçılığına ilişkin kar tahmini 3-10 milyar Dolar arasında olup, yasadışı egzotik hayvan ticaretinin yıllık ticaret hacminin ise 12 milyar Dolar değerinde olduğu tahmin edilmektedir.¹⁰²

Suç örgütleri günümüzde kara ekonominin şirketlerini, holdinglerini, kartellerini, hatta çok uluslu şirketlerini oluşturmakta, mali güçlerini kesin olarak saptamak zor olsa da, adeta bir şirket gibi faaliyet gösteren suç örgütlerinin yıllık 1.500 milyar Dolar ciroluk ekonomik gücü, büyük çok uluslu ticari şirketlerin gücüne denktir.

¹⁰⁰ THACHUK, Kimberley, “Terörizme Destek Veren Kaynaklarla Mücadele”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23-24 Mart 2006)**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizme Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi, s.60,61.

¹⁰¹ COE, a.g.e., 6 April 2001.

¹⁰² MACKENZIE, Simon, a.g.e., 2002, s.1.

Dünyadaki suç örgütlerinin, kontrollerindeki uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi işlerden gelen yıllık karları 1 trilyon Dolar düzeyinde tahmin edilmekte ve bu rakam, yaklaşık olarak ABD bütçesine denk bir rakam olup, toplam nüfusları 3 milyara varan az gelirli ülkelerin tamamının gayrisafi milli gelirine eşittir.¹⁰³

ABD bankası Merrill Lynch'e göre, suç örgütlerinin 55 vergi cennetinden yönetilen özel servetinin en az 3 trilyon Dolar olduğu tahmin edilmekte olup, bu rakam dünya gayri safi hasılasının yüzde 15'ine eşittir.¹⁰⁴ Yine uluslararası vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığı ile mücadele konferansında, offshore hesaplardaki fonların, 5-7 trilyon ABD Doları büyüklükte olduğu ve büyümeye de devam ettiği belirtilmektedir.¹⁰⁵

Türkiye'de mafya tipi suç örgütlerinin, yüz civarında işkolunda faaliyet gösterdiği ve yıllık cirosunun ise 60 milyar ABD Doları civarında olduğu tahmin edilmektedir.¹⁰⁶

Ülkemizde kayıtdışı ekonomiyi tahmini ölçebilmek amacıyla birçok çalışma yapılmış ve yapılan çalışmalarda her bir araştırmacı, kayıtdışı ekonomiyi birbirinden çok farklı bulmuş olup, bu durum Tablo 3' de gösterilmiştir.¹⁰⁷

¹⁰³ ERGÜL, Ergin, "Organize Suçlar ve Karaparanın Aklanması", **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu 30 Nisan - 1 Mayıs 2005**, Kızılcahamam/Ankara, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği/TOBB, TOBB Yayın No: 2005 – 25, Ankara, Ekim 2005, s.244.

¹⁰⁴ ERGÜL, Ergin, a.g.b., 2005, s.244.

¹⁰⁵ GURRÍA, Angel, Conference on the Fight Against International Tax Evasion and Avoidance, Paris, France, 21 October 2008, s.1, http://www.budget.gouv.fr/presse/dossiers_de_presse/081021evasion_fiscale/discours_ocde.pdf, Erişim.17.04.2010.

¹⁰⁶ ALKAN, Ahmet Turan, 2006.

**Tablo 3 : Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonominin Boyutlarını Ölçmeye Yönelik
Olarak Yapılan Çalışmalardaki Tahmini Sonuçlar**

ARAŞTIRMACILAR	TAHMİN YÖNTEMLERİ	YILI	KAYIT DIŞI EKONOMİ/ GSMH (%)
ALTUĞ	Kayıt dışı ücret yaklaşımı	1992	35
DERDİYOK T.	Parasalcı Yaklaşım	1984	27.3
	Vergi Yaklaşımı (Vergi İncelemesi)	1991	40.4
HAKİOĞLU D.	Parasalcı Yaklaşım (Ekonometrik)	1984	137.8
ILGIN, Y.	Sabit Oran Yaklaşımı	2002	31-84
ÖZSOYLU A.F.	GSMH Yaklaşımı	1990	7.5
	Parasalcı Yaklaşım	1993	12.9
	İşlem Hacmi Yaklaşımı	1993	8.5
KASNAKOĞLU Z.	Parasalcı Yaklaşım	1990	9.338
TEMEL A., ŞİMŞEK A., VE YAZICI K	Vergi Yaklaşımı	1991	16.4
ÖĞÜNÇ, YILMAZ	Ekonometrik	2000	15
AKALIN, KESİKOĞLU	Genişletilmiş Oran Yöntemi	2005	14-134

Kaynak: YURDAKUL, Funda, “Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi: Bir Model Denemesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, S.63-4, s.208.

¹⁰⁷ YURDAKUL, Funda, “Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi: Bir Model Denemesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, S. 63-4, s.208.

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇ EKONOMİSİNİ OLUŞTURAN SUÇ TÜRLERİ

I. Suç Türleri

A. İhaleye Fesat Karıştırma

Kelime anlamıyla ihale; “bir işi veya bir malı birçok istekli arasından en uygun şartlarla kabul edene bırakma, eksiltme veya arttırma” anlamındadır.¹⁰⁸ Ancak hukuksal açıdan ihale kavramı çeşitli anlamlar içerir. Borçlar Kanunu’nda müzayede olarak adlandırılan bu kavram, arttırma olarak da anılmakta olup, satıcı olarak tek bir kişi olmasına karşın alıcı olmaya aday birden fazla kişi bulunmakta ve satılacak mal ise, bu alıcı kişilerden arttırmada en yüksek fiyatı önerene bırakılmaktadır.¹⁰⁹ İhale faaliyetinde satıcı malı açık arttırmaya çıkarmakla icaba davette (İcaba davet; bir sözleşmenin kurulması için gerekli olan iki irade açıklamasından ilkinde denir.¹¹⁰) bulunmakta ve en çok arttıran ya da eksiltten, icabını (İcap kesin bir sözleşme önerisidir ve bunu yapan kişi için bağlayıcıdır.¹¹¹), ihaleyi düzenleyene yöneltmektedir.¹¹²

¹⁰⁸ Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, Ankara, 1998, C.1, s.1052.

¹⁰⁹ ZEVKİLİLER, Aydın, AYDOĞDU, Murat, PETEK, Hasan, **Özel Borç İlişkileri**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1998, s.82.

¹¹⁰ BK m.3.

¹¹¹ BK m.3.

¹¹² **Türk Hukuk Lügati**, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1998, s.149.

İcra ve iflas hukuku yönünden ihale ise alacak için haczedilen malların veya hakların paraya çevrilmesi yolu olup, burada haczedilen mallar açık artırma ile satılır ve masraflar düşüldükten sonra, alacaklıya bedel ödenir.¹¹³ Açık artırma, bütün isteklilerin katılabildiği, rakip alıcılar önünde açık olarak teklifin ileri sürülmesi ile yapılan ve en yüksek fiyatı teklif eden alıcıya malın ihale edildiği bir satış yöntemidir.¹¹⁴

İdare hukuku açısından ihale; mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin belirli usul ve şartlarla istekliler arasından seçilecek biri üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayını takiben sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan süreci ifade eder¹¹⁵ ve bu süreç, kamu kaynağı kullanan ve kamunun denetimi altında bulunan bütün kamu kurum ve kuruluşlarını içine alan bir kamu hukuku faaliyetidir.¹¹⁶ Kural olarak ihale; kamunun ihtiyaç duyduğu mal, hizmet ve yapım işlerinin yerine getirilmesi amacıyla imzalanacak olan sözleşmeler öncesi başvuru kuralları ve süreci ifade etmektedir.¹¹⁷

¹¹³ KURU, Baki, ARSLAN, Ramazan, YILMAZ, Ejder, **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1995, s.267,268.

¹¹⁴ KURU, Baki, ARSLAN, Ramazan, YILMAZ, Ejder, a.g.e., 1995, s.266.

¹¹⁵ ACAR, Abdurrahman, “Kamu İhale Kanununa Göre İdare Görevlilerinin ve İsteklilerin Uymaları Gereken Kurallar, Fiil ve Davranışlar ile Bunların Ceza Sorumlulukları”, **Belediye Dünyası Dergisi**, C. 4, S. 8, Ağustos 2003, s. 14.

¹¹⁶ UZUN, Mükremin, “964 Sayılı Kanun ile Değişik 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu’na Göre Belediye Şirketleri ve Belediye Vakıflarının ‘Bünyesinde Olduğu’ ‘İlgili Olduğu’ veya ‘Ortak Olduğu’ Belediyenin ve Diğer Kamu İdarelerinin İhalelerine Girip Giremeyecekleri Hakkında Bir Değerlendirme”, **Belediye Dünyası Dergisi**, C. 4, S. 8, Ağustos 2003, s. 23.

¹¹⁷ ÇETİN, Arslan, **İhaleye Fesat Karıştırma Suçu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s.10.

Özellikle, son yüzyılda devletin klasik fonksiyonlarının dışında; ekonomik faaliyetlerin artması kamu sektörü bütçelerinin büyümesi ve bu bütçelerle kalkınma ve refah artırma projelerinin, askeri harcamaların ve kamu hizmetlerinin genişlemesi, **“ihale”** kavramının muhtevasını değiştirmiş ve geliştirmiştir. İhale kavramı, ağırlıklı olarak, kamunun ekonomik nitelikli işlemlerinin en iyi ve sağlıklı şekilde fiyatlandırılması mekanizmasını ifade eder.¹¹⁸

Devletin ve kamu kurumu niteliğindeki kuruluşların, ekonomik faaliyetleri kapsamında sayılan işlemler için, sözleşme serbestisi ilkesinin, öncelikle özel hukuk kişileri arasında geçerli olduğu, hukuk devleti ilkesinin uygulandığı yönetim biçimlerinde ise, idarelerin iş ve işlemlerinin hukuki denetime tabi olması sebebiyle, kamu ihalelerinde sözleşme özgürlüğünün uygulama alanının daraltıldığı düşünüldüğünde; sözleşmenin tarafını, içeriğini, kapsamını ve sözleşmeye uygulanacak kuralları düzenleyen İdare Hukuku kaynaklı ihale kurallarına ihtiyaç bulunmaktadır. Çünkü kamunun yaptığı ekonomik faaliyetlerin büyüklüğü dikkate alındığında her türlü keyfiliğin önlenmesi ve bu ekonomik faaliyetin objektif, genel ve evrensel hukuk ilkeleriyle düzenlenmesine ihtiyaç vardır. AB üyesi devletlerin 2002 yılındaki kamu ihale büyüklüğü 1,5 trilyon Euro civarında olup, bu tutar AB GSMH’nın % 16 sına tekabül etmekte¹¹⁹ ve dolayısıyla, devletlerin ihale yöntemiyle harcadıkları kaynağın büyüklüğü, GSMH’larının % 12 ile % 20 arasında değiştiğinden ihale kavramı ve ihaleye fesat karıştırma suçuna konu olan alanın büyüklüğü de ortaya çıkmaktadır.

¹¹⁸ ÇETİN, Arslan, a.g.e., 2008, s.12, 13.

¹¹⁹ KÖKTAŞ, Arif, **Avrupa Birliğinde Kamu İhale Hukuku ve AB Politikaları Arasındaki İlişki**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s.47.

2003 yılından itibaren uygulanmakta olan 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 4’üncü maddesi ihaleyi; *“Bu kanunda yazılı usul ve şartlarla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasında seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayına müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemleri ifade eder”* şeklinde tanımlamıştır. Tanımda bulunan **”usul ve şartlar”** ise, neredeyse evrensel hukuk kuralı haline gelmiş temel ilkelerden hareketle belirlenmiştir. Mevzuatımızdaki temel ilkeler, 4734 sayılı Kanun’un 5’inci maddesinde; *“...ihalelerde saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenirliliği, gizliliği, kamuoyu denetimini ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak”* şeklinde sayılmış ve kamu idareleri bunun yerine getirilmesini sağlamakla sorumlu tutulmuştur. Kamu İhale Kanunu’nda sayılan ilkeler; uluslararası düzenlemelerde genel kabul görmüş ilkeler olup, bu ilkelerin muhtevası üzerinde de hukuk sistemlerinin neredeyse tam bir mutabakatı bulunmaktadır.¹²⁰

Uluslararası düzenlemeler, çeşitli ve milli hukuk düzenlemelerinde kabul görmüş **“temel ilkeleri”** uygulayabilmek amacıyla, yapılan yasal düzenlemelere aykırı fiil ve davranışlar ise, çeşitli hukuki ve cezai yaptırımlara tabi tutularak temel ilkelerin hayata geçirilmesi ve hukuki güvenliğe kavuşturulmasını amaçlamıştır.

5237 sayılı TCK’de ihaleye ilişkin suçlar, “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmın “Ekonomi Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar” adlı dokuzuncu bölümünde düzenlenmiştir. Niteliği itibariyle ihale suçları, devlete ve devlet görevlilerine olan güveni azaltan ve hatta ortadan kaldıran bir mahiyet arz ettiğinden,

¹²⁰ UZ, Abdullah, **Kamu İhale Hukuku**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2005, s.157.

devletin işleyişine, kaynaklarına ve kamu düzenine karşı, kamu görevlileri tarafından veya onların iş birliği ile işlenen suçlardan olmakta ve bu yönüyle de, bu suçların yalnızca ticari faaliyete yönelik olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir.¹²¹

İhale kurallarının kaynağını teşkil eden “**temel ilkeler**”in ihlal edilmesi sebebiyle yaptırım olarak düzenlenen “**idari**” ve “**hukuki**” yaptırımlar dışındaki, fiil ve davranışların, kamu düzenini ihlal derecesi ve tanımı göz önünde tutularak, kanun koyucu TCK’de “**İhaleye Fesat Karıştırma Suçunu**” getirmiştir. Kamunun mal, hizmet ve yapım işi türünden alım, gider oluşturan faaliyetleri veya imtiyaz, lisans, kiralama, tahsis gibi gelir getirici faaliyetlerinin parasal büyüklüğü dikkate alındığında, kamu düzenini korumak ve rasyonel verimlilik ölçüsüyle rekabetin oluşturulması yoluyla toplumun genel menfaati gözetilmektedir. Ceza normunun getirdiği müeyyidenin gerekçesi ve meşruiyeti, rekabeti sağlayarak toplum menfaati ve kamu düzenini koruma düşüncesinden oluşmaktadır.

İhaleye fesat karıştırma suçu; esas itibarı ile ihale iş ve işlemlerinin yürütülmesi sırasında ihaleye egemen olan temel ilkelere aykırı davranışların yasa da tanımlanmış haline aykırı fiilleri ifade eder. Bir başka ifadeyle; “ihaleye fesat karıştırma suçu kapsamındaki fiiller, esas itibarıyla ihaleye egemen olan ilkelere de aykırı davranışlardır”¹²² Ancak bu tanım ceza hukuku anlamında fiilin; konusu ve “**tipiklik**” unsuruna yer vermediğinden eksiktir. Çünkü temel ilkelere her aykırılık hali, ceza kanunu bakımından suç oluşturmayabilir. Bu sebeple, 5237 sayılı Türk

¹²¹ KARACA, Bilal, “İhale ile Alım-Satım Kavramları, Yeni TCK 235. Madde”, 29.03.2005 Salı, **Yeni Şafak Gazetesi**, <http://yenisafak.com.tr/arsiv/2005/mart/29/bkaraca.html>, Erişim. 30.08.2009.

¹²² ÇETİN, Arslan, a.g.e., 2008, s.39.

Ceza Kanunu'nun 235'inci maddesinde düzenlenmiş bulunan ve **“ihaleye fesat karıştırma”** başlığı altında düzenlenen ceza normunun unsurlarına bakmak gerekecektir.

“İhaleye Fesat Karıştırma

Madde 235- (1) Kamu kurum veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalarına ilişkin ihaleler ile yapım ihalelerine fesat karıştıran kişi, beş yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Aşağıdaki hallerde ihaleye fesat karıştırılmış sayılır:

a) Hileli davranışlarla;

1. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek,

2. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan kişilerin ihaleye katılmasını sağlamak,

3. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olduğu halde, sahip olmadığından bahisle değerlendirme dışı bırakmak,

4. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olmadığı halde, sahip olduğundan bahisle değerlendirmeye almak.

b) Tekliflerle ilgili olup da ihale mevzuatına veya şartnamelere göre gizli tutulması gereken bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak.

c) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle ya da hukuka aykırı diğer davranışlarla, ihaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye, ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek.

d) İhaleye katılmak isteyen veya katılan kişilerin ihale şartlarını ve özellikle fiyatı etkilemek için aralarında açık veya gizli anlaşma yapmaları.

(3) İhaleye fesat karıştırma sonucunda ilgili kamu kurumu veya kuruluşu açısından bir zarar meydana gelmiş ise, ceza yarı oranında artırılır. Zararın meydana gelmiş olduğu sabit olmakla birlikte miktarının belirlenememiş olması, bu fıkra hükmünün uygulanmasını etkilemez.

(4) İhaleye fesat karıştırma dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler, ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılırlar.

(5) Yukarıdaki fıkralar hükümleri, kamu kurum veya kuruluşları aracılığı ile yapılan artırma veya eksiltmeler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler veya kooperatifler adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara fesat karıştırılması halinde de uygulanır.”

Kanun koyucu, 235'inci maddenin 1'inci fıkrası ile ihalenin kim tarafından ve hangi kapsamda yapılmış olduğu belirlemesi ile birlikte bir sınırlama getirmekte; kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerini cezai müeyyidenin konusu yapmaktadır. Aynı şekilde kamunun faaliyetleri kapsamında **“mal”** ve **“hizmet”** alımı veya satımı ya da **“kiralama”** ile **“yapım işi”** ihalelerini kapsamda saymaktadır. Kanuni düzenleme bu haliyle kamu kurumu ve kuruluşu niteliğine haiz olmayan tüzel kişiliklerin ve özel şirketlerin ihale konusu işlemlerini suç kavramı dışında tutmaktadır. Ceza hukuku tartışmaları anlamında batılı ülkelerin bazılarında özel hukuk tüzel kişiliklerinin ihalelerinde **“fesat”** suçu kapsamında değerlendirilmesi tartışmaları yapılabilmektedir. Kanun koyucunun bu şekilde getirdiği düzenleme ve sınırlama sebebiyle mevzuatımız açısından bu yönde tartışma söz konusu edilemez. Örneğin bir uluslar arası yardım kuruluşunun yapacağı bir ihaleyle ilgili **“ihaleye fesat karıştırma”** suçundan cezai takibat yapılamayacaktır. Kanun koyucunun ihaleye ilişkin **mal, hizmet, kiralama ve yapım işleri** şeklinde sayılan kapsam sınırlaması sebebiyle de kamunun bazı ihale faaliyetlerinin **“kanuni”** kapsam dışında kalması mümkün olabilecektir.

Kamu kaynaklarıyla yapılan ve belirli kurallarla düzenlenen ihale süreçlerinin konusunu oluşturan milyarlarca liralık bir sektör ve alanı, örgütlü suç gruplarının ilgisi içinde bulunduğunu düşündüğümüzde yasal düzenlemelerin **“kanunilik”** ilkesi de gözetilerek daha kapsayıcı olması gerektiği kanaatindeyiz. Hele hele milyarlarca dolarlık sermaye ile yatırım yapan ve faaliyet gösteren çok uluslu şirketlerin veya halka açık büyük şirketlerin ihale konusu yapılabilecek benzer işlemlerinin kapsam dışı tutulmasının, suç ekonomisinin alanını büyüteceği ortada iken, yasal düzenlemenin kapsam ve sınırı daraltılmamalıdır. Kanun koyucu 235'inci maddenin

birinci fıkrasındaki genel tanımla birlikte “**fesat**” kavramına dahil edilebilecek davranış ve işlemlerini ikinci fıkra ile teker teker saymak suretiyle, fesat sayılabilecek her fiili cezalandırma yoluna gitmemiştir. İhaleye fesat karıştırma oluşturabilecek bütün fiiller değil, belli başlı fiillerden maddenin sadece iki fıkrasında sınırlı olarak sayılanlar fesat karıştırma olarak kabul edilerek “bağlı hareketli” bir suç öngörülmüştür.¹²³ Kanun koyucunun “**kanunilik**” ve “**belirlilik**” ilkeleri gereğince getirmiş olduğu bu sınırlandırmalar, örgütlü suç gruplarının kanun kapsamına girmeyen fesat niteliği taşıyan fiillerin cezalandırılmasını engelleyecek sonuçlar oluşturmaya müsait durumdadır. Örnek vermek gerekirse; 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun şartnameler başlıklı 12’nci maddesi;

“Şartnameler

Madde 12.- İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin her türlü özelliğini belirten idari ve teknik şartnamelerin idarelerce hazırlanması esastır. Ancak, mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin özelliği nedeniyle idarelerce hazırlanmasının mümkün olmadığının ihale yetkilisi tarafından onaylanması kaydıyla, teknik şartnameler bu Kanun hükümlerine göre hazırlattırılabilir.

İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin teknik kriterlerine ihale dokümanının bir parçası olan teknik şartnamelerde yer verilir. Belirlenecek teknik kriterler, verimliliği ve fonksiyonelliği sağlamaya yönelik olacak, rekabeti engelleyici hususlar içermeyecek ve bütün istekliler için fırsat eşitliği sağlayacaktır.

¹²³ ÇETİN, Arslan, a.g.e., 2008, s.115.

Teknik şartnamelerde, varsa ulusal ve/veya uluslararası teknik standartlara uygunluğu sağlamaya yönelik düzenlemeler de yapılır. Bu şartnamelerde teknik özelliklere ve tanımlamalara yer verilir. Belli bir marka, model, patent, menşei, kaynak veya ürün belirtilemez ve belirli bir marka veya modele yönelik özellik ve tanımlamalara yer verilmeyecektir.” şeklindedir. Görüleceği gibi 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 12’nci maddesi **“Şartnameler”** konusunda, anılan Kanunun 5’inci maddesindeki temel ilkelerin gözetilmesini öngörmüş, şartname düzenlenmesi ile temel ilkelerin ihlal edilmesinin önüne geçmek istemiştir. Ancak uygulamada sık sık karşılaşıldığı üzere, şartname düzenlemeleri yapılırken **“hizmetin gereği”** gözetilmesi gereken kriterler ile ihaleye fesat suçunun unsurlarını oluşturan fiiller iç içe geçmekte, dolayısıyla suç ekonomisinin faaliyet alanını genişleten bir hukuki zemin oluşmaktadır. İhale konusu işlerin idari şartnameleri veya teknik şartnameleri düzenlenirken, işin gereği gibi gösterilen unsurlar, fesat fiilinin **aracısı** olabilmektedir. Türk Ceza Kanunu’nun 235’inci maddesinde düzenlenmiş bulunan fesat suçunun sınırlı sayıda belirtilmiş seçimlik hareketlerle, profesyonelleşmiş suç örgütlerinin organize fiillerini, bu şekilde kanun kapsamı dışına çıkararak geniş bir faaliyet alanına kavuşturmaktadır. Klasik anlamında fesat fiili oluşturan **“müteahhit toplantılarının”** yerini, idari ve teknik şartname dizaynları almaktadır. Bu yönüyle ihaleye fesat suçunun engellenebilmesi maksadıyla, önleyici işlemler kapsamında ihale şartnamelerinin ve yeterlilik kriterlerinin **“temel ilkelere”** aykırı şekilde düzenlenmiş olması gerektiğinin müeyyidesi yasal dayanağa kavuşturulmalıdır. İdari ve teknik şartnamelerle, ihale koşul ve yeterliliklerinin **“rekabeti”** kısıtlaması önlendiği takdirde, suç örgütlerinin faaliyetlerini, ihale makamları dışında yapabilecekleri **“ihale organizasyonları”** ile sınırlı kalacaktır. Bu şekilde

yapılabilecek fesat girişimleri ise, daha kolay bir suç önleme faaliyetini gerektirecektir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve kanun kapsamı dışında tutulan diğer ihalelerle ilgili yolsuzluk ekonomisinin önlenebilmesi için öncelikli olarak evrensel kurallar haline gelmiş bulunan “**temel ilkeler**” in ihale süreçlerine ve şartnamelere yansıtılması halinde, GSMH’nın yaklaşık % 20’sine varan bir ekonomik büyüklük azami ölçüde suç ekonomisinin alanı dışına çıkarılmış olacaktır.

Benzer şekilde, uygulamada sık sık karşılaşılan ihlal iddiaları ve fesat suçunun ihale usulleri arasında daha çok istisnai nitelikte bulunan belli istekliler arasında ihale usulü ve pazarlık usulü şeklindeki biçimlerinde görülmektedir. 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 18’inci maddesinde “**Uygulanacak İhale Usulleri**” başlığı altında belirtilen 3 çeşit ihale usulü bulunmaktadır. 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 18’inci maddesi;

“İdarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalelerinde aşağıdaki usullerden biri uygulanır:

a) Açık ihale usulü.

b) Belli istekliler arasında ihale usulü.

c) Pazarlık usulü.” şeklindedir.

Kural olarak, kamu ihtiyaçlarının karşılanması noktasında yapılan ihalelerin, istenen şart ve kriterleri taşıyan bütün isteklilere açık olmasını gözetken Kanun Koyucu, ihale yöntemi olarak “**Açık İhale Usulü**”nü tercih etmekle birlikte, kamu

hizmetlerinin aciliyeti ve işin niteliği de gözetilerek istisnai ihale yöntemi olarak, pazarlık usulü, belli istekliler arasında ihale usulü veya doğrudan temin türünden ihale usulleri de düzenlenmiştir. Yukarıdaki izahlarımıza paralel olarak teknik ve idari şartnameleri oluşturan ihale dokümanlarının 4734 Sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenmiş bulunan **“temel ilkeler”**e uygun şekilde hazırlanması, ihale dokümanının temel ilkeleri aşındıracak ve sınırlarını zorlayacak biçimde düzenlenmemesi ve açık ihale usulünün seçilmesi durumunda, **“kamu ihale sektörü”**nün kural itibariyle suç ekonomisine kapalı hale getirilebilmesi mümkündür. İhaleye fesat karıştırma suçu, genel itibariyle birden çok failin organize oldukları, bu failerin fiillerinin netice alabilmesi için ihale konusunda görev yapan kamu görevlilerinin de bu fiillere katılmalarının çoğunlukla zorunlu olduğu düşünüldüğünde, oluşan suçlar **“organize suç örgütleri”** tanımına girecek şekilde işlenmektedir.

İhaleye fesat suçuna konu olan kamu ihalelerinin, ekonomilerin içindeki payının GSMH'ya göre yaklaşık **% 15** civarında olduğu düşünüldüğünde, bu alanın organize suç örgütlerinin ilgi sahasına gireceği muhakkaktır. İdari ve teknik şartnamelerin kamu görevlilerince hazırlandığı, dolayısıyla bu görevlilerin her türlü siyasi, bürokratik ve ekonomik sebeplerle muhatap olacakları **telkin, tavsiye ve zorlamalar** karşısında, ihaleye fesat karıştırma suçu için kural olmamakla birlikte, birden çok failin ortak hareketine ihtiyaç bulunduğu ortadadır. İhaleye katılan istekliler, ihale sürecini yöneten kamu görevlileri ve bunların dışındaki bürokratik ve siyasi tercih ve baskıların bir araya gelmesi ile anılan suçun müştereken organize edildiği, bu haliyle de organize suç örgütlerinin faaliyet ve ilgi alanında kamu ihalelerinin bulunması kaçınılmaz hale gelmektedir.

Türkiye'nin 2008 ve 2009 yılı sonları itibariyle GSMH'sı, Tablo 4' de gösterilmiş olup, bu rakam 2009 yılsonu itibariyle 950 milyar TL civarındadır.

Tablo 4 : Türkiye'nin Gayrisafi Yurtiçi Hasılası / GSYH

Yılı	Dönem	Cari Fiyatlarla GSYH (Bin TL)	Cari Fiyatlarla GSYH (Bin \$)	Sabit Fiyatlarla GSYH (Bin TL)
2008	Yıllık	950.534.251	742.094	100.110.905
2009	Yıllık	953.973.862	617.611	96.637.694

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu/TÜİK, **Türkiye İstatistik Yıllığı 2009**, TÜİK Matbaası, Ankara, Mayıs 2010, s.356, 357.

Yine ülkemizin 2008 ve 2009 yılsonları itibariyle kamu alım tutarları Tablo 5' de gösterilmiş olup, kamu ihalelerinin ekonomi içindeki payının 2008 yılı için GSMH'ya göre yaklaşık % 9 ve 2009 yılı için % 7 civarında olduğu görülmektedir.

Tablo 5 : 2008-2009 Yılı Kamu Alım İstatistikleri (Tutar)

Temel Kamu Alım İstatistikleri	2008 Yılı Tutarı (Bin TL)	2009 Yılı Tutarı (Bin TL)	Değişim (%)
İhale (4734 ve İstisna Dahil)	78.925.998	61.418.766	-22,18
4734 Sayılı Kanunda Belirtilen İhale Usullerine Göre	68.179.739	53.462.792	-21,59
İstisna	10.746.259	7.955.974	-25,97
Doğrudan Temin	4.989.299	4.806.070	-3,67
Toplam Kamu Alımı	83.915.297	66.224.836	-21,08

Kaynak: Kamu İhale Kurumu/KİK, **Kamu Alımları İzleme Raporu 2009**, Ankara, Şubat 2010, s.2.

Ülkemizde kamu kaynaklarıyla yılda 60 - 100 milyar TL arasında kamu ihalesi yapılmakta olup, organize suç örgütlerinin ve örgütlü şekilde işlenmeyen suçların bütününden hareketle, "suç ekonomisi"nin bu büyüklükteki bir kaynak üzerinde yoğun faaliyette bulunduğu güvenlik kuvvetleri ve adliyeye intikal eden vaka sayısından da anlaşılmaktadır. Kamu İhale Kurumu tarafından aktif yasaklama sayısı toplam 5.937 olup, bunun 2.518 adedi hakkında kamu davası açılmıştır. 2009 yılında

yasaklananların toplam sayının 3.782 sini oluşturmaları¹²⁴ ise, vahim bir artışı göstermektedir. KİK tarafından ihalelere yönelik olarak uygulanan, 2009 yılı itibariyle yasaklama dayanağına göre aktif yasaklama sayıları Tablo 6’de yer aldığı gibidir.

Tablo 6 : Yasaklama Dayanağına Göre Aktif Yasaklama Sayıları

Yasaklamanın Dayanağı	Yasaklama Türü		Toplam	%
	Hakkında Kamu Davası Açılanlar	Yasaklama		
2886		586	586	9,87
4734	678	676	1.354	22,81
4735		2.140	2.140	36,05
TCK	1.840		1.840	30,99
Diğer Mevzuat		17	17	0,29
Toplam	2.518	3.419	5.937	100,00

Kaynak: Kamu İhale Kurumu/KİK, **Kamu Alımları İzleme Raporu 2009**, Ankara, Şubat 2010, s.67.

KİK istatistiklerinde; şikâyet konusu olan ve şikâyet sonucu karara bağlanan ihale tutarlarına yer verilmemekte olup, ekonomik büyüklüklerinin tespiti açısından rakamsal değerlerin de bu istatistiklere konulması yerinde olacaktır.

B. Beyaz Yakalı Suçları

Beyaz yakalı suç fikri, ilk olarak 1939 yılında, Amerika Sosyoloji Kurumunun Edwin H. SUTHERLAND başkanlığında yapılan toplantısında, SUTHERLAND tarafından tanımlanmıştır.¹²⁵ 1939 yılında ilk olarak kriminoloji uzmanı ve sosyolog Edwin H. SUTHERLAND tarafından kullanılan beyaz yaka suçları terimi, bir kişinin

¹²⁴ Kamu İhale Kurumu/KİK, **Kamu Alımları İzleme Raporu 2009**, Ankara, Şubat 2010, s.68.

¹²⁵ BARNETT, Cynthia, **The Measurement of White-Collar Crime Using Uniform Crime Reporting (UCR) Data**, s.1, <http://www.fbi.gov/ucr/whitecollarforweb.pdf>, Erişim 19.08.2009.

saygınlık ve yüksek sosyal konumunu kullanarak işlediği suçun tanımlanmasında kullanılmıştır.¹²⁶ Mesleki suçların ortaya çıkarılmasında önemli konuma sahip olan bilim adamı Edwin Hardin SUTHERLAND, beyaz yakalı suçu, mesleği süresince yüksek bir sosyal konuma sahip ve itibarlı bir durumda olan kişiler tarafından işlenen suçlar, şeklinde ifade ederek aşağıdaki saptamalarda bulunmuştur,¹²⁷

- 1) Beyaz yakalı suçları, yasaları çiğnediği için gerçek anlamda suçtur,
- 2) Toplumda sadece yoksul ve karakteri zayıf insanlar suç işlememektedir,
- 3) Bu belirlemeleri “farklılıkların birleşmesi” adını verdiği teori açıklamaktadır.

SUTHERLAND’ın çalışmaları, kriminoloji çalışmalarının suçlara ilişkin sosyo-ekonomik altyapısına (ailenin geçmişi ve gelir düzeyi gibi) odaklanırken, hata yapıldığının anlaşılmasına neden olan bir bakış açısını da ortaya çıkarmıştır. SUTHERLAND’ın bakış açısına göre suç işleyenler, toplumun her kesiminden ve her türlü sosyo-ekonomik geçmişe sahip, özellikle büyük ve güçlü organizasyonların yöneticileri olabilmektedirler.¹²⁸ Günümüzde SUTHERLAND’ın tanımlaması ceza hukuku öğrencileri açısından demode kalmış, beyaz yaka suçlarının toplumun

¹²⁶ STRADER, J. Kelly, **Understanding White Collar Crime**, s.1,
<http://www.lexisnexis.com/lawschool/study/understanding/pdf/WhiteCollarCh1.pdf> , Erişim.
19.08.2009.

¹²⁷ BOZKURT, Nejat, **İşletmelerin Kara Deliği Hile Çalışan Hileleri**, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti., İstanbul, 2009, s.103.

¹²⁸ STRADER, J. Kelly, a.g.ç., s.1.

dikkatini çekmeye başladığı 1970 ortalarında, bu suçların tanımlaması farklılaşmış ve gerçekten çalışmalar göstermiştir ki, değerli kâğıt veya vergi sahtekârlıkları gibi beyaz yaka suçu olarak adlandırılabilen suçlar, sadece yüksek sosyal mevki sahibi kişiler tarafından değil, çok farklı geçmişe sahip kişiler tarafından da işlenmektedir.¹²⁹ Dolayısıyla beyaz yaka suçları tanımlaması hatalı olmakla birlikte, günümüzde çok yaygın olarak kullanılmakta, belki de bunun nedeni bu tip suçları, yaygın suçlardan veya sokak suçlarından ayırt etmek için uygun bir isim olmasından kaynaklanmaktadır.¹³⁰ DÖNMEZER beyaz yaka suçlarını, toplumda sosyal itibarı olan ve saygıdeğer sayılan kişilerin yaptıkları ve iş hayatında gerçekleştirdikleri sömürücü ve hileli ekonomik suçlar, olarak tanımlamaktadır.¹³¹

Beyaz yakalı suçları genel olarak organize suç olarak benimsenmekte olup, bu kapsamda aşağıdaki özellikleri içermektedir;¹³²

- 1) Mali çıkar sağlama eylemi şiddet kullanılmadan gerçekleştirilir,
- 2) Mesleki konumun kullanılması ile yapılan bir aldatma eylemi söz konusudur,
- 3) Eylemde özel mesleki yetenekler ve fırsatlar kullanılır,

¹²⁹ STRADER, J. Kelly, a.g.ç., s.1.

¹³⁰ STRADER, J. Kelly, a.g.ç., s.1.

¹³¹ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.e., 1981, s.75.

¹³² BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.103.

- 4) İşletmelerde veya kamu kuruluşlarında bulunan, özel teknik ve profesyonel bilgilere sahip kişi veya kişiler tarafından gerçekleştirilen fiil söz konusudur.

Sosyo-ekonomik tanımlamalara alternatif olarak beyaz yaka suçları tanımlanırken, suçu işleyenden ziyade davranışlara dikkat edilmekte ve 1981 yılında ABD Adalet Bakanlığı beyaz yaka suçunu; finansal açıdan kazanç elde edilen, pasif veya şiddet içermeyen, aldatma yöntemi kullanılan, mesleki statüsü girişimcilik olan, profesyonel veya yarı profesyonel olup kendi özel yetenek ve imkânlarını kullanan, aynı zamanda iş dünyası ve hükümet hakkında özel teknik ve profesyonel bilgiye sahip olan kişilerce işlenen suç olarak tanımlamıştır.¹³³

Suç ile mesleki fırsat arasında kurulan ilişki sonucu, beyaz yakalı suçları, daha geniş bir kavram olan “mesleki suç” kavramını ortaya çıkarmış ve mesleki suçlar, özellikle yarar sağlama özellikleri yönünden dört ana bölümde mütalaa edilmektedir;¹³⁴

1) **Örgütsel Mesleki Suçlar:** Çalışanın doğrudan elde ettiği bir yarar bulunmayıp, çalıştığı işletmenin yararı doğrultusunda, çalışan tarafından işlenen suçlardır.

2) **Kamu Gücü İçeren Mesleki Suçlar:** Yetki gücü olan kamu görevlisi tarafından kendisine, başkasına veya bir kuruma yarar sağlama

¹³³ STRADER, J. Kelly, a.g.ç., s.2.

¹³⁴ BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.104.

veya kamu kurumunu zarara uğratma ile sonuçlanan şekilde işlenen suçlardır.

3) **Profesyonel Mesleki Suçlar:** Halk tarafından güvenilir bir mesleğe sahip kişilerin, bu meslekleri vasıtasıyla işlediği suçlardır.

4) **Bireysel Mesleki Suçlar:** Yukarıdaki tasnifler dışında kalan kişilerin, şahsi olarak kendilerine menfaat temin etmek için işledikleri suçlardır.

Beyaz yaka suçları ve benzer suç girişimlerinde, bilgisayarlar etkin olarak kullanılmasına rağmen bilgisayar suçları beyaz yaka suçlarıyla mutlak olarak bağdaştırılmamalıdır.¹³⁵ Yine mesleki suçlardaki bilgisayar kullanımı ise (Örneğin: Çalışanların, tüketicilerin veya diğer kişilerin ticari işletmelere yönelik suç girişimlerinde gözlemlenmektedir), yoğun bir şekilde artış göstermektedir.¹³⁶

Geleneksel olarak beyaz-yaka suçları (white-collar crimes -WCCs) olarak nitelendirilen suçlar, finansal kazanç elde etmek için yapılan, tabiatıyla şiddet içermeyen, bazı hile ve dolandırıcılık şekillerine ait suçlar olmakta ve esasen bu suçlar, kredi kartı dolandırıcılığı, sigorta dolandırıcılığı, sahte kimlik, para aklama, göçmen dolandırıcılığı ve vergi kaçakçılığını içermekte, ancak bunlarla da sınırlı

¹³⁵ CARTER, David, BANNISTER, Andra J., “Computer-related Crime”, **Readings in White Collar Crime**, Ed. David SHICHOR, Larry GAINES, Richard BALL, Waveland Pres, Inc., Illinois, 2002, s.183.

¹³⁶ CARTER, David, BANNISTER, Andra J., a.g.m., 2002, s.183.

bulunmamaktadır.¹³⁷ ABD’nde, özellikle terörizmle ilişkisi üzerinde hassasiyetle durulmaktadır.

ABD’deki 11 Eylül 2001 tarihinden bu yana 100 federal suç olayının analizinde, vakaların tümü, WCC’ler (Beyaz Yakalı Suçlar) ile ilgili suçlamaları içermekte ve bunlar, altı ana kategoride analiz edilerek sınıflandırılmaktadır; kimlik belgesi dolandırıcılığı, malî dolandırıcılık, kredi kartı dolandırıcılığı, göçmen dolandırıcılığı, kablolu ya da posta haberleşmesi dolandırıcılığı ve vergi dolandırıcılığı. Bunların içerisinde, sahte pasaport, sosyal güvenlik dolandırıcılığı ya da sürücü ehliyeti ile ilgili dolandırıcılıklar gibi suçlara ilişkin davalıların% 54’üne varan bir orandaki kimlik dolandırıcılığı en geniş kanun ihlalini oluşturmaktadır.¹³⁸

C. Bilişim Suçları

1.Genel Olarak Bilişim Suçları

Dünyadaki teknolojik imkânların hızla gelişmesi ve bunların yaygın kullanımına paralel olarak, suç olgusunda da ciddi bir değişim gözlenmektedir. Bilişim sistemleri, bilişim suçlarının işlenmesinde araç olarak kullanılmasının yanı sıra, diğer bütün suç türlerinin (taciz, hakaret, pornografi, rüşvet, dolandırıcılık, kumar oynatma, uyuşturucu madde kaçakçılığı, terör suçları propagandası ve haberleşmesi gibi) işlenmesinde de etkin olarak kullanılmaya başlanmıştır.

¹³⁷ KANE, John, “Identifying the Links between White-Collar Crime and Terrorism”, U.S.

Department of Justice, April 2005, s.1.

¹³⁸ KANE, John, a.g.m., 2005, s.2, 3.

Bilgisayar fırtınası son yıllarda dünyayı sarmakta, bilgisayarların sayısız alanlardaki kullanımı, işletmeleri etkileyerek daha verimli çalışmalarına neden olmakta ancak, kişilerin kötü niyetli saldırılarında bilgisayarları kullanmaları ise onların karanlık tarafını oluşturmaktadır. Bu kötü niyetli saldırılar, dolandırıcılık ve kimlik hırsızlığı, zimmete para geçirme ve diğer etkinlikleri içeren geniş bir dizi arasında değişmektedir.¹³⁹

Bilişim kelimesi, bilgisayar ve bilgisayar teknolojileri ile iletişim teknolojilerini kapsamakta ve bilişim suçları ifadesi, aynı zamanda ülkemizde bilgisayar suçları, dijital suçlar, internet suçları, siber suçlar, ileri teknoloji suçları gibi ve yabancı ülkelerde ise, Computer Crimes, IT Crimes (Information Technologies), Cyber Crimes, Crimes of Network gibi isimlendirmeler altında anılmaktadır.¹⁴⁰ Ülkemizde de siber suç, sanal suç, internet suçu, bilgisayar suçu, bilişim suç hukuku, bilgisayar ile ilgili suç, bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suç ve bilişim suçu tabirleri kullanılmakta olup, bu konuda tam olarak bir anlam kargaşası bulunmaktadır.¹⁴¹

Bilgisayar suçları özellikle internet kullanımının yaygınlaşmasıyla, son yıllarda dramatik şekilde artış göstermiş, özellikle 1995 yılından itibaren bu tip suçların yapısı ve karakteri ile tekrarlanma sıklıkları hissedilir şekilde artmıştır.¹⁴²

¹³⁹ GALLEGOS, Frederick, “ Computer Forensics:An Overview”, **Information Systems Control Journal**, Volume 6, 2005,
<http://www.isaca.org/Template.cfm?Section=Journal&CONTENTID=27783&TEMPLATE=/ContentManagement/ContentDisplay.cfm>, Erişim.24.08.2009.

¹⁴⁰ YILMAZ, Murat, “**Bilişim Suçları Hakkında**”, 01.06.2001,
<http://www.olympus.org:81/article/articleview/261/1/2>, Erişim.17.08.2009.

¹⁴¹ DÜLGER, Murat Volkan, **Bilişim Suçları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s.64, 65.

¹⁴² CARTER, David, BANNISTER, Andra J., a.g.m., 2002, s.183.

Teknolojinin hayatımıza getirmiş olduğu yeni yaşam tarzına ilave olarak, yeni bir takım suç işleme yöntemleri de birlikte gelmiştir. Bu yeni suç işleme yöntemleri ise, teknolojiideki gelişmelere paralel bir şekilde artarak gelişmektedir. Yeni teknolojiler bireyler ve toplumlar için yeni fırsatların yanı sıra yeni problemler de yaratmakta, bu yeni teknolojilerin olumlu ve olumsuz etkileri bulunmakta ve bu etkilerin genellikle ikisi bir arada görölmektedir.¹⁴³

Bilgisayar suçları ya da bilişim suçları konusunda herkesin uzlaştığı bir tanım yoksa da, en geniş kabul gören tanımlama Avrupa Ekonomik Topluluğu Uzmanlar Komisyonunun Mayıs 1983 tarihinde Paris toplantısında yaptığı tanımlama olup, buna göre bilişim suçları; “bilgileri otomatik işleme tabi tutan veya verilerin nakline yarayan bir sistemde gayri kanuni, gayri ahlaki veya yetki dışı gerçekleştirilen her türlü davranıştır.”¹⁴⁴

Bir diğerk tanımlama ise; bilişim suçları, bilgisayar verileri ve programlarına izinsiz girilmesi, kullanılması, tahribi veya yok edilmesi, bilgisayardaki kişisel bilgilerin ifşası ve sırrın masuniyeti (bilgi tecavüzü) aleyhine işlenen eylemler olarak yapılabilir.¹⁴⁵

¹⁴³ TANILIR, Mehmet Niyazi, “İnternet Suçları ile Mücadele Ederken Bireysel Mahremiyetin Korunması: Hükümetlerin İkilemi”, (2000), http://w3.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/w3.icisleri/tezler_internetsuclari.doc, Erişim.17.08.2009.

¹⁴⁴ ÖZEL, Cevat, “Bilişim Suçları İle İletişim Faaliyetleri Yönünden Türk Ceza Kanunu Tasarısı”, 2002, http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/bilisimsuclari_TCKtasarisi.htm, Erişim. 14.08.2009.

¹⁴⁵ AYDIN, Emin Doğan, **Bilişim Suçları ve Hukukuna Giriş**, Doruk Yayınları, Ankara, Eylül 1992, s.27,32.

Bilgisayar suç girişimleri, diğer basit kriminal suçlara göre (hırsızlık, sahtekârlık veya veri dosyası yok edilmesi gibi) daha farklı yapılarda karşımıza çıkmakta, öyle ki bu suçlar, basit kriminal suçlara göre çok daha zor tespit edilmektedir. Çünkü, bu suç faaliyetiyle ulaşılan bilgiler çoğunlukla mahrem (özel-kişisel) bilgiler (Örneğin: kredilendirme notlarına veya tıbbi kayıtlara yetkisiz erişilmesi gibi) niteliğinde olmaktadır.¹⁴⁶

Bilgisayar suçu (cybercrime), bir bilgisayar sistemi veya network aracılığıyla işlenebileceği gibi bunlara karşı da işlenebilen herhangi bir suç¹⁴⁷ olması nedeniyle, bu suçlar geniş bir alanı kapsadığından tek bir tanımlama yetersiz kalmakta ve dolayısıyla bilgisayar suçları tanımlanırken, suç fiilindeki kullanımlarının dikkate alınarak tanımlanması daha isabetli olmaktadır.¹⁴⁸ Bu çerçevede bilgisayar suçları aşağıdaki şekillerdedir;¹⁴⁹

- **Bilgisayar Hedef:** Bu olaylarda ya mağdurun bilgisayar hafızasından bilgiler alınmakta ya da veri dosyaları ile programlara veya bilgilere hasar verilmektedir. Bu fiillerle veri dosyalarına yetkisiz olarak ulaşılmakta ve bu ulaşım ise, network bağlantısı yoluyla çalışan veya yetkili kişinin bilgisayar erişimini sağlaması veya doğrudan yetkisiz kişinin erişimi yoluyla yapılmaktadır. Bu tasnifte, veriyi çalma veya zarar verme kastı olaydaki zorunlu unsurdur.

¹⁴⁶ CARTER, David, BANNISTER, Andra J., a.g.m, 2002, s.184.

¹⁴⁷ ÜSTÜN, Oktay, **Açıklamalı İngilizce Türkçe Karapara Terimleri ve Kavramları Sözlüğü**, 2.Baskı, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No.240, Ankara, Ekim 2005, s.36, 37.

¹⁴⁸ CARTER, David, BANNISTER, Andra J., a.g.m., 2002, s.184.

¹⁴⁹ CARTER, David, BANNISTER, Andra J., a.g.m., 2002, s.184-186.

- **Bilgisayar Araç:** Burada bilgisayar, suçun işlenmesini kolaylaştıran bir araçtır. Örneğin, banka kartları ve hesaplarının kullanıldığı dolandırıcılıklar bu şekildedir. Kredi kartı sahteciliği ve telekomünikasyon yolsuzlukları bu kapsamdadır.

- **Bilgisayar Yardımcı:** Bu suçlarda bilgisayar, hedef ve zorunlu araç konumunda olmayıp, suçun işlenmesini kolaylaştıran bir teknoloji konumundadır. Bu suçlar, para aklama, pornografi dağıtımı, sahtecilik, korsan kitap basım ve dağıtımı gibi örneklendirilebilir.

- **Bilgisayar Suçun Konusu:** Bilgisayarın, suçlarda hedef, araç veya yardımcı olmasının yanı sıra, bilgisayar ve ekipmanları suçun doğrudan emtiası konumunda olabilmektedir. Örneğin, korsan yazılım, çalıntı bilgisayar parçaları ile yazılımlarının ticareti gibi suçlar bu nevidendir.

- **Network Araç:** Bu suçlarda ise araç olarak network kullanılmakta olup, yasa dışı kumar, mesajlarla taciz, başka sistemlere yetkisiz girme, verilere izinsiz bakma gibi suçlar bu kapsamdadır. Buradaki fiiller, kriminal suç olmanın yanı sıra, çoğunlukla kişisel tatmin amaçlı fiiller olmaktadır.

Bilişim sistemlerinin kullanılmasının ceza hukukuna olan etkisi, yalnız ülkesel düzeydeki düzenlemelerin konusu olmamış, aynı zamanda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 8.11.2001 tarihinde kabul edilerek, 23.11.2001 tarihinde imzaya

açılan Siber Suçlar Sözleşmesi'nin de konusunu oluşturmuştur.¹⁵⁰ Avrupa Siber Suçlar Sözleşmesinde ise bilişim suçları aşağıdaki gibi tasnif edilmiştir;¹⁵¹

1) Bilgisayar Verileri ve Sistemlerin Gizliliği, Bütünlüğü ile Erişilebilirliğine Yönelik Suçlar;

- Yasa Dışı Erişim,
- Yasa Dışı Müdahale,
- Verilere Müdahale,
- Bilişim Sistemine Müdahale,
- Cihazların Kötüye Kullanımı.

2) Bilgisayarlarla İlgili Suçlar;

- Bilgisayarla Sahtecilik,
- Bilgisayarla Dolandırıcılık.

3) İçerikle İlgili Suçlar;

- Çocuk Pornografisi.

¹⁵⁰ KETİZMEN, Muammer, **Bilişim Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, Ocak 2008, s.49.

¹⁵¹ Council of Europe/COE, “**Convention on Cybercrime**”,
<http://conventions.coe.int/treaty/en/reports/html/185.htm>, Erişim.03.09.2009.

4) Telif ve Benzeri Hakların İhlaliyle İlgili Suçlar.

Uluslararası alanda, bilişim teknolojilerine yönelik gerçekleştirilen ihlaller **veri suçları, ağ suçları, erişim suçları ve ilgili suçlar** ana başlıklar altında, aşağıdaki gibi gruplandırılmaktadır;¹⁵²

Veri Suçları:

1. Verilere Müdahale,
2. Verilerin Değiştirilmesi,
3. Veri Hırsızlığı,

Ağ Suçları:

1. Ağ Engellemesi,
2. Ağ Sabotajı,

Erişim Suçları:

1. Yetkisiz Erişim,
2. Virüs Yayma,

¹⁵² McConnell International, “Cyber Crime...And Punishment? Archaic Laws Threaten Global Information”, McConnell International LLC., December 2000, s.5, <http://www.iwar.org.uk/law/resources/cybercrime/mcconnell/CyberCrime.pdf> , Erişim:10.09.2009.

İlgili Suçlar:

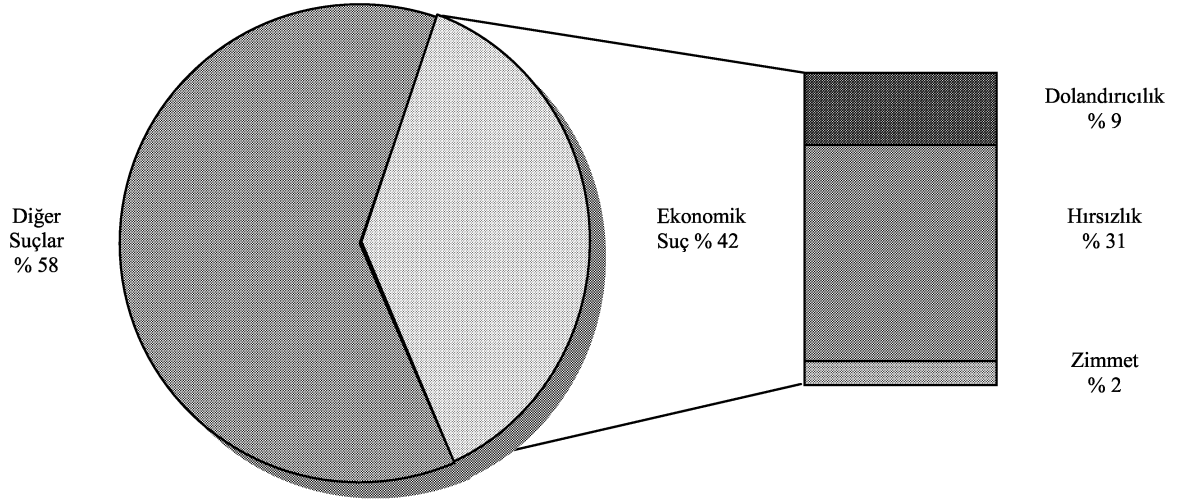
1. Bilişim Teknolojileri alanında işlenen suçlara iştirak, yardım ve yataklık,
2. Bilişim Teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilen dolandırıcılık ve sahtekârlık,

Bilgisayar suçlarının kurbanları, özellikle büyük işletmeler, bankalar ve kamu kurumları olmakta ve bilgisayar üreticileri, rekabet nedeniyle bu suçların önlenmesine yönelik tedbirlerin alınmasında ağır davranmaktadırlar.¹⁵³ Bilgisayar suçlarına ilişkin olarak, 1997- 1999 yılları ABD Ulusal Suç Başkanlığı Raporlama Sistemi (National Incident Based Reporting System -NIBRS) verilerindeki oransal dağılımı Şekil 3’de görülmektedir;¹⁵⁴

¹⁵³ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.9.

¹⁵⁴ BARNETT, Cynthia, **The Measurement of White-Collar Crime Using Uniform Crime Reporting (UCR) Data**, s.3.

Şekil 3 : Bilgisayar Kullanımına İlişkin Suçlar

Kaynak: BARNETT, Cynthia, **The Measurement of White-Collar Crime Using Uniform Crime Reporting (UCR) Data**, s.3, <http://www.fbi.gov/ucr/whitecollarforweb.pdf>, Erişim. 19.08.2009.

ABD Ulusal Suç Başkanlığı Raporlama Sistemindeki verilerde (1997-1999 yılları) bilgisayar kullanımına ilişkin suçlar toplamının % 42'si ekonomik suçlardan, % 58'i ise diğer suçlardan oluşmaktadır. Ekonomik suçların % 9'unu dolandırıcılık, % 31'ini hırsızlık ve % 2'sini ise zimmete geçirme suçları oluşturmuştur.

Türkiye'deki bilişim suçuna yönelik olay ve şüpheli sayıları Tablo 7'de gösterilmiş olup, yıllar itibariyle büyük oranda artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo 7 : Yıllara Göre Bilişim Suçları Olay ve Şüpheli Sayıları

Olay Türü	2006		2007		2008	
	Olay	Şüpheli	Olay	Şüpheli	Olay	Şüpheli
Kredi Kartı Sahteciliği ve Dolandırıcılığı	310	468	594	907	830	991
Banka Dolandırıcılığı	723	1.398	642	1.187	1.177	2.114
Bilişim Suçları ve Dolandırıcılığı	178	283	416	764	560	842
Diğer	7	60	91	134	157	416
Toplam	1.218	2.209	1.743	2.992	2.724	4.363

Kaynak: EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “**2008 Raporu**”, Ankara, Şubat 2009, s.114.

Bilişim suçlarının cesameti ve organize boyutları ile finansal ölçeklerine dair, yalnızca bir olayda güvenlik güçlerince 26 ayrı adrese düzenlenen operasyonda, internet üzerinden banka hesap bilgilerini ele geçirdikleri kişilerin hesaplarını boşaltan şebekenin 30 kişilik olması, şüphelilerden, 5 adet tabanca, 160 adet tabanca fişegi, 9 adet bilgisayar, 1 hard disk, 141 adet farklı isim ve bankalara ait kredi kartı, 142 adet hesap cüzdanı, 190 adet CD, 21 adet pos cihazı, 8 adet şifre aleti, değişik kişiler adına düzenlenmiş çok sayıda kimlik kartı fotokopisi, çek, senet, banka dekontu ve para ile bir miktar uyuşturucu madde ele geçirilmesi ve şebeke üyelerince internet üzerinden şifrelerin elde edildiği belirlenen kişilerin bankalara bildirilmesi üzerine, 22 kişinin hesabındaki 500 bin YTL’nin bloke edilmesi sağlanarak vatandaşların zarar görmesinin engellenmiş olması, bu suçların ne derece önemli bir duruma geldiğini göstermektedir.¹⁵⁵ Yine internet bankacılığı aracılığıyla bir

¹⁵⁵ AA, “**İnternet Vurguncularına Ağır Darbe**”, 27 Haziran 2007, <http://www.haber7.com/haber/20070627/Internet-vurguncularina-agir-darbe.php>, Erişim. 07.09.2009.

başkasının hesabından kendi hesabına 1 milyon Dolar aktaran ve paranın bir kısmını çekmek isteyince yakalanan bir hackerin¹⁵⁶ ulaştığı parasal boyut, bu suçlardaki ürkütücü ekonomik tabloyu ortaya koymaktadır.¹⁵⁷ ABD’de 1997 yılı için çeşitli bilgisayar suçları ve fikri mülkiyet ihlallerinden kaynaklanan mali kaybın boyutu, 250 milyar Amerikan Doları olarak tahmin edilmektedir.¹⁵⁸

2.Türk Ceza Kanununda Bilişim Suçları

TCK’nın özel hükümleri düzenleyen 2’nci kitabın “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı 3’üncü kısmın 10’uncu bölümü “Bilişim Alanında Suçlar” bölüm başlığı ile bilişim suçları kapsamına giren suç tipleri 243, 244, 245 ve 246’ncı maddelerinde ve yine Kanunun özel hükümleri düzenleyen 2’nci kitabın “Kişilere Karşı Suçlar” başlıklı 2’nci kısmın “Malvarlığına Karşı Suçlar” başlıklı 10’uncu bölümünde yer alan “Nitelikli Hırsızlık” başlıklı 142’nci maddesinin (2/e) bendi ve “Nitelikli Dolandırıcılık” başlıklı 158’inci maddesinin (1/f) bendinde yer almıştır. Bunlar;

1. Bilişim sistemine girme,
2. Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme,

¹⁵⁶ Hacker; bilgisayar sistemleri konusunda üstün bilgiye ve beceriye sahip olan ve özel taktiklerle sistemlere izinsiz erişim sağlayan kişilere denir. Bkz. EKİZER, Ahmet Hakan, “**Hackerlar Yöntemleri ve Araçları**”, <http://www.ekizer.net/content/view/17/1/>, Erişim. 07.09.2009.

¹⁵⁷ CHA, “**1 Milyon Dolar Çalan Hacker**”, 09.06. 2009, http://www.polis.web.tr/article_view.php?aid=4876, Erişim.07.09.2009.

¹⁵⁸ PATZAKIS, John M., “ Computer Forensics-From Cottage Industry to Standard Practice”, **Information Systems Control Journal**, Volume 2, 2001, <http://www.isaca.org/Template.cfm?Section=Journal&CONTENTID=17172&TEMPLATE=/ContentManagement/ContentDisplay.cfm>, Erişim.24.08.2009.

3. Banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması,
 4. Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri uygulanması,
 5. Hırsızlık suçunun bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle işlenmesi,
 6. Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun işlenmesi,
- Suçlarıdır.

a. Bilişim Sistemine Girme

TCK'de bilişim sistemine girme suçu, bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmaya devam etmek, fiili olarak düzenlenmiştir.¹⁵⁹ Bu fiilin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi hâlinde, hafifletici neden söz konusu iken,¹⁶⁰ bu fiille sistemin içerdiği verilerin yok olması veya değişmesi hali ise, ağırlaştırıcı neden olarak¹⁶¹ hüküm altına alınmıştır.

Sistem tabiri yalnız bilgisayarları değil, verilerin depolanması, işlenmesi, kullanılması ve nakledilmesi olarak ortaya çıkan ve bir bilişim sistemini oluşturan cihazları ve olguları kapsamakta yani, maddi bileşenlerin yanı sıra soyut bileşenleri

¹⁵⁹ 5237 sy TCK m.243/1.

¹⁶⁰ 5237 sy TCK m.243/2.

¹⁶¹ 5237 sy TCK m.243/3.

de ifade etmektedir.¹⁶² Bilişim sisteminin bütününe girilmesinin yanı sıra bir bölümüne girilmesiyle de suç oluşmaktadır.¹⁶³

Günümüzde şahısların, bankaların, hastanelerin, hatta güvenlik ve istihbarat birimlerinin tutmakta olduğu bilgiler artık bilgisayarlarda saklandığından, bu bilgilere ulaşmakta yine bilgisayar teknolojileri kullanılmakta ve işte bu noktada, gizlilik gerektiren bilgilere yetkilisi haricinde yapılan erişimler ise bu suç tipini oluşturmaktadır.¹⁶⁴

Bilişim sistemine erişim dışında, haberleşme amacıyla kurulu iki bilgisayar sisteminin iletişiminin dinlenmesi, yani network içinde göndermiş oldukları bilgilerin dinlenmesi, yetkisiz dinleme kapsamında olup, burada suçun hedefi her türlü bilgisayar iletişimi olmaktadır. İletişim, tek bir bilgisayar sisteminde veya aynı kişiye ait iki bilgisayar sistemi içerisinde, birbiri ile iletişim kuran iki bilgisayar arasında, bir bilgisayar ve bir kişi arasında yapılabildiğinden, bu suç genellikle halka açık veya özel telekomünikasyon sistemleri yoluyla yapılan veri transferinin, teknik olarak takip edilmesi ve dinlenmesi yoluyla da yapılmaktadır.¹⁶⁵

¹⁶² YAZICIOĞLU, Yılmaz, **Bilgisayar Suçları**, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1997, s.224, 225.

¹⁶³ MERAN, Necati, **Sahtecilik Malvarlığı Bilişim Suçları**, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara, 2008, s.565.

¹⁶⁴ YAĞAN, Haldun, “**Bilişim Suçları**”,
<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/52/10.html>, Erişim.26.08.2009.

¹⁶⁵ TULUM, İsmail, “Bilişim Suçları ile Mücadele”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Isparta, 2006, s.25.

b.Sistemi Engelleme Bozma Verileri Yok Etme veya Değiştirme

TCK’de,

- 1) Bir bilişim sisteminin işleyişini engellemek ve bozmak,
- 2) Bir bilişim sistemindeki verileri bozmak, yok etmek, değiştirmek veya erişilmez kılmak, sisteme veri yerleştirmek, var olan verileri başka bir yere göndermek,

Fiilleri, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu olarak düzenlenmiştir.¹⁶⁶ Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi ve bu fiillerle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması halleri ise ağırlaştırıcı neden olarak¹⁶⁷ belirtilmiştir.

Bilgisayar sabotajı olarak da adlandırılan bu suç türü iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birincisi, bilgisayar teknolojisi kullanılarak, sisteme sızmak suretiyle bilgisayarlardaki verilerin silinmesi, yok edilmesi ve değiştirilmesi, ikincisi ise hedef alınan sisteme uzaktan erişmek yerine, fiziksel zarar vererek ya da sistem başında bulunarak bilgisayardaki bilgileri silmek, yok etmek veya değiştirerek zarar

¹⁶⁶ 5237 sy TCK m.244/1,2.

¹⁶⁷ 5237 sy TCK m.244/3,4.

verilmesi olup bu durumda önemli olan husus, mala verilen zarar değil, içindeki bilgilere verilen zarar olmaktadır.¹⁶⁸

c. Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması

TCK’de,

1)Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimsenin, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlaması,¹⁶⁹

2)Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üretmek, satmak, devretmek, satın almak veya kabul etmek,¹⁷⁰

Fiilleri, banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması suçu olarak düzenlenmiştir. Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişinin, fiilinin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmaması hali ise ağırlaştırıcı neden olarak¹⁷¹ belirtilmiştir.

Yukarıda birinci bentte yer alan suçun;

a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

¹⁶⁸ YILMAZ, Murat, a.g.m., 2001.

¹⁶⁹ 5237 sy TCK m.245/1.

¹⁷⁰ 5237 sy TCK m.245/2.

¹⁷¹ 5237 sy TCK m.245/2.

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlâtlığın,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

Zararına olarak işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmayacağı¹⁷² ve yine bu bentteki fiillerle ilgili olarak, TCK'nin malvarlığına karşı suçlara ilişkin etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanacağı¹⁷³ hususları da hüküm altına alınmıştır.

Burada yasa koyucu sahte kredi veya banka kartlarının kötü amaçla kullanılmasının önlenmesi için üretilmesinin durdurulmasını amaçlamakta ve bu kartların üretilmesinden kullanılmasına kadar geçen dört aşamayı cezalandırmakta olup, bu aşamalar; kartın sahte olarak üretilmesi, satılması veya devredilmesi, satın alınması ve devir alınması, son aşama da bunların haksız yarar elde etmek amacıyla kullanılması olmaktadır.¹⁷⁴

Banka ve kredi kartlarına yönelik olarak bilişim sistemleri kullanılarak gerçekleştirilen bu suçlarda, kişi ve kart bilgilerinin bilişim sistemleri aracılığıyla ele geçirilmesi veya elde edilen kartın bilişim sistemleri aracılığıyla menfaat temini amacıyla kullanılması söz konusu olup, bu hallerde bilişim suçları içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

¹⁷² 5237 sy TCK m.245/3.

¹⁷³ 5237 sy TCK m.245/4.

¹⁷⁴ DÜLGER, Murat Volkan, “Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu”, **Güncel Hukuk Dergisi**, İstanbul, Kasım 2005, S 23, s.28, 29.

D. Vergi Suçları

Vergi suçları, devlet hazinesine karşı işlenen ekonomik suçlardan olup, burada korunan hazine yararı ile kamu yararı özdeşleşmekte ve sonuçta korunan hukuki menfaat, kamu yararı olmaktadır.¹⁷⁵ Vergi suçu kavramı en basit şekliyle, vergi kanunlarına riayetsizlik olarak tanımlanabilir.¹⁷⁶ Vergi kanunları normlarının, tam ve zamanında yerine getirilmemesi veya eksik yerine getirilmesi vergi suçunu oluşturur. Genel olarak vergi suçu, mükellefler veya sorumlular tarafından vergi kanunlarının getirdiği görev ve ödev hükümlerine, cezayı gerektirecek şekilde aykırı hareket edilmesidir.¹⁷⁷

Vergi suçu, vergi ödevlileri, sorumluları ve vergi idaresi ile bunlar dışındakilerden vergi suçu sayılan eylem ile ilişkilerinin olduğu tespit edilen üçüncü kişilerin, Vergi Usul Kanunu ile diğer vergi kanunlarında yer alan ödev ve görev hükümlerine cezayı gerektirecek şekilde aykırı hareket etmeleri olarak tanımlanmakta¹⁷⁸ ve yine vergiye karşı ihlalleri; vergi kabahatleri ve vergi suçları şeklinde tasnif eden ŞENYÜZ ise vergi suçunu; kamu düzenini bozucu ve yapısı itibariyle tam anlamıyla cezai nitelikteki suç türü olarak açıklamaktadır.¹⁷⁹

¹⁷⁵ ÖNCEL, Mualla, KUMRULU, Ahmet, ÇAĞAN, Nami, a.g.e., 2008, s.209.

¹⁷⁶ TUNCER, Mehmet, ESEN, Ahmet, **Vergi ve Vergi Cezası Uyuşmazlıkları**, Maliye Postası Yayınları, Ankara, Ağustos 2000, s.41.

¹⁷⁷ EDİZDOĞAN, Nihat, TAŞ Metin, **Vergi Ceza Hukuku**, Ekin Kitapevi, Bursa, 1993, s.7.

¹⁷⁸ YERELİ, Ahmet Burçin, “Adli Yargının Görev Alanına Giren Vergi Suç ve Cezaları”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:20, S.237, Mayıs 2001, s.113.

¹⁷⁹ ŞENYÜZ, Dogan, **Vergi Ceza Hukuku**, 4.Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2008, s.13.

Vergi suçu, vergi mükellef ve sorumluları ile bunlarla hukuki ilişkide bulunan üçüncü şahısların, kanunda tipi gösterilen davranış biçimiyle, vergi kanunları hükümlerini ihlal etmeleridir.¹⁸⁰

Vergi hukukunun, vergi suç ve cezaları ile ilgili alt dalına vergi ceza hukuku denmekte¹⁸¹ yani vergi hukukunun, vergi ödevlerine aykırılıkları ve bunlara uygulanan ceza yaptırımlarını kapsayan bölümü, vergi ceza hukukunu oluşturmakta¹⁸² vergi ceza hukuku; vergi kanunlarıyla suç sayılan riayetsizlikleri, gerek vergi, gerekse ceza kanunları veya diğer kanunlar çerçevesinde yaptırım altına almak için düzenlenmiş olan hukuki hükümler bütünü olarak tanımlanmaktadır.¹⁸³ 5237 sayılı TCK ile 213 sayılı VUK arasındaki ilişki ise, genel kanun-özel kanun ilişkisine dayanmaktadır.¹⁸⁴ Ancak, vergi suçlarının henüz bir hukuk olacak aşamaya erişmemesi nedeniyle, doktrinde ve uygulamada vergi ceza hukuku teriminin kullanılmasının doğru olmadığı görüşü de hâkimdir.¹⁸⁵ Çeşitlilik olarak bakıldığında vergi suçları ve cezalarındaki cesamet, bir bilim dalı haline gelebilecek boyutlar içermediği de bir gerçektir.

¹⁸⁰ CANDAN, Turgut, “Danıştay Kararlarında Vergi Suçu Algılaması”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Gelirler Kontrolörleri Derneği, Yıl:31, S.233, Şubat 2008, s.56.

¹⁸¹ ÖNCEL, Mualla, KUMRULU, Ahmet, ÇAĞAN, Nami, a.g.e., 2008, s.209

¹⁸² KARAKOÇ, Yusuf, **Genel Vergi Hukuku**, 4.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s.72.

¹⁸³ TUNCER, Mehmet, ESEN, Ahmet, a.g.e., 2000, s.43.

¹⁸⁴ KARAKOÇ, Yusuf, , a.g.e., 2007, s.73.

¹⁸⁵ DONAY, Süheyl, **Ceza Mahkemesinde Yargılanan Vergi Suçları**, Beta Basım A.Ş., İstanbul, Haziran 2008, s.2, 37.

Vergi suçları, kriminolojide beyaz yaka suçları olarak isimlendirilen, çoğu belirli bir zekâ ürünü olan, genelde bir organizasyon dahilinde işlenen ve faillerinin yakalanması da pek kolay olmayan suçlardır.¹⁸⁶

Vergi suçlarının işlenmesindeki en önemli neden, toplumun sosyal, ekonomik ve mali yapısı olup, vatandaşlar genelde ekonomik durumun bozuk olduğu zamanlarda vergi ödemekten kaçınmakta ve bazen bu durum suç teşkil eden eylemlere yönelmektedir.¹⁸⁷ Vatandaşa vergi ödeme bilincinin oluşmaması, ülke kalkınmasıyla vergi bağlantısının olduğu inancının yerleşmemesi, kişisel olarak; alınan verginin yerinde harcanmasındaki devlete güvensizlik, kazancın başkaları tarafından öğrenilmesinin istenmemesi gibi inanç ve düşünceler de vergi suçu işleme eğilimlerini artırmakta olup, geniş bir yelpazede vergi suçu nedenleri tarihi, idari, hukuki, siyasi, psikolojik, iktisadi ve mali, sosyal, kişisel ve ırki nedenler olarak da gruplandırılmaktadır.¹⁸⁸

1. Vergi Suçlarının Tasnifi

Vergi suçlarını, suç fiilinin özelliği, yaptırım belirleyici yeri, yaptırım şekli, hukuksal ilgi alanı, korunan menfaat alanı, suç unsuru gibi değişik nitelikleri dikkate alarak, aşağıda belirtilen muhtelif şekillerde tasniflere tabi tutmak mümkündür.

¹⁸⁶ DONAY, Süheyl, a.g.e., 2008, s.7.

¹⁸⁷ DONAY, Süheyl, a.g.e., 2008, s.7.

¹⁸⁸ EDİZDOĞAN, Nihat, TAŞ, Metin, ÇELİKKAYA, Ali, **Vergi Ceza ve Yargılama Hukuku**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2007, s.46-60.

a. Vasıfsız (Basit) – Vasıflı (Nitelikli) Vergi Suçları

Bir kısım vergi yasalarına aykırı eylemler, kanunları bilmemek, yanlış yorumlamak, yasal olarak yüklenen, sorumluluk, ödev ve mecburiyetleri usulüne uygun olarak yerine getirmemek gibi vergi kanunlarının doğrudan vergi ve vergilendirmeye yönelik hükümlerine aykırılıkları içeren fiiller içerir ki, bunlar vasıfsız (basit) vergi suçlarını oluşturur. Bu grup suçların ihtilaf mercii idari yargıdır.

Devletin egemenliğine yönelik olarak, vergi koyma ve tahsil etme yetkisini uygulatmama, bu yetkiyi ortadan kaldırmaya yönelik eylemler içeren (hileli yöntemlerle kaçakçılık şeklindeki) vergi suçu fiilleri ise, kamu düzenini bozan devlete karşı işlenen cürüm niteliğini taşıyan fiillerdir ki bunlar vasıflı (nitelikli) vergi suçlarını oluşturur. Bu vergi suçlarının ihtilaf mercii, idari yargı yeri olması yanı sıra cezai yönden adli yargı görev alanına da girer.

b. Mali Cezalı – Adli Cezalı Vergi Suçları

Usulsüzlük ve bir kat vergi ziyaı cezasını gerektiren düzenlemeleri içeren vergi suçları mali cezalı vergi suçlarını, mali ceza yanı sıra hürriyeti bağlayıcı cezayı da içeren veya yalnızca hürriyeti bağlayıcı ceza içeren fiillerden oluşan vergi suçları ise adli cezalı vergi suçlarını oluşturur.

c. İdare Hukuku Kapsamlı – Ceza Hukuku Kapsamlı Vergi Suçları

Vergi kanunlarına aykırı bir kısım fiillerin (usulsüzlük ve vergi ziyaı cezası) yaptırımını, sadece parasal olup, müeyyidesi idare tarafından belirlenerek uygulanan fiillerden oluşan vergi suçlarıdır ki, bu suçlar vergi hukuku kapsamında vergi suçlarını oluşturur.¹⁸⁹ Bu fiillerin ihtilaf mercii idari yargı yeridir.

Vergi kanunlarına aykırı bir kısım fiillerin yaptırımını ise yalnızca parasal olmayıp, ceza mahkemelerinde yargılanmayı da gerektiren ve müeyyidesi, hürriyeti bağlayıcı ceza şeklindeki adli yargı yeri tarafından belirlenerek uygulanacak fiilleri içerir ki, bu fiiller ceza hukuku kapsamındaki vergi suçlarını oluşturmaktadır.

d. İdari – Adli Vergi Suçları

Hazine yararını esas alan vergi suçları (usulsüzlük ve vergi ziyaı cezasını gerektiren suçlar) idari vergi suçlarını, kamu düzeninin sağlanmasını esas alan vergi suçları (kaçakçılık, vergi mahremiyetinin ihlali ve mükellefin özel işlerini yapma suçları) ise adli vergi suçlarını oluşturmaktadır. Adli vergi suçları, unsurları yönünden genel ceza hukukuna tabidir.¹⁹⁰

¹⁸⁹ ÖNCEL, Mualla, KUMRULU, Ahmet, ÇAĞAN, Nami, a.g.e., 2008, s.211.

¹⁹⁰ BAYKARA, Bekir, **Teori ve Pratik Yönleriyle Vergi ve Vergi Ceza Hukuku**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2008, s.297.

e. Yönetmel – Kamusal Vergi Suçları

Vergi kanunlarına aykırı fiillerin sonucuna göre yapılan bu tasnifteki yönetmel (idari) vergi suçları; etkisi ve sonuçları genellikle vergi ziyayı olan ve bazen de idarenin denetime yönelik işleyişini zorlaştıran, vergi kanunlarına aykırı fiiller olup, kamusal vergi suçları ise, bu fiillerden, sonuçları kamu düzenini bozan nitelikte olan vergi suçlarıdır.¹⁹¹

f. Kusursuz – Kusurlu Vergi Suçları

Suçun manevi unsuru dikkate alınarak yapılan bu tasnifte, eylem sahibinin iradesinin kusurlu olup olmadığı nazara alınır.

Kusursuz vergi suçu; kanuna aykırı eylemin yapılmasının vergi suçunun tekemmülü için yeterli olduğu, eylem sahibinin kusurlu iradesinin bulunup bulunmamasının suçun oluşumunu etkilemediği ve bu suçlar nedeniyle kesilecek cezalara karşı, eylemin iradi olmadığı, bilerek ve istenerek yapılmadığı, hata neticesi olduğu gibi mazeretlerin ileri sürülemediği fiiller sonucu oluşan suçtur. (Usulsüzlük ve özel usulsüzlük fiillerinde olduğu gibi)¹⁹²

Kusurlu vergi suçu; failin iradesindeki, vergi kanununun suç saydığı eylemi isteyerek yaptığı ancak bu eylemden istenilmeyen kanuna aykırı sonucun doğduğu şeklindeki taksirin veya vergi kanununun suç saydığı eylemin sonuçlarının, bilerek ve istenerek yapılması şeklindeki kastın mevcut olduğu fiillerle meydana gelen vergi

¹⁹¹ MUTLUER, Kamil, “Vergi Suç ve Cezalarına İlişkin Görüşler ve Vergi Suç ve Cezalarında Yapılması Düşünülen Değişiklikler”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:2, S.14, Şubat 1994, s.12.

¹⁹² CANDAN, Turgut, a.g.m., 2008, s.64.

suçlarıdır. Bu halde kusurlu vergi suçu da, kasta dayanmayan (taksirli) ve kasta dayanan (kasıtlı) vergi suçu olarak ikiye ayrılır.¹⁹³

1) Kasta Dayanmayan (Taksirli) Vergi Suçları

Ceza hukukundaki taksirli suçlara benzeyen bu vergi suçlarında; kanuna aykırı eylem ve yarattığı sonuç (vergi ziyayı), vergi mükellefi veya sorumlusunun kusurlu iradesinden kaynaklanmakta, yani vergi ziyasına neden olan kanuna aykırı davranışın amacı vergi ziyasına neden olmak yani vergi kaçırmak olmasa dahi, eylemin kanuna aykırı olması sebebiyle irade kusuru oluşmakta ve dolayısıyla, kanuna aykırı eylemin ve yarattığı sonucun (vergi ziyasının) gerçekleşmesi yeterli olmaktadır. Burada cezalandırma için, eylemin ve neden olduğu vergi ziyasının usulüne uygun olarak tespit edilmesi yeterli olup, vergi ziyayı cezasını gerektiren fiiller bu nevi vergi suçudur.¹⁹⁴

2) Kasta Dayanan Vergi Suçları

Bu tür vergi suçlarında, kanuna aykırı eylemin yaratacağı sonucun, yani vergi ziyasının bilinerek ve istenerek yapılmış olması esas olup, buradaki kanuna aykırı eylemin yapılmasındaki amaç vergi kaçakçılığıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 359'uncu maddesinde, hürriyeti bağlayıcı cezayla cezalandırmayı öngörülen kaçakçılık suçunu oluşturan fiiller ile 344'üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca vergi ziyayı cezası kesilmesi hali bu nevidendir. VUK'un 359'uncu maddesinin Hükümet Gerekçesinde

¹⁹³ CANDAN, Turgut, a.g.m., 2008, s.64.

¹⁹⁴ CANDAN, Turgut, a.g.m., 2008, s.64,65.

yer alan¹⁹⁵ “Yapılan bu düzenlemeyle kasıt unsuru taşıyan ve aynı zamanda nitelikli olan fiiller ile kabahat veya kusur sayılabilecek fiillerin ceza sistemiği değiştirilmekte, fiillere karşılık tertip olunan cezaların mahiyeti de farklılaştırılmaktadır.” açıklaması ve o dönem Maliye Bakanının TBMM Genel Kurulunda yaptığı açıklamaya eklediği şemada da¹⁹⁶ üç kat vergi ziyanının kaçakçılık suçu cezası olarak gösterilmesi, VUK’un 359’uncu maddesinde yazılı fiillerle, kasıtlı olarak vergi kaçakçılığına neden olmanın amaçlanması durumunda, bu nevi vergi suçu söz konusu olur.

2. Hürriyeti Bağlayıcı Ceza Öngörülen Vergi Suçları

Vergi Usul Kanununun ceza hükümlerini düzenleyen dördüncü kitabının ikinci kısmındaki, “suçlar ve cezalar” başlıklı üçüncü bölümünde kaçakçılık suçları, vergi mahremiyetinin ihlali suçu ve mükelleflerin özel işlerini yapma suçu düzenlenmiştir. Bu suçlara ilişkin fiillerde suçluların hürriyeti bağlayıcı ceza ile cezalandırılacakları hüküm altına alınmıştır.

a. Kaçakçılık Suçları¹⁹⁷

Kaçakçılık suçları Vergi Usul Kanununda esas itibariyle, iki grup halinde düzenlenmiştir. Bunlardan birinci gruptakiler maddenin (a) bendi olarak düzenlenmiş ve ikinci gruptakiler ise bu bendi müteakip yer almıştır. Birinci grupta;

¹⁹⁵ Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, **Bir Reformun Anatomisi Vergi Reformu Nasıl Gerçekleşti**, T.C. Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, Ankara 1998, s.85.

¹⁹⁶ Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, a.g.e., 1998, s.93.

¹⁹⁷ VUK m.359.

a)Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyetlerine ilişkin olarak;

1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapmak, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açmak veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydetmek,

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif etmek veya gizlemek veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlemek veya bu belgeleri kullanmak,

Fiilleri sayılmış olup, bu fiilleri işleyenler hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunacaktır

Düzenlemede, varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında, vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilmekte ve gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kapsamında değerlendirilmektedir.¹⁹⁸

¹⁹⁸ VUK m.359.

Aynı hesap ve işlemlerin hem kanuni defterlere, hem de özel nitelikli belgelere geçirilmesi fiili, vergi matrahının azalması sonucunu doğurmuyor ise suç teşkil etmemektedir.¹⁹⁹ Burada yer alan “defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi tamamen veya kısmen başka ortamlara kaydetme” fiiliyle ilgili olarak, vergi matrahının azalması sonucunun doğması da öngörüldüğünden, cezayı gerektiren harekete bağlı sonucun da gerçekleşmesi, yani fiilin vergi matrahını azaltması gerekmektedir. İşletme çalışanlarının yolsuzlukları gerçekleştirmek ya da örtmek için hesap ve muhasebe hilesi şeklinde yaptıkları gerçek olmayan muhasebe kayıtları herhangi bir vergi kaybına yol açmıyor ise, vergi hukuku yönünden kaçakçılık suçu olarak değerlendirilmemelidir.²⁰⁰

İkinci grupta yer alan kaçakçılık suçu fiilleri ise, maddenin (b) bendinde belirtilmiş olup, bunlar;

Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok etmek veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koymak veya hiç yaprak koymamak veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenlemek veya bu belgeleri kullanmak,

Fiilleri olarak sayılmış olup, bu fiilleri işleyenler hakkında üç yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunacaktır. Buradaki düzenlemede, gerçek bir muamele

¹⁹⁹ YİĞİT, Uğur, **Vergi Usul Kanunu’nda Hürriyeti Bağlayıcı Suç ve Cezalar Vergi Kaçakçılığı Suçları ve Diğer Hürriyeti Bağlayıcı Vergi Suç ve Cezaları**, Beta Yayınları, İstanbul, 2004, s.126.

²⁰⁰ ŞENTÜRK, Akın Gencer, ALPASLAN, Mustafa, **Hesap ve Muhasebe Hilesi**, Etki Yayınları, İzmir, Ağustos 2009, s.87.

veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belge olarak belirlenmiştir.²⁰¹ Bu fiillerin, maddenin (a) bendinde düzenlenen fiillerden ayrıldığı en önemli husus, herhangi bir mal veya hizmet hareketi olmaksızın, tamamen sahte belge düzenlenmesidir.²⁰²

Yine kaçakçılık suçu fiilleri içerisinde, maddenin (c) bendinde ise;

b) VUK hükümlerine göre, ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basmak veya bilerek kullanmak,

fiillerini işleyenler de iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. VUK'un 371'inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmayacak ve yine, kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında yukarıda belirtilen cezaların uygulanması, Kanunun 344'üncü maddede yazılı vergi ziyaı cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir.

Maddede geçen belgeden kasıt, VUK'a göre tutulan ve üçüncü kişilerle olan ilişki ve muamelelerine ait olan kayıtların tevsikine yarayan belgeler olup, belge düzenleme işlemi ise; bir belgenin şekline uygun olarak basılıp dağıtılmasından onayına ve gerekli bilgiler ile düzenlenerek imzalanmasına ve kullanılmak üzere

²⁰¹ VUK m.359.

²⁰² Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, a.g.e., 1998, s.86.

ilgililerine verilmesine kadar olan aşamaları kapsamaktadır.²⁰³ Belgeyi kullanma eylemi ise, başkası tarafından düzenlenen sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgenin başkası tarafından yasal defterlere kaydedilmesini ifade eder.²⁰⁴

VUK'un 359'uncu maddesindeki kaçakçılık suçlarında, maddede belirtilen fiiller sonucu vergi ziyanının gerçekleşmesinin aranmadığı, ancak vergi ziyaı tehlikesi yaratan, hazine yararını tehlikeye sokan fiillerin cezalandırıldığı bir tehlike suçu söz konusudur.²⁰⁵ Kaçakçılık suçunda kanunun yasakladığı sonuç, ancak sayılan hareketlerle meydana gelebileceğinden, bu suçlar "bağlı hareketli" suçlardır.²⁰⁶ Ayrıca, bu maddede belirtilen fiillerden herhangi birinin yapılması, kaçakçılık suçunun oluşması için yeterli görüldüğünden, yani bu hareketlerden herhangi birinin gerçekleştirilmesi halinde aynı suç meydana geleceğinden, bu suçlar aynı zamanda "seçimlik hareketli" suçlardır.²⁰⁷

²⁰³ CANDAN, Turgut, **Vergi Suçları ve Cezaları**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Eylül 1995, s.70, 71.

²⁰⁴ CANDAN, Turgut, a.g.e., 1995, s.72.

²⁰⁵ SOYDAN, Billur Yaltı, "Vergi Kaçakçılığı Suçunu Avrupa Topluluğu Bütçesi Aleyhine Kaçakçılık Suçu ile Okumak: Adil ve Orantılı Bir Ceza Sistemi Yaratmak Mümkün müdür?", **Vergi Sorunları Dergisi**, Gelirler Kontrolörleri Derneği, S.169, Ekim 2002, s.62.

²⁰⁶ DÖNMEZER, Sulhi, ERMAN, a.g.e., 1997, s.362.

²⁰⁷ ERMAN, Sahir, "Hileli Vergi Suçları Hakkında Bazı Düşünceler, **Maliye Enstitüsü Konferansları**, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Enstitüsü Yayını, İstanbul, 1958, s.56.

2006-2008 yıllarında, Gelir İdaresi Başkanlığınca ülkemizdeki sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgelere ilişkin tespitler, Tablo 8’de belirtildiği gibidir;²⁰⁸

Tablo 8 : 2006-2008 Yıllarında Sahte ve Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Tespiti

Mahiyeti	2006 Yılı Sayısı	2007 Yılı Sayısı	2008 Yılı Sayısı
Sahte ve Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Kullanan	2.197	4.116	3.625
Sahte ve Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Düzenleyen	1.713	1.366	2.024
Sahte ve Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Hem Kullanan Hem de Düzenleyen	147	136	177
TOPLAM	4.057	5.618	5.826

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2006**, Ankara, Nisan 2007, s.58; Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2007**, Ankara, Nisan 2008, s.37; Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2008**, Ankara, 2009, s.27’den yararlanılarak tablo haline getirilmiştir.

Yine Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleme konusunda öncelikli riskli olduğu belirlenen 1.350 mükellef incelemeye sevk edilmiş ve 2008 yılı içinde başlayan incelemeler devam

²⁰⁸ Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2006**, Ankara, Nisan 2007, s.58, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/yayinlar/2006_Faaliyet_Raporu.pdf, Erişim.20.02.2010.; Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2007**, Ankara, Nisan 2008, s.37, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/yayinlar/2007_Faaliyet_Raporu.pdf, Erişim.20.02.2010.; Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2008**, Ankara, 2009, s.27, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=107>, Erişim.20.02.2010.

etmekte olup, 31.12.2008 ve 31.12.2009 tarihi itibariyle sonuçlanan incelemelerin rakamsal değerleri Tablo 9'daki gibidir;²⁰⁹

Tablo 9 : 2008 ve 2009 Yılı Sahte ve Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Risk İncelemeleri

	2008 Yılı Sayısı / Tutarı (TL)	2009 Yılı Sayısı / Tutarı (TL)
İncelemeye Sevk Edilen Mükellef Sayısı	1.350	1.350
Bulunan Matrah Farkı	4.725.030,19	84.257.366,00
Bulunan Vergi Farkı	340.831,90	25.678.578,00
Kesilen Ceza	1.084.565,72	80.422.471,00

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2008**, Ankara, 2009, s.94 ve Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010, s.75'deki tablolardan yararlanılmıştır.

b. Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu²¹⁰

Devletin, mükelleflerin vergi ile ilgili hesapları üzerinde sahip olduğu yetkiye karşılık olarak, mükelleflere de bazı güvencelerin sağlanması gerekmektedir ki, işte vergi mahremiyetine uyma görevi de bu güvencelerden birisidir.²¹¹ Vergi mahremiyeti, aynı zamanda ülkelerin mükellef hakları bildirgelerinde de, “Mükellefe

²⁰⁹ Gelir İdaresi Başkanlığı, a.g.e., 2009, s.94; Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010, s.75.

²¹⁰ VUK m.362.

²¹¹ ÜNAL, Noyan Alper, “Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti Esası”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:12, S.133, Ocak 2004, s.100.

Ait Sırların Saklı Tutulması Hakkı”²¹² “Mahremiyet ve Gizliliğe Riayet”²¹³ gibi ifadelerle yer almaktadır.

Vergi mahremiyeti müessesesi, beyan esasına dayalı Türk Vergi Sisteminde, mükelleflerin idareye vergi ile ilgili verecekleri bilgilerin açıklanmayacağına yönelik güven duymalarını ve bu şekilde doğru beyanda bulunmalarına hizmet etmeye yönelik getirilmiş bir düzenleme olup, beyan esasında, mükelleflerin verdikleri bilgilerin gizli tutulacağına dair güvenleri sayesinde doğru beyanda bulunmayı teşvik edecek, özendirecek ve sonuçta beyan sisteminin daha etkin bir şekilde yürütülmesine neden olacaktır.²¹⁴

Vergi mahremiyeti dışındaki vergi suçlarının ortak özelliği, genel olarak kamu yararı ve özel olarak hazine yararının ihlali olduğu halde, vergi mahremiyeti ihlal suçunda kişisel yarar göz önünde bulundurularak, bu düzenleme ile kişisel yararın korunması amaçlanmıştır.²¹⁵

VUK’da yazılı vergi mahremiyetine uymaya mecbur olan kimselerden bu mahremiyeti ihlal edenlerin, TCK’nin 239’uncu maddesi hükümlerine göre

²¹² AYDIN, Selda, “Mükellef Hakları Bildirgesi: Avustralya Örneği”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl: 29, S. 214, Temmuz 2006, s.30.

²¹³ ÖNER, Erdoğan, “Mükellef Hakları-I”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:13, S.156, Aralık 2005, s. 25.

²¹⁴ SONSUZOGLU, Elif, “Çesitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S.141, Haziran 2000, s.116.

²¹⁵ SONSUZOGLU, Elif, a.g.m., 2000, s.116, 117.

cezalandırılacağı²¹⁶ hüküm altına alınarak, vergi mahremiyeti aynı Kanunun 5'inci maddesinde aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

1. Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar;
2. Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar;
3. Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler;
4. Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler,

görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin; şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nefine kullanamazlar ve bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu görevlerinden ayrılışları dahi devam eder.²¹⁷

Vergi mahremiyetine ilişkin sırların açıklanması suçunun maddi unsurunun hareket kısmı "ifşa"dır ve sırrın gizliliğini ortadan kaldıran her şey ifşa niteliğinde olmakta dolayısıyla, ifşa sırrı başkasına söylemek şeklinde olumlu olabileceği gibi, başkasının sırrı öğrenmesine müsamaha etme şeklinde olumsuz da olabilecektir.²¹⁸ Ifşa eylemi üçüncü kişilere açıklama olup, nef'ine kullanma ise çıkar sağlama anlamındadır ve bu

²¹⁶ VUK m.362.

²¹⁷ VUK m.5.

²¹⁸ EREM, Faruk, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler**, C. 2, Seçkin Kitabevi, Ankara, 1993, s. 1279.

çıkar, sır veya gizli bilgiyi kullananın çıkarının yanı sıra, üçüncü kişiler çıkarına kullanılmasını da içerir.²¹⁹

c. Mükellefin Özel İşlerini Yapma Suçu²²⁰

VUK'da hüküm altına alınan mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve sair özel işlerini yapmaları yasak edilen memurlardan bu yasağa aykırı harekette bulunanlar, TCK'nin 257'nci maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre cezalandırılacak ve bu hareketlerle vergi ziyana neden olunması halinde ise, bu kişiye ayrıca VUK'un 344'üncü maddesine göre vergi ziyası cezası kesileceği belirtilerek²²¹ Kanunda yer alan yasaklar ise, aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

VUK'un 5'inci maddesinde yer alan;

1. Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar;
 2. Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar;
 3. Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler;
 4. Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler,
- Kendilerine, nişanlılarına ve boşanmış olsalar bile eşlerine;

²¹⁹ CANDAN, Turgut, a.g.e., 1995, s.345.

²²⁰ VUK m.363.

²²¹ VUK m.363.

- Kan veya sıhrî usul ve fîruuna, evlatlığına veya kendisini evlat edinene yahut kan hısımlığında üçüncü (bu derece dahil), sıhri hısımlıkta, bu hısımlığı meydana getiren evlenme ortadan kalkmış olsa bile, üçüncü (bu derece dahil) dereceye kadar olan civar hısımlarına;

- Kanuni temsilcisi veya vekili bulundukları kimselere;

Ait vergi inceleme ve takdir işleriyle uğraşamazlar. Vergi muameleleri ve incelemeleri ile vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar, mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve sair özel işlerini ücretsiz de olsa yapamazlar.²²²

3. İşletmelerde Vergi Suçunun Nedenleri

Vergi, alındığı kaynak ne olursa olsun mükelleflerin satınalma güçlerinde bir azalma ya da mali bir baskı yaratmakta, sonuçta mükellefler bu baskıya, vergi cennetlerine göç, vergi grevi, vergiden kaçınma gibi kararlarını yönlendirerek, ayrıca en yaygın olarak da vergi kaçırma olarak tepki göstermektedirler.²²³ Vergi kaçakçılığının nedenleri içerisinde, tarihi geleneklerin etkisi ile vergi bilincinin oluşmaması ve sonuçta vergi ahlakının²²⁴ yeterince oluşturulamaması da önemli rol

²²² VUK m.6.

²²³ YILMAZ, Binhan Elif, ŞEKER, Murat, **Vergiye Karşı Tepkiler Mükellef Davranışları: İstanbul Örneği**, İSMMMO Yayın No.86, İstanbul, Nisan 2007, s.18.

²²⁴ Vergi ahlakına yönelik olarak; vergiye ilişkin görev ve sorumlulukların zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirilmesi, vergi kaçakçılığı ve vergi cezaları karşısında mükelleflerce takınılan tavır ve vatandaşların mükellef olarak devletle aralarındaki ilişkiyi belirleyen davranış normları şekillerinde tanımlamalar yapılmaktadır. Bkz. TURHAN, Salih, **Vergi Teorisi ve Politikası**, 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1998, s. 199; TOSUNER, Mehmet, DEMİR, İhsan Cemil, **Ege**

oynamaktadır. Dolayısıyla işletmeleri vergi kaçırma şeklindeki vergi suçuna iten nedenler ana başlıklar itibariyle aşağıdaki gibi belirtilebilir;

a. Mali ve Ekonomik Nedenler

İşletmelerdeki vergi yükünün yüksekliği, gelirlerinin büyük ölçüde azaltmasına ve dolayısıyla sermaye kayıplarına yol açarak, vergiye karşı tepki oluşturmakta ve bu durum, işletmeleri daha az vergi ödeme yollarını aramaya yöneltmekte²²⁵ ve sonuçta işletmeler, vergi suçu oluşturan fiillere yönelmektedirler. Yüksek vergi oranlarının vergi kaçırma teşvik etmesi, bir yerde mükelleflerin vergiye karşı gösterdiği tepkinin sonucu olup²²⁶ bu durum, vergi matrahını erozyona uğratmakta ve gelir kaybına neden olmaktadır.²²⁷ İşletmeler nezdinde İstanbul’da yapılan vergiye karşı tepkiye yönelik araştırma da bu durumu teyit etmektedir.²²⁸

Bölgesi’nin Vergi Ahlakı Düzeyi, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, C.X, Yıl 2008, S.II, s. 355-373, http://akuiibf.aku.edu.tr/pdf/10_2/18.pdf, Erişim.04.04.2010.

²²⁵ GÜNGÖR, Kamil, “Ağır Vergi Yükünün Kayıtdışı Ekonomi Üzerindeki Etkisi ve Türkiye”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Gelirler Kontrolörleri Derneği, Yıl:26, S.172, Ocak 2003, s.114, 118.

²²⁶ DOĞAN, Ayhan, “Vergi Oranlarının Vergi Gelirleri Üzerindeki Etkisi: Anket Yöntemi ile Analizi”, http://www.muhasabenet.net/makale_ayhan_dogan_vergi%20denetmen%20yrd_vergi%20oranlarinin%20vergi%20gelirlerine%20etkisi.doc, Erişim.03.04.2010.

²²⁷ ULUSOY, Ahmet, KARAKURT, Birol, “Vergi İndiriminin Ekonomik Etkileri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:21, S.254, Ekim 2002, s.109.

²²⁸ YILMAZ ve ŞEKER’in yaptığı araştırmada deneklerin % 68’i vergi oranlarının düşürülmesinin vergi hasılatını artırabileceğini belirtmiş ve vergiye karşı tepkiyi belirleyen faktörler içinde, vergi oranlarının yüksekliği 10 üzerinden 7 ile ikinci sırada yer almıştır. YILMAZ, Binhan Elif, ŞEKER, Murat, a.g.e., 2007, s.111,122.

Enflasyon nedeniyle mükelleflerin fiktif karların vergilendirilmesi,²²⁹ elde edilen gelirin enflasyon sonucu artarak, yüksek oranlı vergi dilimlerine dahil olması ve yine enflasyon nedeniyle, satın alma gücünde meydana gelen aşınmadan dolayı, mükellefler elde ettikleri gelirlerinin bir kısmını vergi idaresinden gizleme yoluna gitmektedirler.²³⁰ Yüksek ve süregelen enflasyon, vergi sisteminde adaletsizliklere yol açmakta, fiyatlar genel düzeyinin artmasıyla birlikte, nominal gelirleri artan ekonomik birimler, yüksek gelir dilimleri üzerinden vergilendirilmektedir. Reel gelirler artmadığı halde, mükelleflerin ödemekle yükümlü olduğu vergi miktarının artmasıyla, enflasyondan kaynaklanan bu vergi adaletsizliği, sonuçta kayıt dışılığı da teşvik etmektedir.²³¹

Ekonomik faktörler açısından vergi ödemeyi etkileyen en önemli faktör ülkedeki milli gelir seviyesinin düşük olmasıdır ve milli gelirin arttırılarak topluma adaletli bir şekilde dağıtılması sonucu, mükelleflerin vergi ödeme güçleri yükselir ve buna bağlı olarak devletin vergi gelirleri de bu şekilde artış gösterir.²³²

²²⁹ KILDİŞ, Yusuf , “Kayıt Dışı Ekonomi”, 2000, s.11,

http://www.canaktan.org/ekonomi/kamu_maliyesi/maliye-genel/diger-yazilar/kildis-kayit-disi.pdf, Erişim.03.04.2010.

²³⁰ IŞIK, Nihat, ACAR, Mustafa, “**Kayıtdışı Ekonomi: Ölçme Yöntemleri, Boyutları, Yarar ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme**”, Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, S. 21, Temmuz-Aralık 2003, s.120.

²³¹ US, Vuslat, “Kayıtdışı Ekonomi Tahmini Yöntem Önerisi: Türkiye Örneği”, Türkiye Ekonomik Kurumu Tartışma Metni 2004/17, Haziran 2004, s.11, <http://www.tek.org.tr/dosyalar/VUSLAT-US1-KAYITDISI.pdf>, Erişim.03.04.2010.

²³² YARAŞLI, Genç Osman, **Türkiye’de Vergi Reformu**, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 2005, s.114.

Gelir dağılımında aşırı adaletsizlik söz konusu olduğunda, alt gelir grubundaki insanlar, yaşam standartlarını yükseltmek amacıyla ek işlerde kayıtsız olarak çalışmaları sonucunda, kayıtlı ekonomiden kayıtsız ekonomiye doğru bir geçiş sürecini başlatmış olurlar²³³ ve sonuçta, bu kayıtdışı alanda vergileme de yapılamaz. Gelirin kaynağı da vergilemeyi etkilemekte olup, ücret gelirleri kaynakta vergilendirildiğinden yani stopaj usulü ile vergi kesildiğinden vergi kaçırma olanağı son derece düşük olmasına karşılık, avukat, doktor, diş hekimleri, mühendis ve benzeri serbest meslek sahiplerinin, vergilemeye esas teşkil eden gelir tutarlarını, çeşitli harcama kalemlerini gider göstererek veya hâsılat belgesi düzenlemeyerek, kazançlarını kendi beyanlarıyla beyan etmeleri, vergi kaçırma olanağını artırmaktadır.²³⁴

İstanbul’da firmalar nezdinde yapılan araştırmada, vergiye karşı tepkiyi belirleyen ekonomik faktörlerin sıralaması ve puanı Tablo 10’da görüldüğü gibidir.

²³³ İLHAN, Gökalp, “Vergi Ödemeyi Etkileyen Ekonomik Faktörler”, 2007,

<http://www.ekonomikcozum.com/muhtelif/yerveren/yerveren03.html>, Erişim.04.04.2010.

²³⁴ SARUÇ, Naci Tolga, “Vergi Ödemeyi Etkileyen Faktörler: Anket Araştırmalarının Sonuçları”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S 178, Temmuz 2003, s.155.

Tablo 10: Vergiye Tepkiyi Belirleyen Ekonomik Faktörler²³⁵

Ekonomik Faktör Sıralaması	Puanlaması: En az 0 - En fazla 10
1) Gelir Dağılımının Bozukluğu	7,6
2) Milli Gelir Düzeyinin Düşüklüğü	6,3
3) Enflasyonun Yüksekliği	5,6
4) İşsizlik	5,5

Kaynak: YILMAZ, Binhan Elif, ŞEKER, Murat, **Vergiye Karşı Tepkiler Mükellef**

Davranışları: İstanbul Örneği, İSM MMO Yayın No.86, İstanbul, Nisan 2007, s.123'deki Grafikten tablo haline getirilmiştir.

b. Vergi Sisteminden Kaynaklanan Nedenler

Vergi afları, vergilendirmedeki adalet ilkesini zedelemekte ve vergiye gönüllü uyumu azaltmakta, sıkça çıkarılan vergi afları; toplumda vergi ödeme bilincinin yok olmasına, cezaların caydırıcılığının azalmasına neden olmakta, kayıt dışılığı beslemekte ve vergi ahlakını bozmaktadır.²³⁶

Stopaj usulünde vergilendirme, yani kaynaktan vergi alınması, servet beyanının kaldırılması ve menkul sermaye iratlarının beyana tâbi olmaktan çıkarılması gibi düzenlemeler, vergilemede adalet ilkesini zedelemekte, ayrıca vergi kanunlarının karmaşık olması ve vergi kanunlarında sık yapılan değişiklikler, açıklık ve kesinlik ilkelerine engel teşkil etmektedir.²³⁷ Vergi kanunları ve mevzuatının karmaşık olması,

²³⁵ Bu faktörlerden işsizliği vergiye karşı tepkiyi belirleyen en önemli faktör olarak gören sektör tekstil sektörü, enflasyonu en önemli faktör gören ise turizm sektörüdür. **Bkz.** YILMAZ, Binhan Elif, ŞEKER, Murat, a.g.e., 2007, s.123.

²³⁶ PAMUK, İsmail, **“Vergi Afları ve Mükellef Davranışlarına Etkileri”**, http://www.vdd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=186&catid=4&Itemid=8 1, Erişim.04.04.2010.

²³⁷ US, Vuslat, a.g.m., 2004, s.12.

vergi kanunlarında yapılan sık değişiklikler sonucu, kanunların anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliği daha da zorlaştırmaktadır.²³⁸ Vergi denetiminin etkinsiz ve azlığı²³⁹ nedeniyle yakalanma riskinin düşüklüğü de vergi kaçakçılığını cazip hale getirmektedir.

İstanbul’da firmalar nezdinde yapılan araştırmada, vergi sisteminden kaynaklanan vergiye karşı tepkiyi belirleyen faktörlerin sıralaması ve puanı Tablo 11’de görüldüğü gibidir.

²³⁸ GONCA, Gülen, “Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi”

http://www.akademiktisat.net/calisma/tr_iktisat_genel/tr_kdisi_ekonomi_ggonca.htm

Erişim.05.04.2010

²³⁹ KIZILOT ülkemizde vergi incelemesine ilişkin olumlu sayılabilecek küçük bir gelişme olduğunu ve daha önce yüzde 1 civarında olan vergi inceleme oranı, 2002 yılında, yüzde 2’ye yükseldiğini belirtmektedir. KIZILOT, Şükrü, “Vergide inceleme oranı yüzde 2’ye çıktı”, **Hürriyet Gazetesi**, 8 Mayıs 2004, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=223958&yazarid=82>, Erişim. 05.04.2010.

Tablo 11: Vergiye Tepkiyi Belirleyen Vergi Sistemine İlişkin Faktörler

Vergi Sistemine İlişkin Faktör Sıralaması	Puanlaması: En az 0 - En fazla 10
1) Vergi Sisteminin Adaletsizliği	7,2
2) Vergi Oranlarının Yüksekliği	7,0
3) Vergi Cezalarının Caydırıcı Olmaması	5,7
4) Yakalanma Riskinin Azlığı-Denetimlerin Eksikliği	5,6
5) Vergi Aflarına Sık Başvurulması	5,0
6) Belge Düzeninin Oturmamış Olması	4,9
7) Vergi Mevzuatının Sık Değişmesi	4,8
8) Vergilendirme Sürecinin Karmaşık ve Maliyetli Olması	4,6
9) İstisna Muafiyet ve İndirimlerin Yaygın Olması	4,0

Kaynak: YILMAZ, Binhan Elif, ŞEKER, Murat, **Vergiye Karşı Tepkiler Mükellef Davranışları: İstanbul Örneği**, İSMMMO Yayın No.86, İstanbul, Nisan 2007, s.122'deki Grafikten tablo haline getirilmiştir.

c. Vergi İdaresinden Kaynaklanan Nedenler

Vergi idaresinin üzerine düşen görevleri yerine getirmede yetersiz kalması, vergi idaresinin personel ve örgüt yapısından, vergicilik hizmetlerinin yapılabilmesi için gerekli olan bir takım ihtiyaçların karşılanamamasından ve teknolojik olanakların yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu sorunlar vergi idaresini, mükellefiyetleri takip eden birimler olmaktan uzaklaştırarak, büyük ölçüde beyanname kabul eden ve tahsil eden birimler haline dönüştürmektedir.²⁴⁰

Vergi idaresinin etkin bir yapıya kavuşturulmaması, vergi istihbarat birimlerinin yetersizliği, vergileme sürecinin her aşamasında vergi idaresi ve mükellef

²⁴⁰ AKYOL, Murat, "Türk Vergi Sistemindeki Temel Sorunlar", Kasım 2003, <http://kaykusuz.tripod.com/id26.html>, Erişim.30.03.2010.

ilişkilerinde kopukluk ve yetersizlik olması, vergi idaresinde çalışan personel ücretlerinin yetersizliği, personelin atama, yükselme ve değerlendirilmesinde objektif kriterlerin kullanılmaması, vergi idaresinin yeni teknoloji olanaklarından yeterince yararlanamaması, ülkemizdeki vergi idaresinin mevcut sorunlarından bazıları olup, bu sorunlar nedeniyle etkin olarak çalışamayan bir vergi idaresi, üstüne düşen görevi tam anlamıyla yapamayacağından, mükelleflerin kayıt dışı faaliyetlerinin artışına neden olacaktır.²⁴¹

İstanbul’da firmalar nezdinde yapılan araştırmada, vergi idaresinden kaynaklanan vergiye karşı tepkiyi belirleyen faktörlerin sıralaması ve puanı Tablo 12’de görüldüğü gibidir.

Tablo 12: Vergiye Tepkiyi Belirleyen Vergi İdaresine İlişkin Faktörler

Vergi İdaresine İlişkin Faktör Sıralaması	Puanlaması: En az 0 - En fazla 10
1) Vergi İdaresinin Fiziki Kapasitesinin Yetersizliği	6,5
2) Teknolojik Olanakların Yetersizliği	6,2
3) İdare-Mükellef İlişkilerinin Bozukluğu	6,1
4) Personelin Sayı ve Nitelik Yönünden Yetersizliği	6,1
5) Personelin Görevini Kötüye Kullanması	5,1

Kaynak: YILMAZ, Binhan Elif, ŞEKER, Murat, **Vergiye Karşı Tepkiler Mükellef Davranışları: İstanbul Örneği**, İSMMMO Yayın No.86, İstanbul, Nisan 2007, s.123’deki Grafikten tablo haline getirilmiştir.

²⁴¹ GONCA, Gülen, a.g.m.

E. Kaçakçılık

Kaçakçılık suçlarının, küresel, bölgesel ve ulusal değişim ve dönüşümlerin doğrudan ya da dolaylı yansımalarının sonucu olarak ortaya çıktığı varsayılmakta; ülke ekonomisini ve kamu düzenini olumsuz yönde etkileyerek serbest pazar ekonomisinin temel dinamikleri olan; rekabet, kişisel girişim, fiyatların oluşması, mal ve hizmetlerin sunulmasında arz talep dengesinin sağlanması gibi unsurları tahrip etmekte, yerli sanayinin gelişmesini olumsuz etkilemekte ve terör örgütleri de dâhil olmak üzere, farklı suç organizasyonları için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır.²⁴²

1. Kaçakçılık Kavramı

Sözlük anlamı ile “kaçakçılık”, bir devletin yasalarına karşı gelinerek yapılan ticaret ya da bir ülkede gümrüğü ödenmemiş, yasaklanmış bir malı ülkeye sokmak veya gizli olarak sezdirmeden kaçırma işidir ve bu işi yapana ise “kaçakçı” denilmektedir.²⁴³

Kaçakçılık, yasalarla yaptırıma bağlanan ve temelinde ekonomik ve mali sebepler yatan bir suç eylemidir. Dolayısıyla, kaçakçılık suçu ekonomik suçlardan olup, esas itibariyle amacı ekonomik çıkar elde etmek ve bu ekonomik çıkar ise;

²⁴² İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “FAALİYETLERİMİZ”, <http://www.kom.gov.tr/tr/KonuYazdir.asp?CKey=59>, Erişim.27.08.2009.

²⁴³ Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005, s.1023.

- Çeşitli şekillerde vergi ödemededen veya eksik ödeyerek eşya ithal veya ihraç edilmesi,

- İthalı veya ihracı yasak veya kayıt, şart ve çeşitli sınırlamalara tabi eşyayı ithal veya ihraç etmek veya gerekli şartlara uymadan ithal veya ihraç etmek,

şeklinde gerçekleşmektedir.²⁴⁴

Dünya Gümrük rgt (DG) (World Customs Organization / WTO) tarafından kaçakçılığın tanımı yapılmış olup, bununla kaçakçılığın iyi tanımlanması ve yorumlanması sağlanarak, üyelerinin normlarında ortak bir noktada da birleşmesi amaçlamakta ve bu kapsamda gümrük kaçakçılığı;

- Ticari eşya sevkiyatları üzerinde vergi, resim ve harçları ödemekten kaçınmak veya buna teşebbüs etmek,

- Ticari eşya için uygulanmakta olan yasaklama, sınırlama ve kısıtlamalardan kaçınmak veya buna teşebbüs etmek,

- Herhangi bir vergi iadesi, sübvansiyon veya ödemeyi haksız yere almak veya buna teşebbüs etmek,

- İş hayatında meşru rekabet ilke ve uygulamalarını zedeleyici haksız ticari avantajlar elde etmek veya buna teşebbüs etmek,

²⁴⁴ BAYKARA, Bekir, “4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve İthalat Sırasında Vergi Kaybı Nedeniyle Uygulanacak Cezalar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:22, S.266, Ekim 2003, s.11,12.

Amacıyla gümrüklerin uygulanmasından sorumlu olduğu kural koyucu ve düzenleyici mevzuat hükümlerinin herhangi bir şekilde ihlali olarak tanımlanmaktadır.²⁴⁵

Dünya Gümrük Örgütü tarafından yapılan tanım, sadece bu fiillerin işlenmesini yeterli görmemiş ve işbu fiillerle varılmak istenen amacın da önemi belirtilerek, failin kaçakçılık fiili ile belirli amaçları hedeflemesi gerekir ki bu amaç, çoğu zaman maddi menfaat veya ekonomik değeri olan bir avantaj sağlamak olmaktadır.²⁴⁶

Yargıtay Ceza Genel Kurulu vermiş olduğu bir kararında, kaçakçılığın tanımı, *“Gümrük Kaçakçılığı: Yurda sokulması veya yurt dışına çıkarılması yasak olan şeyleri yasadışı yollardan yurda sokma veya yurttan dışarı çıkarma yahut girmesi ve çıkması serbest ve fakat gümrük vergisine tabi malları vergi vermeden yasadışı yollardan yurda sokma veya yurttan çıkarma ve fiillere teşebbüs etmektir...”* şeklinde yapılmıştır.²⁴⁷

Kaçakçılık, ülkeden çıkarılan eşya açısından, “ihracat (çıkış) kaçakçılığı” ve ülkeye sokulan eşya açısından ise “ithalat (giriş) kaçakçılığı” olarak sınıflandırılmaktadır. Kaçakçılık fiilleri, taşıdığı amaca göre;

- İthalat ve ihracat vergilerini ödememeyi veya eksik ödemeyi amaçlayan kaçakçılık fiilleri,

²⁴⁵ YAŞAR, Mustafa, “Dünya Gümrük Örgütüncü Benimsenen Kaçakçılık Tanımı”, **Gümrük Dergisi**, S.41, Ekim 2002, s.81-82.

²⁴⁶ YAŞAR, Mustafa, a.g.m., s.83.

²⁴⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 22.2.2000 Tarih ve K:2000/7-3, E:2000/32 Sayılı Kararı.

- Eşyanın ithali veya ihracı ile ilgili konulan kayıt ve kısıtlamalardan kaçınmayı amaçlayan kaçakçılık fiilleri,

Olarak ve uygulanış tarzları itibariyle ise;

- Ülke sınırlarından veya belirlenmiş gümrük kapılarından gümrük işlemi yapılmaksızın eşyanın geçirilmesi,

- Gümrük rejimlerinin ihlali,

Şekillerinde tasnife tabi tutulmaktadır.²⁴⁸

2. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uyarınca Kaçakçılık

21.3.2007 tarih ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 31.03.2007 tarih ve 26479 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak aynı gün yürürlüğe girmiş ve KMK'nin 25'inci maddesiyle, önceki 4926 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümleri karşısında, 4926 sayılı Kanunda tanımlanan kaçakçılık fiillerinin bir kısmının yaptırımsız kalmaması için, 5607 sayılı KMK'de düzenlenen kaçakçılık fiilleri, suç ve kabahat olarak yeniden tanımlanmıştır.²⁴⁹

5607 sayılı KMK'de kaçakçılık fiillerinin büyük bir kısmına hapis cezasının getirilerek “ekonomik suça, ekonomik ceza” anlayışından vazgeçilmesi, bir

²⁴⁸ BİLİCAN, Nazım, GÖKÇELİK, Cahit, TOPÇUOĞLU, Gülsen, **Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, Ayrıntı Basımevi, Ankara, 2007, s.1.

²⁴⁹ TBMM, **Adalet Komisyonu Raporları**, Dönem: 22, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı: 1275, s.2.

anlamda kaldırılan 1918 sayılı Kanuna tekrar dönüş sayılmakta ve bu yönüyle de KMK; hürriyeti bağlayıcı ceza yaptırımlarıyla kaçakçılığın önlenmesi mümkün olsaydı, 71 yıl boyunca aralıksız yürürlükte olan (mülga) 1918 sayılı Kanun döneminde kaçakçılık sorununun halledilmiş olması gerekirdi düşüncesiyle de eleştirilmektedir.²⁵⁰

a. Genel Açıklama

5607 sayılı KMK kaçakçılık fiillerini, kaçakçılık suçları ve kaçakçılık kabahatleri olmak üzere ikiye ayırmıştır. Kanunda, hürriyeti bağlayıcı cezaların öngörüldüğü fiiller kaçakçılık suçu ve yalnızca idari para cezalarının öngörüldüğü fiiller ise kabahat niteliğindedir. Diğer bir ifadeyle, işlenen fiilin suç veya kabahat olduğu ise bu fiilin yaptırıma bağlanma şeklinden anlaşılmaktadır.²⁵¹

5607 sayılı KMK’de hüküm bulunmaması halinde, kaçakçılık suçlarında da 5237 sayılı TCK genel hükümleri uygulanacaktır.²⁵²

5607 sayılı KMK’nin 3’üncü maddesinin 1,2,3,4,5,6 ve 7’nci bentlerinde ithalat (giriş) kaçakçılığı suçları ile 12 ve 14’üncü bentlerinde ise, ihracat (çıkış) kaçakçılığı suçları düzenlenmiştir.

²⁵⁰ ÇILDIR, Şentürk, DENİZHAN, Hüseyin, **Açıklamalı-İçtihatlı-Gerekçeli 5607 Sayılı**

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s.9.

²⁵¹ BİLİCAN, Nazım, GÖKÇELİK, Cahit, TOPÇUOĞLU, Gülsen, a.g.e., 2007, s.11.

²⁵² 5237 sy TCK m.5.

b. İthalat Kaçakçılığı Suçları

İthalat kaçakçılığı suçları, 5607 sayılı KMK'nin 3'üncü maddesinin ilk yedi bendinde aşağıdaki gibi yer almaktadır:

- 1) Eşyayı, gümrük işlemlerine tâbi tutmaksızın Türkiye'ye ithal etmek,
- 2) Eşyayı, sahte belge kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin, ithal etmek,
- 3) Transit rejimi çerçevesinde taşınan, serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakmak,
- 4) Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, sahte belge ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapmak,
- 5) Birinci ilâ dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın almak, satışa arz etmek, satmak, taşımak veya saklamak,
- 6) Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis etmek, satmak veya devretmek ya da bu özelliğini bilerek satın almak veya kabul etmek,
- 7) İthali kanun gereği yasak olan eşyayı ithal etmek, ithali yasak eşyayı, bu özelliğini bilerek satın almak, satışa arz etmek, satmak, taşımak veya saklamak.

c. İhracat Kaçakçılığı Suçları

İhracat kaçakçılığı suçları, 5607 sayılı KMK'nin 3'üncü maddesinin 12 ve 14'üncü bendinde aşağıdaki gibi yer almaktadır:

- 1) İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı Türkiye'den ihraç etmek,
- 2) İhracat gerçekleşmediği halde gerçekleşmiş gibi göstermek ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik göstererek ilgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak suretiyle haksız çıkar sağlamak.

3. Kaçakçılığa Konu Edilen Emtia Uyarınca Kaçakçılık Türleri

Kaçakçılığa konu edilen emtia dikkate alındığında, kaçakçılık fiillerini; akaryakıt kaçakçılığı, alkollü içki kaçakçılığı, tütün ve tütün mamulleri kaçakçılığı, oto kaçakçılığı, kültür ve tabiat varlıkları kaçakçılığı, kıymetli taş ve maden kaçakçılığı, diğer her türlü eşya kaçakçılığı olarak tasnife tabi tutmak mümkün olup²⁵³ bu tasnife, genel olarak organize suç faaliyetleri içerisinde yer alan silah ve mühimmat kaçakçılığı, nükleer madde ve radyoaktif kaynak kaçakçılığı, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile insan, organ ve doku kaçakçılıkları da eklenmektedir. Kaçakçılığa konu edilen emtia itibariyle kaçakçılık türleri, çok geniş bir yelpazeye sahip olduğundan, yalnızca uyuşturucu kaçakçılığına kısaca yer verilecektir.

²⁵³ İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “Faaliyetlerimiz”, <http://www.kom.gov.tr/tr/KonuYazdir.asp?CKey=59>, Erişim:27.08.2009.

a. Uyuşturucu Kaçakçılığı

Uyuşturucu madde kaçakçılığı yalnız, esrar, eroin, kokain, afyon, morfin gibi maddelerle, uyuşturucu imalatında kullanılan asetik anhidrit ve potasyum permanganat gibi iki adet kimyasal maddeden oluşmamakta, daha geniş yelpazede bu maddeler, çok daha geniş listeler halinde yer almaktadır. En kapsamlı olarak; uyuşturucu maddelerin kontrolü için 1961 BM Tek Sözleşmesi, psikotrop maddelerin kontrolü için hazırlanan ve ekinde hangi maddelerin uyuşturucu madde, hangi maddelerin psikotrop maddeler sayılacağı belirtilen 1971 tarihli BM Psikotrop Maddeler Hakkındaki Sözleşme ile 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesinde ise, uyuşturucu imalinde kullanılan kimyasal maddelerin kontrolü ve yasal ticaretini belirleyen bu sözleşme ekinde, yasal kullanım alanı dışında yasa dışı uyuşturucu madde imalatında da kullanılan ve kontrol altında tutulması gereken kimyasal maddeler belirtilmiştir. Ülkemiz ise 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesine yönelik anlaşmayı imzalayarak kabulünü, 1995 yılında çıkarılan kanunla gerçekleştirmiştir.²⁵⁴

Yasadışı uyuşturucu ticareti, toplumdaki üretken faaliyetleri rüşvete ve şiddet artışına yönlendirmekte, ulusal sağlığı tehdit etmekte ve uyuşturucudan dolayı her yıl ABD’de 14.000 insan ölmekte ve bunun üçte biri uyuşturucu ve buna bağlı AIDS

²⁵⁴ <http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?BKey=37&KKey=52>, Erişim:19.05.2009.

vakalarından oluşmakta olup, bu durumun ABD'deki vergi yükümlülerine maliyeti ise 70 milyar Doları aşmaktadır.²⁵⁵

Uyuşturucu suç organizasyonları, kaçakçılık faaliyetlerinde yararlanmak amacıyla ülke politikacılarıyla ilişki kurarak, bunlara finansal destek sağlamaktadırlar.²⁵⁶

Bilinen organize suç gruplarının üçte ikisi bir şekilde uyuşturucu kaçakçılığıyla ilişkilidir²⁵⁷ ve en çok bilinen uyuşturucu maddeler; esrar, eroin, kokain, afyon, morfin olmakta ve uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tamamına yönelik olarak, bunların yasadışı olarak imali, ithali ve ihracı suç fiilini oluşturmaktadır.²⁵⁸ Uyuşturucu maddenin eroin, kokain, morfin veya baz morfin olması halinde, bu maddelerin diğerlerine göre daha ağır yıkıma neden olmaları ve yayılmalarının daha kolay olmaları nedeniyle²⁵⁹ verilecek ceza artırılarak uygulanmaktadır.²⁶⁰

²⁵⁵ CILLUFFO, Frank, "18. DEALING with TRANSNATIONAL THREATS: Terrorism, Crime, Narcotics, and Information Warfare", **U.S.-Russian Partnership: Meeting the New Millennium**, <http://www.ndu.edu/inss/books/books%20-%201999/US%20Russian%20Partnership%20July%2099/usrp18.html>, Erişim.07.10.2009.

²⁵⁶ LUTZ, James M., LUTZ, Brenda J., **Global Terrorism**, Routledge is an imprint of the Taylor&Francis Group, New York, 2004, s. 167.

²⁵⁷ MACKENZIE, Simon, a.g.e., 2002, s.2.

²⁵⁸ Bkz. 5237 sy TCK m.188.

²⁵⁹ GÜNAY, Erhan, **Uygulamalı Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları**, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s.98.

²⁶⁰ Bkz. 5237 sy TCK m.188/4.bend.

Uluslararası uyuşturucu kaçakçılarının belki de günümüzde sahip oldukları en endişe verici özelliği, küreselleşen ekonomiye adapte olma hızlarıdır.²⁶¹ Uyuşturucunun dünya üzerindeki pazarlama ve dağıtımında ise, çokuluslu ticari organizasyonlarca kullanılan model esas alınmaktadır.²⁶²

Yalnızca Pakistan'ın uyuşturucu kaçakçılık gelirinin 800 milyon- 1,8 milyar ABD Doları arasında olduğu tahmin edilmektedir.²⁶³ Afganistan'ın 2008 yılında afyon, morfin ve eroin ihracatının potansiyel değerinin 3,4 milyar ABD Doları olduğu tahmin edilmektedir.²⁶⁴

Uyuşturucudan elde edilen kar yıllık 300 milyar Dolar olup, her yıl bu karda % 10-15 artış gözlenmekte²⁶⁵, Bolivya'da Kokain ticaretinin resmi olarak 3,6 milyar Dolar olduğu tahmin edilmektedir.²⁶⁶ Dünyada uyuşturucu bağımlılarının sayısı gittikçe artmakta olup, uyuşturucu ticaretinin cirosunun 500 milyar Doları aştığı tahmin edilmekte ve bu tutar dünyadaki bütün terörist faaliyetlerin toplam bütçesinden daha fazla meblağı oluşturmaktadır.²⁶⁷ Kokainin hammaddesi olan Cocanın 1 kilosu Kolombiya'da 14 Sterlin iken, üretilen 1 kilo kokainin Avrupa'daki toptan satışı 35.000 Sterlin ve sokak fiyatı ise 70.000 Sterlin etmekte, yani perakende

²⁶¹ JOHNSON, David T., a.g.e.

²⁶² CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.9.

²⁶³ KEH, Douglas I., Drug Money in a Changing World:Economic Reform and Criminal Finance, s.2, http://www.unodc.org/pdf/technical_series_1996-01-01_2.pdf, Erişim.31.12.2009.

²⁶⁴ GHANİ, Ashraf, **A Ten-Year Framework for Afghanistan**, A Report by the Atlantic Council, Washington, April 2009, s.ix, http://www.acus.org/files/publication_pdfs/65/AfghanistanReport-200904.pdf, Erişim.23.04.2010.

²⁶⁵ CLUTTERBUCK, Richard, **Terrorism in an Unstable World**, , Routledge, London, 1994, s.87.

²⁶⁶ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1994, s.88.

²⁶⁷ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.8.

toptan arasındaki fiyatı iki kat iken, üretim bölgesi ile perakende arasındaki fiyat farkı ise 500 kata ulaşmaktadır.²⁶⁸

F. Yolsuzluk

1.Yolsuzluk Kavramı

Yolsuzluk, bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de yönetimin en önemli sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmakta ve mali büyüklüğü ile yaygınlığı dikkate alındığında ise, şüphesiz ülke ekonomilerini son derece olumsuz etkileme özelliği göstermektedir. Yolsuzluk kavramı genel olarak kamu yönetimiyle ilişkilendirilerek tanımlanmakta ve bu çözüm yolları da çerçevede aranmaya çalışılmaktadır. Yozlaşma bir üst kavram olarak, kamu zararına özel çıkar sağlamaya yönelik eylem ve davranışlar, yozlaşmanın altındaki yolsuzluk ise kazanç amacıyla ya da parasal olmayan özel amaçlara yönelik olarak kamusal yetkinin yasadışı kullanımını içeren davranış ve fiiller olarak tanımlanmaktadır.²⁶⁹

En genel ve klasik tanımıyla yolsuzluk, kamu gücünün özel çıkarlar amacıyla kullanılması olup, dolayısıyla yolsuzluk denildiğinde; genelde kamu gücünü elinde bulunduran kamu görevlilerine özgü rüşvet, zimmet, irtikâp, iltimas, emniyeti suiistimal, ihaleye fesat karıştırma ile görevi kötüye kullanma gibi yasadışı işlem ve

²⁶⁸ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.9.

²⁶⁹ ŞAHİN, Cumhur, “Rüşvet Suçu”, **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu 30 Nisan - 1 Mayıs 2005**, Kızılcıhamam/Ankara, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, TOBB Yayın No: 2005 – 25, Ankara, Ekim 2005, s.67.

eylemler akla gelmektedir.²⁷⁰ Hukukçular yolsuzluğu, bir kamu görevlisinin konumundan yararlanarak kendisine veya başkalarına çıkar ve menfaatler sağlaması şeklinde, Dünya Bankası ise kamu yetkisinin, özel çıkarlar için kötüye kullanılması şeklinde tanımlamaktadır.²⁷¹ Yolsuzluk temelde kamu gücünün şahsi menfaat için kötüye kullanımıdır.²⁷²

Avrupa Konseyinin Yolsuzlukla İlgili Özel Hukuk Sözleşmesinde, doğrudan veya dolaylı olarak rüşvet veya herhangi bir yersiz menfaat sağlayan kişinin, görev veya davranışlarını normal olarak yerine getirilmesinden sapmalara yol açan rüşvet veya herhangi bir yasadışı menfaatin talebi, teklif edilmesi, verilmesi veya kabulü yolsuzluk olarak tanımlanmıştır.²⁷³

Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi²⁷⁴ ve benzeri gelişmelere paralel olarak yolsuzluk, “emanet edilmiş olan yetkinin, kamusal ve özel çıkarları zedeleyecek şekilde her türlü kötüye kullanımı” şeklinde kabul edilmektedir.²⁷⁵

²⁷⁰ ERGÜL, Ergin, “Küresel Köyde Yolsuzluk”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, S.50, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/50/7.html>, Erişim.26.08.2009.

²⁷¹ ULUSOY, Kudret, “Ülkemizdeki Yolsuzluklara Genel Bir Bakış ve Bunlarla Mücadelede Çözüm Yolları”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_121.htm, Erişim.30.08.2009.

²⁷² SCHNEIDER, Friedrich, ENSTE, Dominik, **Hiding in the Shadows**, International Monetary Fund Economic Issues No.30, March 2002, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues30>, Erişim.15.05.2009.

²⁷³ Council of Europe, **Civil Law Convention on Corruption**, Strasbourg, 4.XI.1999, m.2, <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/html/174.htm>, Erişim.11.02.2010.

²⁷⁴ bkz. UN, **United Nations Convention against Corruption**, V.04-56160, Printed in Austria, September 2004, http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf, Erişim.12.02.2010.

Yolsuzluk tanımlamalarına yönelik değerlendirmeler kısaca aşağıdaki gibidir;²⁷⁶

- Yönetimsel otoritenin illegal ya da ahlak dışı bir biçimde kişisel veya politik kazanç için kullanılması,
- Servetiyle ilgili olarak veya kuralları ihlal ederek statü kazancı veya belli bir duruma ilişkin nüfuz-torpil çeşitlerinin kullanılması nedeniyle bir seçilmiş veya atanmış kamu görevlisinin formel görevlerinden sapan davranışları,
- Kamu görevlilerinin yapılması gereken işlemleri yapmamaları ya da yapmaları gereken işlemleri çabuklaştırmaları karşılığı çıkar sağlamaları,
- Yolunda yapılmayan kurallara aykırı, uygunsuz, usulsüz iş ve davranışlar,
- Hukuksal ve sosyolojik anlamda, kamusal görev yetki ve kaynakların toplumsal düzenin temelini oluşturan hukuksal ve sosyal norm ve standartlara aykırı olarak özel çıkarlar için kullanılması,

²⁷⁵ ÖZBARAN, M. Hakan, “Yolsuzluk ve Bu Alanda Mücadele Eden Uluslararası Örgütler ve Birimler”, **Sayıştay Dergisi**, S.50-51, s.18,
<http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der50m2.pdf>, Erişim. 09.09.2009

²⁷⁶ ÖZERKMEN, Necmettin, “Evrensel ve Sosyolojik Bir Olgu Olarak Yolsuzluk”, Editör: Kutupyıldızı Düşünce ve Bilgi Topluluğu Merkezi, **Bir Sosyal Olgu Olarak Yolsuzluk**, Kutupyıldızı Yayınları, Ankara, Haziran 2007, s.15,16.

- Kamu kaynaklarının art niyete dayandırılarak ve kasıtlı olarak yerinde ve verimli kullanılmaması yani toplumun bütününe ait olan kaynakların toplumsal yarar yerine kişisel yarar için kullanılması.

Bütün bu değerlendirmelerin yanı sıra yolsuzluğun tanımı konusunda, özel sektörü de kapsayacak şekilde gelinen en son noktada ise yolsuzluk; "Emanet edilmiş yetkinin, kamusal ve özel çıkarları zedeleyecek şekilde her türlü kötüye kullanımı" olarak belirtilmektedir.²⁷⁷

Yolsuzluğun dinamiklerini açıklayan yalın bir formülle ifadesi,

$$\text{Yolsuzluk} = \text{Tekelci Güç} + \text{Takdir Yetkisi} - \text{Hesap Verme Sorumluluğu}$$

şeklinde belirtilebilir.²⁷⁸

Yolsuzluk olayları, tehdit, şiddet ve sindirme boyutu da olan, karmaşık ilişkiler ağı içerisinde gelişen, ulusal ya da uluslar arası organize eylemler şeklinde karşımıza çıkmakta ve bu suçlar; rüşvet, zimmet, irtikâp, emniyeti suiistimal, ihaleye fesat karıştırma şeklinde kamu kurum ve kuruluşlarında doğrudan kamu görevlileri tarafından işlenebildiği gibi, sermaye piyasalarında, bankalarda, yatırım

²⁷⁷ Kutupyıldızı Düşünce ve Bilgi Topluluğu Merkezi, **Bir Sosyal Olgu Olarak Yolsuzluk**, Kutupyıldızı Yayınları, Ankara, Haziran 2007, s.63.

²⁷⁸ ÖZBARAN, M. Hakan, Yolsuzluk ve Bu Alanda Mücadele Eden Uluslararası Örgütler ve Birimler, **Sayıştay Dergisi**, S.50-51, s.17, <http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der50m2.pdf>, Erişim. 09.09.2009.

ortaklıklarında, özel plan kurullarında, tefecilik, sahtecilik, dolandırıcılık, karapara aklama gibi yöntemler uygulanarak da işlenebilmektedir.²⁷⁹

Yolsuzluk suçlarının üzerine titizlikle gidilmeye çalışıldığı ülkemizdeki, yakın zamanda gerçekleştirilen yolsuzluk operasyonlarına bakıldığında, yolsuzluğun "genellikle 3 ve daha fazla kişinin bir araya gelerek bazı kamu görevlilerinin de katılımıyla Devlet Hazinesini zarara uğratmaları" şeklinde işlendiği görülmektedir.²⁸⁰

Yolsuzluk suçları, ülkelerin siyasi, ekonomik ve sosyal düzenini bozarak dışa bağımlı hale getirmekte, haksız rekabete yol açarak yoksulluğu artırmakta, son yıllarda ise terör örgütlerinin finans kaynağı haline gelerek ve neredeyse terör suçu kadar tehlikeli boyutlar içermektedir.²⁸¹

Yolsuzluk boyutları ve sayısının çokluğu, kamu yönetiminin bozulmasına ve idari yönetimin verimliliğinin azalmasına yol açarken, ekonomik alanda üretim kapasitesinin düşmesine, yatırımların azalmasına, ekonomik kalkınmanın engellenmesine ve gelir dağılımında eşitsizliğe neden olmakta, yolsuzluğun yoğun olduğu ülkelerde bir yandan hukuk devletine olan güven azalırken diğer yandan yasaların uygulanmasını da güçleştirmektedir.²⁸²

²⁷⁹ KÜÇÜKKAYA, Aykut, **Alından Vurulanlar-Beyaz Enerji Dosyası**, Alan Yayınları, İstanbul, 2002, s.133.

²⁸⁰ ÇALIŞKAN, İsmail, "Yolsuzlukla Mücadele", <http://www.yolsuzluklamucadele.org/makaleler.htm>, Erişim. 02.07.2009.

²⁸¹ AYDIN, Süleyman, a.g.m., 2006a, s.124.

²⁸² Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2008 Raporu**, Ankara, Şubat 2009, s.72.

Yolsuzlukla mücadele alanında dünyanın en etkin sivil toplum örgütü olan Uluslararası Saydamlık Örgütü; (Transparency International-TI) yolsuzluk ve yolsuzlukla mücadele konulu araştırmalar ile ülkelerin yolsuzluk algılamalarının ölçümüne yönelik saha çalışmaları neticesinde raporlar hazırlamaktadır. Söz konusu raporlarda yer alan ülke değerlendirmeleri, yolsuzlukların boyutları ile neden ve sonuçlarının tespitine yönelik akademik çalışmalara yön vermektedir. Aynı zamanda ülkelerdeki yolsuzlukların nitelik ve niceliğine ilişkin durumun gözönünde bulundurulmak zorunda olduğu dış politika ile ekonomik yardım ve uluslararası yatırıma yönelik kararlarının alınması sürecinde önemli rol oynamaktadır. Anılan örgüt tarafından her yıl yayımlanan “Yolsuzluk Algılamaları Endeksi”ndeki Türkiye’nin puanlarında gözlenen ufak çaplı olumlu değişiklik, Dünya Bankası araştırmasının ülkemizin yolsuzlukla mücadelede ilerlemeler kaydettiğine ilişkin bulgularını destekler niteliktedir,²⁸³ ancak araştırmaya konu ülke sıralaması ve puanının son derece gerilerde ve yetersiz olduğu muhakkaktır.

Türkiye’nin Uluslararası Saydamlık Örgütünün açıkladığı yolsuzluk algılama endekslerinde yer alan yolsuzluk algılama ülke puanları, aşağıda Tablo 13’de gösterildiği gibidir.²⁸⁴

²⁸³ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, a.g.e., 2009, s.72.

²⁸⁴ TI, **Corruption Perceptions Index (CPI)**,
http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/, Erişim 19.05.2010.

Tablo 13 : Türkiye’nin Yolsuzluk Algılamaları Endeksi Ülke Puanı (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Toplam Ülke Sayısı	159	163	179	180	190
Toplam Ülke İçindeki Sırası	65.sıra	60.sıra	64.sıra	58.sıra	61.sıra
Ülke Puanı	3,5	3,8	4,1	4,6	4,4

Kaynak: TI, Corruption Perceptions Index (CPI),

http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indice

s/, Erişim 19.05.2010.

Ayrıca, TI tarafından yayımlanan ve katılımcıların, yaşadıkları ülkedeki yolsuzluk ve yolsuzlukla mücadeleyle ilişkin algılamalarını ölçen “Küresel Yolsuzluk Barometresi” olarak adlandırılan Ekim 2008 - Şubat 2009 arasında dünya üzerinde 69 ülke ve toprağını kapsayan toplam 73.132 kişi ile yapılan görüşmeler sonucunda hazırlanan²⁸⁵ 2009 Yılı Raporunda; araştırmaya katılanların yüzde 68’i siyasi partileri, yüzde 63’ü resmi kurumları, yüzde 60’ı parlamentoları ve yüzde 43’ü ise medyayı yolsuzluk içinde değerlendirmektedir.²⁸⁶ Raporda özel sektörün yolsuzluğa batmış olduğuna inananların oranının, 2004’de yüzde 45 iken yüzde 53’e ve yine meclis ve yasama organında ise bu durumun, 2004 yılında yüzde 59 iken 61’e yükseldiği şeklinde yer almaktadır.²⁸⁷

Türkiye’nin 2009 yılında almış olduğu yolsuzluk algılama ülke puanı ile Türk halkının küresel yolsuzluk barometresindeki, yolsuzluk algısının yüksek olduğu alan olarak “kamu hizmetleri” ni belirleyen algısı birlikte değerlendirildiğinde, ülkemizin

²⁸⁵ TI, 2009 Global Corruption Barometer, Berlin, 2009, s.2,

http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/gcb/2009, Erişim.06.02.2010.

²⁸⁶ TI, a.g.e., 2009, s.5.

²⁸⁷ TI, a.g.e., 2009, s.6.

şeffaflık ve hesap verilebilirlik açısından oldukça sorunlu bir ülke olduğu görülmektedir.²⁸⁸

İstanbul’da 2009 yılında 1.153 kişi ile görüşülerek yapılan araştırma sonucunda, yerel yönetimlerin önemli bölümünü oluşturan belediyelerde karşılaşılan yolsuzlukların imar, ihale, zabıta, satın alma, tedarik, bağış ve yardım gibi birçok alanda olduğu, artık yolsuzlukların toplum tarafından kanıksandığı, bireylerin hizmet algısının yolsuzluktan önce geldiği sonucuna varılmış olması,²⁸⁹ ülkemiz açısından yolsuzluk olgusunda gelinen noktanın vahametini göstermektedir.

2.Yolsuzluğun Nedenleri

Yolsuzluğun nedenleri, yapılan çalışmalarda genel olarak sistem ve bu sistemin siyasi, hukuki ve kültürel yönleri ile ele alınmakta, yolsuzluk bireysel eylemden ziyade sistemin ürettiği bir yapısal hastalık olması nedeniyle, yolsuzluğun nedenlerinin sistemle bağlantılı olan siyasi, ekonomik, kültürel ve hukuksal yapıda aranması gerekmektedir.²⁹⁰

Yolsuzlukların açıklanması; birey yönünden, kişilerin açgözlülüğünün yani karakterinin kanun dışı işler yapmaya yatkın olmasının ve kurumsal yapı yönünden ise, fırsat, risk ve kurumsal kültürün yani fırsat ortaya çıkmışsa, yakalanma riski de

²⁸⁸ FARUK, Adnan, “Şeffaflıktan Kaçan Ülke; Türkiye”, 19 Mayıs 2010, <http://www.haber10.com/makale/17733>, Erişim.19.05.2010.

²⁸⁹ ALTUĞ, E.Figen, ÇAK, Murat, ŞEKER, Murat, BİNGÖL, Önder, **Yerel Yönetimlerde Hizmetlerden Memnuniyet ve Yolsuzluklar İstanbul Araştırması**, İSMMMO Yayın No.121, İstanbul, 2009, s.107-111.

²⁹⁰ ÇAHA Havva, YÜKSEL, Harun, DURAK, Fatma, “Küresel Bir Sorun Olarak Yolsuzluk”, **Yolsuzluk**, Ed.Süleyman Aydın, Turhan Kitapevi, Ankara, Eylül 2006, s.58.

düşükse ve tabi kurumda uygun bir ahlaki ortamda geliştirilmemişse yolsuzluğun oluşacağı şeklinde yapılmaktadır.²⁹¹

Yerel kurumlar, merkezi kurumlara göre daha az gelişmişlerdir ve bu nedenle yolsuzluğa daha yatkın olmaları nedeniyle yerelleşmenin kendisi, daha fazla yolsuzluğa neden olabilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde en iyi ve daha yetenekli kişiler merkezi idarenin sunduğu kamu hizmetlerinde görev almayı tercih etmektedirler. ABD’de dahi bilinen yolsuzluklar, daha çok yerel yönetimlerde olmakta ve nadir olarak da merkezi yönetimde meydana gelmektedir.²⁹² Yine planlı ekonomilerde, devletin üstlendiği yetki ve görev genişliği nedeniyle yolsuzluklar daha çok görülmekte, çünkü planlı ekonomi uygulayan ülkelerde kaynak tahsisi daha ziyade idari kurumlar tarafından serbest piyasa ekonomisinde ise fiyatlara bağlı olduğundan, planlı ekonomilere göre serbest piyasa ekonomisine sahip ülkelerde yolsuzluklara daha az rastlanmaktadır.²⁹³

Yolsuzluğun nedenleri, başlıklar halinde kısaca aşağıdaki gibidir;²⁹⁴

1)Devletin harcama kararları (Yatırım projeleri, ihaleler, krediler ve transfer harcamaları),

²⁹¹ ALTUĞ, E.Figen, ÇAK, Murat, ŞEKER, Murat, BİNGÖL, Önder, 2009, s.20.

²⁹² TANZİ, Vito, Pitfalls on the Road to Fiscal Decentralization, **Carnegie Endowment Working Papers**, Number 19, Washington, April 2001, s.7,8.

²⁹³ ÇAHA Havva, YÜKSEL, Harun, DURAK, Fatma, a.g.m., 2006, s.65,66; AYDIN, Süleyman, “Yolsuzluk 21.Yüzyılda Tehdit ve Eğilimler”, **Yolsuzluk**, Ed.Süleyman Aydın, Turhan Kitapevi, Ankara, Eylül 2006b, s.14,15.

²⁹⁴ AYDIN, Süleyman, YILMAZER, Yakup, **Yolsuzluk ve Mali Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, Ekim 2007, s.79.

2)Siyasi kararlar (Hazine arazisi tahsisleri, gecekondular ve imar afları, özelleştirme karar ve uygulamaları, ihracat ve ithalat kota ve teşvikleri, memur alımları, mevsimlik işçi alımları ve kadroya geçirilmeleri, yabancı yatırım karar ve teşvikleri, orman yağmaları, tarımsal alanların imara açılması, bazı yöneticilerin tayin-terfi ve nakilleri),

3)Bürokrasinin kalitesi,

4)Siyasilerin yolsuzluğa karşı tutumları,

5)Yasaların yetersizliği, adli sistemin etkinsizliği ve ceza zamanaşımı engeli,

6)Vergi yasalarının anlaşılabilirliği ve uygulanma sorunları,

7)Para cezalarının yüksekliği,

8)Siyasi partilerin finansmanı,

9)Yönetimin şeffaf olmaması,

10) Ekonomik krizlerin sık yaşanması,

11) Gelir dağılımındaki adaletsizlik ve gelir düzeyindeki yetersizlik,

12) Kamudaki düşük ücret politikası,

13) Toplum bilincinin oluşturulamaması ve toplumun duyarsızlığı,

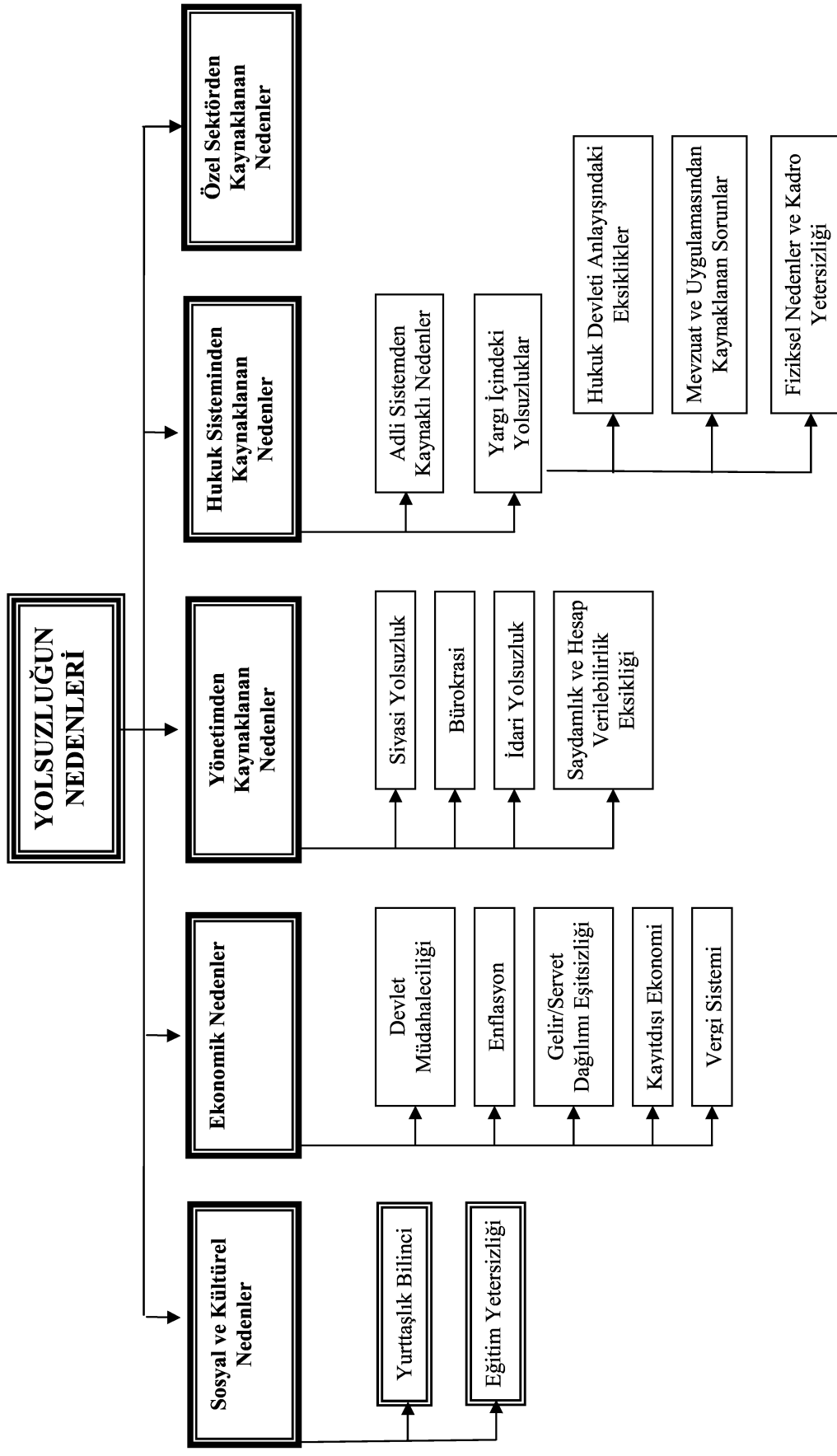
14) Devletin ekonomik yönlendirmesi veya ekonomiye müdahale derecesi,

15) Kayıtdışı ekonominin büyüklüğü,

16) Kurumsal kontrol ve denetimlerin yetersizliği,

Yukarıda kısaca maddeler halinde belirtilen yolsuzluk nedenleri, Şekil 4’de şematik olarak yer almaktadır.

Şekil 4 : Yolsuzluğun Nedenleri

Kaynak: AYDIN, Süleyman, YILMAZER, Yakup, **Yolsuzluk ve Mali Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, Ekim 2007, s.80.

3.Yolsuzluk Türleri

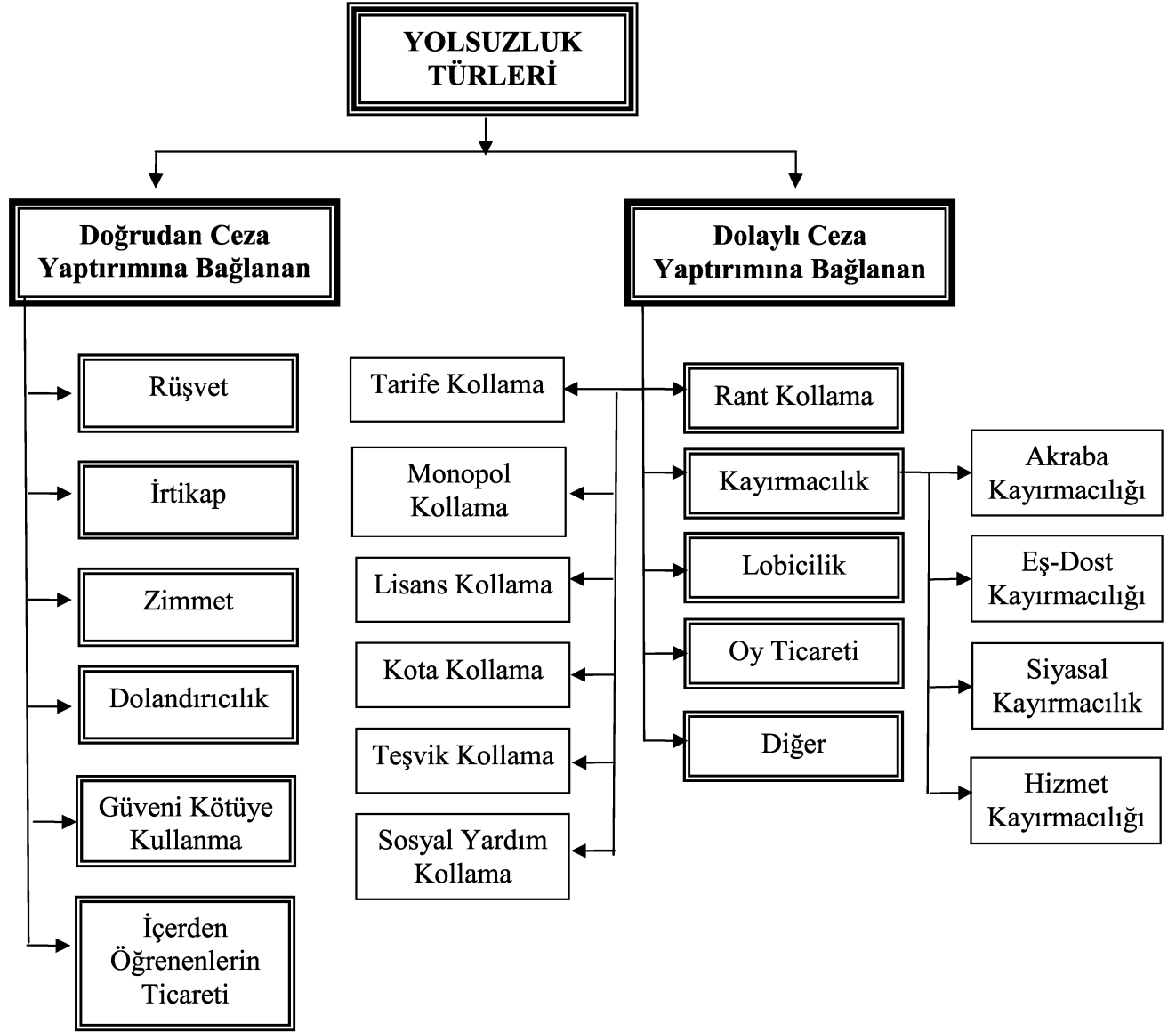
Yolsuzluk umumiyetle karşılıklı çıkar ilişkisi şeklindeki rüşvet olarak algılanmakta ancak, ağırlıklı görüşe göre, zimmet, irtikâp, güveni kötüye kullanma, nüfuz suistimali, kayırmacılık gibi fiiller de yolsuzluk türleri arasında yer almakta ve bunlardan bir kısmı ceza yasalarında veya ceza hükmü içeren özel yasalarda yaptırıma bağlanan eylemler olarak sayılırken, bir kısmı da herhangi bir suç tanımlaması içinde yer almamaktadır. Bu halde yolsuzluk türlerini veya eylemlerini, iki ana başlık altında incelemek mümkün olup, bunlar;

- Doğrudan Ceza Yaptırımına Bağlanan Yolsuzluk Eylemleri,
- Dolaylı Olarak Ceza Yaptırımına Bağlanan veya Suç Sayılmayan Yolsuzluk Eylemleri,

olarak sınıflandırılabilir.²⁹⁵ Yolsuzluk türlerine ilişkin sınıflandırma Şekil 5’de yer aldığı gibidir.

²⁹⁵ TEPAV, **Bir Olgu Olarak Yolsuzluk : Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri**, 2.Basım, TEPAV Yolsuzlukla Mücadele Kitapları-1, Matsa Basımevi, Ankara, Aralık 2006, s.25,26.

Şekil 5 : Yolsuzluk Türleri²⁹⁶

Kaynak: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı/TEPAV, **Bir Olgu Olarak Yolsuzluk : Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri**, 2.Basım, TEPAV Yolsuzlukla Mücadele Kitapları-1, Matsa Basımevi, Ankara, Aralık 2006, s.25.... Yararlanılarak düzenlenmiştir.

²⁹⁶ TEPAV, a.g.e., s.25.

a. Doğrudan Ceza Yaptırımına Bağlanan Yolsuzluk Türleri

Türk Ceza Kanunu'na göre veya diğer kanunlar açısından suç olarak tanımlanan yolsuzluk eylemleri, doğrudan ceza yaptırımına bağlanan yolsuzluk türleri olarak tasnif edilmektedir. İhale ve edimin ifasına fesat karıştırma, zimmet, irtikâp, denetim görevinin ihmali, rüşvet, yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama, kamu görevlisinin ticareti, devlet sırlarından yararlanma ve devlet hizmetlerinde sadakatsizlik ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama ile Mal Bildiriminde Bulunulmaması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu'nda düzenlenen haksız mal edinme, mal kaçırma veya gizleme,²⁹⁷ Sermaye Piyasası Kanunu'nda içerden öğrenenlerin ticareti suçlarının, yolsuzluk suçları olarak nitelendirilebileceği görülmektedir. Genel olarak üzerinde uzlaşılanlara kısaca aşağıda yer verilmiştir.

1)Rüşvet

Genel anlamda rüşvet; “yetkili birisine başkası tarafından toplumun usul ve kurallarına aykırı bir şekilde menfaat vaat edilerek ya da sağlanarak bir işin yaptırılması”²⁹⁸ olup, daha açık ve geniş tanımı ise, "Bir görevlinin görevini, bir gerçek veya tüzel kişiye haksız çıkar sağlayacak biçimde yapması ya da bu kişinin eylemlerini görmezden gelmesini sağlamak için kendisine verilen para, hediye ya da sağlanan olanak. Özellikle kamu adına karar verme ya da işlem yapma yetkisine sahip kişilerin, yurttaşlara sağladıkları avantajlar karşılığında ya da kimi zaman

²⁹⁷ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, a.g.e., 2009, s.72.

²⁹⁸ MUMCU, Ahmet, **Osmanlı Devletinde Rüşvet, Özellikle Adli Rüşvet**, AÜHF Yayını, Ankara, 1969, s.1.

işlemin çabuklaştırılması ya da sadece savsaklanmaması için para veya hediye almaları ya da istemeleri biçimindeki yolsuzluk davranışı"²⁹⁹ olarak yapılmıştır.

Türk Ceza Kanununa göre rüşvet, bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapmak veya yapmamak amacıyla başka bir kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar temin etmesidir.³⁰⁰

2)Zimmet

Tarafının sadece memur olduğu ve bu yönüyle tek taraflı olma özelliği bulunan yolsuzluk türlerinden olan zimmet kavramı, “memurun ya da özel yasalarına göre memur sayılan kamu görevlilerinin görevleri gereği zilyetlik alanlarına tevdi edilen kamusal kaynakları yasalara aykırı şekilde kendisi ya da üçüncü kişiler için harcaması, kullanması ya da mülk edinmesidir.”³⁰¹

Türk Ceza Kanununa göre zimmet, görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının mal edinmesidir.³⁰²

Tek yönlü olması nedeniyle, zimmetin, yolsuzluk suçu sayılmamasına ilişkin bir görüş de bulunmakta olup, özellikle ülkemizde yaşanan grup şirketlerine ve paravan şirketlere yüksek hacimli krediler verilerek ya da “back to back” kredilerle özel

²⁹⁹ BOZKURT, Ömer, ERGUN, Turgay, **Kamu Yönetimi Sözlüğü**, TODAİE, Yayın No: 283, Ankara, 1998, s.214.

³⁰⁰ 5237 sy **TCK** m. 252/3.

³⁰¹ AYDIN, Süleyman, YILMAZER, Yakup, a.g.e., 2007, s.48.

³⁰² 5237 sy **TCK** m. 252/3.

bankaların iinin boşaltılması gerçekleştirilen Cumhuriyet tarihimizin en büyük yolsuzluk olayları “zimmet” ve “hizmet sebebiyle emniyeti suiistimal” suçlarının da yolsuzluk sayılması gereğini ortaya koymuştur.³⁰³

3)İrtikâp

Bilimsel çalışmalarda, “haraç” veya “aktif yiyicilik” ya da “aktif rüşvet” olarak da nitelendirilen³⁰⁴ “irtikâp”ın rüşvetten farkı; burada hizmet alan tarafından, ikna ya da manevi cebir yöntemleriyle memura veya başkasına bir yarar temin etmesidir.³⁰⁵ Rüşvet suçu, rüşvet alan ve rüşvet verenin karşılıklı olarak anlaşmaları sonucunda gerçekleşmekte olup, irtikap olgusunda ise inisiyatif tamamen kamu görevlisinde ya da gücü elinde bulundurandadır.³⁰⁶

Türk Ceza Kanunu’na göre irtikâp; kamu görevlisinin, görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar etmesi yahut, görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiğı hileli davranışlarla veya kişinin hatasından yararlanarak kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulması için bir kimsenin ikna edilmesidir.³⁰⁷

³⁰³ TEPAV, a.g.e., s.28.

³⁰⁴ AYDIN, Süleyman, YILMAZER, Yakup, a.g.e., 2007, s.46.

³⁰⁵ TEPAV, a.g.e., s.28.

³⁰⁶ ULUOCAK, Eren, “Türkiye’deki Yolsuzluklar Kayıtdışı Ekonomi ve Kara Para,” <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba1.doc>, Erişim. 18.07.2009.

³⁰⁷ 5237 sy TCK m. 250.

4) Dolandırıcılık

Bir kişinin kandırılabilir nitelikteki her türlü hile ve desiselerle hataya düşürülerek, o kişinin veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına haksız menfaat sağlanmasına dolandırıcılık denmektedir.

Türk Ceza Kanunu'na göre dolandırıcılık; hileli davranışlarla bir kimsenin aldatılarak, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlanması şeklinde belirtilmiş³⁰⁸ ve bazı hal ve şartların kullanılması halinde ise, dolandırıcılığın nitelikli hale dönüşeceği hüküm altına alınmıştır.³⁰⁹

5) Güveni Kötüye Kullanma

Güveni kötüye kullanma (emniyeti suistimal), herhangi bir kimsenin başkasına ait olup belli bir surette kullanılmak üzere teslim alınan şeyden kendisi ya da başkası hesabına faydalanılmasıdır.

Türk Ceza Kanunu'na göre güveni kötüye kullanma; başkasına ait olup da, belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunulması veya bu devir olgusunun inkâr edilmesidir.³¹⁰ Bu suçun meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında

³⁰⁸ 5237 sy TCK m. 157.

³⁰⁹ Bkz. 5237 sy TCK m. 158.

³¹⁰ 5237 sy TCK m. 155/1.

işlenmesi hâli ağırlaştırıcı neden olarak belirtilmiş³¹¹ ve bu hal, hizmet sebebiyle güveni kötüye kullanma suçu olarak da adlandırılmaktadır.

6)İçerden Öğrenenlerin Ticareti (Insider Trading)

İçerden öğrenenlerin ticareti sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere menfaat sağlamak amacıyla kullanarak sermaye piyasasında işlem yapanlar arasında fırsat eşitliğini bozacak şekilde haksız yarar sağlamak veya bir zararı bertaraf etmektir.³¹² Bu suçta, herkesçe bilinmeyen ancak fail tarafından bir şekilde öğrenilen bilginin, doğru bilgi olması, gerçeği yansıtması ve sermaye piyasası araçlarının değerini de etkileyebilecek bilgi olması gerekmekte ve yine mameleki bir yarar sağlanması ve bertaraf edilen somut bir zararın da bulunması gerekmektedir.³¹³

Sermaye Piyasası Kanunu'na göre içerden öğrenenlerin ticareti suçu; 47'nci maddesinin A/1 bendine göre, sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere menfaat sağlamak amacıyla kullanarak sermaye piyasasında işlem yapanlar arasındaki fırsat eşitliğini bozacak şekilde mameleki yarar sağlamak veya bir zararı bertaraf etmek, olarak tanımlanmaktadır.³¹⁴

³¹¹ 5237 sy TCK m. 155/1.

³¹² <http://muhasebeturk.org/ecopedia/392-i/2865-iceriden-ogrenenler-ticareti-nedir-ne-demek-anlami-tanimi.html> Erişim.14.02.2010

³¹³ EVİK, Ali Hakan, **Aldatıcı Hareketler Yapma (Manipülasyon) Suçları**, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara, Ekim 2004, s.110

³¹⁴ SPK m.47/1.

b. Dolaylı Olarak Ceza Yaptırımına Bağlanan veya Suç Sayılmayan Yolsuzluk Türleri³¹⁵

Türk Ceza Kanunu'na göre veya diğer kanunlar açısından suç olarak tanımlanmayan ancak, görevi kötüye kullanma suç unsurlarının varlığı halinde ise bu suç kapsamında değerlendirilebilecek yolsuzluk eylemleri, dolaylı olarak ceza yaptırımına bağlanan veya suç sayılmayan yolsuzluk türleri olarak tasnif edilmektedir.

1) Rant Kollama

Çıkar ve baskı gruplarının, devlet tarafından suni olarak yaratılmış bir ekonomik transferi elde etmek için giriştikleri faaliyetlere rant kollama denmektedir. Bazı ekonomik faaliyetlerin devlet tarafından düzenlenmesi veya ekonomik faaliyetler üzerine sınırlar konulması suretiyle suni rant ortaya çıkmakta ve rant kollama kavramı da; suni rantın, baskı ve çıkar grupları tarafından elde edilmeye çalışılmasını ifade etmektedir. Rant kollamanın bazı türleri aşağıdaki gibidir;

a) Monopol Kollama: Çıkar ve baskı gruplarının, Devlet tarafından imtiyaz hakkı verilen bir monopolün elde edilmesi için yapmış oldukları faaliyetlerdir.

b) Tarife Kollama: Çıkar ve baskı gruplarının yurtiçi piyasada karlarını en üst düzeye çıkarmak amacıyla mal ve hizmet ithalinde yasaklamalar ya da ithalat vergileri koydurmak amacıyla yapmış oldukları faaliyetlerdir.

³¹⁵ AKTAN'ın eserinden geniş olarak yararlanılmıştır. Bkz. AKTAN, Coşkun Can, **Politik Yozlaşma ve Kleptokrasi**, Afa Yayıncılık, İstanbul, 1992.

c) Lisans Kollama: İthalata yönelik tahsisli kotalardan lisans belgesi almak amacıyla yapılan lobicilik faaliyetleridir.

d) Kota Kollama: İthalatın kota veya kontenjan sistemine tabi olması durumunda bazı kişi ve kurumların global kota ve tahsisli kotaların artırılması amacıyla yapmış oldukları faaliyetlerdir.

e) Teşvik Kollama: Çıkar ve baskı gruplarının, faizsiz veya düşük faizli krediler, tarımsal ürünler için destekleme alımları, vergi istisna ve muafiyetleri gibi devletten mali yardım elde etmek amacıyla yaptıkları faaliyetlerdir.

f) Sosyal Yardım Kollama: Kişi ve kurumların devletten sosyal gayeli mali yardım elde etmek amacıyla yaptıkları faaliyetlerdir.

2) Lobicilik

Çıkar ve baskı gruplarının, iktidar partilerini, muhalefet partilerini ve bürokratları siyasal karar alma sürecinde etkileyerek, kendi menfaatleri doğrultusunda yönlendirmelerine lobicilik denmektedir. Lobicilik faaliyetleri; seçim aşamasında bir siyasal partiye maddi ya da diğer şekillerde yardımda bulunma, seçimlerden sonra ise milletvekillerini çeşitli şekillerde etkileyerek, parlamentoda kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmelerini sağlama, şekillerinde olmaktadır.

3) Oy Ticareti

Yasama faaliyetlerini yürüten parlamentoda, siyasal kararların alınmasında siyasi partilerin, menfaatleri doğrultusunda parlamentoya sundukları kanun tasarı ve

tekliflerini karşılıklı olarak desteklemelerine siyasi bir yozlaşma türü olan “oy ticareti” denmekte ve karşılıklı oy alışverişi anlamına gelmektedir.

Oy ticaretinin, bazı durumlarda parlamentonun karar alma sürecini hızlandığı iddia edilse de genellikle siyasal yozlaşmaya neden olmakta, uygulamada çoğu zaman siyasal partiler, milletvekili maaşlarının yükseltilmesinde olduğu gibi müşterek menfaatleri doğrultusunda birbirlerini desteklemektedirler.

4) Kayırmacılık

Kamu işlemlerini ifa eden görevlinin, yakınlarını haksız ve yasalara aykırı olarak kayırması, arka çıkmasına kayırmacılık denmekte ve “iltimas” kavramı da kayırmacılık ile aynı anlamda kullanılmakta halk dilinde ise bu durum, “torpil” kavramı ile ifade edilmektedir. Kayırmacılık türleri aşağıdaki gibidir;

a) Akraba kayırmacılığı (*nepotizm*): Beceri, yetenek, başarı ve eğitim düzeyi gibi hususlar dikkate alınmaksızın sadece politikacı, bürokrat ve diğer kamu görevlileri ile olan akrabalık ilişkileri esas alınarak bir kimsenin bir devlet görevinde istihdam edilmesi atanması veya terfi ettirilmesidir.

b) Eş-dost kayırmacılığı (*kronizm*): Kamu görevlilerinin işe alınmasında liyakat (yeterlik) ve eşitlik ilkeleri yerine, eş-dost ilişkileri esas alınması suretiyle yapılan kayırmacılık olup, nepotizmde kayırılan kişi akraba, kronizmde ise eş-dost ve hemşehri olmaktadır.

c) Siyasal kayırmacılık (*partizanlık/patronaj*): Siyasal partilerin, kendilerini destekleyen seçmen gruplarına iktidara geldikten sonra çeşitli şekillerde ayrıcalıklı işlem yaparak, bu kimselere haksız menfaat sağlamalarıdır. Siyasal kayırmacılığın başka bir şekli de, üst düzey bürokratların siyasal iktidarın değişmesiyle birlikte, ideoloji, nepotizm-kronizm gibi faktörlerin esas alınarak, görevden alınmalarına ise “patronaj” adı verilmektedir.

d) Hizmet kayırmacılığı: Siyasal iktidarın gelecek seçimlerde yeniden iktidarda kalmak amacıyla bütçe ödeneklerini, oylarını artıracak şekilde kendi seçim bölgelerine tahsis etmesi ve bu yolla bütçe kaynaklarını yağmalamalarıdır.

5) Diğer

Kurumsal bilginin kötüye kullanılması, anayasa ihlalleri, politik faaliyetlerde harcanan paranın kaynağının gizli tutulması, mal beyanında bulunmama veya eksik malbeyanı verme, hediye alma, hukuka aykırı dinlemeler (wiretapping) politik bilgi sızdırma (political espionage), özellikle yerel kamu hizmetlerini yürütmekle görevli hizmet birimlerinde yaygın olarak görülen aşırı partizanlık (zealotry), siyasi kayırmacılığın bir türü olan gönül yapma (suvasyon) gibi eylemler de yolsuzluk türleri arasında sayılmaktadır.

G. Karaparanın Aklanması

1. Karapara ve Karapara Aklama Kavramı

Karapara, yasadışı faaliyetler sonucu elde edilen para, mal veya değerler olarak tanımlanmakta³¹⁶ ve kaynağını oluşturan yasadışı eylemin yapıldığı an itibariyle iki grup içinde değerlendirilmektedir. Bunlardan birinci grubu, karaparanın; başlangıçtan itibaren “kara” olan doğrudan bir suçun işlenmesinden doğan parayı ifade etmekte olması, yani uyuşturucu madde kaçakçılığı, silah kaçakçılığı veya rüşvet gibi faaliyetlerden elde edilmesi oluşturmakta iken ikinci grubunu ise, karaparanın; yasalara uygun olarak elde edilmesine rağmen, sonradan “kara” niteliğini kazanması yani, yasalara uygun olarak kazanılan paranın, bu kazanç nedeniyle ödenmesi gereken vergisinin kaçırılması amacıyla gizlenmesi halinde oluşan parayı, ifade etmesi oluşturmaktadır.³¹⁷

Karapara, kanunların suç saydığı fiillerin işlenmesinden elde edilen para veya para yerine geçen evrak ve senetleri, mal veya gelirleri ve bunların bir para biriminden diğerine çevrilmesi de dahil olmak üzere birinden diğerine

³¹⁶ BAŞAK, Ramazan, **50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi**, TBB Yayın No.206, Ankara, 1998, s.2, http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dosyalar/50_Soruda_Karapara_1998.doc, Erişim.14.08.2009.

³¹⁷ Dışişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler”, **Bankacılar Dergisi**, S.30, 1999, s.116.

dönüştürülmesinden elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değeri ifade etmektedir.³¹⁸

Karaparanın tanımında; ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki tanımlamalarının birbirinden ayrılarak, bu tanımın bu dört ayrı perspektiften yapılması gereğidir.³¹⁹ Hukuki anlamda karapara kabul edilmeyen, suça dayalı bir fiil (zimmet, rüşvet gibi) ahlaki ve sosyal açıdan karapara kabul edilebilmektedir. Sosyal anlamda karapara, doğrudan veya dolaylı olarak toplumsal hayata zarar veren her türlü faaliyetten elde edilen kazancı, ahlaki anlamda karapara, kanunlarla yasaklanmış olsun veya olmasın toplum nazarında suç sayılan fiiller sonucu elde edilen kazançlar olarak tanımlanabilir ve bu itibarla, karaparanın en geniş tanımının ahlaki anlamda karapara olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.³²⁰ Ekonomik anlamda karapara; kanunlar tarafından suç sayılan fiillerin yanı sıra, ekonomik hayatı düzenleyen kural ve usullere aykırı hareket etmek suretiyle elde edilen kazanç olarak tanımlanmaktadır.³²¹ Hukuki açıdan ise, karapara; bir kısım ülke mevzuatlarında öncül suç olarak belirlenen fiillerden, diğer bazı ülke mevzuatlarında belirli suçlar sayılarak bu suçlardan elde edilen veya bir kısım ülkede ise bütün suçlardan ya da

³¹⁸ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, “Kara Para Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi ilişkisi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S.115, Nisan 1998, s.64,68.

³¹⁹ ÇELİK, Kuntay, KOÇAĞRA, S.İşıl, GÜLER, Kadir, **Karapara Aklama**, MASAK Yayın No:1, Ankara, 2000, s.9.

³²⁰ ÇELİK, Kuntay, KOÇAĞRA, S.İşıl, GÜLER, Kadir, a.g.e., 2000, s.9.; Türkiye Bankalar Birliği, **Karaparanın Aklanması Suçu ile Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri**, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No:235, Aralık 2003, s.5.

³²¹ ÇELİK, Kuntay, KOÇAĞRA, S.İşıl, GÜLER, Kadir, a.g.e., 2000, s.10. ; Türkiye Bankalar Birliği, a.g.e., 2003, s.5.

cürümlerin işlenmesi sonucunda elde edilen kazançlar, karapara olarak tanımlanmaktadır.³²²

Hukuki anlamda karaparayı; bazı ülkeler her türlü suç faaliyetinden elde edilmiş gelir olarak tanımlarken, bir kısım ülkeler de sadece belirli bir süre hapis cezasını gerektiren suçlar ya da liste halinde sayılan belli suçlardan elde edilmiş gelir olarak tanımlamakta, bazıları ise iki yöntemi de içeren bir tanıımı benimsemektedirler.³²³ İkinci grup ülkelerde, kaynağı yasadışı olmakla birlikte karaparanın aklanması kapsamına alınmayan suçlardan elde edilen gelirlere literatürde gri para denmekte, kara ve gri paranın dışında kalan yasal, normal ekonomik faaliyetlerden elde edilen ve karapara aklamanın da nihaî amacı olan temiz paranın ifadesi ise, “ak para” olmaktadır.³²⁴

Karapara aklama, suç faaliyetlerine dayalı elde edilen fonların gerçek kökenini ve sahiplerini gizlemeyi ve dolayısıyla, bunların kovuşturulma ve el konmasına engel olmayı temin edici her türlü girişimi içeren süreç olarak tanımlanmaktadır.³²⁵ Karapara aklama veya suç gelirinin aklanması suçu, genel olarak öncül suçlardan elde edilen gelirlerin, yasa dışı kaynağını gizlemek ve bu gelirleri yasal bir kaynaktan elde edilmiş gibi göstermek amacıyla yapılan her türlü işlem olarak tanımlanabilir. Kara para aklama, suça dayalı varlıkların suçlularını ve yasadışı kökenini gizlemek

³²² Türkiye Bankalar Birliği, a.g.e., 2003, s.5.

³²³ ERGÜL, Ergin, “Küresel Ekonominin Bulaşıcı Hastalığı: Karaparanın Aklanması”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl:29, S.217, Ekim 2006, s.97,98.

³²⁴ ERGÜL, Ergin, a.g.m., 2006, s.98.

³²⁵ FSA, “**The Money Laundering Theme**”, July 2001, s.8, http://www.fsa.gov.uk/pubs/other/money_laundering.pdf, Erişim.24.12.2009.

ve korumak, onların suç izlerini silerek, yasa dışılık şüphesiyle kovuşturulmasını önlemek için uygulanan yöntemdir ve bu yöntem, yolsuzluk ve organize suç faaliyetlerini güçlendirmektedir.³²⁶

Karapara aklamayı; Başak, “Karaparanın aklanması; yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelire meşru görünüm kazandırarak kullanılabilir hale getirmek amacıyla, kasıtlı olarak karaparanın kaynağının gizlenmesi fiili”³²⁷, Güner, “yasadışı yollardan ya da faaliyetlerden elde edilen para veya para ile ölçülebilen değerin (gayri meşru olan kaynağını gizlemek veya kamufle etmek amacıyla, paranın mali sisteme sokulması ve bu kazancın meşru amaçlar için kullanılması sürecinde) diğer varlıklara dönüştürülmesi veya herhangi bir şekilde yasallık kazandırılması”³²⁸, Tezcan, “yasadışı faaliyetlerden, özellikle geleneksel olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve günümüzde daha geniş olarak belli bir ağırlıktaki her türlü suçtan elde edilen sermayelerin yasal ekonomik dolaşıma sokulmasını amaçlayan mali ve ekonomik nitelikte işlemlerin tümü”³²⁹ olarak ifade etmekte ve sonuç itibarıyla karapara aklama, suç yoluyla elde edilen para ya da başka türlü değerlerin yasadışı kaynağını gizlemek ve yasal mali sisteme katılmasını sağlamak amacıyla yasal değerlere

³²⁶ UNODC, **Annual Report 2009**, s.25, http://www.unodc.org/documents/about-unodc/AR09_LORES.pdf, Erişim.05.01.2010.

³²⁷ BAŞAK, Ramazan, 1998, s.4-5.

³²⁸ GÜNER, Sedat, a.g.e., 2003, s.17.

³²⁹ ATAY, Tezcan, KİRAZ, Abdullah, “Karapara, Karapara Aklama Suçu ve Karapara Aklama Suçuna 4208 Sayılı Kanun’a Göre Uygulanacak Müeyyideler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S.170, Kasım 2002, s.72.

dönüştürülmesi³³⁰ sürecini ifade etmektedir. Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik politikalar oluşturmak ve geliştirmek amacıyla kurulan ve uluslararası bir kuruluş olan Mali Eylem Görev Gücüne (FATF) göre karapara aklama; suçtan elde edilen yasadışı kaynaklı kazançların yasallaştırılması amacıyla, bu kazançların yasadışı kaynaklarını gizlemeye yönelik işleme tutulması olarak belirtilmektedir.³³¹

Karapara aklama, yeni suçların finanse edilmesi ve yasal ekonomiye yatırım amacıyla organize suçlara ait malvarlıklarının yasal mali döngü içine sızdırılarak, paranın gerçek kaynağının gizlenmesi suretiyle yeni gelir kaynakları yaratan ve suç kartellerinin sermaye gücünü artıran süreçtir.³³²

91/308/EEC sayılı Avrupa Konseyi Direktifinde, uyuşturucu veya psikotrop maddelerle ilgili her türlü faaliyetlerden ve bu faaliyetlere katılımdan elde edilen her türlü kazanç karapara olarak belirtilmişken³³³, 91/308/EEC sayılı Direktifte Değişiklik Yapılması Hakkında 2001/97/EC sayılı Direktif ile ciddi suç kapsamında, uyuşturucu

³³⁰ SANDERS, Hank, “Dikkat Çekici İşlemleri Bildirme Yükümlülüğü Kanuna Karsı Bankaların Tepkisi ve Kanunun Uygulanması”, **Hollanda’da Karapara Aklamayla Mücadele**, MASAK Yayınları, Ankara, 2000, s.45.

³³¹ OECD, **Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors**, 2009, s.11, <http://www.oecd.org/dataoecd/61/17/43841099.pdf>, Erişim.15.06.2010.

³³² EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **AB Sürecinde Organize Suçlarla Mücadele**, Ed.Alpaslan ÇALIŞKAN, Yakup YIMAZER, Zeki BAL, Mahmut İzgi Matbaacılık, Ankara, 2006, s.14.

³³³ THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, **COUNCIL DIRECTIVE of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering (91/308/EEC)**, 1991, <http://www.gom.cg.yu/files/1148040858.pdf>, Erişim.18.12.2009.

suçları, örgütlü suçlar, dolandırıcılık ve yolsuzluk suç faaliyetleri sonucu elde edilen her türlü kazanç karapara olarak nitelendirilmiştir.³³⁴

Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Suç Haline Getirilmesi” başlıklı 6’ncı maddesinde;

- Suç geliri olduğu bilinen malvarlığının yasadışı kaynağını gizlemek veya olduğundan değişik göstermek veya öncül suçun işlenmesine karışmış olan herhangi bir kişiye işlediği suçun yasal sonuçlarından kaçınmasına yardım etmek amacıyla dönüştürülmesi veya devredilmesi;

- Bir malvarlığının suç geliri olduğunu bilerek; gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, kullanımının, hareketlerinin veya mülkiyetinin veya malvarlığına ilişkin hakların gizlenmesi veya olduğundan değişik gösterilmesi

Aklama fiilleri olarak belirtilmiştir.³³⁵ Karapara aklama suçunun, uluslar arası hukuk metinlerindeki ortak tanımına göre maddi unsurları aşağıdaki gibidir;³³⁶

- 1) Suç geliri olduğu bilinen malvarlığının (karaparanın) yasadışı kaynağının gizlenmesi veya olduğundan değişik gösterilmesi,

³³⁴ “DIRECTIVE 2001/97/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering”, **Official Journal of the European Communities**, L 344, 28.12.2001, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:344:0076:0081:EN:PDF>, Erişim.19.12.2009.

³³⁵ **Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun**, <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4800.html>, Erişim.11.01.2010.

³³⁶ ÜSTÜN, Oktay, a.g.e., 2005, s.36,37.

- 2) Öncül suçun işlenmesine karışmış olan herhangi bir kişiye, işlediği suçun yasal sonuçlarından kaçınmasına yardım etmek amacıyla, bu malvarlığının (karaparanın) dönüştürülmesi veya devredilmesi,
- 3) Bir malvarlığının suç geliri olduğunu bilerek; gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, kullanımının, hareketlerinin veya mülkiyetinin veya malvarlığına ilişkin hakların gizlenmesi veya olduğundan değişik gösterilmesi,
- 4) Ülkelerin iç hukukuna uygun olması kaydıyla tesellüm anında bu tür malın suç geliri olduğunun bilinerek edinilmesi, bulundurulması veya kullanılması.

Karapara araştırmalarında soruşturmacılar; nakit para, illegal aktiviteler ve onların failleri arasında olası bağlantıyı kanıtlayabilmelidir ve bu nedenle, suç örgütleri için; (1) suç ve para arasında bağlantıyı silmek, (2) para ve yeni sahibi arasındaki bağlantıyı silmek ve son olarak (3) yapılan yatırımdan mümkün olan karı sağlamak önemli olmaktadır.³³⁷ Karapara aklama işleminin dört ana amacı vardır ve bunlar;³³⁸

- 1) Paranın gerçek sahibi ve kaynağı gizlenmelidir.

³³⁷ THONY, Jean-François, “**Money Laundering and Terrorism Financing: An Overview**”, 2002, s.3, <http://www.imf.org/external/np/leg/sem/2002/cdmfl/eng/thony.pdf>, Erişim. 15.05.2009.

³³⁸ ERGÜL, Ergin, a.g.m., 2006, s.102; ROBINSON, Jeffrey, **Karapara Aklayıcıları**, Çev. Ayşe Emengen, Arion Yayınları, İstanbul, 2003, s.25.

- 2) Paranın şekli değiştirilmelidir. 20 dolarlık banknotlar halinde 5 milyon Dolar, miktar olarak dikkat çekici olup, şeklinin değiştirilmesi miktarını azaltacaktır.
- 3) Karapara ve aklanmasıyla ilgili iz ve ipuçları ortadan kaldırılmalıdır. Böylece, suçla mücadele birimlerinin paranın izini sürmesi, başlangıcından sonuna kadar izlenebilmesi durumunda, karapara aklama işlemi amacına ulaşamamış olacaktır.
- 4) Karapara sürekli kontrol altında tutulmalıdır. Bu yapılmazsa aklama işlemine karışan kişiler, sahibinin yasal olarak hak iddia edemeyeceğini bildikleri bu parayı, kendilerine maledebileceklerdir.

Ülkemizde 19 Kasım 1996 tarihinde yayımlanan 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine ... Dair Kanunda “karapara “ ve “karapara aklama” ifadeleri kullanılmış iken, 1 Haziran 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama” başlıklı 282’nci maddesinde bu suç yeniden düzenlemiş ve yine 18 Ekim 2006 tarihinde yayımlanarak, aynı tarihte yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun’da da “karapara” kavramına yönelik terminoloji değişikliğine gidilerek, “suç geliri” ve “suç gelirlerinin aklanması” terimleri kullanılmıştır.

2. Karapara Aklamanın Aşamaları

Suç gelirinin aklanması genellikle üç aşamadan oluşan bir süreç içinde gerçekleştirilmektedir. Para aklama süreci tipik olarak üç aşamalıdır. (Bu aşamalar kirli bir çamaşırın makinede yıkanmasına benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır: ³³⁹

- Birinci aşamada çamaşır makineye atılmakta [Yerleştirme (Placement)],
- İkinci aşamada çamaşır makinede yıkanmakta [Ayrıştırma (Layering)],
- Üçüncü aşamada ise temizlenmiş halde makineden çıkarılmaktadır [Bütünleştirme (Integration)].

Her aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı ayrı gerçekleşmesi zorunlu değildir. Bazen bu aşamaların ikisi veya üçü tek işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden suç gelirinin aklanması tamamlanabilir ve bu durum, para aklanacak ülkeye, finansal olanaklara, aklayıcıların diğer faaliyetlerine kadar pek çok değişkene bağlı olarak şekillenir. Karapara aklamanın aşamaları kısaca aşağıda açıklanmıştır.³⁴⁰

³³⁹ http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm, Erişim.17.12.2009; ERGÜL, Ergin, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara,1998, s.3; UÇAR, Serhat, “**Kirli Paranın Yıkanması...**”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=25>, Erişim.13.07.2009.

³⁴⁰ Bkz. http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm, Erişim.17.12.2009.

a. Yerleştirme (Placement) Aşaması

Yerleştirme aşaması, suçtan elde edilen gelirin nakit formundan kurtarılarak finansal sisteme sokulması aşaması olup, bu aşamada suç geliri ile yasadışı kaynağı arasındaki bağ henüz kesilmediğinden yani aklayıcı açısından henüz paranın kaynağına ilişkin yasal bir gerekçesi bulunmadığından bu aşama, aklayıcılar için en zor aşama ve yine aklama ile mücadele edenler açısından ise paranın kaynağının suç geliri olduğunu ispat etmek diğer aşamalara oranla daha kolay olduğundan, suç gelirinin tespit edilmesinin, yakalanmasının ve el konulmasının en kolay olduğu aşamadır.

Bu aşamada nakit para;

- Fiziken yurtdışına çıkarılarak, denetimin az olduğu ülkelerde bankaya yatırılabilir,
- Bildirim tutarlarının altındaki küçük tutarlara bölünerek ülke içindeki çeşitli bankalardaki farklı kişiler adına açılmış hesaplara yatırılabilir,
- Gayrimenkul, lüks araba, mücevher, antika veya sanat eserleri alımında kullanılabileceği gibi, hisse senedi, tahvil, bono, çek, poliçe gibi mali araçlara da dönüştürülebilir,
- Önce kumarhane geliri, turizm geliri veya ihracat geliri gibi gösterilebilen ve bir açıklama yapılmasına imkân sağlanan işlemlere konu edildikten sonra banka hesaplarına yatırılabilir,

- Finansal kuruluşlar veya bunların çalışanları ile işbirliği içerisinde sisteme sokulabilir veya suç örgütleri tarafından finansal kuruluşlara sahip olunmak suretiyle kendileri tarafından nakit formu değiştirilebilir.

b. Ayırıştırma (Layering) Aşaması

Ayırıştırma aşaması, nakit formu değiştirilen paranın yasadışı kaynağından olabildiğince uzaklaştırılması ve böylece paranın izinin sürülmesinin, bulunmasının ve yakalanmasının imkânsızlaştırılması aşamasıdır. Bu aşama, ilk aşama ile bazen eş zamanlı olarak gerçekleştirilir. Bu aşamada, paranın yasadışı kaynağından uzaklaştırılması amacıyla sıklık, karmaşıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen karışık bir bankacılık bürokrasisi ile bir dizi mali işlem yapılmakta ve böylece denetim mekanizmalarının atlatılması sağlanmaktadır.

Bu aşamada; küçük tutarlara bölünen para, bankacılık sistemine girdikten sonra bankalar ve ülkeler arasında, şüphe uyandırmamak için her birinde kısa sürelerle tutulmak suretiyle ve bazen diğer miktarlarla birleştirilerek aktarılmaya başlar.

c. Bütünleştirme (Integration) Aşaması

Bütünleştirme aşamasında; yasadışı kaynağı ile bağlantısı, ayırıştırma aşamasında birbirinden ayrılan suç gelirinin, yasal işlemlerle ülkenin mali sistemine, aklanmış bir halde sokulduğu aşamadır. Artık paranın kaynağına ilişkin sorulabilecek bir soruya, daha önce iki aşama geçirildiği için yasal bir açıklama yapılabilecek veya böyle bir sorunun sorulmasını gerektirecek olağandışı bir işlem görüntüsü oluşmayacaktır. Bu

aşamada mali sistemde yer alan para artık kullanıma hazırdır ve artık dolaştırılmasına, şekil değiştirilmesine gerek yoktur.

Bu para artık menkul veya gayrimenkul, hisse senedi, tahvil, bono satın alımında, kredi almak için teminat gösterilmesinde, borç verme ve ödeme işlemleri gibi her türlü yasal işlemde kullanılabilmekte ve sonuçta para, sistemde bütünleşmekte ve yasal fonlar dışındaki özelliklerinden arınmış olmaktadır.

3. Karapara Aklama Yöntemleri

Aklamanın genel amacı; yasal olmayan faaliyetlerden elde edilen gelirlerin yasal olarak elde edilmiş gibi mali sisteme sokulması, bir başka deyişle, bu gelirlerin yasadışı faaliyetlerden elde edildiğinin gizlenmesidir.³⁴¹ Yasadışı yollardan elde edilen paranın kimliğini gizlemek için, başta teknolojinin sağladığı imkânlar olmak üzere birçok metot kullanılmakta olup bunların bazıları; yurtdışına kaçırma, kıymetli evraka dönüştürme, serbest bölgelerde sunulan mali hizmetlerden yararlanılması, kredi kartlarının kullanılması, nakit alımlarının yapılması, banka transferlerinden faydalanma gibi yollardır.³⁴² Aklama yöntemleri ülkeden ülkeye, finansal sistemlerde kullanılan araçların çeşitliliğine bağlı olarak değişmekte ve günümüzde artık, yasadışı gelir elde edenler kendi paralarını kendileri aklamamakta, bu işte profesyonelleşen aklayıcılardan yararlanmaktadırlar. Sınırsız sayıda yöntemle aklama yapmak mümkün olmakla birlikte en çok kullanılan yöntemlere aşağıda yer verilmiştir. Aklamada birden fazla yöntem, aynı anda ve aynı aklama faaliyeti

³⁴¹ Bkz. http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm, Erişim.17.12.2009.

³⁴² Dışişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, a.g.ç., 1999, s.118-120.

içerisinde kullanılabileceği gibi, bir yöntemde belirtilen aşamalardan bazıları da uygulanmayabilmektedir.³⁴³

- a) Nakit Kaçakçılığı (currency smuggling) Yöntemi,
- b) Şirinler (smurfing) Yöntemi,
- c) Parçalama (structuring) Yöntemi,
- d) Vergi Cennetleri (Kıyı Bankacılığı Off-Shore),
- e) Oto Finans Borç Yöntemi (Loan-back),
- f) Döviz Büroları,
- g) Sahte veya yanıltıcı fatura - Hayali ithalat, ihracat,
- h) Taşeron, paravan veya hayali şirketler,
- i) Kumar ve Gazinoculuk Sektörü,
- j) Yer altı, perakendeci, telefon, ev ve ofis bankacılığı,
- k) Broker Borsaları (Aracı Büroları),

³⁴³ Karapara aklamada kullanılan yöntemlere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm, Erişim.17.12.2009; Dışişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, a.g.ç., 1999, s.118-120; AKIN, Engin, **Terör ve Terörün Finansmanı Suçu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s.415-417.

l) Para Kuryelerinin kullanılması,

m) Oto finans borç yöntemi (Loan-back),

4. Karapara Aklamanın Boyutları

ABD Adalet Bakanlığı karapara aklamayı, suçlu ve suç gelirleri gizlemek veya bu gelirleri, mal ve hizmet haline dönüştürmek olarak tanımlamakta ve bu süreçte, suçluların yasadışı paralarının ticaret (alım-satım) içine akışı sonucu, finans kurumlarının yozlaştığını ve suçlulara da haksız ekonomik güç sağlanmakta olduğunu belirtmektedir.³⁴⁴

Suç ekonomisi içerisinde uyuşturucu ticareti önemli bir yer tutmakta ve tahmini 500 milyar ABD Dolarlık boyutuyla, uluslar arası ticaretin önemli kalemlerinden birini oluşturmakta ve OECD, her yıl 85 milyar ABD Doları civarında bir uyuşturucu karının finansal piyasalarda aklandığını tahmin etmektedir.³⁴⁵ ABD'nin 1993 yılındaki bir çalışmasında, aklanan karaparanın yılda yaklaşık 250 milyar ABD Dolarlık kısmının uyuşturucu ticaretinden geldiği tahminlenmektedir.³⁴⁶

FBI (2001) aklanan fonların dünya çapındaki hacminin 600 milyar -1,5 trilyon ABD Doları arasında olduğunu tahmin etmekte ve bunun ücretinin %5 -%15

³⁴⁴ US Department of Justice Federal Bureau of Investigation, “**Financial Crimes Report To The Public**”, Fiscal Year 2006, s.44, http://www.fbi.gov/publications/financial/fcs_report2006/publicrpt06.pdf, Erişim.26.12.2009.

³⁴⁵ GÜNAY, Ayşe, ŞAHBAZOV, Rövşen, a.g.m., s.126.

³⁴⁶ KEH, Douglas I., **DRUG MONEY IN A CHANGING WORLD:ECONOMIC REFORM AND CRIMINAL FINANCE**, s.2, http://www.unodc.org/pdf/technical_series_1996-01-01_2.pdf, Erişim.31.12.2009.

arasında olduğu düşünöldüğünde, karapara aklama faaliyetleri, 30 milyar – 225 milyar ABD Doları arasında, ayrıca bir küresel endüstri yaratmaktadır.³⁴⁷ Karapara aklama konusunda bilinen üç ilginç olay vardır;³⁴⁸

- İlki, 1999 yılına kadar 7 milyar ABD Dolar tutarındaki Rus fonları Bank of New York aracılığıyla yıkandı,
- İkincisi 1993 yılında dava açılncaya kadar Cali ve Medellin kartelleri için 550 milyon ABD Doları üzerindeki uyuşturucu parasını, Stephen Saccoccia tek başına akladı,
- Üçüncü olarak, teröristler 11 Eylül saldırısı için 0,5 milyon ABD Doları transfer etti.

Türkiye açısından duruma bakıldığında, MASAK'ın faaliyet raporunda, terörün finansmanı dahil, şüpheli işlem bildirim sayıları ve kaynaklarına göre dağılımı, Tablo 14'de gösterildiğı gibidir;³⁴⁹

³⁴⁷ TAKÁTS, Elöd, A “Theory of ‘Crying Wolf’: The Economics of Money Laundering Enforcement”, **IMF Working Paper**, WP/07/81, April 2007, s.7, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=979035, Erişim.19.12.2009.

³⁴⁸ TAKÁTS, Elöd, a.g.m., 2007, s.7,8.

³⁴⁹ MASAK, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010, s.23, http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/faaliyet_rapor/faalrap_2009.pdf, Erişim.29.04.2010.

Tablo 14 : Terörün Finansmanı Dahil Şüpheli İşlem Bildirim Sayıları ve Kaynaklarına Göre Dağılımı

ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİM KAYNAĞI	YILLAR					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bankalar	289	351	1133	2903	4889	9480
Aracı Kurumlar	1	1	7	40	9	168
Finansman, Faktoring, Finansal Kiralama ve Yatırım Şirketleri	-	-	-	0	15	32
Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri	-	-	-	3	10	129
Noterler	-	-	-	-	1	6
PTT Genel Müdürlüğü	-	-	-	-	-	6
Döviz Bürosu	-	-	-	-	-	2
TOPLAM	290	352	1.140	2.946	4.924	9.823

Kaynak: MASAK, Faaliyet Raporu 2009, Ankara, 2010, s.23,

http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/faaliyet_rapor/faalrap_2009.pdf,

Erişim.29.04.2010.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, esas faaliyet alanı suç gelirlerinin aklanması, yolsuzluk ve terörün finansmanı ile mücadele çerçevesinde olan, kuruma yapılan şüpheli işlem sayılarındaki tırmanış, iki şekilde açıklanabilir, ya bu alanlarda ülkemizde hızlı bir tırmanış bulunmaktadır ya da bu alanlara ilişkin etkin bir mücadeleye girişilmesi sonucu bu ihbarlar hızla artmaktadır.

Mali Suçları Araştırma Kuruluna 01.01.2005 - 31.12.2009 tarihleri arasında aklama suçunun işlendiği gerekçesi ile suç duyurusunda bulunulan 193 dosyanın % 47,67'sinin uyuşturucu madde ticareti; % 19,68'inin gümrük kaçakçılığı; %12,95'inin nitelikli dolandırıcılık ve hileli iflas; % 8,81'inin evrakta ve meşruiyet

belgelerinde sahtecilik suçuna ilişkin olduğu görülmekte olup, ülkemizdeki aklama suç duyurularının öncül suçlara göre dağılımı Tablo 15’de olduğu gibidir,³⁵⁰

Tablo 15 : Aklama Suç Duyurularının Öncül Suçlara Göre Dağılımı (2005-2009)

ÖNCÜL SUÇ	2005-2008	2009	Toplam	Toplam İçindeki %’si
Uyuşturucu Madde Ticareti	82	10	92	47,67
Gümrük Kaçakçılığı	38**		38	19,68
Nitelikli Dolandırıcılık ve Hileli İflas	18*	7	25	12,95
Evrakta ve Meşruiyet Belgelerinde Sahtecilik	15**	2	17	8,81
Sahte Belge Düzenleme – Kullanma	6	1	7	3,63
Yağma, Yol Kesmek ve Adam Kaldırmak	5		5	2,59
Şahıs Hürriyeti Aleyhinde Cürümler	2	2	4	2,07
Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler	2		2	1,04
Devlete Ait Mühürlerde ve Damgalarda Taklit	1		1	0,52
Silah Kaçakçılığı	1		1	0,52
Eski Eser kaçakçılığı	1		1	0,52
Toplam	170	23	193	100,0

(*) İki değerlendirme dosyası inceleme dosya kapsamına alındığından öncül suç sayısı değiştirilmiştir.

(**) Öncül suçların nevileri değişmiş olduğundan gerekli düzeltme yapılmıştır.

Kaynak: MASAK, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010, s.33,

http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/faaliyet_rapor/faalrap_2009.pdf,

Erişim.29.04.2010.

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de, yasadışı uyuşturucu madde ticareti, karapara aklama faaliyetleri içindeki en büyük payı oluşturmaktadır.

³⁵⁰ MASAK, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010, s.33,

http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/faaliyet_rapor/faalrap_2009.pdf, Erişim.29.04.2010.

H. İşletme Odaklı Hileler

1.Hile Kavramı ve Açıklaması

Geniş bir gayrı meşru davranış yelpazesini içermesi nedeniyle, hile kavramının tanımlanması oldukça zordur. Bu nedenle pek çok biçimde hile tanımlamalarına rastlanmaktadır.

Bir kişi veya kurumun varlığını yasal olmayan yollarla yani, çeşitli oyunlar, düzenlemeler, sahtekârlıklar veya aldatma yöntemleri ile ele geçirme fiiline genel olarak hile veya yolsuzluk denmekte olup, belli başlı tanımları aşağıdaki gibidir;³⁵¹

- Hile; aldatma, rüşvet, sahtecilik, haraç alma, bozulma, yozlaşma, hırsızlık, komplo, zimmet, kötüye kullanma, gerçeği gizleme gibi fiilleri içinde barındırmakta ve bu fiilleri açıklamakta kullanılan anlamı ifade etmektedir.

- Hile, başka bir kişi veya grubun zararına neden olacak şekilde, menfaat sağlamak amacıyla, kasıtlı olarak yapılan aldatma faaliyetidir.

- Hile kasıtlı olarak, gerçeğe, adalete, dürüstlüğe ve eşitliğe karşı yapılan aldatma, yalan söyleme ve dolandırma faaliyetidir.

- Hile, bir çalışanın içinde yer aldığı işletmenin kaynaklarını ve varlıklarını, uygun olmayan bir şekilde kullanarak veya ele geçirerek, kasıtlı bir şekilde haksız kazanç sağlanmasıdır.

³⁵¹ BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.4,60.

Hile, kişinin maksatlı aldatma veya yanlış sunma niyetiyle yanlış olduğunu bildiği ya da doğruluğuna inanmadığı bazı uygunsuz ve yasadışı hareketlerini içerir.³⁵² Genel olarak hile kavramının unsurları aşağıdaki gibidir;³⁵³

- 1) Hileyi yapan tarafından, gizlice yürütülen bir eylem söz konusudur,
- 2) Eylemde hile yapanın kendisine bir çıkar sağlaması esasına dayanır,
- 3) Kasıt unsuru bulunmalıdır,
- 4) Mağdur bir şekilde aldatılmalıdır,
- 5) Hile eyleminin mağduru kişi veya işletme zarar görmelidir.

Sermaye Piyasası Kurulu hile ve usulsüzlüğü; işletme yönetimindekiler ile yönetimden sorumlu olanların, işletme çalışanlarının veya üçüncü kişilerin kasıtlı olarak adil veya yasal olmayan bir menfaat sağlamak amacıyla aldatma içeren davranışlarda bulunmaları olarak tanımlanmaktadır.³⁵⁴

IFAC ise hileyi, “Yönetimin içerisindeki yöneticisinden sorumlu, görevli memur veya üçüncü kişilerden olan, bir ya da daha fazla kişi tarafından yapılan kasti bir

³⁵² EMİR, Murat, “Hile Riskinin Denetim ile İlişkisi”, “?”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl:18, S.88, Temmuz-Ağustos 2008, s.88.

³⁵³ BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.60.

³⁵⁴ SPKr, **Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: X, No: 22)**, s.24, http://www.spk.gov.tr/mevzuat/SeriX_No22.pdf, Erişim.06.01.2010.

davranışla adil olmayan ve yasa dışı avantajlar sağlamaktır”, şeklinde tanımlamaktadır.³⁵⁵

ASOSAI Yolsuzluk ve Sahtecilikle Mücadele Kılavuzunda hile; gerçeklerin ve/veya önemli bilgilerin yasadışı ya da haksız mali avantaj elde etmek için kasıtlı olarak yanlış sunulması faaliyetleri olarak tanımlanmıştır.³⁵⁶

Hile büyük ölçüde kaydedilen ve özetlenen bilgilerin kasıtlı olarak yanlış beyanını içerdiğinden bunlar; işletme kayıtları ve mali tabloları yanlış yönlendirir, bozar ve bir kısım gerçekleri gizleyerek, mali raporların güvenilirliği açısından çok büyük sorunlar doğurmaktadır.³⁵⁷

ASOSAI Yolsuzluk ve Sahtecilikle Mücadele Kılavuzunda hileli işlemlerin, aşağıdakileri faaliyetleri içerdiği belirtilmektedir;³⁵⁸

- 1) Kayıtların veya evrakların değiştirilmesi, tahrif edilmesi ya da bunlar üzerinde hileli işlemler yapılması,
- 2) Varlıkların suistimali ya da zimmete geçirilmesi,
- 3) Servet, eşya, mal veya nakit ve benzerlerinin, kayıtlarda ya da evraklarda gösterilmemesi ya da gizlenmesi,

³⁵⁵ IFAC, **Handbook of International Auditing Assurance and Ethics Pronouncement**, 2006 Edition, s.238.

³⁵⁶ ASOSAI, **Guidelines for Dealing with Fraud and Corruption**,
http://www.asosai.org/guidelines/guide_introduction.htm, Erişim.23.08.2009.

³⁵⁷ ASOSAI, **Guidelines for Dealing with Fraud and Corruption**.

³⁵⁸ ASOSAI, **Guidelines for Dealing with Fraud and Corruption**.

4) Gerçek olmayan işlem kayıtlarının yapılması,

5) Muhasebe politikalarının yanlış uygulanması.

Mesleğe ait sahtekârlık ve suistimaller; varlıkların haksız kullanımı, yolsuzluk ve hileli raporlama olarak üç ana kategoriye bölünür.³⁵⁹ Esasta üç temel kategoriye ayrılmış olan bu mesleki hileler, aşağıdaki gibidir;³⁶⁰

1) Varlıkların Kötüye Kullanımı: Kuruluşun mal varlığının kötüye kullanılması veya çalınmasını kapsar (Yaygın örnekleri; stokların çalınması, kazançların kaymağını alma ve ücret yolsuzluklarını içerir.)

ACFE'nin 2008 Raporuna göre, varlıkların kötüye kullanımının alt kategorileri itibariyle dağılımı Tablo 16'da yer aldığı gibidir.

2) Yolsuzluk: Faillerin ticari faaliyetleri esnasındaki görevlerini, kendileri ya da başka kişiler yararına kötüye kullanmalarıdır. (Genel örnekleri, komisyon alma ve çıkar çatışmasını içerir).

³⁵⁹ ACFE, “**Report to the Nation**”, s.11,

http://www.acfe.com/documents/Report_to_the_Nation.pdf, Erişim.12.08.2009.

³⁶⁰ ACFE, “**2004 Report to the Nation on Occupational Fraud and Abuse**”, s.11

<http://www.acfe.com/documents/2004RttN.pdf>, Erişim.12.08.2009.

Tablo 16 : Varlıkların Kötüye Kullanımının Alt Kategoriler İtibariyle Dağılımı

TÜRÜ	OLAY SAYISI	OLAY YÜZDESİ (%)	ORTALAMA ZARAR (\$)
TAHSİLÂTLARA YÖNELİK HİLELER			
Kayıt Öncesi Hileler	159	16,6	80.000
Nakit Hırsızlığı	99	10,3	75.000
ÖDEMELER ŞEKLİNDEKİ HİLELER			
Fatura Hilesi	229	23,9	100.000
Çek Hilesi	141	14,7	138.000
Harcama İade Hilesi	127	13,2	25.000
Bordro Hilesi	89	9,3	49.000
Nakit Kasa Zimmeti Hilesi	27	2,8	25.000
Eldeki Hazır Ödemenin Zimmeti Hilesi	121	12,6	35.000
Nakdi Olmayan Zimmet Hilesi	156	16,3	100.000

Kaynak: ACFE, “2008 Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse”, s.13,

<http://www.acfe.com/documents/2008-rttn.pdf>, Erişim.12.08.2009.

3) Hileli Raporlamalar: Genellikle, kuruluşun mali durumunun tahrifatını içerir (Yaygın örnekleri, gelirlerin abartılması borçların ve giderlerin olduğundan az gösterilmesini içerir) Finansal rapor hilesini, denetim konusu finansal tablolarda önemli tahrifatlara yani gerçek dışı beyanlara yol açan bilinçli yani art niyetli fiil ve davranışlar olarak tanımlamak mümkündür.³⁶¹

ACFE’nin 2008 Raporuna göre, hilelerin yukarıda belirtilen türlerine göre dağılımı Tablo 17’deki gibidir.

³⁶¹ KÜÇÜK, Ergün, UZAY, Şaban, “Hileli Finansal Raporlamanın Oluşumu ve Doğurduğu Sorunlar”, Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, S.32, Ocak-Haziran 2009, s.241.

Tablo 17 : Hilelerin Türlerine Göre Dağılımı

HİLE TÜRÜ	2006 YILI		2008 YILI	
	Yüzdesi (%)	Tutarı (\$)	Yüzdesi (%)	Tutarı (\$)
Varlıkların Kötüye Kullanımı	91,5	150.000	88,7	150.000
Yolsuzluk	30,8	538.000	27,4	375.000
Hileli Raporlama	10,6	2.000.000	10,3	2.000.000

Kaynak: ACFE, “**2008 Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse**”, s.11’de yer alan grafiklerden tablo haline getirilmiştir, <http://www.acfe.com/documents/2008-rttn.pdf>, Erişim.12.08.2009.

Organizasyon ve yönetsel olumsuzlukların yanı sıra, şirket odaklı yolsuzluklardaki denetlemelerde dikkat edilmesi gerekli göstergeler aşağıdaki gibidir;³⁶²

- **Zayıf Yönetim.** Mevcut kontrollerin uygulanmasında yetersizlik, kontrol sürecinin eksik ve dikkatsiz yapılması, dolandırıcılığa yönelik yaptırımlarda başarısız olunması, zayıf yönetimin işaretleridir.

- **Gevşek İç Kontroller.** Nakit yönetimi, envanter, satın alma/sözleşme yapma ve ödeme istemlerini ilgilendiren görevlerin dikkatsizce dağıtılması, dolandırıcılık yapılmasına neden olmaktadır.

- **Geçmişteki Uygunsuzluklar.** Geçmişteki denetimler ve araştırmalarla birlikte yapılmış olan anketlerden elde edilen şüpheli veya suç bulguları, odaklanılması gereken mevcut faaliyetlerle ilgili önemli ipuçları vermektedir.

³⁶² FULWIDER, Danold G., “Recognizing Fraud Indicators”, **International Journal of Government Auditing**, Apr 1999, http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3662/is_199904/ai_n8828287/, Erişim.10.08.2009.

- **Etik Dışı Davranan Liderlik.** Kuralları takip etmeyen ve organizasyon amacı dışında kişisel başarının peşinde koşan kimi yöneticiler yolsuzluk faaliyetlerinde bulunabilirler.

- **Düşük Yakalanma İhtimali Olan Kazanç Sağlama.** Fail zayıf yönetim, gevşek iç denetim ve yüksek hacimli ticari işlerin olduğu bir ortamda çalışıyorsa, kişisel yarar sağlamaya yönelik yeterli fırsata sahiptir.

- **Açıklanamayan Kararlar ve/veya İşlemler.** Sıra dışı ve tatmin edici biçimde açıklanamayan ticari işlemler, örneğin; envanterdeki açıklanamayan düzeltmeler ve alacak hesapları, genellikle yolsuzluk işaretleri içerisinde yer alır.

- **Hukuki veya Teknik Uyarıları İzlememe.** Hukuki ve/veya teknik uyarılardan açıklanamayan sapmalar, özellikle eş zamanlılık gerektiğinde, bir yolsuzluk kanıtı olabilir.

- **Eksik veya Değiştirilmiş Belgeler.** Bazen faillerin eksik bilgi verdiği ve kayıtlara yanlış veri girdiği çok açık olmakla birlikte, fail bu değişiklikleri gizlemek için herhangi bir girişimde bulunmaz. Açıklama yapmaksızın bilgilerin geç elde edilmesi, aleyhte bilgilerin gizlenmesi, gerekli belgelerin oluşturulmaması, olaydan sonra belge yaratılması ve belgelerin yok edilmesi, belirtilebilecek hareket türlerindendir.

Yolsuzluğun ortaya çıkarılması amacıyla, denetçinin bilgilerin belirlenmesine yönelik yaptığı çalışmalarda, hırsızlık, zimmete para geçirme, hayali ticari işlemler,

komisyon alma, rüşvet ve gerçek dışı fiyatlama ile menfaat çatışması kategorilerinde, yolsuzluğun gerçekleştirilebileceğinin farkında olması gerekmektedir.³⁶³

2.İşletme Odaklı Hilelerin Sınıflandırması

ACFE tarafından hazırlanan 2004 ve 2006 raporlarında, ABD’de işletmeler yıllık gelirlerinin sırasıyla % 6 ve % 5’ini hile yoluyla kaybetmekte ve yıllık ortalama kayıp tutarları ise 660 milyar ve 652 milyar Dolar olarak gerçekleşmektedir.³⁶⁴ 2008 raporunda ise işletmelerin yıllık gelirlerinin % 7’sini hile yoluyla kaybetmekte olduğu ve yıllık ortalama kayıp tutarının ise 994 milyar olarak gerçekleştiği belirtilmektedir.³⁶⁵ Bu rakamlar, işletme hilelerinde hem oran hem de tutar olarak artış olduğunu göstermektedir. İşletme odaklı yapılan hileler, genel olarak beş grupta sınıflandırılmakta olup, bunlar aşağıdaki gibidir;³⁶⁶

a. Çalışan Hileleri

Çalışan hileleri esas itibariyle işletme varlıklarının şahsi çıkarlara yönelik kötüye kullanımı şeklinde gerçekleşmektedir. İşletmede çalışanların, borcu nedeniyle tehdit edilme gibi çeşitli baskılar altında olmaları veya işletmede sağlıklı bir iç kontrol

³⁶³ FULWIDER, Danold G., a.g.m., 1999.

³⁶⁴ ACFE, (2004) s.iii; ACFE, “2006 ACFE Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse”, s.4, <http://www.acfe.com/documents/2006-RttN.pdf>, Erişim.12.08.2009.

³⁶⁵ ACFE, “2008 Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse”, s.4, <http://www.acfe.com/documents/2008-rttn.pdf>, Erişim.12.08.2009.

³⁶⁶ BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.64-66.

yapısı olmadığını düşünerek rahat davranmaları, hilelere neden olmakta ve yapılan bu hilelerin bazıları ise, aşağıdaki gibi belirtilmektedir.³⁶⁷

- 1) Çeşitli biçimlerde yapılan para tahsilâtının kayıtlara yansıtılmadan zimmete geçirilmesi,
- 2) Banka kayıtları ile oynayarak parasal yarar sağlanması,
- 3) İşletmeye gerçek olmayan borçlar ve sahte satıcılar yaratarak lehte ödeme sağlanması,
- 4) Ofis malzemesi, sabit varlık, stok ve hurda hırsızlığı,
- 5) İşletme varlıklarının, kredi kartlarının şahsi amaçlı kullanımı,
- 6) Çeşitli nedenlerle işletme müşterilerinden veya tedarikçilerinden rüşvet alınması,
- 7) Şişirilmiş şahsi sağlık veya seyahat harcamaları ile yarar sağlanması,
- 8) Fazla mesai ücretleri ile oynayarak fazla ödeme alınması.

İşletmelerde çalışanların, konumları dikkate alınarak yapılan hilelerin, hile türleri itibariyle oransal dağılımı ACFE'nin 2008 Raporuna göre Tablo 18'de belirtildiği gibidir.

³⁶⁷ ARZOVA, S. Burak., “İşletmelerde Çalışanlar Tarafından Yapılan Hilelerin Kırmızı Bayraklar Yoluyla İzlenmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, S 20, Kasım 2003, s.120.

Tablo 18 : Hilelerin Yapanın Konumuna Göre Hile Türleri İtibariyle Oransal Dağılımı

HİLE TÜRÜ	KONUMU		
	Sahibi/İdarecisi (%)	Yönetici (%)	Personel (%)
Varlıkların Kötüye Kullanımı	22,2	37,9	39,9
Yolsuzluk	37,3	39,1	23,6
Hileli Raporlama	53,3	35,6	11,1

Kaynak: ACFE, “2008 Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse”, s.50’de yer alan grafikten tablo haline getirilmiştir, <http://www.acfe.com/documents/2008-rttn.pdf>, Erişim.12.08.2009.

b. Yönetim Hileleri

İşletmenin idaresiyle sorumlu yönetimden bir veya birkaç üyenin karıştıkları hilelere, yönetim hileleri ve yalnızca işverenlerin karıştıkları hilelere ise işveren hileleri denir.³⁶⁸

İşletme yönetimleri, daha fazla kredi alabilmek, borsada hisse senedi fiyatlarını yükseltmek, hisse başına karı artırmak, işletmenin kamuoyunda imajını güçlendirmek gibi nedenlerle işletmenin mali tablolarını olduğundan iyi göstermeye yönelik muhasebe hileleri yapabilmekte veya daha az vergi ödemek, az kar dağıtmak yahut ayrılan ortaklarla avantajlı anlaşmalar yapmaya yönelik olarak da mali tablolar üzerinde olumsuz etkileri olan düzenlemeler yapabilmektedirler. Bu hileler aşağıdaki şekillerde olabilmektedir;³⁶⁹

1) Henüz son aşamaya gelmemiş olan ve gelir doğuracak işlemleri, önceden gelir unsuru olarak kaydetmek (Satış işlemi bitmeden yüklemesi yapılan malları gelir

³⁶⁸ EMİR, Murat, “Hile Denetimi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl:18, S.86, Mart-Nisan 2008, s.113.

³⁶⁹ BOZKURT, Nejat, “Mali Tablolarda İşletme Yönetimi Tarafından Yapılan Muhasebe Hileleri”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Yıl 9, S 12, Nisan 2000, ss.-..... s. 16.

kaydetmek, önemli belirsizlikler varken bir unsuru gelir yazmak, gelecekte yapılacak bir hizmet için alınan bir avansı gelir kaydetmek gibi),

2) Sahte gelir kalemleri kaydetmek (İşletmelerin kendi aralarında, benzer değer varlıklarını değiştirerek gelir yaratmaları, gelen iade paralarını gelir yazmaları, ara dönem mali tablolarda düzmece tahminlerle geliri artırmaları gibi),

3) Bir defalık kazanç operasyonları ile geliri artırmak (Düşük değerlenmiş bir varlığı yüksek değerle satmak, gereksiz bir şekilde borçları erken ödeyerek iskonto geliri sağlamak gibi),

4) İçinde bulunulan dönem giderlerini sonraki dönemlere aktarmak (Değersiz bir duruma gelen aktifleri zarara aktarmak),

5) Gelecek dönem giderlerini içinde bulunulan döneme gider olarak kaydetmek vb.

Usulsüzlük içeren mali bilgiler, mali raporlar üzerinde kasıtlı veya düşünülmeden yapılan hatalar olup, yaygın olarak üç aylık veya yıllık mali tablolarda olmakta ve bu tür yanlışlıklar genelde;

1) Gelirlerin abartılması,

2) Giderlerin olduğundan düşük gösterilmesi,

3) Varlıkların abartılması,

- 4) Yükümlülüklerin ihmal edilmesi,
- 5) Ticari işlemlerin, muhasebe faaliyetlerinin veya diğer bilgilerin niteliksizleştirilmesi veya açıklanmalarında başarısız olunması,
- 6) Likidite ve likidite riskleri, ürünler ve hizmetler gibi ek bilgi konularında maddi yanıltıcı bilgilerin açıklanmasını,

içermektedir.³⁷⁰

Finansal raporlama sürecinin güvence altına alınmasında; dürüst yöneticilerin, gerekli bilgiyle donatılmış denetçilerin ve yeterli tekniğe sahip kullanıcıların olması gerekmektedir.³⁷¹

Genel yönetim kurallarının suistimalinde, uluslar arası vergi kurallarına yönelik vergi cennetlerinin kullanımı, yöneticilerin bazı faaliyetlerinin izlenememesine de (Enron ve Parmalat Örneklerindeki gibi) yol açmaktadır.³⁷² Yakın zamanda yaşanan Enron Skandalı yönetim hilelerinin önemli bir örneğidir.³⁷³ Tepe yönetimlerinin

³⁷⁰ DOOLEY, Daniel V., “Financial Fraud:Accounting Theory and Practice”, **Fordham Journal of Corporate & Financial Law**, http://findarticles.com/p/articles/mi_qa4048/is_200201/ai_n9031690/pg_2/?tag=content;coll, Erişim 09.08.2009.

³⁷¹ EROL, Mikail, İşletmelerde Yaşanan Yolsuzluklara (Hata ve Hileler) Karşı Denetimden Beklentiler, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Yıl 2008, C.13, S 1, s.236.

³⁷² DESAI, Mihir A., New Foundations for Taxing Multinational Corporations, **University of Chicago Federal Tax Conference on November 15, 2003**, s.11, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=483802, Erişim 03.07.2009.

³⁷³ BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.65.

yaptıkları yanlış bildirimler sonucu, dünyada büyük şirket skandalları gerçekleşmekte ve bu durum kamuoyunda büyük yankılar uyandırmaktadır.³⁷⁴

Günümüzde mevcut küresel ekonomik durgunluk daha fazla yolsuzluk ve suiistimal vakalarına neden olabilmekte, bu dönemlerde şirketlerin gelirleri azaldıkça, hedefleri tutturma yönündeki baskı da ciddi oranda artmakta ve sonuçta, yöneticiler rakamları manipüle etmeye yönlenebilmekte ve bu durum ise zaman zaman ortaya “kara delikler” çıkmasına yol açmaktadır.³⁷⁵

ACFE’nin 2008 Raporuna göre, işletmelerde yapılan hilelerin, çalışanların konumları itibariyle durumu Tablo 19’da belirtildiği gibidir.

Tablo 19 : Yapanların Konumları İtibariyle Hile Dağılımı

KONUMU	2006 YILI		2008 YILI	
	Yüzdesi (%)	Tutarı (\$)	Yüzdesi (%)	Tutarı (\$)
Personel	41,2	78.000	39,7	70.000
Yönetici	39,5	218.000	37,1	150.000
Sahibi/İdarecisi	19,3	1.000.000	23,3	834.000

Kaynak: ACFE, “2008 Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse”, s.49’da yer alan grafiklerden tablo haline getirilmiştir, <http://www.acfe.com/documents/2008-rttn.pdf>, Erişim.12.08.2009.

³⁷⁴ ÇITAK, Nermin, “Yaratıcı Muhasebe Hileli Finansal Raporlama mıdır?”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl:19, S.91, Ocak-Şubat 2009, s.83.

³⁷⁵ ANTHONY, Wayne, Ekonomideki Gerileme, Yolsuzluk ve Suiistimal Olaylarında Artışa Yol Açabilir, 07.10.2008, <http://www.vergiportali.com/KoseYazilari.aspx?Type=YaziDetay&id=286> Erişim. 16.02.2010

c. Yatırım Hileleri

Yatırım hilesinde, değersiz veya hiç yapılmayan yatırımlar, olaydan şüphe duymayan kişilere pazarlanır.³⁷⁶

Enron olayından sonra ABD, şirketlerin muhasebe denetimi ve yatırımcıları korumaya yönelik Sarbanes-Oxles Yasasını 2002 yılında uygulamaya koymuş ve halka açık şirketlerin yönetimlerine yolsuzluklardan dolayı sorumluluklar da getirmiştir.³⁷⁷ Yapılan bütün düzenlemelere rağmen, 2008 yılında ABD’de başlayan mortgage krizi sonrasında Merrill Lynch, Lehman Brothers, Fannie Mae ve Freddie Mac, Washington Mutual gibi en büyük mevduat bankaları ve finansal kuruluşlarına ya el konulmuş ya da diğer banka ve finansal kuruluşlara satılmış, bu durum sonuçta önce ABD’yi sonra tüm dünyayı olumsuz etkilemiş ve finansal bilgiye olan güvenin yeniden zedelenmesine neden olmuştur.³⁷⁸

2003 yılında İtalyan Parmalat şirketiyle ilgili inceleme, Amerikan Merkez Bankasının bu şirketin Cayman Adalarında bulunan şirketlerinden biri olan Bonlat Finans Şirketinin görünürde sahip olduğu 5 milyar ABD Doları değerindeki nakit ve senedinin, ortada olmaması nedeniyle başlatılmıştır.³⁷⁹

³⁷⁶ BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.66.

³⁷⁷ ÖZ, Semih N., **Uluslararası Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Mart 2005, s.271

³⁷⁸ ÇITAK, Nermin, a.g.m., 2009, s.83.

³⁷⁹ SÜER, Zeynep, **Muhasebe Mesleğinde Enron Vak’ası ve Getirdikleri**, İSMMMO Yayını, İstanbul, 2004, s.67,68.

d. Satıcı Hileleri

İşletmeye yüksek tutarda veya düşük kalitede mal satılması, satılan malın teslim edilmemesi veya eksik teslim edilmesi gibi yöntemlerle, mal veya hizmet satıcının tek başına veya işletme çalışanıyla işbirliği yaparak gerçekleştirdiği hilelerdir.³⁸⁰

e. Müşteri (Alıcı) Hileleri

Düşük fiyatla mal veya hizmet satın alınması, ödeme yapılmadan mal alınması, ödemenin yapılmış gibi gösterilmesi gibi yöntemlerle müşterilerin tek başına veya işletme çalışanıyla birlikte mal ve hizmet aldıkları işletmeye karşı yaptıkları hilelerdir.³⁸¹

³⁸⁰ BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.65.

³⁸¹ BOZKURT, Nejat, a.g.e., 2009, s.65.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORGANİZE SUÇ VE TERÖRİZM

I. Organize Suç Kavram ve Tanımı

Son dönemlerde sıklıkla karşılaşılan organize suç kavramı, ilk kez 1900’lü yılların başında ABD’de kullanılmaya başlanmış ve 1960’lı yıllarda “mafya” ve “organize suç örgütü” kavramları hayatımıza yerleşmiştir.³⁸²

Türkiye’de organize suçlar ilk kez 2’nci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkmaya başlamış ve demokrasi ile liberal ekonomideki gelişmeler, yeraltı dünyasının gelişimini de hızlandırmıştır.³⁸³

Örgütlü suç çok genel ifadeyle, belirli amaçlar çerçevesinde gerçekleştirilen bir suç ittifakı olmakta ve buradaki örgütlenmede, ikiden çok kişiyi içine alan yeni bir kimlik söz konusu olmaktadır. Bu oluşumda örgütlü eylem, yani örgütlü davranış biçimi söz konusudur. Örgütlü suçta, birden fazla kişinin hiyerarşik düzeyde, disiplinli ve sürekli bir biçimde kamu düzenini bozduğu varsayılan aynı amaca yönelik suçları işlemek için oluşturulan örgütlerin işlediği suçlar bahis konusudur.³⁸⁴

³⁸² ŞEN, Y.Furkan, **Organize Suçlarla Mücadele Dünya ve Türkiye Perspektifinden Göçmen Kaçakçılığı İnsan Ticareti Organ-Doku Ticareti**, KOM/TADOC Yayınları, Ankara, Kasım 2006, s.1.

³⁸³ HAKANTÜRK, **Babaların Dünyası**, 6.Baskı, Akademi A.Ş., İstanbul, Temmuz 2003, s.12.

³⁸⁴ AVCI, Mustafa, “Örgütlü Suç Kavramı”,
http://www.akader.info/KHUKA/2003_mart/orgutlu_suc.htm, Erişim:14.08.2009.

Organize suçluluk; bireysel veya topluca, önemli suçların belirli bir plan çerçevesinde birden fazla kişi tarafından, uzun veya belirsiz bir süre içerisinde ve hiyerarşik bir yapı dahilinde icra edilmesi olup, bu çerçevede organize suç örgütleri;

- Mesleki veya ticari benzeri yapıları kullanarak veya
- Güç, şiddet veya korkutucu diğer araçları kullanarak veya
- Politika, basın, kamu yönetimi, adliye, ekonomi üzerinde etkide bulunarak,

kazanç veya güç elde etmektedirler.³⁸⁵

Organize suç, para ve gücü ele geçirmek için legal ve illegal yöntemler kullanan, en az üç aşamalı hiyerarşik yapı sergileyen ve belirli bir hiyerarşik grup disiplini içinde hareket eden ve ideolojik amaçlı olmayan kişilerin yapmış olduğu eylemlere denir.³⁸⁶

ABD Federal Soruşturma Bürosu'na göre (FBI) organize suç; belirli bir şekle sahip yapının özelliklerini gösteren ve öncelikli amacı yasadışı faaliyetler yoluyla para kazanmak olan her hangi bir grubu ifade etmektedir. Bu tür gruplar, tehdit ve şiddet kullanarak, kamu görevlilerini yozlaştırarak, rüşvet ve haraç alarak kendi pozisyonlarını korumakta ve genellikle kendi mahallerinde, bölge ve ülke halkı üzerinde önemli etki yaratmaktadır.³⁸⁷

³⁸⁵ DPT, a.g.e.,2001, s.71.

³⁸⁶ AYDIN, Süleyman, a.g.m., 2006a, s.141.

³⁸⁷ <http://www.fbi.gov/hq/cid/orgcrime/glossary.htm>, Erişim.09.08.2009.

Avrupa Konseyine göre, organize suç; üç ya da daha fazla kişi tarafından oluşan, uzun bir süredir mevcut olan, doğrudan veya dolaylı olarak mali ya da diğer çıkarlar elde etmek amacıyla, birlikte planlanmış sindirme, şiddet, yolsuzluk ve diğer eylemleri kullanarak ciddi suçlar işleme amacı taşıyan, yapılanmış bir grup tarafından yürütülen yasadışı faaliyetlerdir.³⁸⁸

Organize suç, yasal veya yasadışı yöntemlerle, para ve güç elde etmek amacıyla, asgari üç seviyeli bir yapısı olan ve belirli hiyerarşik disiplin içinde hareket eden, siyasi amaçları bulunmayan kişilerin gerçekleştirdiği eylemler olup, özellikleri aşağıdaki gibidir;³⁸⁹

- 1) Siyasi niteliği bulunmamaktadır,
- 2) Hiyerarşik bir yapısı vardır,
- 3) Sınırlı ve özel bir üyelik yapısı vardır,
- 4) Süreklilik gösterirler,
- 5) Rüşvet ve şiddet kullanırlar,

³⁸⁸ Council of Europe, CRIME ANALYSIS Organised crime - Best practice survey no. 4, Strasbourg, 22 July 2002, s.6,
http://www.coe.int/t/dg1/legalcooperation/economiccrime/organisedcrime/BestPractice4E.pdf#xm1=http://www.search.coe.int/taxis/search/pdfhi.txt?query=Best+practice+&pr=Internet_D&prox=page&rorder=500&rprox=750&rdfreq=500&rwfreq=500&rlead=500&rdepth=250&sufs=1&order=r&mode=&opts=&cq=&sr=&id=495f1be21d, Erişim.09.08.2009.

³⁸⁹ ABADINSKY, Howard, **Organized Crime**, Third Edition, Nelson Hall Inc., Chicago, 1991 veya 1990 s.4-8)

6) İşbölümü ve uzmanlaşma vardır,

7) Tekelcidir,

8) Kural ve kaideleri vardır.

Organize suçluluğun yapısal unsurlarının bütünü ile tanımlanmak istenmesi, bu tanımlamadaki hangi unsurların zorunlu veya hangilerinin eksik olabileceğinin belirgin olmadığı, tanımlamanın son derece belirsiz olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir.³⁹⁰ Ancak sıradan suçlar, toplumda olumsuz etkiye yol açan ve ekonomik amaçlara hizmet etmeyen faaliyetleri içermesi nedeniyle organize suçlardan farklılaşmakta, organize suçlarda ise ekonomik kazançların maksimize edilmesi ana amaç olmaktadır.³⁹¹ Organize suç örgütleri doğrudan yasadışı faaliyetlere katılmasalar dahi, gelir elde etmeye yönelik belli bir talebi karşıladıklarından, ticari organizasyonların amaçlarıyla örtüşürler.³⁹²

II. Organize Suç Örgütlerinin Temel Unsurları

Organize suç grupları illegal mal ve hizmetlerin elde edilmesi ve dağıtımı için, ulusal ve uluslararası alanda işbirliğine giderek, dayanışma ve karşılıklı bağımlılık içinde ortak bir menfaat topluluğu oluşturmaktadır.³⁹³ Bu suç grupları, ekonomik

³⁹⁰ ERGÜL, Ergin, a.g.e., 1998, s.28.

³⁹¹ GÖKBUNAR, Ali Rıza, Organize Suçlarla Mücadelede Sivil Silah: Vergi, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Nisan 2010, s.5.

³⁹² GÖKBUNAR, Ali Rıza, a.g.e., s.5.

³⁹³ ERGÜL, Ergin, a.g.e., 1998, s.30.

gelir ve güç sağlama çabası yanı sıra, üyeleri arasında örgüte aidiyet duygusu yaratarak, üyeleri için geçerli örgüt kurallarını da oluşturmaktadırlar.³⁹⁴

Organize suç grubu, dolaylı veya dolaysız olarak para ve benzeri başka menfaat elde etmek için, bir veya daha fazla suç yahut ciddi suç (en az 4 yıl hapis cezalı suç) işleme iradesi ile belli bir süre var olan üç veya daha fazla kişiden oluşan, yapısal grubu ifade etmektedir.³⁹⁵ Organize suç, birden fazla kişi tarafından işlenebilen bir suç tipi olup, başka bir yolla işlenmesi mümkün değildir.

Organize suçların işlenmesine katılanlar, legal bir görüntü arkasında, serbest piyasa ekonomisinin olanaklarından yasalara uygun davranan işadamları gibi yararlanabilmekte, söz konusu suçların failleri, illegal faaliyetlerini toplum dışında kalarak değil, aksine legal bir görüntünün altında hatta bazen bir kısım toplumsal sınıfların desteğini de alarak sürdürmektedirler.³⁹⁶

Organize suç örgütleri, yasal olan ve olmayan faaliyetlerini girift bir yapıda ve sıkı bir biçimde birbiriyle ilişkilendirerek, illegal faaliyetlerini legal faaliyetleri ile kamufle ederler. Bu yönüyle örgüt üyeleri, hem ekonomik hayatta hem de sosyal sınıflar içinde daha serbest hareket imkânına da kavuşurlar.

Organize suç örgütleri, yasadışı faaliyetlerden elde ettikleri kazançlarının izini, ekonomik sistem içerisinde kaybettirmekte ve piyasa mekanizmasına yasal fonlar

³⁹⁴ ERGÜL, Ergin, a.g.e., 1998, s.30.

³⁹⁵ AYDIN, Süleyman, a.g.m., 2006a, s.140.

³⁹⁶ DİNÇKOL, Abdullah, “Türkiye’de Organize Suçluluk ve Sosyoekonomik Yapı”, <http://www.iticu.edu.tr/kutuphane/dergi/d1/M00006.pdf>, Erişim.09.12.2009.

olarak kazandırma faaliyetlerini de sürdürmektedirler. Karapara aklama faaliyetleri olarak adlandırılan bu organizasyonlar ise, suç örgütü yapılarının, basit çete yapılanmalarından öte, tamamen profesyonel ve organize boyutlarda teşkilatlanmaları gereğini doğurmuştur.

Çok gelişmiş bir profesyonellik ve ticaretleştirme yoluyla işlenen organize suçların failleri, suç işleme metotlarını devamlı geliştirmekte ve böylece polis kovuşturmasından kolaylıkla kurtulabilmektedir.³⁹⁷

Bir ünite eroin (700 gr civarında), Güneydoğu Asya'dan 6.000 Dolardan ucuza getirilerek, Avrupa pazarında 120.000 Dolara dağıtıcılara satılmakta ve sonuçta, Avrupa'daki organize suçlar artmaktadır.³⁹⁸ Bu şekildeki yüksek karlılığın yansıması ise, organize suç alanındaki bir kısım faaliyetleri daha da cazip hale getirmektedir.

Organize suç olgusunu açıklamaya yönelik olarak, Cressey'in Cosa Nostra Modeli (Bürokratik Model), Albini'nin Patron-Müşteri Modeli, Smith'in Girişim Modeli, Ianni'nin Akrabalık Modeli, Chambliss'in Suç Ağı Modeli ve Haller'in Ortaklık Modeli gibi çeşitli model ve yaklaşımlar geliştirilmiştir.³⁹⁹

Avrupa Birliği (AB) raporlarında kullanılan organize suç tanımlamaya yönelik, 11 ana karakteristik özellik belirtilmekte olup, bunlar;

³⁹⁷ ERGÜL, Ergin, a.g.e.,1998, s.27.

³⁹⁸ ROBINSON, Jeffrey, , a.g.e., 2003, s.269.

³⁹⁹ LEONG, Angela Veng Mei, "Definitional Analysis: The War on Terror and Organised Crime", **Journal of Money Laundering Control**, C.8, No.1, 2004, Londra, s.1, <http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewPDF.jsp?contentType=Article&Filename=html/Output/Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/3100080102.pdf>, Erişim. 25.12.2009.

- 1) İki'den fazla kişi arasında işbirliği,
- 2) Görev dağılımı,
- 3) Uzun ve belirli olmayan bir zaman için faaliyet gösterilmesi,
- 4) Belli bir disiplin ve kontrol altında faaliyet,
- 5) nemli suçların şüphelileri olmaları,
- 6) Uluslararası boyutta faaliyet göstermeleri,
- 7) şiddet ve sindirmenin diğer yöntemlerine başvurmaları,
- 8) Ticari yapıları kullanmaları,
- 9) Kara para aklamaları,
- 10) Etkilerini siyaset, medya, kamu yönetimi ya da ekonomik alanlarda göstermeleri,
- 11) Kazanç ve g elde etme çalışmalarıdır.

Yukarıda zellikleri belirtilen tanımlamaya göre bir suç rgt, 1, 5 ve 11'inci maddelerle birlikte, yukarıda yer alan özelliklerden en az altısına sahip ise, bu suç

grubunun organize suça karıştığı kabul edilmektedir.⁴⁰⁰ Bütün bu özellikler, esasen organize suçun unsurlarını da belirlemektedir.

Sonuç olarak bir suç organizasyonundan bahsedebilmek için, genellikle aşağıda belirtilen kriterler aranmaktadır;⁴⁰¹

- 1) Aralarında kazanç sağlamaya yönelik fonksiyonel işbölümü yapılmış olan üyeleri bakımından hiyerarşik bir yapı vardır.
- 2) Organizasyonun içinde bir yaptırım sistemi mevcuttur.
- 3) Karaparanın aklanması söz konusudur.
- 4) Devlet görevlileri ve özel sektör görevlileri korkutularak yolsuzluk yapar duruma getirilmeye çalışılır.
- 5) Kural olarak, suç işleme yoluyla kazanç elde eder.
- 6) Suç faaliyetleri sürekli ve sürekli.
- 7) Faaliyet gösterdikleri alanda kişilere karşı şiddete başvurur.
- 8) Suç organizasyonu paravan firmalar kurarlar.

⁴⁰⁰ POLITI, Alessandro “European Security: The New Transnational Risks”,
<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/op79.pdf>, Erişim.19.09.2009.

⁴⁰¹ COŞKUN, Atilla, **Örgütlü Suçlar ve Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu**, Legal Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2002, s.20; TADOC, a.g.e., 2006, s.193,194; ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.14; DPT, a.g.e., 2001, s.71,72 ; ÖZTÜRK, Bahri, ERDEM, Mustafa Ruhan, ÖZBEK, Veli Özer, a.g.e., 2001, s.639-645.

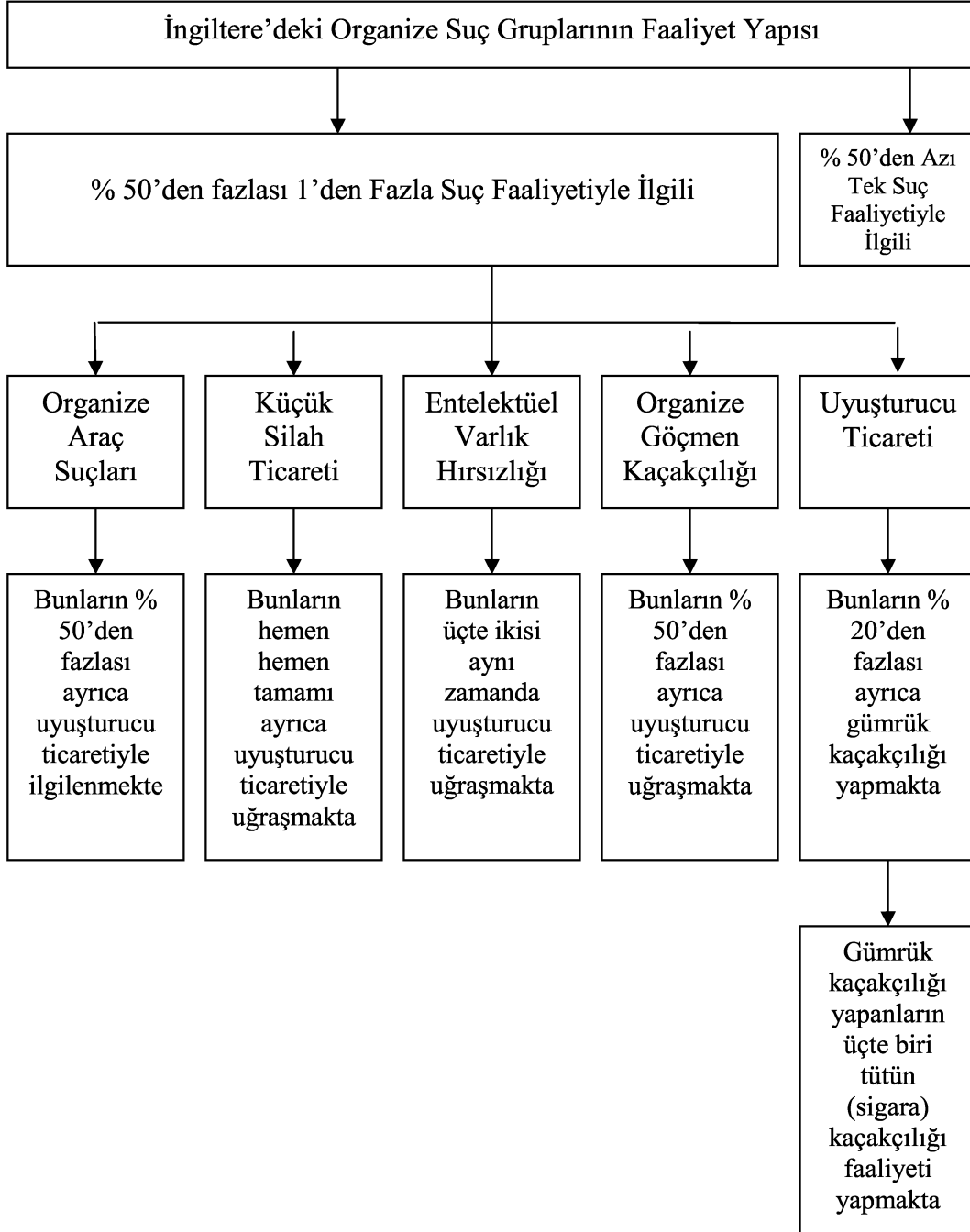
Büyük suç dünyasının ayırt edici özellikleri açıklanırken, suç sosyolojisinden, hukuktan ve kriminolojiden alınan kavramların yanı sıra ekonomi, antropoloji ve siyasal araştırma teknikleri de kullanılmak suretiyle, geleneksel kavramların dışında açıklanabilir.⁴⁰²

Organize suç gruplarından; Avustralya'daki motosikletli çeteler, uyuşturucu yetiştirilmesi ve üretimi yanı sıra silahla öldürme ve karapara aklama faaliyetleriyle de uğraşmakta ve İngiltere'de ise, bilinen organize suç gruplarının yarıya (% 50) yakını tek suç faaliyetiyle, diğer yarından fazlası ise birden fazla suç faaliyetiyle ilişkili olup, bu yapı Şekil 6'daki gibidir;⁴⁰³

⁴⁰² ARLACCHİ, Pino, **Mafya Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu**, Çev. Bahadır Sina ŞENER, İletişim Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2000, s.240.

⁴⁰³ MACKENZIE, Simon, a.g.e., 2002, s.2,3.

Şekil 6 : İngiltere’deki Organize Suç Gruplarının Faaliyet Yapısı

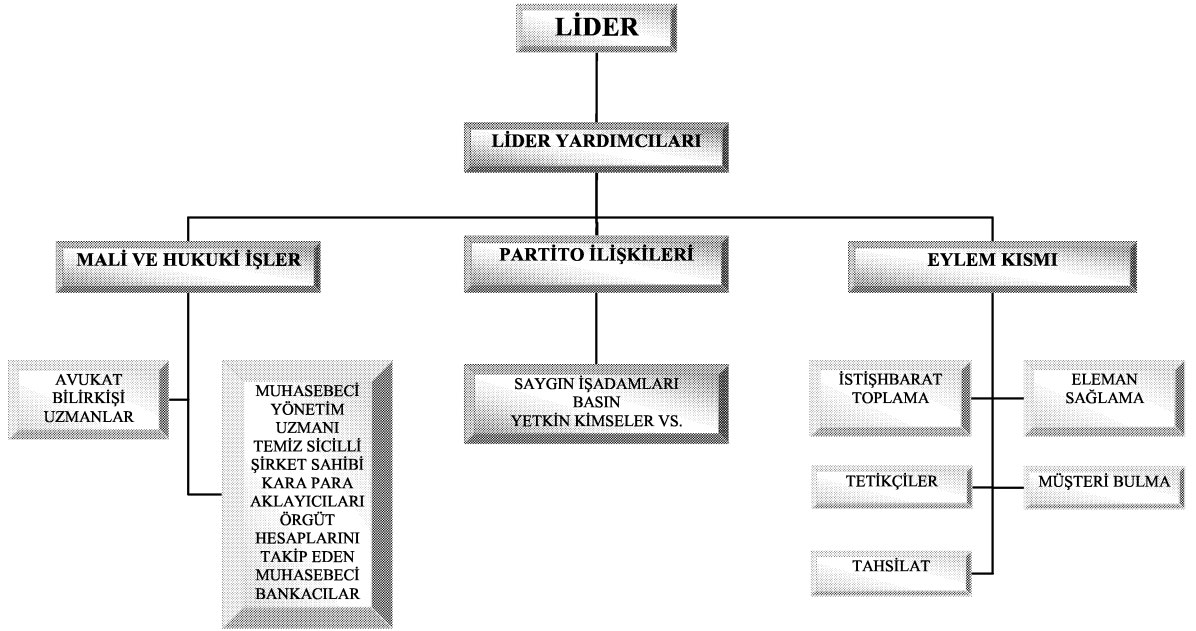

Kaynak: MACKENZIE, Simon, **Organised Crime and Common Transit Networks**, Australian Institute of Criminology, July 2002, Australia, s.2,3,
<http://www.aic.gov.au/documents/5/7/6/%7B57669D3F-1B32-479F-ACB7-D35E6DFB34C9%7Dt233.pdf>, Erişim. 21.10.2009.

Örgütlü suçun daha da kurumsallaşarak, sahip olduğu devasa mali imkânlarını artırması sonucu, ekonomik yaşam, toplumsal düzen, kamu yönetimi, adalet sistemi gibi yaşamın her alanı sinsice etkilenecek, sonuçta ülkelerdeki demokratik kurumların etkinlik ve güvenilirlikleri zayıflamaktadır. Bu gidişat engellenemez ise, şüphesiz Devletin işlevsizleşerek, vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini koruyamaz duruma düşmesi sonucuna yol açacaktır.

Organize suç birliktelikleri değişik biçimlerde örgütlenebilmekte ve en basit haliyle profesyonel organizasyon yapısı Şekil 7’deki gibi olmaktadır;⁴⁰⁴

Şekil 7: Organize Suç Örgütlerinin Basit Organizasyon Yapısı

Kaynak: SEVER, Hanifi, ARSLAN, Salih, **İnsan Borsası**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s.192, 193.

⁴⁰⁴ SEVER, Hanifi, ARSLAN, Salih, **İnsan Borsası**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s.192,193.

III. Organize Suç Örgütlerinin Sınıflandırılması

Organize suçun tipik faaliyet alanları; uyuşturucu madde, silah ve mühimmat kaçakçılığı, sahtecilik, fuhuş, yolsuzluk, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ve karapara aklanma ile ilgili suçlar olup, günümüzde bu faaliyetlere bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak çeşitli bilişim suçları ve klasik suç faaliyetlerinin yeni şekilleri de eklenmiştir.⁴⁰⁵

Örgütlü suç; birden fazla kişinin hiyerarşik düzeyde, disiplinli, sürekli, kamu düzenini bozduğu varsayılan ve aynı amaca yönelik suçları işlemek için oluşturulan örgütün işlediği suç veya suçlar olup, örgütlenmiş suçlu ise; belirli hedeflere ulaşmak maksadıyla ve suç işlemek üzere oluşturulan suç örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleriyle beraber veya tek başına suç işleyen kişidir.⁴⁰⁶

Teknik anlamda örgütlü suçta, suçun işlenebilmesi için, fail sayısının üç kişiden az olamaması, yani suçun birçok kişi tarafından işlenmesi gerekmekte ve bu suçluluk aşağıda belirtildiği gibi yaygın veya örgün olmaktadır;⁴⁰⁷

Yaygın örgütlü suçluluk, bildirimli veya bildirimsiz, izinli veya izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşleri şekillerinde olup, bu genellikle sivil itaatsizlik biçiminde ortaya çıkmakta ve Türk Hukuk düzeninde 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri

⁴⁰⁵ ERSOY, Ömer, “Sosyolojik Açıdan Organize Suçu Anlamaya Yönelik Çabalar”, **Avrasya Dosyası**, C.12, S.3, 2006, s.222.

⁴⁰⁶ AVCI, Mustafa, “Örgütlü Suç Kavramı”.

⁴⁰⁷ HAFIZOĞULLARI, Zeki, KURŞUN, Günel, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 71, Yıl 2007, s.27,
http://baroport.barobirlik.org.tr/App_Themes/Dergi/2007-71-334.pdf, Erişim.12.04.2010;
<http://www.baskent.edu.tr/~zekih/ogrenci/orgutlu.doc>, Erişim.14.08.2009.

Kanununa aykırı davranışlar, grev ve lokavt hakkının kanuna aykırı kullanımı, kamu görevlilerin toplu olarak görevlerini terk etmeleri⁴⁰⁸ halleri, yaygın örgütlü suç ve suçluluk örnekleridir.

Örgün örgütlü suçun en basit şekli ise “suç işlemek için çete kurmak” fiili olup, TCK bunu madde başlığında “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” olarak belirtmekte⁴⁰⁹ ve ayrıca, Devlete karşı suçlar arasında “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar” bölümü içinde ise bu suçun özel bir biçimi de yer almakta⁴¹⁰ olup, bu türdeki örgün örgütlü suçluluğun ayrı kanunlarla düzenlenen nitelikli hallerini ise, “toplu kaçakçılık suçları” (5607 Sy. KMK), “terör örgütü kurma” (3713 Sy. TMK), “çıkar amaçlı suç örgütü kurma” (Mülga 4422 Sy. ÇASÖMK) suçları oluşturmaktadır.

Örgütlü ve/veya organize suç olgusu, “büyük ölçekli suç” kavramını da yaşantımıza sokmuştur. Büyük ölçekli suç kavramı, gerek meşru, gerekse gayrimeşru yöntemlerle siyasi ve ekonomik faaliyetlerde bulunabilecek ve üretici, toplumsal ve kurumsal yaşam alanlarını yıkıcı bir şekilde etkisi altına alabilecek kadar güçlü suç gruplarını tanımlamak için kullanılmakta olup, bu kavram dört temel başlık altında sınıflandırılabilir;⁴¹¹

1) Örgütlü Suç,

⁴⁰⁸ 5237 sy TCK m. 260.

⁴⁰⁹ 5237 sy TCK m. 220.

⁴¹⁰ 5237 sy TCK m. 314.

⁴¹¹ ARLACCHİ, Pino, 2000, s.239.

2) Mali ve Ekonomik Suç,

3) Siyasal ve İdari Yozlaşma,

4) Yasadışı Lobi Faaliyetleri.

Örgütlü suçta kurulan suç örgütünün öncelikli hedefi, ülkenin yönetilmesi ile ilgiliyse, yani siyasi saik içeriyorsa ve bu siyasi saik; devletin dış siyasi düzenine, yani varlığına, egemenliğine, toprak bütünlüğüne, başka devletlerle olan ilişkilerine karşı veya iç siyasi düzenine, yani siyasi rejimine, anayasal düzenine karşı oluşturulur ise başka bir ifadeyle, ülkenin siyasi rejimini değiştirmek veya ülke topraklarından bir kısmını devlet egemenliği altından çıkararak üzerinde yeni bir egemen devlet kurmak şeklindeyse, yıkıcı (ideolojik) veya mevcut başka bir devletin egemenliği altına sokmak şeklindeyse, bölücü (ayrılıkçı) terör örgütü mevcut demektir.⁴¹²

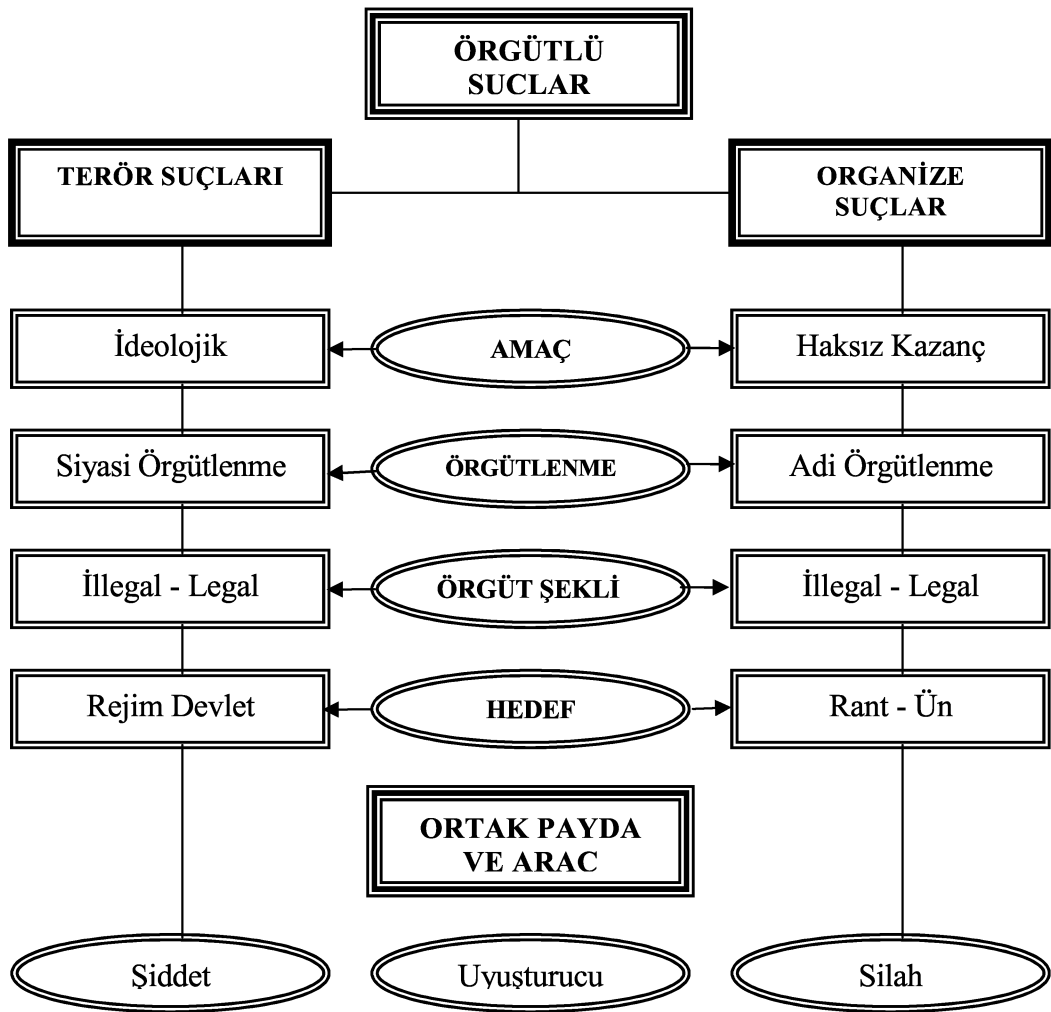
Örgütün öncelikli hedefi mali çıkar sağlama (para ve mal kazanma) ise ve amaçlanan suçların cebir unsurunu içermesi durumu varsa, bu takdirde çıkar amaçlı suç örgütü (mafya tipi suç çetesi) söz konusu olup, bu suç örgütü aynı zamanda siyaseti, medyayı, kamu yönetimini ve yargıyı etkilemeye yönelik girişimlerde bulunabilir. Ayrıca çıkar amaçlı suç örgütünün, TCK'nın 313'üncü maddesinde düzenlenen cürüm teşekkülünden farkı, bir kısım haksız menfaatlerini, yıldırma, korkutma veya sindirme gücünü kullanarak (suç işleyerek) elde etmek amacıyla

⁴¹² AVCI, Mustafa, "Örgütlü Suç Kavramı".

kurulmuş bulunması, yani cürüm teşekkülünün yanısıra eylemlerini cebir, şiddet ve tehditle yerine getirerek, yıldırmaı amaç edinmesidir.⁴¹³

Örgütlü suçlar, mafya olarak tanımlanan organize suçlar ve terör suçları şeklinde tasnif edilmekte olup, örgütlü suçun nitelikleri Şekil 8’de belirtildiği gibidir.

Şekil 8: Örgütlü Suçun Nitelikleri

⁴¹³ AVCI, Mustafa, “Örgütlü Suç Kavramı”.

A. Mafya

1. Mafya Kavram ve Tanımı

Mafya kavramının kelime anlamı olarak Arapça Hafi, yani gizli sözcüğünden türetildiği, gizli işlerin yapıldığı yerlere mahfel veya mahfelya dendiği, Sicilya aksanında ise mahfelìa şeklini alarak, daha sonra gizli kapaklı işler yapanlar anlamında Mafia sözcüğüne dönüştüğü söylenmektedir.⁴¹⁴ Bu gün kullanılan Mafia kelimesinin Arapça Hafi kelimesinden türetilmeyip, slogan cümlelerdeki kelimelerin baş harfleri birleştirilerek türetildiği ve bu sloganların;

- 1) Morte Alla Francia Italia Anela (Fransızlara ölüm, İtalya kükrüyor),
- 2) Mazini Autorizza Furti Incendi Avvenamenti (Mazini suç işlemeye vekalet ediyor),

Şeklinde olup, kelimelerin ilk harflerinin birleştirilerek “MAFİA” sözcüğünün oluşturulduğu belirtilmektedir.⁴¹⁵ Bazı mafya üyeleri, Mafia kelimesinin Morte Alla Francia Italia Anelia kısaltması olduğunu savunmakla birlikte, muhtemelen bu kelimenin, gerçekte Palermo lehçesinde “kendine güvenen” anlamındaki “mafioso” dan geldiğidir.⁴¹⁶

⁴¹⁴ ÇULCU, Murat, **Mafia Üzerine Notlar**, Kastaş Yayınevi, İstanbul, Kasım 1998, s.13.

⁴¹⁵ ÇULCU, Murat, a.g.e., 1998, s.13.

⁴¹⁶ SOUTHWELL, David, **Organize Suç Tarihi**, Çev. Beril KÖSEOĞLU, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, Ocak 2009, s.11.

Türkiye’de ise bu kavram “Mafya” olarak kabul görmüş ve artık bu şekliyle kullanılmaktadır.

Mafya, devlette var olan merkezi güç ile yerel otoritenin çatışmasıyla yani; merkezi gücün çağdaş ahlak ve hukuk kurallarını kabullenerek, toplumdaki herkesin de bunu kabullendiği varsayımıyla hukuki yaptırımlarını uygulaması esnasında, yerel otoritenin de kendi gelenek ve örfeye dayalı yerel ahlak/hukuk kuralları içerisinde yaşantısını devam ettirmesiyle ortaya çıkan ikili yapıdaki çatışmadan kaynaklanmakta olduğu ve bu çerçevede mafyanın bilimsel tanımının; “merkezi otoriteye karşı yerel gücün direnişi” şeklinde yapılabilecek sosyolojik bir olgu olduğu ifade edilmektedir.⁴¹⁷ Sosyolojik olarak “merkezi otoriteye karşı yerel gücün direnişi” şeklinde yapılan mafya tanımlaması, merkezi ve yerel güç odaklarının birbirlerine karşı egemenlik kurabilmek amacıyla yürüttükleri mücadeleyi ifade etmektedir.⁴¹⁸

Mafya üyesi, mafyacı anlamında kullanılan sözcük mafioso ile ifade edilmekte,⁴¹⁹ yani mafioso, mafya kurallarına göre davranan kişi anlamında kullanılmaktadır.⁴²⁰

Yalın bir tanımla mafya, sistemin açıklarını kollayarak, gerektiğinde güç kullanmak suretiyle yasadışı yöntemlerle maddi çıkar elde etmek için oluşturulan organize suç örgütüdür.⁴²¹

⁴¹⁷ ÇULCU, Murat, a.g.e., 1998, s.13.

⁴¹⁸ ÇULCU, Murat, a.g.e., 1998, s.57.

⁴¹⁹ ARLACCHI, Pino, 2000, s.10.

⁴²⁰ ÇULCU, Murat, a.g.e., 1998, s.18.

Mafya tipi organize suç dendiğinde;

- Üçten fazla kişiden oluşan,
- Eylemlerinde süreklilik olan,
- Şiddete başvuran,
- Para ve güç elde etmeyi hedefleyen,
- Faaliyetlerinde toplumu göz ardı etmeyen,
- Toplumun değerlerini önemseyerek, topluma şirin görünmeye çalışan,
- İhtiyaç anlarında toplumun yardımına koşan imajı yaratmaya çalışan,
- Yasadışı faaliyetlerini kolay yürütmek ve meşru görüntü vermeye çalışmak için siyasetçi ve bürokrat ilişkilerinde hassas davranan,

Özellikleri gösteren suç grubu anlaşılmaktadır.⁴²²

Sonuç olarak mafya, ekonomik bir şebeke olup, örgütlü suç işler, şantaj yapar, rüşvet verir, şiddet kullanır ve öldürür.⁴²³ Mafya örgütleri illegal eylemleriyle, hem devlet işlerinde ve hem de piyasada yolsuzluk ve ölüm mekiği dokurlar; şiddete ve

⁴²¹ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.14.

⁴²² CENGİZ, Mahmut, a.g.e., 2005, s.5.

⁴²³ KAHYA, Yavuz, ÖZERKMEN, Necmettin, **Organize Suç Örgütleri “Mafya”**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s.95,96.

rüşvete başvururlar, piyasayı köreltmek için rekabeti saptırırlar, soygunlarıyla üretici ve tüketicileri yağmalarlar, devlet ihalelerini haraç ve tehditle kazanırlar veya anlaştıkları işadamlarına kazandırırılar, uyuşturucu ticareti ve kaçak silah ticareti yaparlar, özelleştirmeleri yağmalarlar, yerel yönetim hizmetleri, ihale ve ruhsat yolsuzluklarına el koyarlar.⁴²⁴

2. Mafyanın Tarihçesi

Mafyanın tarihi kökenleri doğru ve kesin bir şekilde bilinmediği gibi, bu organize örgütlerin kayıt ve tutanakları bulunmamakta, ritüel ve törenlerinden hareketle tarihi kökü belirlenmeye çalışılmakta, ritüellerin ise Malta Şovalyelerinden geldiği onların da bunları Tapınak Şovalyelerinden aldığı savunulmakta, günümüzde Mafyanın kullandığı gizli yemin ve törenlere bakıldığında ise Sicilya veya İtalya menşeli olarak ortaya çıktığı muhtemel görünmektedir.⁴²⁵ Mafya tipi suçluluğun menşei İtalya olarak kabullenilmiş olup, İtalya'nın ilkel ve geri kalmış olan tarım ekonomisine dayalı güney bölgelerinde ortaya çıkmış ve 1960'lı yıllarda ise çeşitli ekonomik faaliyetler içinde yer almaya başlamıştır.⁴²⁶ Mafyanın uzantısı ABD'de önceleri içki yasağı nedeniyle alkollü içkilerde yoğunlaşarak, daha sonra fuhuş, uyuşturucu maddeler ve kumar gibi ahlak ve hukuk dışı alanlardaki faaliyetlere yönelmiştir.⁴²⁷

⁴²⁴ BULUTOĞLU, Kenan, **Dünya Ekonomisine Giriş**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Ocak 2010, s.246, 247.

⁴²⁵ SOUTHWELL, David, **Organize Suç Tarihi**, Çev. Beril KÖSEOĞLU, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, Ocak 2009, s.9-11.

⁴²⁶ DÖNMEZER, Sulhi, "Çağdaş Toplumda Şiddet ve Mafia Suçları", **Cogito**, 6.Baskı (Ocak 2007), Yapı Kredi Yayınları, S. 6-7, Kış-Bahar 1996, s.217.

⁴²⁷ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.m., 1996, s.217, 218.

İkinci dünya savaşından sonra, dünya çapında uluslararası ticari ve ekonomik hayatın canlanmasıyla işgücü, mal ve sermaye alanında son derece büyük silah, uyuşturucu madde, sınaî ve askeri sırlar, profesyonel gangsterlik, ekonomik veya cinsel insan köleliği gibi yasadışı alanların pazarı ve suç piyasası oluştu.⁴²⁸ Mafya, geniş ticari ilgi alanları olan, fuhuş, silah ticareti, koruma, haraç alma, kumar ve uyuşturucu faaliyetleriyle, adeta çok uluslu bir holding gibidir.⁴²⁹

Birleşmiş Milletlerin 1999 İnsani Kalkınma Raporunda, organize suç örgütlerinin ulaştığı 1,5 trilyon dolarlık cesameti ile çok uluslu şirketlerle rekabet edebilen ekonomik güçlerden en önemlisi haline geldiği belirtilmektedir.⁴³⁰

Japon Mafyası Yakuzanın 165 bin kişiden oluştuğu söylenmekte ve yıllık cirosu İngiltere’de 6 milyar sterlini aşmaktadır.⁴³¹

Türkiye’de mafya yapılanmasının kökeni Osmanlı’dan kalan “kabadayı” geleneğine dayanmaktadır. Bunlar günümüzde, yer altı dünyasının baba olarak adlandırılan patronlarının öncüleri olup, İkinci Dünya Savaşından sonra bu kabadayı olarak adlandırılanların bir kısmı, uyuşturucu trafiğine ilgi göstererek, bu çerçevede yapılanmalarını da geliştirmişlerdir.⁴³² 1960’lı yıllarda ise Türk mafyası, Avrupalı meslektaşlarıyla tanışmakta ve 1970’li yıllarda ise Sicilya mafyasıyla kardeş olup,

⁴²⁸ ARLACCHI, Pino, 2000, s.240.

⁴²⁹ ROBINSON, Jeffrey, , a.g.e., 2003, s.281.

⁴³⁰ AYKIN, Hasan, “Dünyanın (...) En Büyük Endüstrisi Organize Suç Örgütleri ve Kara Para Aklama – I”, *Yaklaşım Dergisi*, Yıl.15, S.176, Ağustos 2007, s.44.

⁴³¹ ROBINSON, Jeffrey, , a.g.e., 2003, s.276, 277.

⁴³² GÖKBUNAR, Ali Rıza, a.g.e, s.95, 96.

adeta aralarında su dahi sızmamaktadır.⁴³³ 1970'li yıllarda önemli ölçüde gelişimini tamamlayan Türk mafyası, artık uluslararası boyutta kendini göstererek yerini almış ve Ülkemizde, 1980'li yıllar mafya açısından önemli değişiklikler getirerek, 1983 sonrası uyuşturucu ve silah kaçakçılığının yanı sıra, altın kaçakçılığı, hayali ihracat, çek senet tahsilatı faaliyetleri de önem kazanmış ve son 10 yılda önceki yıllarda olmadığı kadar çok çeteler ortaya çıkarak, özellikle son 5 yılda da çetelerin sayısı en üst düzeye ulaşmıştır.⁴³⁴

3. Mafyanın Unsurları

Bir suç örgütünün, mafya sayılabilmesi için gerekli olan unsurları, suç organizasyonundan bahsedebilmek için gerekli olan unsurlarla örtüşür. Organize suç olan Mafya türündeki örgüt suçunda aşağıdaki özellikler bulunur;⁴³⁵

- 1) Bir araya gelen insanlar arasında hiyerarşik bir ilişki vardır,
- 2) Kurulan ilişkinin tepesinde plan yapan, emir veren bir beyin yani şef vardır,
- 3) Organizasyon içindeki işbölümü fonksiyonel bir işbölümüdür,
- 4) Organizasyon gelir (kazanç/menfaat/çıkar) temelinde oluşmuştur,
- 5) Organizasyon içinde bir müeyyide (cezalandırma) sistemi bulunur,

⁴³³ HAKANTÜRK, a.g.e., 2003, s.12.

⁴³⁴ GÖKBUNAR, Ali Rıza, a.g.e, s.97-100.

⁴³⁵ ÖZEK, Çetin, **Organize Suçlar**, İstanbul,1998, s.3-5; ÖZTÜRK, Bahri, ERDEM, Mustafa Ruhan, ÖZBEK, Veli Özer, a.g.e., 2001, s.639-645.

- 6) Suç temelinde elde edilen para çeşitli şekillerde aklanır,
- 7) Devlet ve özel sektör görevlileri muhtelif yöntemlerle (menfaat sağlama veya vaadi, korkutma gibi) yolsuzluk yapar duruma getirilmeye çalışılır.

Alman sosyolog Henner Hess'in ürettiği bir sıfat olan "Mafios", mafyadan kaynaklanan, mafyaya uygun, mafyaya yatkın anlamında olup,⁴³⁶ Mafios toplum yapısı içinde ortaya çıkan ve düzene has birey olarak nitelenen "Mafioso",⁴³⁷ kendi kaba gücüyle kendi hukukunu ve iktidarını oluşturarak ekonomik güç haline gelirken, çevresi kalabalıklaşmaya başlar ve bu kalabalık onun emrinde çalışma, korunma ve kendi güç ve yeteneğini onun gücüyle birleştirmek isterler ve bunlar yerel hemşerileri olup, Mafioso'nun çevresini koza gibi örmeye başlarlar ki, buna sosyolojik olarak "**Cosca**" denmektedir.⁴³⁸ Mafios örgütlenme üç grupta ortaya çıkmaktadır ve bunlar aşağıdaki gibidir;⁴³⁹

1. Grup Örgütlenme: Mafiosonun şef konumuna gelen yakın akrabaları oluşturur ve bu gruba capo denir. Bu grubu kan bağı olan yakınları oluşturur ve en güvenilir insanlarıdır.

2. Grup Örgütlenme: Aynı derecedeki işbirliği yapılan Mafios ailelerin meydana getirdiği oluşum olup, burada iki ya da daha fazla Capo Mafya ailesi bir tür ortaklık

⁴³⁶ ÇULCU, Murat, "Mafia ve Şiddet: Mafios Oluşumda Şiddet Unsuru", **Cogito**, 6.Baskı (Ocak 2007), Yapı Kredi Yayınları, S. 6-7, Kış-Bahar 1996, s.207, 2 Nolu Dip Not.

⁴³⁷ ÇULCU, Murat, a.g.m., 1996, s.209.

⁴³⁸ ÇULCU, Murat, a.g.m., 1996, s.211.

⁴³⁹ ÇULCU, Murat, a.g.m., 1996, s.211, 212.

kurarak güçlerini birleştirir ki, bu aynı zamanda “Coska”ların da ortak hareket etmesi demektir.

3. Grup Örgütlenme: Her Capo Mafyanın partitosu bulunur ve partito ilişkiler çerçevesinde, yani Capo Mafya ile ilişkisi olan bürokratlar, siyasetçiler, hukuk adamları, bilim adamları, bankacılar, yüksek finansörler, üst düzey din adamları gibi kimselerin de dahil olduğu grubu oluşturur.

4. Mafyanın Nedenleri

Amerikalı sosyolog Robert K. Metron; “Resmi yapıların işlevsel yetersizlikleri, mevcut ihtiyaçlara etkin bir şekilde yanıt vermek için alternatif (resmi olmayan) yapıları ortaya çıkarmıştır. Tipik olan, ekonomik büyümenin çalkantılı yürüdüğü ve devletin, bu yüzden ortaya çıkan problemlere karşı mücadelede yetersiz kalabildiği toplumsal koşullarda mafyanın etkili olmaya başlamasıdır. Mafya, bu tür problemleri kısa vadede çözme iddiası ile ortaya çıkar. Bir yandan ortaya çıkan tekil sorunları çözerken, diğer yandan kazançlarının devamı için mevcut problemlerin devamından yanadır. Çünkü problemlerin varlığı onun kazanç kapısıdır. Bu nedenden dolayı mafya uzun bir zaman dilimi içinde ele alındığında daima tutucudur ve sorunların köklü çözümüne de karşıdır. Bu aynı zamanda ahlaki bir sorundur. Organize suçlar, suç işlemeye eğilimli insanların var olduğu koşullarda ortaya çıkar.” demek suretiyle, mafyanın yer aldığı toplumsal yapıyı ortaya koymuştur.⁴⁴⁰

⁴⁴⁰ BOVENK, Frank, YEŞİLGÖZ, Yücel, **Türkiye’nin Mafyası**, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2000, s. 54.

Dünyayı yöneten ve yönlendiren gizli örgütler de⁴⁴¹ parayı kontrol ettikleri ve sınırsız güç arayışında bulundukları için kendi mafyalarını kendileri kurarlar ve var olan mafyaları da kullanırlar. Mafya piyondur ve sistemin patronları ise bu örgütlerdir.⁴⁴² Var olan mafya ise ellerindeki sıcak kara para nedeniyle bu gizli örgütlerden yardım alırlar ve sonuçta, yıllık 1-1,5 trilyon ABD Doları civarındaki uyuşturucu parasını kontrol ederek, bunu silah, beyaz kadın ticareti, ilaç ve petrol endüstrileri ile iç içe vaziyette olup, tüm kapitalist ekonomiyi bu gibi mafyöz yapılanmalar yönetirler.⁴⁴³

5. Mafyanın Türleri

Mafyanın faaliyetleri basitten karmaşığa doğru aşağıdaki gibidir;⁴⁴⁴

- 1) Soygun ve hırsızlık yapar,
- 2) Haraç alır,
- 3) Uyuşturucu ve silah kaçırır,
- 4) Yasadışı kumarı organize eder,
- 5) Yasadışı fuhuş sektörünü oluşturur ve çalıştırır,

⁴⁴¹ Bkz. gizli örgütler hakkında bilgi edinmek için SAYIN, Ümit, **Küresel Terörün Perde Arkası : Gizli Örgütler**, 11 Eylül ve Büyük Ortadoğu Projesi, Neden Kitap Yayıncılık Ltd.Şti., Nisan 2006, s.43-73.

⁴⁴² SAYIN, Ümit, a.g.e., 2006, s.78.

⁴⁴³ SAYIN, Ümit, a.g.e., 2006, s.78.

⁴⁴⁴ NEBİLER, Halil, **Mafyanın Ekonomi Politikası**, Sarmal Yayınevi, İstanbul, Mart 1995, s.65, 66.

6) Yasaklı, bulunamayan ve pahalı malları, ucuz yerlerden temin eder, yasadışı yollardan getirerek satar,

7) Vergi kaçırır,

8) Hayali ihracat yapar,

9) Arsa spekülasyonu yapar,

10) Sahte evrak düzenler, bunları kullanır,

11) Kendisine rakip olabilecek ve engelleyebilecekleri tehdit eder, yaralar, öldürür,

ve bütün bu yukarıdaki faaliyetleri sürdürmeye yönelik olarak, uluslararası organizasyonlara girilerek dünyaya açılır.

Mafyanın Ülkemizdeki en yaygın iş alanlarını; başta otopark olmak üzere, arazi, çek-senet, organ nakli, çocuk kaçırma ve istismarı ve ihaleler teşkil etmekte ve ülkemizde daha küçük çapta faaliyet gösterdiği sektörleri ise, uyuşturucu, kumar, altın-pırlanta, kira-tahliye, fuhuş, icra, nakliye, inşaat, ehliyet, sigara, silah, odun-kömür, hal-pazar, ilaç, sahil, ithalat-ihracat, bebek-çocuk, boşanma-evlenme, dilenci, vize ve pasaport, döviz, gecekondular, turizm, kapıcı, hamal, seyyar satıcı, plaka, fırın, çayhane, kantin, nükleer-maden-cıva kaçakçılığı, ulaşım (taksi, dolmuş, okul servisi, iş servisi), nakliyat, oto çekici, oto kaçakçılığı, otogar, orman, futbol, kaldırım, pazaryeri, su, insan, pornografi, reçete, özelleştirme, milli emlak, iş takip, kokoreç-balık ve simit, balık pazarı, yedd-i emin ve icra, hırsızlık malı pazarlama, müzik,

kitap, bilet, jeton, kumar, kapıcı, kıraathane, göçmen, silah ticareti, tarihi eser kaçakçılığı, kalpazanlık, yetkisiz para ticareti ve tefecilik, kimyasal atık-çöp ve çevre suçları, koruma ve haraç, bilişim suçları, telefon dinleme ve izleme, hapishane, naylon fatura, gümrük alanları oluşturmaktadır.⁴⁴⁵

B. Terörizm

Terörizm, esas itibariyle örgütlü suçluluktur. Her ne kadar “Çakal” ismiyle bilinen Güney Amerikalı Carlos, bireysel terörizmden söz etmekte ise de, terörizm daima örgütlü suçluluk olmuş ve bu özelliğinden dolayı da komşu düşman devletler, çoğu zaman terörizmi, hasmına karşı bir silah olarak kullanmışlardır.⁴⁴⁶

1. Terör ve Terörizm Kavram ve Tanımı

Latince “terrere” kelimesinden türetilmiş olan ve “korkutmak” anlamında kullanılan terör, Fransızca’da “terreur”, İngilizcede “terror” olarak yer almakta ve Türkçe karşılığı tedhiş, yıldırma ve korkutma anlamında olup, Türkçede de terör olarak kullanılmaktadır.⁴⁴⁷

Terör ve terörizm farklı anlamlar içermektedir. Terör; insanları yıldırma, sindirmek yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme şeklindeki bağımsız bir kişinin işleyeceği eylemi

⁴⁴⁵ ALKAN, Ahmet Turan, 2006.

⁴⁴⁶ HAFIZOĞULLARI, Zeki, KURŞUN, Günel, a.g.m., 2007, s.53.

⁴⁴⁷ ÇAKMAK, Haydar, “Kavramsal Olarak Terör”, **Terörizm**, Ed.Haydar Çakmak, Barış Platin Kitap Ltd.Şti., Ankara, 2008a, s.29.

içermekte ve bunda örgütlülük ölçüt olarak aranmamaktadır.⁴⁴⁸ Terörizm ise; siyasi amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışı olup, terör bir eylem biçimiyken terörizm ise bir savaşım doktrini olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁴⁹ Kısaca terör; her türlü şiddet hareketlerini içermekte olup, örgütlü ve kuralsız şiddet hareketleri olarak tanımlanmakta, terörizm ise; siyasi unsur içeren, yani bir ideolojisi bulunan ve mevcut sistemi şiddet yoluyla tahribe yönelmiş, bir ideoloji çerçevesinde örgütlenen birden fazla kişinin, mevcut siyasi iktidarı ve rejimi şiddet eylemleri temelinde hedef alan faaliyetleri olmaktadır.⁴⁵⁰ Terör, dehşet demektir ve terörizm ise, dehşet salmak için girişilen seçilmiş ve planlı eylem ve/veya eylem tehdididir.⁴⁵¹

Terörizm, insanlar tarafından diğer insanlar üzerinde kontrolü sağlamak amacıyla bilinçli olarak yarattıkları yoğun korku olup,⁴⁵² siyasi ve ekonomik amaçlarla sivillere, resmi, yerel ve genel yönetimlere yönelik baskı, şiddet kullanımı olarak terör tanımlanmakta, terör uygulayan topluluklar terör örgütü; terör uygulayan şahıslar ise terörist olarak adlandırılmaktadır.⁴⁵³

⁴⁴⁸ BOZDEMİR, Mevlüt, “Terör (Mü) ve Terörizm (Mi)?”, **Yıllık**, SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, 1982, s.526.

⁴⁴⁹ BOZDEMİR, Mevlüt, a.g.m., 1982, s.526.

⁴⁵⁰ http://www.jandarma.gov.tr/asayis/ter.s/Teror_Terorizm_Teror_Orgutlerinin_%20Amac%C4%B1.htm, Erişim. 07.07.2009.

⁴⁵¹ ERGİL, Doğu, “Terörizmin Mantığı ve Hedefi”, **AÜSBFDergisi**, Prof. Dr. Muammer Aksoy’a Armağan, C. XLVI, S.1-2, Ocak-Haziran 1991, s.171.

⁴⁵² COOPER, H.H.A., “Terrorism: The Problem of Definition Revisited”, **American Behavioral Scientist**, Vol: 44, No: 6, February 2001, s.883.

⁴⁵³ <http://www.biyografi.info/bilgi/terorizm>, Erişim. 07.07.2009

Terörizme yönelik olarak; bunun bir şiddet mi yoksa şiddetin özel bir şekli mi olduğu, vurgulamanın onun siyasal karakteri ile savaş yöntemlerine mi, yoksa sahip olduğu stratejideki anormal karakterlerine mi yapılması gerektiği, belli amaca yönelik sistematik özelliklerinin mi, yoksa tahmin edilmezliği ile simgesel yönlerinin mi yahut kurbanlarından pek çoğunun masum insanlar olması gerçeğinin mi seçilerek ayrıştırılması gerektiği konusunda bir anlaşma bulunmamaktadır.⁴⁵⁴

Terörizm, şiddet ve ideolojiyi içinde barındıran ve siyasal şiddet olarak betimlenen kavram olarak kabullenilmekte ve siyasal şiddet olgusunun bir nevi tezahürü olmaktadır. İdeolojik, kültürel, etnik, dini, ekonomik yapı ve siyasi bağlantılardaki farklılıklar nedeniyle, terörizmin tanımlanması son derece güçtür. Bu tanımlama güçlüğü o derece farklılaşmaktadır ki, bir ülkenin teröristinin, diğer ülkeler tarafından özgürlük ve insan hakları savunucusu olarak tanımlanıp algılanmasına oldukça sık rastlanmaktadır.⁴⁵⁵ Terörizmin tanımlanması, toplumdan topluma, devletten devlete ve hatta bir akademisyenden diğerine farklılık göstermektedir.⁴⁵⁶ Hatta “birinin teröristi diğerinin özgürlük savaşçısı olarak tanımlanmaktadır”.⁴⁵⁷

Terörizm kavramının tanımlanmasındaki zorluk nedeniyle, uluslararası politika kavramları içerisinde terörizmin yaygın kabul gören, ya da özel olarak bilinen bir

⁴⁵⁴ LAQUEUR, Walter, “Terörizmin Yorumlanması”, **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, s.95.

⁴⁵⁵ YILDIRIM, A.Gani, “Terörizm ve Türkiye”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, s.681.

⁴⁵⁶ BEŞE, Ertan, **Terörizm Avrupa Birliği ve İnsan Hakları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002, s.1.

⁴⁵⁷ COOPER, H.H.A., a.g.m., 2001, s.883.

tanımı bulunmamakta, bunun başlıca nedeni ise terörizm olgusunun, siyasal söylemlerle ve buna zıt eylemlerden kaynaklanmakta olduğudur.⁴⁵⁸ Siyasi terörizm kısaca baskıyla gözdağı vermek olarak tanımlanmakta, korku ve dehşet salmak yoluyla bireylerin, grupların, toplumların veya devletlerin, teröristlerin siyasi taleplerine ödün vermelerini sağlamaya yönelik, cinayet ve ortadan kaldırma yöntemlerini düzenli olarak kullandıkları, cinayet ve yok etme tehdididir.⁴⁵⁹

Esasen patolojik şiddet işleyenleri siyasal şiddete başvuranlardan ayıran “terörist” sözcüğü, 1789 Fransız ihtilalinden bu yana siyasal düşmanların üzerine kondurulmuş bir terim olup, terörü taktik olarak kullanan siyasal bir hareket başarılı olursa, terörizm etiketi ortadan kalkmakta ve geçmiş yılların siyasal teröristlerinin çoğu, amaçlarına ulaşır ulaşmaz ulusal liderlere veya devrim liderlerine dönüşüvermekte ve sonuçta da bu durum, terörizmin niteliklerine dayanarak tanımlama sorununu ortaya çıkarmaktadır.⁴⁶⁰

Terörizmle ilgili tarif ve tanımlamalar incelendiğinde yaklaşık 120 adet değişik tanımlama bulunmakta ve bunlarda ortak olarak kullanılan ve büyük kısmında

⁴⁵⁸ GÜN, Ö. Rengin, “Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.2, S.4, 2000, s.79.

⁴⁵⁹ WILKINSON, Paul, “Terör ve Terörizm: Kavramlar Özellikler ve Tipoloji”, **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, s.144,150.

⁴⁶⁰ MAZARI, Shireen, “Terörizmin Geleceği ve Ortak Nitelikleri”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, s.214.

tekrarlanan kelimeler incelendiğinde, Tablo 20’de gösterilen kullanım oranlarına ulaşılmaktadır.⁴⁶¹

Tablo 20 : Terör Tanımlamalarında Tekrarlanan Kelime Oranları

KULLANILAN KELİMELER	TANIMLAMALARDAKİ KULLANIM ORANI (%)
Şiddet, Kuvvet	84
Politik, Politika, Siyasi	65
Korku, Terör	51
Tehditler, Tehdit, Şantaj	47
Psikolojik etki ve beklenen reaksiyon	42
Hedefler ve kurbanlar arasındaki çelişki	37
Kasıtlı, Planlı, Sistemik, Organize faaliyet	32
Muharebe/Çatışma metodu, Strateji, Taktik	30

Kaynak: AKAGÜNDÜZ, Osman, **Terörden Kurtuluş Savaşı**, Talent Yayınları, İstanbul,

Ocak 2009, s.8’den alınarak tablo haline getirilmiştir.

Terör, Terörizm ve Terörist kelimeleri hakkında, tanımlama açısından kesin ve ortak bir ifade bulunmamakta ancak; genelde kişiler, devletler ve görüşlerin kendi inandıkları doğrultuda yaptıkları değişik tanımlamalardaki ortak değer "mevcut sistemin silâhlı karşı güç veya güçler tarafından yıkılmasına yönelik başkaldırı hareketi" noktasında birleştikleridir.⁴⁶²

Terörizmi tanımlama çabaları kapsamındaki muhtelif görüşler aşağıdaki gibidir;

⁴⁶¹ AKAGÜNDÜZ, Osman, **Terörden Kurtuluş Savaşı**, Talent Yayınları, İstanbul, Ocak 2009, s.7.

⁴⁶² <http://www.angelfire.com/dc/arastirma/tw033-12.htm>, Erişim.07.07.2009.

-Terör, başlıca amacı siyasi iktidarı ele geçirmek olan güçlerin, iktidarı yıpratmak ve bu arada sindirdikleri kitlelere de sahipsiz kaldıkları inancını yerleştirmek için, şiddet eylemlerine başvurmalarıdır.⁴⁶³

- Terörizm, bir ideoloji etrafında örgütlenen ikiden fazla kişinin, halkın büyük bir kısmını korkutmak suretiyle baskı altına almak, örgütün reklam ve propagandasını yapmak, devletin mevcut siyasi iktidarını, rejimini değiştirmek veya devleti bölmek amacıyla, kendi bulunduğu veya başka devlette çocuk, kadın, yaşlı ayrımı yapmaksızın gerçekleştirdikleri acımasız ve insanlık dışı şiddet eylemleridir.⁴⁶⁴

- Terörizm kısaca, aşırı siyasi hareketlerin amaçlarına hizmet edecek bir güvensizlik ortamı yaratmak için, sistematik olarak başvuru şiddet eylemleri olarak tanımlanabilir.⁴⁶⁵

- İçinde, ideoloji, örgüt ve eylem unsurlarını barındıran ve bu çerçevede, bir ideoloji etrafında örgütlenen birden fazla kişinin, siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için yürüttüğü kurlarsız şiddet hareketleri terörizm olarak tanımlanabilir.⁴⁶⁶

⁴⁶³ KELEŞ, Ruşen, ÜNSAL, Artun, “Kent ve Siyasal Şiddet”, **Cogito**, 6.Baskı (Ocak 2007), Yapı Kredi Yayınları, S. 6-7, Kış-Bahar 1996, s.93.

⁴⁶⁴ URHAL, Ömer, ACAR, Ünal, **Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terörizm**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s.349.

⁴⁶⁵ ÇAĞIRAN, Mehmet Emin, “Terörizm ve Uluslararası Hukuk”, **Terörizm**, Ed.Haydar Çakmak, Barış Platin Kitap Ltd.Şti., Ankara,2008, s.45, 46.

⁴⁶⁶ ALKAN, Necati, **Söz Bitmeden Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri**, 2.Baskı, USAK Yayınları, Ankara, Şubat 2008, s.96, 97.

- Terörizm, politik amaçlar doğrultusunda şiddeti organize bir şekilde kullanmak suretiyle, toplumu ve karar alıcıları, normal şartlarda tercih etmeyecekleri bir davranış modeline zorlamak olarak tanımlanabilir.⁴⁶⁷

- Terörizm, bir birey veya grup tarafından, kurulu bir otorite adına veya bu otoriteye karşı, eylemin esas mağdurlarından çok daha geniş bir hedef kitle üzerinde en üst düzeyde kaygı ve korku yaratarak politik taleplerini kabul ettirmeye yönelik şiddet kullanılması ya da şiddet kullanma tehdididir.⁴⁶⁸

- Terörizm, bir takım politik taleplerin karşılanmasını sağlamak için bireylerin, grupların, toplulukların veya hükümetlerin korkutulması amacıyla, cinayet veya yok etme fiillerinin sistematik olarak kullanılması ya da bu amaçla tehdit oluşturulmasıdır.⁴⁶⁹
- Terörizm, yenilmez görünen bir düşmanın kusurlarına dikkat çekmek amacıyla, masumları hedef alan eylemlerdir.⁴⁷⁰

Dünya İslam Birliğine bağlı İslam Fıkıh Akademisi terörü; fertlerin, örgütlerin veya devletlerin insanın din, can, akıl ve ırzına yönelik saldırısı olup, her türlü korkutma, eziyet, tehdit, haksız yere öldürme, eşkıyalık ve yol kesme, bir projeyi

⁴⁶⁷ OVALI, Şevket, “AB'nin Terörizmle Mücadele Politikasındaki Dönüşüm: 11 Eylül ve Madrid Saldırılarının Etkileri”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, C. 5, No.3, Bahar: 2006, s.80.

⁴⁶⁸ WARDLAW, Grant, **Political Terrorism, Theory, Tactics and Counter-Measures**, 2. Edition, Cambridge University Pres, Cambridge, 1998, s.16.

⁴⁶⁹ WILKINSON, Paul, **Terrorism and the Liberal State**, The Macmillan, Hong Kong, 1977, s.49.

⁴⁷⁰ JOHNSON, Chalmers, **Amerikan İmparatorluğunun Bedeli ve Sonuçları Geri Tepki**, Çev. Şener Şükrü Yiğitler, Salyangoz Yayınları, İstanbul, Kasım 2006, s.11.

gerçekleştirmek amacıyla suç oluşturan bireysel veya toplumsal şiddet ve tehdide başvurma, insanlara korku salma, eziyet, can, mal ve özgürlüklerini tehlikeye sokma yoluyla paniğe sevk etmeyi amaçlayan ve bütün bunların çerçevesinde, kamu veya özel mallara zarar verme yahut milli ve doğal kaynaklardan birine zarar verme şekillerindeki faaliyetler olarak tanımlayan kararı, 10.01.2001 tarihinde almıştır.⁴⁷¹ Yine İslam Araştırmaları Akademisi (Kahire) terörü; “güven içinde olan insanların korkutulması, maslahatlarının ve hayat kaynaklarının yok edilmesi; yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak için mallarına, ırzlarına, özgürlüklerine, insani değerlerine saldırılmasıdır” şeklinde tanımlamıştır.⁴⁷²

Geniş bir bakış açısıyla terörizm; bir bireyin, örgütün, şirketin ya da devletin, insan olsun veya insan dışı hayvan olsun, masumlar üzerinde kasıtlı olarak fiziksel şiddet uygulayarak dini, ideolojik, politik ya da iktisadi amaçlarına ulaşma faaliyetleridir.⁴⁷³

Terörizmin belirleyici unsurlarını tespit etmek için, ceza hukukundaki kast kavramı içinde yer alan saik, amaç, maksat ölçülerinden yararlanmak mümkün olup, siyasal terörizmde fail siyasal bir saik ile harekete geçer, siyasal saikle harekete geçen fail şiddet içeren bir hareket yapar, bu hareket önem taşıyan bir hedefe yönelir

⁴⁷¹ ÖZEL, Ahmet, **İslam ve Terör**, Küre Yayınları, İstanbul, Mart 2007, s.17.

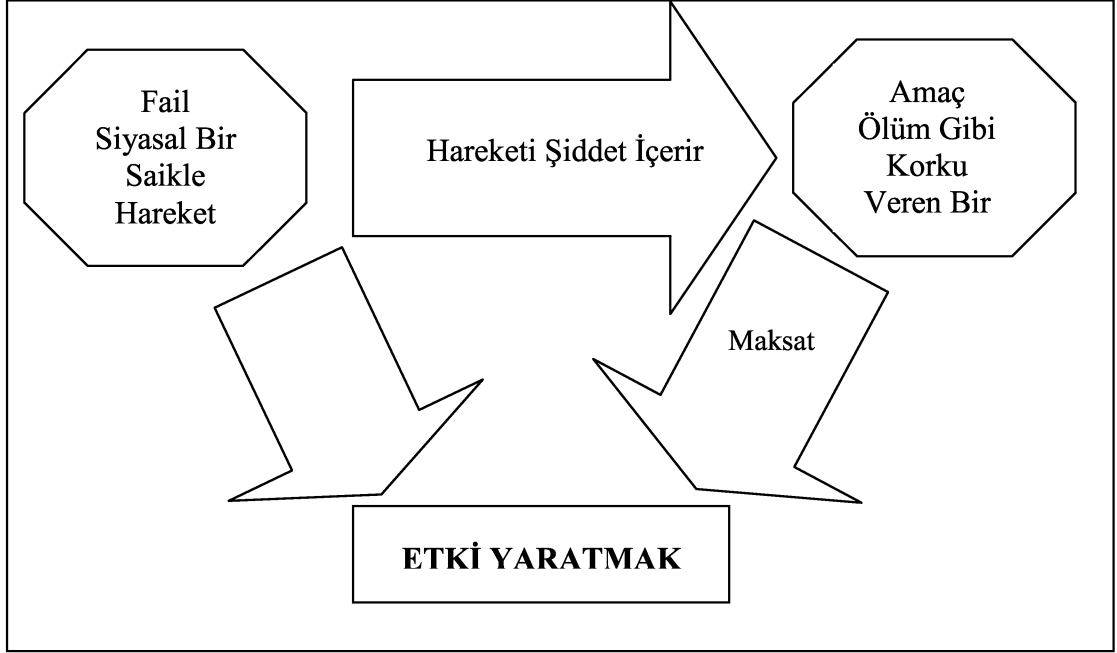
⁴⁷² ÖZEL, Ahmet, a.g.e., 2007, s.18.

⁴⁷³ BEST, Steven , NOCELLA, Anthony J., “**Terörizmi Tanımlamak**”, Çev. Elçin GEN, <http://www.birikimdergisi.com/birikim/makale.aspx?mid=152&makale=Terörizmi%20Tanımlamak>, Erişim. 07.07.2009.

ve bu hedefin ötesinde bir yarar elde etmek ister; maksat kitleleri etkilemektir.⁴⁷⁴

Terörizmin bu belirleyici unsurları Şekil 9’da gösterilmiştir.

Şekil 9 : Terörizmin Belirleyici Unsurları

Kaynak: BAŞEREN, Sertaç, “Kavramsal Özellikleri ile Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları ile)”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, ss.7-18, s.8.

2. Terörizmin Özellikleri

Terörde; heyecanlandırarak ve şaşkınlık yaratarak aşırı korku ve dehşet uyandırmak, cezalandırmak ve yıldırma söz konusu olup, korkuyu kısa aralıklarla yayarak, kitlelerde hızlı bir ölüm-kalım motivasyonu yaratarak, kitleleri belli bir

⁴⁷⁴ BAŞEREN, Sertaç, “Kavramsal Özellikleri ile Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları ile)”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, s.8, 9.

amaca yöneltmek hedeflenir.⁴⁷⁵ Terör örgütleri sadece düşman olarak belirledikleri yönetimlere değil, bunun yanı sıra politik mücadelelerinin doğrudan tarafı olmayan devletlere, örgütlere, topluluklara ve kişilere de yönelmekte ve böylece amaçlarına daha etkin bir şekilde dikkat çekebilmektedirler.⁴⁷⁶ Terörizm hedef olarak, insanlara ve maddi kaynaklara zarar vermeyi amaçlamakta ve buradaki maddi kaynaklara zarar verme; malvarlıklarını zarara uğratma olabileceği gibi banka soygunları şeklinde de olabilmektedir. Örneğin İngiltere’de IRA, 1992’de 800 milyon Pound tutarında zarara neden olmuş ve bunun 700 milyon Poundluk kısmı ise tek bir bomba patlatarak gerçekleştirilmiştir.⁴⁷⁷ Terörist gruplar, farklı hedefler seçerek eylemlerini gerçekleştirmekte olup, örneğin 2008 yılında Korsikalı ayrılıkçı teröristler çoğunlukla özel varlıkları ya da şahısları hedef alırken, İspanya’da ise Bask ayrılıkçı terörist gruplar, saldırılarını iş veya devlet görevlilerine yöneltmişlerdir.⁴⁷⁸

Bazı hallerde terörizmin hedef aldığı bireysel hedefler daha büyük anlam taşıyabilmekte örneğin, 1976’da İngiliz büyükelçisinin, 1979’da kraliyet ailesinden Lord Mountbatten’ın IRA tarafından öldürülmesi olayları, IRA açısından büyük birer başarı olarak kabul edilmektedir. Oysa ki Lord Mountbatten’ın öldürülmesi 18 İngiliz askerinin öldürülmesi ile aynı tarihte gerçekleşmiştir.⁴⁷⁹

⁴⁷⁵ ERTEN, Yavuz, ARDALI, Cahit, “Saldırganlık Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları”, **Cogito**, 6.Baskı (Ocak 2007), Yapı Kredi Yayınları, S. 6-7, Kış-Bahar 1996, s.159.

⁴⁷⁶ OVALI, Şevket, a.g.m., 2006, s.78.

⁴⁷⁷ ARTHUR, Paul, “‘Reading’ Violence: Ireland”, **The Legitimization of Violence**, Ed. David E. APTER, Macmillan Press Ltd., London, 1997, ss.234-291, s.268.

⁴⁷⁸ European Police Office, **TE-SAT 2009 EU Terrorism Situation and Trend Report**, European Police Office, Netherlands, 2009, s.25.

⁴⁷⁹ ARTHUR, Paul, 1997, s.269.

Terörizmin konvansiyonel savaş şekli, adi suç veya gelişi güzel delilikten farklılaştıran en önemli özelliği, belli politik amaca ulaşmak için kullandığı kendine özgü stratejisidir ve bunu sağlamaya yönelik amaçlarından en yaygın olanları aşağıdaki gibidir;⁴⁸⁰

- 1) Terörist, kendi amaçlarına uyan tepkiler oluşturmaya çalışır,
- 2) Terörist kamuoyu oluşturacak reklam arar,
- 3) Sosyal düzenin yıkılmasını amaçlar,
- 4) Tutukluların serbest bırakılmasını ister ve fidye haraç gibi belirli kazançlar elde etmeye çalışır,
- 5) Terörist, işbirliği yapmaya zorlamak ister,
- 6) Düşmanlarını cezalandırmaya çalışır.

Sonucunda global bir felakete dönüşme olasılığı nedeniyle büyük bir boyutta savaşın göze alınamadığı dünyamızda “vekalet yoluyla savaş” olan terörizm⁴⁸¹ PONTARA tarafından, terörist bir eylemin, devlet gücünü etkilemeye, ele geçirmeye veya korumaya yönelik olarak, masum ve savaştan kaçınan kişilere karşı aşırı şiddet kullanılacağını ima eden ve siyasi bir mücadele yöntemi şeklindeki her türlü

⁴⁸⁰ KARACAN, İsmet, “Terörizm: Kavram ve Yapısı”, **Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Sempozyumu**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1984, s.196-197.

⁴⁸¹ FERRACUTI, Franco, “Terörizm Teorileri”, **Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Sempozyumu**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1984, s.219.

hareket olarak belirtmektedir.⁴⁸² Günümüzde terörizm, geçmişte olan görünümünden farklılaşmaktadır. Terörizm farklı açılardan değişmektedir⁴⁸³ ve bu değişimler aşağıdaki gibidir;⁴⁸⁴

1)Terörist organizasyonlar değişmekte olup, daha önce bir merkezden yönetilen hiyerarşik yapıli ve eğitimli terörist organizasyonlar söz konusu iken, yapısı daha esnek ve belirgin olmayan organizasyonlara dönüşmektedir. 1960-1980’lerdeki terörist gruplar ulusal sınırlar içinde iken, El Kaide gibi yeni organizasyonların üyeleri değişik ülkelerin tabiiyetindeki kişilerden oluşmakta ve organizasyon yapıları, liderlerinin bulunduğu ülke dışında oluşturulmaktadır.

2)Sınır ötesi teröristlerin kimlikleri zor tanımlanmakta, çünkü gerçekleştirdikleri eylemleri kolayca üstlenmemektedirler. El kaide eylemlerinde olduğu gibi.

3)Terörist organizasyonların talepleri, eskiden olduğu kadar açık ve net değildir. IRA, ETA, Filistin terör gruplarının ne istedikleri belli iken, 11 Eylül ve Doğu Afrika büyükelçilik saldırılarının belirgin bir talebi yoktur.

4)Politik ideolojisi olan terörden, dini motifli ya da ideolojisi açık olmayan alanlara kaymaktadır.

5)Teröristlerin hedefleri daha geniş küresel bir alana yayılmaktadır.

⁴⁸² FERRACUTI, Franco, a.g.b., s.218.

⁴⁸³ BERGESEN, Albert J., HAN, Yi, “New Directions for Terrorism Research”, **International Journal of Comparative Sociology**, Vol: 46(1–2), 2005, s.135.

⁴⁸⁴ BERGESEN, Albert J., HAN, Yi, a.g.e., 2005, s.135,136.

6)Günümüzde, önceki dönemlere göre daha çok masum insan terörizmin mağduru olmaktadır. Daha geniş kitleler terörden zarar görmektedirler.

Terör örgütleri ve onların eylem şekilleri dikkate alındığında terörizmin özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:⁴⁸⁵

- Terörizm bir ideoloji, bir doktrin, hatta sistematik bir fikir değil, esasen stratejidir,
- Terörizm, eylemlerini meşrulaştıracak bir senaryo hazırlar,
- Terörizm, yeni bir düzenin yanı sıra gelecekte zafer vaat eder,
- Terörizm, uluslararası siyasetin bir parçası olduğu için dış destek olmadan yaşatılamaz,
- Terörizm, propaganda ile doğup, gelişip, propaganda ile yaşaması dolayısıyla bizzat kendisi bir propaganda aracıdır,
- Terörizm, Devlet otoritesine alternatif yaratan örgütlü bir hareket olmasının yanı sıra, mali destek vazgeçemeyeceği ihtiyacı olduğundan; soygun silâh ve uyuşturucu kaçakçılığı yapar.
- Terör, bir hak arayışı, düzen önerisi ve bağımsız devlet kurma isteklerinden biri veya önem dereceleri farklı olmakla birlikte, her üçünün bir arada bulunduğu gerekçelerle ortaya çıkabilir,

⁴⁸⁵ <http://www.ankara.pol.tr/?id=909>, Erişim 07.07.2009.

- Terör, bilinçli ve amaçlı eylemler olarak ortaya çıkar,
- Terör, şiddet uygulamayı giderek amaç konumuna taşıyarak, dehşet ve korku salarak yıldınlık yaratır. Zorba, acımasız, istismarcı ve kuralsızdır,
- Terör, bazen başka güç veya güçlerin taşeronluğunu yapar,
- Terör kendi dilini yaratarak onu kullanır,
- Terörün genellikle politik bir amacı vardır,
- Terör eylemleri, örgütlü bir faaliyet olup, eylemleri bireysel olmaktan ziyade bir grubun katılımıyla gerçekleşir.

Günümüzde terörizm, kalıcı alt yapılar olan kaçakçılık, karapara rezervleri, sahte belgencilik, karşıt devletlerin desteği, silah ticareti gibi yapılardan geniş çapta yararlanmakta, bu nedenlerle de ülke içi ve dışında rahatça faaliyet göstermekte, gizlenebilmekte ve teçhizat temin edebilmektedir.⁴⁸⁶ Geçmişte devletlerin elinde bir araç olarak kullanılan terör silahı, artık günümüzde insanlığın ve çağdaş ortak değerlerinin karşısında ciddi tehdit olarak, küresel veya uluslararası olarak nitelendirilen ve küresel düzlemde hareket edebilen, sınırlarla bağımlı kalmayan, teknoloji, iletişim ve ulaşım alanındaki hızlı gelişmelerden yararlanan ve bütün insanlığı tehdit eden özellikleriyle, yeni bir terör çeşidi olarak karşımıza

⁴⁸⁶ ERGİL, Doğu, a.g.m., 1991, s.180.

çıkılmaktadır.⁴⁸⁷ Terörist saldırılar, güçlü kurumları ve güçlü askerleri olan ülkelerde, daha çok ekonomilerinin zayıf veya iyi yöneticilerinin işbaşında olmadığı zamanlarda gerçekleşmektedir.⁴⁸⁸ Benzer şekilde terör örgütlerinin bölücü saldırıları, daha çok zayıf kurum ve zayıf askerleri olan ülkelerde, ekonomilerinin güçsüz olduğu zamanlarda gerçekleşmektedir.⁴⁸⁹ Artık terörizm uluslararası terörizme dönüşmekte olup, devletlerin terörist gruplara resmi ve siyasi desteği, 2010 yılına kadar olan süreçte giderek azalacak ve hatta kopacak, ancak uluslararası terörizmin iticisi ve olanak sağlayıcıları ise, zayıf yönetimler ve ekonomiler, etnik - dini ve kültürel gerginlikler ile sınır kontrollerinin zayıf olduğu bölgeler olacaktır.⁴⁹⁰

Terörizmin bu dönemdeki başlıca özellikleri;

a) Enformasyon olanaklarının artmasıyla birlikte teröristlerin organizasyon yapıları değişmekte, gelir kaynaklarını çeşitlendirme gayretleri artmakta, organize suç

⁴⁸⁷ ÖZCAN, Mehmet, YARDIMCI, Serkan, “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele”, **e-akademi Aylık İnternet Dergisi**, S.39, Mayıs 2005, Paragraf 7, <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=AVRUPA%20%20B%DDRL%DD%D0%DD%20%20VE%20%20K%DCRESEL%20TER%D6R%DDZMLE%20%20M%DCCADELE&kimlik=-2088427001&url=makaleler/mozcan-1.htm>, Erişim.24.04.2010.

⁴⁸⁸ BLOMBERG, S.Brock, HESS, Gregory D., WEERAPANA, Akila, “An Economic Model of Terrorism”, **Conflict Management and Peace Science**, 21, 2004, s.27.

⁴⁸⁹ BLOMBERG, S.Brock, HESS, Gregory D., WEERAPANA, Akila, a.g.m., 2004, s.27.

⁴⁹⁰ ALKIN, Kerem, GÜRLESEL, Can Fuat, “Dünya Ekonomisine Yönelik Global Tehditler; Dünyada Güvenlik ve Tehdit Kavramının Evrimi ve Global Güvenlik İçinde Ulusal Güvenlik Perspektifi”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi**, s.21. <http://www.iticu.edu.tr/kutuphane/dergi/d6/M00074.pdf>, Erişim.10.12.2009.

örgütlerinin faaliyet sahalarına girmekte, ileri teknolojinin kullanımıyla birlikte saldırı yöntemlerinde farklılaşmalara gitmektedirler,⁴⁹¹

b) Enformasyon olanaklarının artmasıyla birlikte teröristlerin organizasyon yapıları değişmekte, gelir kaynaklarını farklılaştırma gayretleri artmakta, organize suç örgütlerinin faaliyet sahalarına girmekte ve ileri teknolojilerin kullanımıyla birlikte saldırı yöntemlerinde farklılaşmalara gitmektedirler,⁴⁹²

c) Modern iletişim teknikleri bütün terörist gruplara altyapı sağlamakta, yüksek hızlı internet erişimi, yeni ve düşük maliyetli iletişim araçları ve tanımlanamayan kimliklerle işlem yapma imkânlarının artması, bu organizasyonların haberleşme ve propaganda yapmalarını, ilaveten de sempatzan kazanma ve yeni üyeler temin etmelerini kolaylaştırmaktadır.⁴⁹³

d) Günümüzde biyolojik silahların geliştirilmesi diğerlerine göre daha az maliyetli olduğundan, bu silahlar maliyet sorunu olan teröristler için çekici hale gelmiştir.⁴⁹⁴ Dolayısıyla kitle imha silahlarını ele geçirme ve kullanma imkânları (Tokyo Metrosu'ndaki sarin gazı kullanımı gibi) artmaktadır. Modern teknoloji, teröristleri pek çok yeni imkan, hedef ve silahlarla donatmakta, ülke yönetimleri ise

⁴⁹¹ ARQUİLLA, John, RONFELDT, David, ZANINI, Michele, "Networks, Netwar, and Information-Age Terrorism", **Countering the New Terrorism**, Ian O. Lesser vd. (eds.), RAND, Washington, 1999, s. 41.
http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR989/MR989.chap3.pdf, Erişim.14.07.2009.

⁴⁹² ARQUİLLA, John, RONFELDT, David, ZANINI, Michele, 1999, s.41.

⁴⁹³ European Police Office, **TE-SAT 2009** a.g.e., 2009, s.13,14.

⁴⁹⁴ KUHR, Steven, HAUER, Jerome M., "The Threat of Biological Terrorism in the New Millenium", **American Behavioral Scientist**, Vol: 44, No: 6, February 2001, s. 1034.

nükleer terörizm tehdidi ya da zehirli kimyasal ve öldürücü biyolojik araçlar kullanan terörizm tehditlerinden endişe etmektedirler,⁴⁹⁵

e) Medya aracılığı (internet, televizyon radyo vb. kitle iletişim araçları) ile propaganda yaparak geniş kitlelere ulaşma olanakları vardır ve kitlesel büyük saldırılara yönelebilmektedirler,⁴⁹⁶

f) Küreselleşmenin sonucunda; küçülen dünya, bağımsız ulus devlet egemenliklerine tehdit, yerel ve ulusal kültürlerin zayıflaması, gelir dağılımındaki adaletsizliğin daha da artması, insan hakları ve demokrasi söylemlerinin yaygınlaşmasıyla yalnızlaşan ve toplumdan kopuk bireyciliğin öne çıkması ve nihayet, yaygınlaşan ayrılıkçı terörizme devletler de aynı yöntemle cevap verdiğinde bir anlamda terörizm de küreselleşmektedir.⁴⁹⁷ Dünya küreselleştikçe, daha önce devletlerin içindeki egemenlik ilişkilerine yönelen terör eylemleri, artık dünyanın egemenlik ilişkilerini hedef almaktadır.⁴⁹⁸

3. Terörizmin Tarihçesi

İlk bilinen terör olayının dini amaçlı “Zealots” örgütü olduğu ve MS 6-135 yılları arasında Roma, Yunan ve Yahudi yönetimlerine karşı eylemlerde bulundukları,

⁴⁹⁵ GEORGE, Bruce, WATSON, Timothy, “1992 Sonrası Terörizmle Uluslar arası Mücadele”, **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, s.189.

⁴⁹⁶ DESCHÊNES, Dany, "11 September 2001: A Radical New Departure in International Terrorism?", **Canadian Military Journal**, Winter 2002-2003, s. 22, <http://www.journal.dnd.ca/vo3/no4/doc/21-26-eng.pdf>, Erişim.13.08.2009.

⁴⁹⁷ KONGAR, Emre, **Küresel Terör ve Türkiye**, 11.Basım, Remzi Kitabevi A.Ş., Şubat 2009, s.29-34.

⁴⁹⁸ KONGAR, Emre, a.g.e., 2009, s.97.

Sicarilerin⁴⁹⁹ bu örgüte bağlı bir grup olup, MS 66-77 yılları arasında terör eylemleri gerçekleştirdikleri de belirtilmektedir.⁵⁰⁰

Dolayısıyla terörizmin kökeni, miladi ilk yıllarda Jeewish Zealots öncülüğünde Filistin'deki Roma yönetimine karşı Yahudi isyancıların başkaldırısına dayanmakta ve MS 68 yılında ise Roma'ya karşı Yahudi ayaklanmasını teşvik eden Sicarii örgütünün ortaya çıktığı bilinmektedir.⁵⁰¹ Tarihin ilk terör örgütlerinden olan “siccari”ler, Romalılara karşı mücadele ederek, manastırları ve sarayları tahrip etmiş, tefecilerin senetlerini ve devlet arşivlerini yok etmiş, buğday ambarları ile Kudüs'ün su kanallarını yıkmış, düşmanlarını elbiselerinin altında sakladıkları kısa kılıçlarla öldürmüşlerdir.⁵⁰² Devasa bir Roma İmparatorluğunun küçük bir şehri olan Judea'da, MS 66-71 yılları arasında İmparatorluğa karşı bağımsızlık kazanmak için başkaldıran Zealotslar amaçlarına ulaşmış ve Yahudi toplumunu da, bu başkaldırıda kendilerini desteklemeye ikna etmeye çalışmışlardır.⁵⁰³ Zealotslar suikast politikası izleyerek, amaçlarına ulaşmak için papazlara, tüccarlara ve diğer Romalılarla çıkar ilişkisi olan elitlere yönelik suikast eylemlerini, açık alanlardaki kalabalık ortamlarda gerçekleştirmişlerdir.⁵⁰⁴

⁴⁹⁹ Değişik kaynaklarda sicari, siccari, sicarii olarak belirtilmektedir.

⁵⁰⁰ ÇAKMAK, Haydar, “Tarihi Açıdan Terör”, **Terörizm**, Ed.Haydar Çakmak, Barış Platin Kitap Ltd.Şti., Ankara, 2008b, s.17.

⁵⁰¹ İLHAN, Attila, **Küresel Terör ve Türkiye**, Bilgi Yayınevi, Ankara, Eylül 2006, s.27.

⁵⁰² LAQUEUR, Walter, **Terrorismus**, Kronberg/Ts 1977, s.8'den naklen ZAFER, Hamide, **Sosyolojik Boyutuyla Terörizm**, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, Mayıs 1999, s.10 - Dip Not Hamide Zafer kaynağında, tarihleme “MÖ 73-66” olarak belirtilmektedir.

⁵⁰³ LUTZ, James M., LUTZ, Brenda J., a.g.e., 2004, s. 73.

⁵⁰⁴ LUTZ, James M., LUTZ, Brenda J., a.g.e., 2004, s. 73.

Siyasal terörü 11 ve 12. yüzyıllarda Alamut kalesinde yetiştirdiği fedailerine cinayet işletebilmek için haşhaşla uyuşturan ve bu nedenle batı dillerinde katil anlamında assassin denen kelimeye kaynaklık eden ve din kökenli bu terörü kurumlaştıran kişi Hasan Sabah olup, pek çok siyasal cinayet işletmiştir.⁵⁰⁵ Militanlarına haşhaş içirerek cesaretlendirdiklerinden dolayı bu örgüte haşhaşinler de⁵⁰⁶ denmektedir.⁵⁰⁷ “Haşhaşinler” olarak adlandırılan bu dini terör örgütü, Selçukluların baskısı altında kendilerinin dini bağımsızlıklarına ve yaşam tarzlarına yönelik mücadelelerini terör eylemleriyle savunmaya çalışmışlardır.⁵⁰⁸

Tarihteki en etkili terör olayı, Birinci Dünya Savaşının başlamasına yol açan Avusturya İmparatorluğu Veliahtı Arşidük Franz Ferdinand’ın Bosna’da bir siyasal cinayetle öldürülmesidir.⁵⁰⁹ 11 Eylül 2001’de İkiz kulelere (Dünya Ticaret Merkezi) yapılan saldırı ise, “tarihin şimdiye dek kaydettiği en büyük terörist saldırı”⁵¹⁰ olarak kabullenilmektedir.

Bugünkü terör, yani sistematik siyasi terörizm, Fransız ihtilalinden sonra ortaya çıkan ve bu ihtilalden sonra kavram olarak dünya sözlük ve ansiklopedilerine giren kavramdır.⁵¹¹ Fransız ihtilalinde kullanılan terör kavramı, 05.09.1793 tarihinde bizzat hükümet tarafından formüle edilerek, ihtilal düşmanlarından 300 bin kişi tutuklanmış

⁵⁰⁵ KONGAR, Emre, a.g.e., 2009, s.78.

⁵⁰⁶ Değişik kaynaklarda haşhaşin, haşhaşsin olarak belirtilmektedir.

⁵⁰⁷ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008b, s.18.

⁵⁰⁸ ZAFER, Hamide, a.g.e., 1999, s.10.

⁵⁰⁹ KONGAR, Emre, a.g.e., 2009, s.78.

⁵¹⁰ MORGAN, Rowland, HENSHALL, Ian, **11 Eylül ve Medeniyetler Çatışması Amerikan Yalanları**, Çev. Güneş Ayas ve Bora Alioğlu, Salyangoz Yayınları, İstanbul, Eylül 2006, s.336.

⁵¹¹ ALTUĞ, Yılmaz, **Terörün Anatomisi**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, Mart 1995, s.19, 20.

ve 17 bin kişi idam edilerek, uygulanmıştır.⁵¹² Bir incelemede buradaki durum, idam edilenlerin sayısının 16.594 kişi olduğu ve bizzat halkın yaptığı kırımın kurbanları da dahil, 40.000 kadar kişinin de öldürüldüğü şeklinde belirtilmektedir.⁵¹³ 1789 Fransız ihtilali, ihtilal sonrası dönemin tarihçileri tarafından “terör rejimi” olarak tanımlanmaktadır.⁵¹⁴

Yirminci yüzyılda, iletişim ve ulaştırma teknolojisindeki gelişmeler sonucu, yazılı ve görsel basının da etkisiyle terör ve terörist örgütlenmeler artarak, Almanya’da Bader-Meinhof, Japonya’da Kızıl Ordu, İtalya’da Kızıl Tugaylar, Porto Riko’da Faln, Fransa’da Doğrudan Eylem, İngiltere’de IRA, İspanya’da ETA, Uruguay’da Milli Kurtuluş Hareketi, Brezilya’da Kurtuluş Örgütü, Guatemala’da Devrimci Silahlı Kuvvetler, Meksika’da Halk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye’de Dev-Sol ve PKK, İran’da Halkın Mücahitleri, Irak’ta Barzani-Talabani Örgütleri ve Tevhid Grubu, Afganistan’da El Kaide Örgütleri kuralsız şiddet eylemlerine yönelmişlerdir.⁵¹⁵

Teröristler, küresel sistemin zayıflıklarını kurnazca kendi lehlerine kullanmakla kalmamış, hızlı iletişim, seyahat ve sınır ötesi işlemlerin kolaylıkla gerçekleştirilmesi gibi küreselleşmenin ürünlerinden de faydalanmış⁵¹⁶ ve dünyanın küreselleşmesine paralel olarak küreselleşen terör, önceleri belirli devletlerin içindeki egemenlik

⁵¹² İLHAN, Attila, a.g.e., 2006, s.27.

⁵¹³ TİMUR, Taner, “Sivil Toplum, Jakobenler ve Devrim”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Yıl 28, C. XVII, S.161, s.28.

⁵¹⁴ İLHAN, Attila, a.g.e., 2006, s.29.

⁵¹⁵ İLHAN, Attila, a.g.e., 2006, s.28.

⁵¹⁶ THACHUK, Kimberley, a.g.b., s.73,74.

ilişkilerini hedef almakta iken, artık günümüzde dünyanın egemenlik ilişkilerini hedef alır vaziyete gelmiştir.⁵¹⁷

a. Uluslararası Mevzuatta Terörizm

BM bünyesinde, 1963 yılından bu yana, terörizmin önlenmesine yönelik olarak, 13 uluslararası sözleşme ve 3 sözleşme değişikliği⁵¹⁸ ile yine aynı amaçlı çeşitli bölgesel uluslararası sözleşmeler yapılmıştır.⁵¹⁹ Bu sözleşmelerin hepsinde bulunan ortak mekanizma, faillerin siyasal suçlu sayılmaması, siyasal sığınma hakkı verilmemesi ve ilgili devlet tarafından, bu suçları işleyen kişilerin yargılanması ya da isteyen ilgili devlete iade edilmeleridir.⁵²⁰ Anlaşmalardaki ortak özellikler aşağıdaki gibidir;⁵²¹

- 1) Terör suçları uluslararası bir nitelik kazanmakta ve devletlere, bu suçların faillerini iade etme ya da yargılama yükümlülüğü getirilmekte ve böylece siyasi suçluların iade edilmeyeceğine ilişkin ilkenin istisnasını terör suçları oluşturmakta,
- 2) Devletlerin lehine yargılama yetkisini genişletmekte,

⁵¹⁷ KONGAR, Emre, a.g.e., 2009, s.97.

⁵¹⁸ UN, “International Instruments to Counter Terrorism”,
<http://www.un.org/terrorism/instruments.shtml>, Erişim.24.04.2010.

⁵¹⁹ TAŞDEMİR, Fatma, “Terörizmle Mücadelede Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri’nin Benimsediği Yaklaşımların Karşılaştırmalı Bir Analizi”, *Avrasya Dosyası*, C.14, S.1, s.406.

⁵²⁰ TAŞDEMİR, Fatma, a.g.m., s.406.

⁵²¹ LAOS, Nicolas K., “Fighting Terrorism: What Can International Law Do?”, s.3,
<http://www.sam.gov.tr/perceptions/Volume5/March-May2000/VolumeVNicolasLaos.pdf>,
Erişim.28.04.2010.

3) Devletlere ulusal mevzuatlarını uluslararası anlaşmalarla uyumlaştırma yükümlülüğü getirmekte,

4) Devletlere aralarında terörizme yönelik olarak adli yardımlaşma yükümlülüğü getirmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 1999 yılında kabul edilen “Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi”nde; BM’nin terörle ilgili sözleşme ve protokollerine atıf yapılmasının yanı sıra 2’nci maddesinde yer alan terörizm tanımı, silahlı bir çatışmada doğası veya içeriği bakımından halkı sindirmeye ya da bir hükümeti ya da uluslararası bir örgütü bir şeyi yapmaya veya yapmamaya zorlayan ve silahlı bir çatışmaya doğrudan katılmayan herhangi bir kişiyi ya da sivil öldürmek ya da ağır bir şekilde yaralamak amacıyla yapılan eylemler olarak yer almıştır⁵²² ve bu tanım genel kurulda bütün üyeler tarafından kabul edilmiştir.⁵²³

Avrupa Birliği’nin 2002/475/JHA sayılı Terörizmle Mücadele Konsey Çerçeve Kararının⁵²⁴ 1’inci maddesinde, aşağıdaki fiiller terör eylemi olarak kabul edilmiştir;⁵²⁵

⁵²² UN, International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, 1999, Article 2, <http://www.un.org/law/cod/finterr.htm>, Erişim.23.04.2010.

⁵²³ TÜRMEEN, Rıza, “Terörizmle Uluslararası Mücadelenin Hukuki Boyutları: Türkiye’nin Bakış Açısı”, **Küresel Terörizm ve Uluslararası İş Birliği, II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.80,81.

⁵²⁴ EU, **COUNCIL FRAMEWORK DECISION of 13 June 2002 on combating terrorism**, 2002/475/JHA, Official Journal of the European Communities, Luxembourg, 22.6.2002, L 164/3, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:164:0003:0003:EN:PDF>, Erişim. 23.04.2010.

Doğası veya içeriği itibariyle bir ülkeye ve uluslararası kuruluşa zarar verebilecek ve sorumluları tarafından halkı korkutmak veya kamu yetkililerini veya bir uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmemeye zorlamayı amaçlayan veya bir ülkenin veya uluslararası kuruluşun temel politik, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını sarsmaya veya yok etmeye yönelik kasıtlı fiiller terörist eylem olarak kabul edilerek, söz konusu eylemin aşağıdaki amaçlardan birine yönelik olarak yapılması gerektiği belirtilmiştir;

1) İnsan yaşamasına yönelik saldırılar,

2) İnsanın fiziki bütünlüğüne yönelik saldırılar,

3) İnsanı rehin alma ya da kaçırma,

4) Kitle imha silahları ile hükümet binalarına, ulaşım ya da haberleşme dahil alt yapı sitemlerine, insanların girip çıktığı yerlere, özel mülkiyette olmasına rağmen insan hayatı için tehlike veya ekonomik zarar oluşabilecek yerlere yapılacak saldırılar,

5) Uçak, gemi ya da diğer toplu taşımacılık ya da nakliye araçlarına yapılan saldırılar,

6) Nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar da olmak üzere her türlü silahın izinsiz bulundurulması, üretimi ve bu amaçla araştırma yapılması,

7) İnsan hayatını tehdit eden yangın sel ve patlamaya neden olma,

⁵²⁵ EU, a.g.ç., 22.6.2002, L 164/4.

8) İnsan hayatını tehdit edecek şekilde su, elektrik veya diğer doğal kaynaklara zarar verme,

9) Yukarıdaki maddelerde sayılanlardan herhangi biriyle tehdit etme.

Terörün fonksiyonel tanımının aşağıdaki unsurları içermesi gerekmektedir;⁵²⁶

- 1) Askeri olmayan hedeflere yönelik rastgele şiddet kullanımının varlığı,
- 2) Amacı genel bir tehlike veya terör ortamı yaratmak olmalı,
- 3) Nihai amacı, sosyal, felsefi ve ideolojik olarak hedef kitleyi etkilemek olmalı,
- 4) Bu suç faaliyetleri sivil ya da devlet tarafından desteklenen grup ya da temsilcilerce işlenmelidir.

b. Ulusal Mevzuatta Terörizm

3713 sayılı TMK'nın 1'inci maddesinde; *“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek,*

⁵²⁶ LAOS, Nicolas K., a.g.m., s.6,7.

Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.” şeklinde tanımlanmıştır.

Ulusal hukukumuzda yer alan terör tanımında, yabancı bir devlete veya uluslararası bir örgüte karşı girişilecek eylemler ise terör tanımı kapsamı dışında bırakılmakta ve kapsamı Türkiye aleyhine gerçekleştirilen eylemlerle sınırlı tutulmaktadır.

TMK’nın 3’üncü maddesi terör suçlarını ve 4’üncü maddesi ise terör amacıyla işlenen suçları düzenlemiş olup, bu suçlar aşağıdaki gibidir;

a) Terör Suçları

- Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak,⁵²⁷
- Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma,⁵²⁸
- Anayasayı ihlal,⁵²⁹
- Yasama Organına karşı suç,⁵³⁰
- Hükümete karşı suç,⁵³¹

⁵²⁷ 5237 sy TCK m.302.

⁵²⁸ 5237 sy TCK m.307.

⁵²⁹ 5237 sy TCK m.309.

⁵³⁰ 5237 sy TCK m.311.

- Türkiye Cumhuriyeti hükümetine karşı silahlı isyan,⁵³²
- Silahlı Örgüt,⁵³³
- Örgüte silah sağlamak,⁵³⁴
- Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma,⁵³⁵
- Cumhurbaşkanı suikast.⁵³⁶

b) Terör Amacıyla İşlenen Suçlar

- Türk Ceza Kanunu'nun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319'uncu maddeleri ile 310'uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar,
- 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'da tanımlanan suçlar,

⁵³¹ 5237 sy TCK m.312.

⁵³² 5237 sy TCK m.313.

⁵³³ 5237 sy TCK m.314.

⁵³⁴ 5237 sy TCK m.315.

⁵³⁵ 5237 sy TCK m.320.

⁵³⁶ 5237 sy TCK m.310/1.

- 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 110’uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.
- 10.7.2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,
- Anayasa’nın 120’nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 68’inci maddesinde tanımlanan suç.⁵³⁷

⁵³⁷ 3713 sayılı TMK’nun 1’inci maddesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılan (**Bkz. 3713 sy TMK m.4**) bu suçlar: “Göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, kasten öldürme, başkasını intihara teşvik, kasten yaralama, eziyet, bir başkasını; kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına bir saldırı gerçekleştireceği şeklinde tehdit etme, şantaj, cebir, kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma, eğitim ve öğretimin engellenmesi, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin, siyasi hakların, inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasının engellenmesi, konut dokunulmazlığının, iş ve çalışma hürriyetinin ihlali, sendikal hakların engellenmesi, nitelikli hırsızlık, yağma, nitelikli yağma, mala zarar verme, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması, radyasyon yayma, atom enerjisiyle patlamaya neden olma, tehlikeli maddelerin izinsiz bulundurulması veya el değiştirmesi, içilecek sulara, her çeşit besine zehir katarak veya başka şekillerde bozarak kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye düşürme, uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti, para ve kıymetli damgaların üretiminde kullanılan alet ve malzemenin izinsiz üretimi, mühürde sahtecilik, resmi belgede sahtecilik, halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit, suç işlemeye tahrik, suçu veya suçluyu övme, ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması, kıt’a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali, bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, görevi yaptırmamakta direnme, kaçmaya imkân sağlama, devletin egemenlik alametlerini aşagılama, suç için anlaşma, askeri komutanlıkların gaspı, halkı askerlikten soğutma ve askerleri mala zarar verme, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması, radyasyon yayma, atom enerjisiyle patlamaya neden olma, tehlikeli maddelerin izinsiz

4. Terörün Unsurları⁵³⁸

a. İdeolojik Unsur

Terörün öncelikle bir ideolojik alt yapısının olması gerekmektedir. İdeolojik unsur, örgütün hareket noktasını oluşturmaktadır. Örgüt, benimsediği ideoloji doğrultusunda hareket etmekte, stratejisini buna göre belirlemektedir. Terör örgütlerinin siyasi eğitim adını verdikleri faaliyetlerin amacı, örgütün dayandığı temel ideolojiyi örgüt mensuplarına benimsetmek ve örgütün hedefleri doğrultusunda bilinçlendirmektir. İdeolojik eğitim de diyebileceğimiz bu süreçle örgüt mensuplarının örgüte bağlılıkları sağlanır.

bulundurulması veya el değiştirmesi, içilecek sulara, her çeşit besine zehir katarak veya başka şekillerde bozarak kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye düşürme, uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti, para ve kıymetli damgaların üretiminde kullanılan alet ve malzemenin izinsiz üretimi, mühürde sahtecilik, resmi belgede sahtecilik, halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit, suç işlemeye tahrik, suçu veya suçluyu övme, ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması, kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali, bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, görevi yaptırmamakta direnme, kaçmaya imkân sağlama, devletin egemenlik alametlerini aşığılama, suç için anlaşma, askeri komutanlıkların gaspı, halkı askerlikten soğutma ve askerleri itaatsizliğe teşvik ve cumhurbaşkanına suikast dışındaki fiili saldırılar, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar (ateşli silah kaçakçılığı vb.), 6831 sayılı Orman Kanununda yer alan orman yangını çıkarmak, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan hapis cezası gerektiren suçlar (teşekkül halinde kaçakçılık vb.) olağanüstü hal ilanına neden olan suçlar (şiddet olayları vb. nedenlerle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması), 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Kanununda yer alan kültür ve tabiat varlıklarının yurt dışına çıkarılması”, Bkz. MASAK, **Türkiye’de Terörün Finansmanı ile Mücadele Konusunda Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler**, http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/ulusal_mucadele.htm, Erişim.16.12.2009.

⁵³⁸ <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>, Erişim.07.07.2009.

Günümüzde terör örgütlerinin dayandığı başlıca ideolojiler arasında, Marksist-Leninist-Maoist ideoloji (Komünizm), Milliyet (etnik) kaynaklı ideoloji (Faşizm, Kürtçülük, Ermeni Milliyetçiliği gibi), dini kaynaklı ideoloji gibi farklı kaynakları temel alan, ancak hedef olarak rejim değişikliğini veya bölünen topraklar üzerinde yeni bir devlet kurmayı amaçlayan ideolojiler yer almaktadır.

b. Örgüt Unsuru

3713 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinin 1'inci fıkrasında "Terör" tanımı yer almakta, "terör" tanımı incelendiğinde ise, terör suçunun örgütle işlenebileceği, 7'nci fıkrasında ise Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1'inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanların Türk Ceza Kanunu'nun 314'üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılacağı ifade edilmektedir.

Örgüt; organize bir yapı içerisinde, aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelmiş kişilerden oluşur. Günümüzde terör örgütleri, çoğunlukla örgüt lideri ile ona bağlı üst düzey sorumlular ve daha alt düzeydeki bölge, il ve birim sorumlularından oluşmaktadır.

Örgütsel yapılanmada illegal teşkilatlanma ve gizlilik esastır. Bu aynı zamanda örgütün temel güvenlik ihtiyaçlarına yönelik bir yapılanmadır. Illegal faaliyet, legal alanda öne çıkan sempatizanların illegal alana kaydırılmaları ile beslenir. Böylece, operasyonlarla ortaya çıkan kadro kayıpları, yeni ve deşifre olmamış örgüt mensuplarının illegal kadrolara aktarılmasıyla giderilmeye çalışılır.

c. Şiddet Unsuru

Terörün en önemli unsuru, şiddet unsurudur. Terör örgütleri şiddeti, ideolojileri doğrultusunda belirledikleri hedeflere ulaşmada önemli bir araç olarak görmekte, "silahlı propaganda" adı da verilen terör eylemlerini, mevcut anayasal düzeni değiştirmek için kaçınılmaz bir yöntem olarak benimsemektedirler. Terör örgütleri, gerçekleştirdikleri şiddet eylemleri ile topluma korku salarak, halkta bıkkınlık ve yılgınlık duygusu oluşturup, vatandaşın devlete olan güvenini sarsmayı ve kaos ortamı yaratmayı hedeflemektedirler.

5. Terörün Nedenleri

Toplumların az eğitilmiş, iş disiplini olmayan ve kendilerine karşı ayrımcılık uygulanan marjinal (alt) kesimleri,⁵³⁹ şiddete daha eğilimli kabul edilmekte⁵⁴⁰ dolayısıyla bu kesimler, terörizmin beslendiği potansiyel toplumsal zemini oluşturmaktadır. Terörizm, geniş çaplı bir savaşın göze alınmadığı dünyamızda, bir nevi vekâlet yöntemiyle yapılan savaş görünümündedir. Terörizmin en önemli sebepleri ise ekonomik zorluklar, adaletsizlikler, eğitim eksiklikleri, hükümetlerin yetersizlikleri ve zaafları, aile ve okullardaki yetersizlikler ile dış ülkelerin olumsuz katkı ve etkileri olmaktadır.

⁵³⁹ David E. APTER bu kesimlere ilişkin olarak ABD’de zenciler ve Latin kökenlileri, Fransa’da Cezayirlileri, İngiltere’de zenciler, Asyalılar ve diğerlerini ve Almanya’da Türkleri örnek göstermektedir. APTER, David E., “Political Violence in Analytical Perspective”, **The Legitimization of Violence**, Ed. David E. APTER, Macmillan Press Ltd., London, 1997, s.23.

⁵⁴⁰ APTER, David E., 1997, s.23.

a. Eğitimden Kaynaklanan Nedenler

Dengesiz, çarpık yapıda gelişen eğitim, kolayca amacından sapmakta ve yapıcı değil yıkıcı bir hal almaktadır.⁵⁴¹ İyi bir eğitim sisteminin ürünü olmayan insanlar, karşılaştıkları sorunları çözmede yetersiz kalmakta ve önce sisteme, daha sonra kendisine ve nihayet siyasal yaşama yabancılaşmakta ve yabancılaşma sürecinin sonunda bireyde oluşan değer yargıları, aşırı benlik duygusu onu terörizme itebilmektedir.⁵⁴²

Ülkemizde 1999 yılında, olağanüstü hal bölgesindeki 11 ilde yakalanan Hizbullah terör örgütüne ilişkin elde edilen istatistiklerden öğrenim durumlarının Tablo 21’deki gibi olduğu tespit edilmiştir.⁵⁴³

Ülkemizde PKK/KONGRA GEL terör örgütüne ilişkin tutuklular değerlendirildiğinde de, üst eğitim düzeyinde örgüte katılma oranının düştüğü görülmektedir.⁵⁴⁴

⁵⁴¹ SOYVURAL, Muhittin, **Terörizmin Anatomisi**, 2. Baskı, Lazer Ofset San. Tic.Ltd.Şti., Ankara, 1997, s.89.

⁵⁴² SOYVURAL, Muhittin, a.g.e.,1997, s.92.

⁵⁴³ OKKAN, A.Gaffar, “Terörizmle Mücadele”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, s.232-234.

⁵⁴⁴ ARSLAN, Feyzullah, “Devletimizin Terörizm ve Terör Örgütü PKK ile Mücadelede Çıkardığı Mücadele Yasaları ve Gelişmeleri”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, s.107.

Tablo 21 : Yakalanan Teröristlerin Eğitim Durumları

(Hizbullah Terör Örgütü)

Eğitim Durumu	Yakalanan Sayısı (Kişi)	Toplam Yakalanan İçindeki Oranı (%)
Cahil	272	8,0
İlkokul	862	25,6
Ortaokul	768	22,7
Lise	1381	40,9
Üniversite	94	2,8
Toplam	3377	100

Kaynak: OKKAN, A.Gaffar, “Terörizmle Mücadele”, 1.Milletlerarası

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur

Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000, Fırat

Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, ss.231-235, s.233-234'deki

tablodan yararlanılarak düzenlenmiştir.

b. Ekonomik Nedenler

Ekonomideki gelir dağılımının toplumsal adalet ilkelerinin gerçekleştirilememesi, kamusal kaynakların dağılımında kamu yararı yerine özel çıkarların gözetilmesi, fırsat eşitsizlikleri, vergi adaletsizlikleri gibi nedenler bir yandan terörizmi kışkırtıcı ve diğer yandan da vatandaşların terörizm gerçekliğini görmesini engelleyerek teröre karşı etkin desteğini, demokratik işbirliğini zayıflatan ekonomik faktörler olmaktadır.⁵⁴⁵ Esasta teröre elverişli ortam yaratan ekonomik

⁵⁴⁵ OZANKAYA, Özer, “Türkiye’de Terörün Etkenleri ve Çözüm Yolları”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.34, S.1, 1979, s.61.

etkenler; ekonomik geri kalmışlık ve ekonomik eşitsizlikler⁵⁴⁶ olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ekonomideki ortalama gelir seviyesinin çok düşük ve gelir dağılımının dengesiz olması, gelir dağılımındaki adaletsizliğin toplumda sınıflaşmaya yol açması, gizli ve açık işsizlik oranının giderek yükselmesi, ekonomik yönden dışa bağımlılığın artması, ekonomik kurumların yetersizliği, toplu grev ve lokavt uygulamalarının baş göstermesi, toplu işten çıkarmaların artışı, işçi sendikalarının ideolojik açıdan kamplaşmaları, devletin ekonomi üzerindeki kontrolünü yitirmesi, kronik enflasyonun oluşması ve kontrol edilememesi, dış borçların artmasına bağlı olarak ülke üzerindeki dış baskıların yoğunlaşması, teröre neden olan ekonomik faktörler arasında sayılmakta ve bu ekonomik faktörler toplumun her kesimini ilgilendirdiğinden kolayca provoke edilme özelliğini taşımaktadır.⁵⁴⁷

Toplumun katmanları arasındaki sosyal uçurumun derinleşmesiyle umarsız kalan insanlar, her türlü insanlık onuruyla bağdaşmayan geçim yollarına, yasadışı yollara veya terör örgütlerine yönelebilmektedir.⁵⁴⁸

Hızlı nüfus artışına paralel yeterli yeni iş alanlarının yaratılamaması, sanayileşmeme, teknolojik gelişmenin işçi gereksinimini azaltması işsizlik

⁵⁴⁶ OZANKAYA, Özer, a.g.m., 1979, s.60.

⁵⁴⁷ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Yayın No.107, Ankara, 2006, s.143.

⁵⁴⁸ BÖLÜĞİRAY, Nevzat, **Anarşi ve Terör Nasıl Önlenir?**, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1996, s.118.

boyutlarını büyütmekte,⁵⁴⁹ işsizlik ise toplumsal barış ve huzuru tehdit ettiği gibi, terör örgütlerine de kaynak oluşturmaktadır.⁵⁵⁰

c. Sosyal Nedenler

Sosyal faktörler terörizmin oluşması için gerekli alt yapıyı (potansiyeli) yaratmakta olup, toplumlarda feodal kalıntıların bulunması, din, mezhep ve tarikat ayrılıklarının olması, eğitim düzeyinin düşüklüğü, kan davası geleneği, toplumun katı bir şekilde dini inançlara bağlı olması, etnik ayrılıkların bulunması, azınlık unsurlarının varlığı, kişisel ve toplumsal hak ve özgürlüklerin kısıtlı düzeyde olması, toplumun ideolojik kamplara ayrılması, güvenlik güçlerinin kamuoyunda itibarını yitirmesi, genel ahlak anlayışının yozlaşması ve toplumun bölünmezlik bilincini kaybetmesi terörün sosyal nedenlerini oluşturmaktadır.⁵⁵¹ Bu düşüncenin tersine görüş olarak, aile, kabile, aşiret, millet, devlet gibi kavramların insanlar üzerindeki etkisinin yok olması veya gittikçe azalması, dini, insani, ahlaki ve vicdani değerlere bağlılığın azalması veya bunların deformasyonu, idealist felsefi değerlerin yerini materyalist anlayışın alması, insanların ihtiyaç ve ihtiraslarının artmasının terörizm ve benzeri başkaldırı hareketlerinin artışında etkili olduğunu belirtenler de

⁵⁴⁹ BÖLÜĞİRAY, Nevzat, a.g.e., 1996, s.122.

⁵⁵⁰ BÖLÜĞİRAY, Nevzat, a.g.e., 1996, s.128.

⁵⁵¹ Türkiye Barolar Birliği, a.g.e., 2006, s.142.

bulunmaktadır.⁵⁵² Hızlı nüfus artışı, düzensiz kentleşme, sosyal adaletsizlik ve toplumsal dayanışmadaki zayıflama terörizme elverişli ortam yaratmaktadır.⁵⁵³

d. Siyasal Nedenler

Toplumun siyasi yapısındaki ideolojik kökenli yoğun çatışmalar, ülkede siyasi istikrarsızlığa, kişilerin hak ve özgürlüklerini tam kullanamamasına ve kendilerini yeterince ifade edememesine neden olmakta sonuçta ise, demokrasi kültürünün yeterince oluşturulamaması, kişilerin kendini yeterince ifade edememesine neden olmaktadır. Siyasi parti yandaşlarının ortak bir siyasi kültür temelinde buluşamamaları ve siyasi partilerin demokratik kurallara farklı yaklaşımları çatışmalara neden olmakta⁵⁵⁴ ve siyasal yapının çarpıklığı ve gerçekleştirilemeyen siyasal toplumsallaşma da terör ve terörizme neden olmaktadır.⁵⁵⁵

Kamu yönetimindeki partizanlaşma, özellikle ideolojik kökenli terörizme uygun bir ortam yaratmakta, idarenin partizanlaşması; tarafsızlık ve dürüstlük ilkelerine ters düşerken aynı zamanda da idarenin bilgi ve deneyim birikimini engellemekte ve bu

⁵⁵² Türkiye Barolar Birliği, a.g.e., 2006, s.142.

⁵⁵³ SEVİM, Yelda, “Sosyolojik Açıdan Terörizm ve Doğu Anadolu Gerçeği”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, s.301.

⁵⁵⁴ OZANKAYA Özer, “Terörün Toplumsal Etkenleri ve Çözüm Yolları”, **Türkiye’de Terör 30 Ocak-1 Şubat 1980 Abdi İpekçi Semineri**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, Mayıs 1980, s.173.

⁵⁵⁵ SEVİM, Yelda, a.g.b., 2000, s.301.

durum, güçsüz bir yönetim oluşmasına ve sonuçta toplumda çözümlere neden olmaktadır.⁵⁵⁶

Şüphesiz teröristlerin inandığı ve gerçekleştirmeyi arzuladığı bir ideolojisi olmalıdır. Terörizm, yöntemlerini araç olarak kullanmak suretiyle, belirli ideolojilerin öngördüğü siyasi ve sosyal yapıyı gerçekleştirmeyi amaçlar ve terör örgütlerinin siyasi karakterleri⁵⁵⁷ de sonuçta terörün etkenleri arasında yer almaktadır.

e. Hukuksal Nedenler

Hukuki nedenler, aynı zamanda diğer tüm faktörlerin de bir sonucu olmakta ve hukuk kurumlarının geç ve ağır işlemesi, hukuk kurallarının ve hukuk kurumlarının çağın gerisinde kalması, mahkemelerin yozlaşması ve taraf haline gelmesi, cezalar hukuk kuralları ve yaptırımlarının caydırıcılık özelliğini yitirmesi ve toplumun adalete olan inancının sarsılması, terörün ortaya çıkışını önemli ölçüde etkileyen faktörler olarak görünmektedir.⁵⁵⁸

6. Terörün Sınıflandırılması

Dünya üzerinde çeşitli terörizm türleri ve terörist gruplar bir arada yer almakta ve geleneksel terörizm (ulusal veya ulus ötesi) dahil olmak üzere terörizmin farklı

⁵⁵⁶ ZAFER, Hamide, a.g.e., 1999, s.21.

⁵⁵⁷ ZAFER, Hamide, a.g.e., 1999, s.15.

⁵⁵⁸ Türkiye Barolar Birliği, a.g.e., 2006, s.143, 144.

formları bulunmakta olup bunlar, haydut devletler, hiper terörizm, siber terörizm, ekonomik terörizm gibi⁵⁵⁹ adlandırılmaktadır.

Terörizmin sınıflandırılması çok değişik şekillerde yapılmaktadır. Günümüz anlayışıyla terörün sınıflandırılması aşağıdaki gibi yapılabilir;⁵⁶⁰

a. Yönetimsel Yaklaşım Açısından Terör

1) Politik Yaklaşım

Ülkelerdeki siyasi partilerin ve hükümetlerin, ülke içinde ve/veya ülke dışındaki terör örgütlerine ve terör faaliyetlerine bakış açılarını içeren yaklaşımları, politik yaklaşımı oluşturur.⁵⁶¹ Politik yaklaşımın sonucu olarak, kendi siyasi düşünce ve felsefelerine uygun olan yani, dinci bir partinin dinci terör örgütlerine, sosyalist bir partinin devrimci terör örgütlerine veya etnik yapılı bir partinin etnik terör örgütlerine yaklaşımı farklı olabilmekte, yine bir partinin iktidarda veya muhalefette olması durumuna göre teröre bakışı farklılaşabilmektedir. Bu durum politik yaklaşımın sonucu olup, ülkedeki siyasi parti veya hükümetler, diğer ülkelerdeki terör değerlendirmelerini de aynı kapsamda yapabilmektedirler. Örneğin bir kısım radikal İslamcı yapılanmaları bu düşünce ve felsefeleri nedeniyle, Filistinli HAMAS örgütünü⁵⁶² veya etnik temelli yapılanmaları bu yapılanmalarına rağmen, hatta doğrudan etnik temel esas alınarak bir çok defa kurulmuş bir kısım siyasi parti

⁵⁵⁹ INTRILIGATOR, Michael D., COISSARD, Steven, "The Economics of Terrorism", **War Peace and Security**, Emerald Group Publishing Limited, 2008, Volume 6, s.164, 165.

⁵⁶⁰ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.30-40.

⁵⁶¹ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.31.

⁵⁶² ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.31.

yapılanmaları da açıkça etnik temel üzerine kurulan yıkıcı ve bölücü bir terör örgütüne dayalı olmasına rağmen, açıkça terör örgütü olarak görmeyebilmektedir.

2) Diplomatik Yaklaşım

Uluslar arası ilişkilerin yürütülmesi ve yönetilmesi açısından terör, terörizm ve terör örgütlerine olan yaklaşımı ifade eder. Bu yaklaşım çerçevesindeki yaklaşımda bir ülkenin gerçek niyeti belirgin olmayabilmektedir. Yani ülkeler, diplomatik olarak bir taraftan terörizm olarak nitelediği örgütlerinin faaliyetine fiilen göz yumabilmekte veya ülke çıkarları yahut politik yaklaşımları gereği desteklediği örgütleri, diplomatik alanda farklı muameleye tabi tutabilmektedirler. Örneğin Adalet ve Kalkınma Partisi İslamcı düşünce ve felsefeleri nedeniyle, Filistinli HAMAS örgütünü terör örgütü olarak nitelemezen, diplomatik yaklaşım gereği bu örgüte daha mesafeli yaklaşabilmektedir. Yine batılı ülkeler, PKK/KONGRA GEL terör örgütünü, diplomatik alanda terör örgütü olarak nitelendirmekte ancak, ülkelerindeki faaliyetlerine de göz yumabilmektedirler.

3) Bürokratik Yaklaşım

Devletlerin yönetiminde değişik görevleri üstlenmiş olan birimlerin teröre bakış açılarını ve faaliyetlerini içeren yaklaşımdır. Bu yönetim birimlerinin yaklaşımı daha ziyade mekanik olup, ana faaliyeti terörü önleme, suçlularını tespit ve yakalama, oluşan zararları giderme yönündedir. Yine terörle mücadele kapsamında güvenlik, ekonomik ve sosyolojik alanlarda tedbirler alırlar.

4) Hukuksal Yaklaşım

Hukuk düzenlemeleri çerçevesinde teröre yaklaşımı içermekte olup, buradaki yaklaşım; ulusal (iç) hukuk yani milli hukuk düzenlemeleri ve uluslararası yani milletlerarası hukuk düzenlemeleri çerçevesinde oluşan terörizme bakış açısını ifade etmektedir. Uluslar arası alanda henüz tam bir terörizm tanımı bulunmamakla birlikte özellikleri nitelendirilmekte, ulusal tanımlar ise her ülkenin kendi siyasi ve hassasiyetleri çerçevesinde hukuki tanımlamaları bulunmakta ve bu tanımlar kapsamında bir kısım devletlerin de yayımladığı terörist örgütler listeleri bulunmaktadır.⁵⁶³

5) İstatistiksel Yaklaşım

Devletlerin terörizme yönelik her türlü rakamsal veriyi değerlendirdiği yaklaşımıdır. Bu çerçevede her türlü istatistiksel veriler toplanır, değerlendirilir ve açıklanabilir. Buradaki amaç; neden, niçin, kim, ne zaman, nerede, ne kadar, ne boyutta gibi sayısal verilerle, terörizmi önleme ve mücadelenin planlama ve koordinasyonuna da katkı sağlanmasıdır.

⁵⁶³ ABD'nin 7 Temmuz 2009 tarihi itibarıyla belirlediği yabancı terörist örgütler listesinde, 45 terör örgütü yer almaktadır. Bkz. “**Foreign Terrorist Organizations**”, <http://www.state.gov/s/ct/rls/other/des/123085.htm>, Erişim.13.08.2009.

b. Amaçlarına Göre Terör

1) Milliyetçi ve Bölücü Terör

Ülkede, kendi adlarına yaşayamadıklarından bahisle, bir etnik grubun milliyetçi veya ayrılıkçı düşüncelerle gerçekleştirdikleri terör faaliyetleridir.⁵⁶⁴ Türkiye’de, İngiltere ve İspanya’daki PKK/KONGRA GEL, IRA ve ETA terör örgütleri, esas itibarıyla bu kapsamdadır.

2) İdeolojik Terör

Siyasi bir felsefenin veya ideolojik bir düzenin gerçekleştirilmesine yönelik yapılan terör hareketleridir.⁵⁶⁵ Siyasal veya politik terör olarak da adlandırılmaktadır. Politik terörizmde kişisel ve finansal nedenler söz konusu olmayıp, faaliyetlerin şiddet veya şiddet tehdidi içermesi gerekir ve burada, yalnız terör faaliyetinden zarar görenlerin değil, bunun ötesindeki daha geniş toplum kesimlerinin etkilenmesi amaçlanmaktadır.⁵⁶⁶ Türkiye’deki Dev-Sol, TİKKO, THKPC gibi örgütler, İtalya’daki Kızıl Tugaylar, Usame Bin Ladin’in yönettiği EL KAİDE, Lübnan’daki Hizbullah terör örgütleri bu kapsamdaki bazı örneklerdir.

3) Doğacı ve Çevreci Terör

Masum bir görünüş altında gerek kurumları gerekse vatandaşları rahatsız ve huzursuz edici özellik taşıyan ve bazen tehdit boyutlarına varan çevreci ve hayvan

⁵⁶⁴ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.33.

⁵⁶⁵ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.33.

⁵⁶⁶ LUTZ, James M., LUTZ, Brenda J., a.g.e., 2004, s.10,11.

seven grupların, örgütlü ve kararlı bir şekilde çevre ve hayvanları koruma adına hukuk dışı ve şiddet içeren zorlama, tehdit ve güç kullanmalarına yönelik faaliyetleridir.⁵⁶⁷

4)Gizemli ve Sapkın Davranış Terörü

Marjinal grupların kaynağını tarihten veya felsefi, tarikat, cemaat ve sapkın anlayışlardan alarak yaptıkları terör faaliyetleri olup, tarikatların toplu intiharları, şeytana tapan grupların arkadaşlarını öldürmeleri gibi örnekleri bulunmaktadır.⁵⁶⁸

c. Yöntemlerine Göre Terör

1)Nükleer, Kimyasal, Radyolojik ve Bakteriyolojik Terör

Terörist örgütler tarafından, kitlesel katliam ve tahribata yol açacak şekilde nükleer bir silah veya aygıt, radyoaktif madde, kimyasal silah veya madde, biyolojik silah olarak tanımlanabilen hastalık yaratıcı veya öldürücü patojenler kullanılarak gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Bu tür terör, bu maddeler kullanılarak, bulaştırılarak veya atılarak yapılabileceği gibi, imal edilen tesisleri patlatarak tahrip etmeye yönelik saldırı düzenlemek suretiyle gerçekleştirilebilir.⁵⁶⁹ 1970’lerden bu yana, teröristler tarafından bir nükleer bomba parçalarının ele geçirilmesi ve bir üniversite laboratuvarında bunların yapılması mümkün hale gelmiştir.⁵⁷⁰

⁵⁶⁷ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.34.

⁵⁶⁸ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.34.

⁵⁶⁹ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.35.

⁵⁷⁰ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1994, s.53.

Konvansiyonel olmayan terör saldırıları, bir yere kimyasal madde yaymak, yiyecek ve su kaynaklarını kirletmek ya da bir mahale patlayıcılar aracılığıyla radyolojik etkiler yaymak yoluyla da gerçekleştirilebilmekte ve bu saldırılar “sınırlı” veya “sınırsız” olabilmekte ve yine “sınırsız” konvansiyonel olmayan terörist saldırılarda terör örgütleri öncelikle nükleer ya da biyolojik silahları, ardından kimyasal silahları tercih etmektedir.⁵⁷¹

Bu tür silahların ya da maddelerin teröristler tarafından kullanımı pek çok zayıata, toplumsal paniğe ve dengesizliğe yol açarak yıkıcı sonuçlara neden olabilmekte, 1995 yılında Aum Shinrikyo mezhebinin Tokyo metrosunda kimyasal Sarin gazını kullanması sonucu on iki kişi ölmüş ve beş binden fazla kişi de bu gazdan etkilenmiş, 2001 yılında biyolojik madde olan şarbonun ABD’de mektup yoluyla yayılması sonucu beş kişi ölmüş ve bu olaydan yalnız ABD değil tüm dünyadaki mektup ve posta hizmetleri etkilenmiş ve yakın geçmişte ise, klor gazı kullanılarak Irak’ta yapılan birçok terörist bombalama sonucu yüzlerce insan hastalanmış ya da yaralanmıştır.⁵⁷²

Dünyanın kitle boyutundaki ilk kimyasal terörist saldırısı olan, Aum Shinrikyo’nun 1995 Martında sarin gazı kullanarak Tokyo metrosuna saldırısında 12 kişinin ölmesi ve 5000’den fazla kişinin yaralanmasının yanı sıra örgütün, hardal

⁵⁷¹ GANOR, Boaz, “Soğuk Savaş Döneminden Geçiş ve Terörizm”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, s.24,25.

⁵⁷² KRAATZ-WADSACK, Gabriele, “Kitle İmha Silahları İle Yapılacak Terör Tehdidi ve Önlemler”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.187.

gazı, şarbon, botülizm, Q-humması, sarin sinir gazı ve TNT dahil geniş bir biyokimyasal ve konvansiyonel silah cephaneliği oluşturduğu anlaşılmıştır.⁵⁷³

Amerikan istihbarat kaynakları, El Kaide'nin kimyasal, biyolojik ve kirli bombalarla denemeler yaptığı, ancak yaşadıkları teknik sorunlar ve oluşan hasar sınırlılığı nedeniyle hayal kırıklığına uğramaları sonucu, bu saldırıları yapmadıkları konusunda görüş birliği içindedirler.⁵⁷⁴ El Kaide'den Hizbullah'a ve oradan birçok kıyamet günü tarikatlarına değin nükleer silah elde etmek için yeterli motivasyon ve kapasiteye sahip sayısız terör örgütü bulunduğu⁵⁷⁵ düşünüldüğünde ve ABD'nin nükleer tehdit olasılıklarını değerlendirerek, bulup engelleme görevine sahip Nükleer Acil Destek Ekiplerinin (NEST-Nuclear Emergency Support Teams) 1975 yılından buyana 125 nükleer terör tehdit uyarısı aldığı, yaklaşık 30'una yanıt verdiği ve bunların da sahte çıktığı ve yine 11 Eylül saldırılarından Haziran 2002 itibariyle 70 olası nükleer olay değerlendirildiği⁵⁷⁶ göz önüne alındığında, tehdidin büyüklüğü dikkat çekicidir. Nükleer nitelikli terörizm tehdidi olarak esas sorun, saldırının olup olmayacağı değil ne zaman olacağı sorunu⁵⁷⁷ olarak algılanmaktadır. Bu durum El Kaide terör örgütünün gerçekleştirdiği 11 Eylül saldırısının yakalanan planlayıcısı

⁵⁷³ FINJING, Fang, "Radikal Dini Terörizm Faaliyetleri ve Mücadele Yöntemleri", **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, s.156.

⁵⁷⁴ ALLISON, Graham, **Nükleer Terörizm**, Çev.O.Güneş Ayas, Salyangoz Yayınları, İstanbul, Haziran 2006, s.38, 39.

⁵⁷⁵ ALLISON, Graham, 2006, s.145.

⁵⁷⁶ ALLISON, Graham, 2006, s.141,142.

⁵⁷⁷ KELLER, Bill, "Nuclear Nightmares", **The New York Times Magazine**, Sunday, May 26, 2002, <http://www.nytimes.com/2002/05/26/magazine/nuclear-nightmares.html?pagewanted=2>, Erişim.25.11.2009.

Halid Şeyh Muhammed'in yakalanmadan hemen önce, El Cezire televizyonunda yayınlanan röportajında, ilk olarak birkaç nükleer tesisi vurmaya karar verdiklerini ama sonuçta, şimdilik kaydıyla bundan vazgeçtiklerini belirten⁵⁷⁸ ifadesi de teyit etmektedir. 11 Eylül saldırısındaki şu anki rakamları oluşturan 5 bin kişilik kayıp, kullanılan uçaklarda kimyasal silah olması halinde 50 bin kişi civarında, nükleer bombaların olması halinde ise 500 binlere ulaşan bir rakamı içerecekti⁵⁷⁹ ki şüphesiz bu durum, terörizmin kullandığı araçların önemini de ortaya koymaktadır.

2)Teknolojik Terör

Modern terör, bilgisayar terörü, siber terör gibi adlarla da anılan teknolojik terör, iletişim, yayın ve ulaşım sistemleri ile bilgisayar ve internet gibi ortamlar⁵⁸⁰ kullanılarak gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Bir ağ üzerinden paylaşılan teknoloji ve bilgiyi, kötü niyetle şahsi amaçları dışındaki siyasi amaçlarına yönelik yıkıcı faaliyetlerde kullanan kullanıcılara “siber terörist” denilmekte⁵⁸¹ ve dolayısıyla bu faaliyetler de siber terörü oluşturmaktadır.

Terörizm açısından siber uzay (internet), teröristler için verimli bir eylem alanı olabilmekte ve bu alan terörist örgütlerce; ulusal güvenliğe ve hükümetlerin askeri sınırlarına saldırı için, dahası vergi kodları, sosyal güvenlik ödemeleri, ulusal sigorta

⁵⁷⁸ ALLISON, Graham, 2006, s.27,28.

⁵⁷⁹ ARIBOĞAN, Deniz Ülke, “Terörizmin Küreselleşmesi”, **Dünyada ve Türkiye’de Terör**, Ed.Ali Tarhan, TC Merkez Bankası, Ankara, 2002, s.231.

⁵⁸⁰ UYAR, Tolga, **Terörle Mali ve Hukuki Mücadele**, Adalet Yayınevi, Ankara, Temmuz 2008, s.33.

⁵⁸¹ TSUCHIYA, Motohiro, “Siber Terörizm Tehdidi ve Önlemler”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği**, II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.196-197.

kodları veya emeklilere ait bilgiler gibi devletin iktisadi bilgisayar sistemlerine bir saldırı aracı olarak ve yine şifreleme sistemleri vasıtasıyla kendi gizli haberleşmelerinde bir iletişim aracı ve dahası bomba yapımı ve diğer askeri teknolojiler için bir bilgi sağlama aracı olarak kullanılabilir. ⁵⁸² Hatta Japonya'daki Aum Shinrikyo Örgütünün, afet yaratacak depremleri tetiklemek üzere tasarlanmış sismik silahlar ile deneyler yaptığı belirtilmektedir. ⁵⁸³

3)Bağımsız Terör

Herhangi bir şekilde, bir gruba, devlete ve örgüte bağlı olmayan, genelde marjinal, ruh sağlığı bozuk ve bağımlılık gibi nedenlerle yapılan kişisel terör faaliyetleridir. ⁵⁸⁴ Yabancılar yönelik ırkçı saldırılar, öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarına yönelik silahlı saldırıları gibi faaliyetler bu kapsamdadır. ⁵⁸⁵

d. Yapısal Olarak Terör

1)Devletin Karşılaştığı Terör

Devletlerin muhtelif şekillerde karşılaştığı terörü, aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırarak irdelenmek mümkündür. ⁵⁸⁶

a) Devlet Terörü

⁵⁸² TANILIR, Mehmet Niyazi, a.g.ç., 2000.

http://w3.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/w3.icisleri/tezler_internetsuclari.doc, Erişim.17.08.2009.

⁵⁸³ FINJING, Fang, a.g.m., 2006, s.156.

⁵⁸⁴ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.36.

⁵⁸⁵ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.36.

⁵⁸⁶ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.36.

Bir devletin, geleneksel savaş yöntemleriyle elde edemeyeceği stratejik avantajları sağlamak amacıyla, terörizmi bir mücadele aracı olarak kendi resmi kurumları ve personeli ile kullanması durumunda, bu faaliyetlere devlet terörizmi denir.⁵⁸⁷

Devlet organlarının, kendi ülke nüfusunun tamamına ya da etnik köken, din, mezhep veya siyasi düşünce temeline dayalı azınlığa veya muhalif siyasi yapıdaki belirli bir kesime uyguladığı işkence, sistematik öldürme, kitlesel tutuklama gibi eylemler şeklindeki faaliyetlerine, klasik anlamda devlet terörü denir.⁵⁸⁸ Bu eylemlerin yeterli görülmemesi durumunda ise doğrudan doğruya silahlı eylemler şeklinde teröre başvurulmaktadır.⁵⁸⁹ İkinci Dünya Savaşında Hitler iktidarının Yahudilere uyguladığı soykırım ve ABD'nin savaşı bitirmek için Japonya üzerinde kullandığı atom bombalaması devlet terörü olarak kabul edilebilmekte ve hatta Stalin döneminin baskıcı Sovyetler Birliği yönetimi de devlet terörü olarak nitelendirilmektedir.⁵⁹⁰ Devlet teröründe iktidara karşı ayaklanması muhtemel karşıt güçler, önyargılı bir şekilde rejim aleyhtarı veya düşmanı, bozguncu gibi isimlerle nitelendirilip tanıtıldığından, bunların bertaraf edilmesi fazlaca bir toplumsal tepkiye yol açmamaktadır.⁵⁹¹

⁵⁸⁷ ERGİL, Doğu, "Uluslararası Terörizm", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.47, S.4, Haziran-Aralık 1992, s.141.

⁵⁸⁸ UYAR, Tolga, a.g.e., 2008, s.30,31.

⁵⁸⁹ SOYVURAL, Muhittin, a.g.e.,1997, s.30.

⁵⁹⁰ ŞENOCAK, Hasan Emre, **Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları**, Platin Yayınları, Ankara, 2006, s.33.

⁵⁹¹ SOYVURAL, Muhittin, a.g.e.,1997, s.30.

b) Devletin Desteklediği Terör

Devletlerin kendi ulusal çıkarları nedeniyle, başka ülkelerdeki teröre, fiziki, moral, lojistik, siyasi ve diplomatik yollarla, uluslararası hukukun ve ilişkilerin ruhuna aykırı bir şekilde destek vermeleridir.⁵⁹² Bu durum, bir devletin başka bir devlete karşı eylemlerde bulunmak üzere terörist grupları istihdamı veya bu grupları maddi veya siyasi desteklemesi yahut kendi devlet sınırları dahilinde kendi halkının belirli bir kesimine karşı terör uygulaması için alenen veya zımnen desteklemesi şekillerinde gerçekleşebilir.⁵⁹³

Günümüzün terörizm ağı, büyük kaygı yaratmakta, çeşitli terörist gruplarla destekçi devletler arasında resmi ve gayri resmi ilişkiler, ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde bir terör mekanizmasının oluşmasına neden olmaktadır. Oluşan bu mekanizmalar, ideolojik ve dinsel ittifaklar, kurumsal yardım, propaganda ve psikolojik savaş, finansal yardım, eleman kazandırma, istihbarat, silah temini, eğitim, tek taraflı ve koordineli harekât faaliyetleri ve sığınma gibi pek çok şekilde çalışmaktadır.⁵⁹⁴

Bazı devletler terörü desteklemekte ve uluslararası sistem tarafından da teröre destek veren ülkeler olarak bilinmekte olup, Suriye, Libya İran ve Irak 20'nci

⁵⁹² ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.37.

⁵⁹³ UYAR, Tolga, a.g.e., 2008, s.31.

⁵⁹⁴ ALEXANDER, Yonah, "Orta Doğu'da Durum", **Küresel Terörizm ve Uluslararası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.67.

yüzyılın son çeyreğinde sıkça gündeme gelen terörist eylemler ve bunlarda oynadıkları rol çerçevesinde uluslararası sistem tarafından kısmen ya da tamamen dışlanmış durumdadırlar.⁵⁹⁵

c) Devletin Hoşgörü Gösterdiği Terör

Devletin, ülkelerinde faaliyet gösteren terörist örgüte, doğrudan destek vermemekle birlikte, terör örgütünün bulundukları bu ülkeyi hedef alan eylemlerinin de olmamasını da fırsat bilerek faaliyetlerine göz yummasıdır.⁵⁹⁶ Devletlerin, topraklarında terörist örgütler olduğunu bilmeleri ancak, onları desteklememelerine karşın bu örgütleri dağıtmak için harekete geçmemeleri durumunda, devletin hoşgörüsü söz konusudur.⁵⁹⁷

d) Devletin Sponsorluk Yaptığı Terör

Devletin kendi kurum ve görevlileri dışındaki, ideolojileri veya diğer çıkarları karşılığındaki gönüllü kişileri, gönüllü sivil kurumları hatta diğer ülkeleri sponsor olarak kullanmak suretiyle organize ettiği terör faaliyetleridir.⁵⁹⁸

Özellikle soğuk savaş sırasında her iki süper güç de, silahlı grupları finanse etmek suretiyle, etki alanlarının sınırları dahilinde bu grupları vekil tayin ederek savaşmışlar ve finanse etmek için, yasal ve yasadışı faaliyetlerin karışımını

⁵⁹⁵ GÜN, Ö. Rengin, “Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.2, S.4, 2000, s.87.

⁵⁹⁶ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.37.

⁵⁹⁷ ERGİL, Doğu, a.g.m.,1992, s.141.

⁵⁹⁸ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.38.

kullanmışlardır.⁵⁹⁹ ABD'nin Orta Amerika'daki "Devrim Karşıtları"na verdiği ve eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin ise Güney Amerika'da Marksist gruplara verdiği desteklerde olduğu gibi.

e) Devletin Yetersizliği

Devletlerin, fiziki, teknik, mali ve benzeri imkânlarla sahip olamaması gibi nedenlerle ülkesi genelinde hâkimiyet kuramayarak terör örgütlerine karşı mücadele edememesi halidir. Bu hale terörist örgüte devletin vatandaşlarının sempatileri ve destekleri ile diğer ülke destekleri de neden olmaktadır. Bu duruma en iyi örnek, Afganistan Taliban'ı, Türkiye PKK/KONGRA GEL'i, İspanya ETA'sı ve İngiltere IRA'sı örnek olarak gösterilebilir.⁶⁰⁰

2) Yapıldığı Yer Açısından Terör

a) Ulusal (Yerel-Ülke İçi) Terör

Hiçbir dış bağlantısı olmayan, nedenlerini, kaynağını ve sonuçlarını ülke içinden alan terör faaliyetleri olup, genellikle ünlü bir siyasetçiye, iş adamına, özel veya resmi bir kuruma karşı yapılabilmektedir. Örneğin Türkiye'deki terör örgütü tarafından, işadamı Özdemir Sabancı'ya karşı yapılan saldırının dış bağlantısı yoksa, bu ülke içi terördür.⁶⁰¹

⁵⁹⁹ NAPOLEONI, Loretta, "Mali Alanda İş Birliği", **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği, II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.139.

⁶⁰⁰ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.38.

⁶⁰¹ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.39.

b) Uluslararası Terör

Uluslararası terörizm; ulusal sisteme karşı, sistem dışından yöneltlen bir şiddet veya şiddet yüklü tehdit eylemi olup, ulusal sınırların dışına taşan bir tehdit olgusunu içerir ve bu nedenle de, birden fazla ülkenin topraklarını veya vatandaşlarını kapsayan terörist faaliyetlerdir.⁶⁰²

İçeriği ve tekrarı uluslararası sonuçlar doğuran terörist faaliyetlerdir.⁶⁰³ Terör eyleminin birden çok ülkede gerçekleşmesi, birden çok ülke vatandaşını etkilemesi, birden çok ülkenin üye olduğu organizasyonlara karşı işlenmesi, birden çok ülke kaynaklı terör örgütlerince ortaklaşa gerçekleştirilmesi, birden çok ülke tarafından desteklenmesi, uluslararası sonuç meydana getirmesi veya uluslararası kurallara ve uluslararası hukuka karşı işlenmesi halinde, uluslararası terör söz konusudur.⁶⁰⁴

c) Ulus Ötesi (Transnational) Terör

Devletlerin kontrolünde bulunmayan, herhangi bir devletin desteğini almayan terör örgütlerinin, birden fazla ülkede gerçekleştirdiği terör hareketlerine ulus ötesi terör denmekte olup, desteksiz yapılmasındaki zorluk nedeniyle günümüzde bu tür eylemlere rastlanmamaktadır.⁶⁰⁵

⁶⁰² ERGİL, Doğu, a.g.m.,1992, s.140.

⁶⁰³ BEŞE, Ertan, “Terörizm Literatürü Üzerine”, **Polis Dergisi**, S.40, 2004,ss....-... ,s.26.

⁶⁰⁴ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.39.

⁶⁰⁵ ÇAKMAK, Haydar, a.g.m., 2008a, s.39.

e. Diğer Terör

Günümüzde artık siber uzay (internet), şirketlerin ticari sırlarını ve teknolojik bilgilerini ele geçirmek için, çalmak amacıyla veya tahrip etmek amacıyla kullanılmakta olup, bunların ilki ekonomik casusluk olarak görülürken diğeri ekonomik terörizm olarak adlandırılabilir.⁶⁰⁶

Terörizm, bombalı saldırı gibi beklenmedik, tek hamlelik ve doğrudan bir eylem midir, yoksa etkileri yavaş yavaş ve dolaylı olarak açığa çıkan ve yine de yıkıcı sonuçlar doğuran ekonomik politikaları da kapsar mı? Yani bir hükümetin, milyonlarca yurttaşını yoksulluğa, açlığa, evsizliğe sürükleyen kararları, ya da Dünya Bankası'nın, azgelişmiş ülkelerde adalet mücadelelerini bastırarak, kemer sıkma politikalarını dayatmaya yönelik faaliyetleri terörizm sayılabilir mi?⁶⁰⁷ İnsanları paniğe sevk eden bir gidişatı ifade etmek üzere, ekonomik terörden, medya teröründen, hatta ekolojik terörden bahsedilmektedir, ancak buradaki terör, belirli bir siyasi unsur ve bir plan dahilinde gerçekleşmediğinden⁶⁰⁸ örgütlü kriminal bir durumu ifade etmemektedir.

7. Organize Suç ve Terör İlişkisi

Organize suç ve terör ilişkisinde; bedeli karşılığında uluslararası suç örgütleri, teröristler için silah temini veya yasadışı seyahatlerinin kolaylaştırılması gibi özel

⁶⁰⁶ TANILIR, Mehmet Niyazi, a.g.ç., 2000.

⁶⁰⁷ BEST, Steven , NOCELLA, Anthony J., a.g.m.

⁶⁰⁸ ZAFER, Hamide, a.g.e., 1999, s.4.

hizmet sağlamaktadırlar.⁶⁰⁹ Terörizmin finansmanın önlenmesine yönelik konseptin bir boyutunu da, terörizmle mücadele eden kuruluşların ve uzmanların, terör ve organize suç bağlantılarının ortaya konulmasına yönelik faaliyetleri oluşturmaktadır.⁶¹⁰

Yıllık toplam 1 trilyon ABD Doları olarak kabul edilen suç gelirlerinin varlığı ve bunun yaklaşık yarısını oluşturduğu kabul edilen uyuşturucu madde kaçakçılığı geliri göz önüne alındığında, organize suç örgütleri ile terörizm arasındaki ilişki özellikle uyuşturucu madde kaçakçılığındaki irtibatları açısından son derece önemli olmaktadır.

Soğuk savaşın sona ermesiyle, terörizmi destekleyen devletlerin sponsorluğu giderek azalmış ve terörist örgütlerin dünya çapındaki organize suç faaliyetleri, terörizme yönelik önemli bir gelir kaynağı haline gelmiştir.⁶¹¹

Yasadışı iktisadi faaliyetler ve buna bağlı olarak suç örgütlerinin gelişmesi, zamanla bunların yıkıcı ve bölücü ve dış destekli faaliyetler ile bütünleşmesi, hatta onlara öncülük etmesi açısından uygun bir zemin oluşturmuş ve bu açıdan yasadışı ekonomik faaliyetler yürüten suç örgütlerinin ihtiyaç ve imkânları ile yıkıcı ve bölücü terör örgütlerinin ihtiyaç ve imkânları arasında etkili bir tamamlayıcılık

⁶⁰⁹ JOHNSON, David T., a.g.e.

⁶¹⁰ ERSOY, Ömer, “Terör Ve Organize Suçlarda Yakınlaşma ve İşbirliğinin İncelenmesi”, Polis Dergisi, http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Omer_ERSOY.htm, Erişim.19.09.2009.

⁶¹¹ MAKARENKO, Tamara, “The Crime–Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism”, *Global Crime*, Vol. 6, No. 1, Taylor & Francis Ltd., February 2004, s.129, www.silkroadstudies.org/new/docs/.../Makarenko_GlobalCrime.pdf, Erişim. 05.10.2009.

ilişkisi oluşmuştur.⁶¹² Yasadışı ekonomik faaliyetlerle uğraşan örgütlerin sahip olduğu maddi imkânlar, terör örgütlerinin finansmanı için sürekli ve yeterli bir kaynak oluştururken, terör örgütlerinin sağlayabildiği güvenilir personel, gizlenme, tehdit ve yaratabildikleri destabilizasyon imkânları da, yer altı ekonomisi açısından risk azaltıcı faktörler olarak değerlendirilmekte ve zamanla, ekonomik amaçlarla siyasi amaçların örtüşerek sonuçta örgütlerin bütünleşme olasılığını da gündeme getirmekte yine bu iki faaliyet; uluslararasılaşmayı ve istihbarat ağı geliştirmeyi temin etme bağlamında da bütünleşmeye yönelmektedir.⁶¹³

Organize suçlar ve terörizm arasındaki bağlantı, Makarenko tarafından Şekil 10'da görüldüğü gibi belirtilmektedir;⁶¹⁴

Şekil 10: Suç Terör Süreci

Şekilde organize suç ve terörizm aynı düzlemde bulunmakta, diyagramın sol başında organize suç grupları, sağ başında ise terörist gruplar yer almakta ve bunların

⁶¹² ELBİRLER, M. Yavuz, a.g.m.

⁶¹³ ELBİRLER, M. Yavuz, a.g.m.

⁶¹⁴ MAKARENKO, Tamara, a.g.m., 2004, s.129.

birbirlerine yakınlaşma kapasiteleri mevcut olup, buradaki yakınlaşma aşamasında herhangi bir örgüt suç veya terör örgütü karakteri gösterebilmekte ve bu grupların birbiriyle yakınlaşması dört aşama olarak belirtilmektedir;⁶¹⁵

1-İttifaklar,

2-Amaçlara Yönelik Taktik Kullanımı

3-Yakınlaşma

4-Kara Delik

Organize suçlar ve terörizm arasındaki bağlantılar aşağıdaki gibi belirtilmektedir;⁶¹⁶

1) Teröristler, kendilerini finanse etmek için organize suç faaliyetleriyle uğraşmaktadırlar,

2) Organize suç grupları ve teröristler, çoğunlukla birbiriyle kesişen ağ yapıları (şebeke) halinde faaliyet göstermekte ve teröristler bazen organize suç örgütlerine sızabilmektedirler,

3) Organize suç grupları ve teröristlerin her ikisi de, hükümet kontrollerinin sınırlı, kanun uygulamalarının ve sınır kontrollerinin zayıf olduğu bölgeleri hedef

⁶¹⁵ MAKARENKO, Tamara, a.g.m., 2004, s.131.

⁶¹⁶ SHELLEY, Louise I., “The Nexus of Organized International Criminals and Terrorism”, s.1, <http://pagesperso-orange.fr/societe.internationale.de.criminologie/pdf/Intervention%20Shelley.pdf>, Erişim. 07.10.2009.

almaktadırlar,

4) Terörist organizasyonlar ve organize suç örgütlerinin her ikisi de, yozlaşmış yerel görevlileri kendi saflarına çekerek amaçlarında başarıya ulaşmaktadırlar,

5) Organize suç grupları ve terörist organizasyonlar, modern teknolojinin imkânlarını benzer şekillerde kötüye kullanarak iletişim kurmaktadırlar.

6) Organize suç grupları ve terörist organizasyonlar, çoğu zaman aynı yöntemlerle paralarını aklamakta ve fonlarını transfer etmek için aynı operatörleri kullanmaktadırlar.

a. Organize Suç ve Terörün Farklılıkları

Mafya, infazlarını en kısa ve en ucuz, genellikle sessiz ve dikkat çekmeyen yöntemlerle gerçekleştirir ve cinayet son çaredir.⁶¹⁷ Terör örgütleri ise dalgalanma yaratıcı eylemlerinde tam tersi düşünce ve davranış içindedirler.

Mafya kendine özgü kuralları olan, adeta bir yasa kuruluşu sayılıp algılanması nedeniyle, kendi kurallarına uyulmasını temin edecek ceza sistemini de oluşturmuş bir tür şirket gibidir.⁶¹⁸ Terör örgütlerinin gerek algılanmasında gerekse uygulamalarındaki kurallarında, benzer bir eşgüdüm ve istikrar bulunmamaktadır.

⁶¹⁷ FALCONE, Giovanni, PADOVANI, Marcelle, **Cosa Nostra**, Çev. Gamze ÇELİKBAŞ-Nüket İZZET, Cep Kitapları A.Ş., İstanbul, 1993, s.18, 19.

⁶¹⁸ FALCONE, Giovanni, PADOVANI, Marcelle, a.g.e., 1993, s.27.

Mafya devlete karşıt bir kuruluş değil, devlete koştur giden ve ekonomik gelişmelerdeki istikrarsızlıklardan yasadışı yöntemlerle menfaat temin eden, kendine karşı gelenlere ise şiddetli tepki gösteren bir örgüt özelliğine sahiptir.⁶¹⁹ Terör örgütleri ise tamamen devlete karşı oluşturulan ve esasta devletle çatışan, doğrudan parasal menfaat düşünmeksizin, kendisi ekonomik kargaşa ve istikrarsızlıkları yaratmaya çalışan bir yapı gösterirler.

Mafya suçlarında masum insanların zarar görmesi tesadüfî iken, terör korkunç saldırılarını kitleler üzerine yönlendirmektedir.⁶²⁰

Bazı terörist organizasyonlar, tehdit, rüşvet, adam öldürme gibi faaliyetlerden daha ileri giderek, faaliyette bulundukları alanın bütünüyle kontrolünü ele geçirmekte ve bu alan içindeki bütün suç pazarını kontrol edebilmektedirler. Buna Kolombiya'daki FARC örgütünün faaliyetleri örnek olarak gösterilebilir.⁶²¹ Organize suç örgütleri ise, bir ülkede veya bölgedeki bütün yönetsel faaliyetleri ele geçirerek, bölgenin bütün kurallarını belirleme gibi bir hedefleri olmayıp, kendi faaliyetlerini kolaylıkla gerçekleştirecekleri gizlilik ve etkinlik arayışları söz konusudur. Terörist grupların siyasi kanatlara ihtiyaçları varken, organize suç örgütleri siyasi partileri ya da kendi haklarını savunacak lobi veya baskı gruplarına ihtiyaç duyarlar.⁶²²

⁶¹⁹ FALCONE, Giovanni, PADOVANI, Marcelle, a.g.e., 1993, s.61.

⁶²⁰ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.m., 1996, s.218.

⁶²¹ MARELLI, Francesco, "Organized Crime and Terrorism: Dancing Together", s.2, <http://members.lycos.co.uk/ocnewsletter/SGOC0903/marelli.pdf>, Erişim.21.10.2009.

⁶²² LAQUEUR, Walter, **The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction**, Oxford University Press, New York, 1999, s. 217.

b. Organize Suç ve Terörün Benzerlikleri

Terör suçlarıyla sıradan suçlar bazen örtüşmekte, faaliyetlerini finanse etmek için siyasi teröristler, adam kaçırmaya, şantaj gibi yöntemleri de kullanmaktadırlar.⁶²³ İrlanda ve İspanya'daki terörist hareketlerin finansmanının önemli bölümü, Mafyanın İtalya'da yaptığı gibi, şantaj ve haraç yoluyla sağlanmaktadır.⁶²⁴

Teröristlerle organize suçluların aynı çizgide görünmeleri şaşırtıcı değildir. Çünkü bunlar, sonuçta aynı hapishanelere gönderildiklerinden, doğal olarak hapisteki vakitlerini fikir alışverişleriyle geçirmekte, çıktıklarında da güçlerini birleştirmektedirler.⁶²⁵ Hapishaneler, örgütlü suçlu-terörist ilişkisinde kilit bir bağ vazifesi görmektedir ve bu suçlular için ortak bir karargâh olmaktadır.⁶²⁶

Örgütlü suçlular ve teröristler aynı hapishanelerde birbirleriyle etkileşim içine girmekte, örgütlü suçlular ve teröristler yasadışı faaliyetler için birbirlerine komşu olan bölgelerden toplanabilmekte ve örgütlü suçlular ile teröristler arasındaki çizginin çok ince olduğu çatışma bölgelerinde ise yan yana yaşayabilmektedirler.⁶²⁷

⁶²³ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.108.

⁶²⁴ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.156.

⁶²⁵ ROBINSON, Jeffrey, a.g.e., 2003, s.278.

⁶²⁶ SHELLEY, Louise, "Organize Suç Örgütleri ile Terör Örgütleri Arasındaki Bağlantının Kesilmesinde İş Birliği", **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.153.

⁶²⁷ SHELLEY, Louise, a.g.b., s.147.

c. Organize Suç ve Terörün İlişki Alanları

Her siyasi faaliyet bir ideolojiye veya bir programa ihtiyaç duyarken, bu programın arkasında da mali gücün gerekli olduğu ve bu mali gücü ise organize suç örgütlerinin hazır edebileceği düşünülmelidir.⁶²⁸

Organize suç grupları, adam kaçırma, şiddet ve koruma gibi aktiviteleri için terörist örgütlere para sağlamakta ve terörist örgütler ise, geleneksel tip silahlardan biyolojik ve nükleer silahlara kadar organize suç gruplarına, hazır bir pazar sağlamaktadırlar.⁶²⁹

Örgütlü suç ve terörizm arasındaki bağlantılar, yankesicilik ve sigara kaçakçılığı gibi küçük çaplı suçlardan, adam kaçırma ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi büyük çaplı suçlara uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.⁶³⁰

Uyuşturucu faaliyetleri ile para aklama faaliyetleri birbirinden ayrılmayan bir bütün olup, ikisi birlikte de terörizmin oluşmasına neden olmaktadır.⁶³¹ Terör örgütleri para hareketlerinin izlenemeyeceği bir ya da iki banka ile çalışmakta olup,

⁶²⁸ LAQUEUR, Walter, a.g.e., 1999, s. 217.

⁶²⁹ MORRISON, Shona, “Approaching Organised Crime: Where Are We Now and Where Are We Going?”, **Australian Institute of Criminology**, No.231, July, 2000, s.5, <http://www.aic.gov.au/documents/6/B/2/{6B21C915-591C-4478-AEB6-ED58E6241D86}ti231.pdf>, Erişim. 14.07.2009.

⁶³⁰ SHELLEY, Louise, a.g.b., s.156.

⁶³¹ ROBINSON, Jeffrey, , a.g.e., 2003, s.281.

1980’li yılların başlarında Kolombiya’daki M19 terör örgütü, uyuşturucu ticaretine dayalı, izlenemeyip ve asla öğrenilemeyecek bir şekilde 12 milyon Dolar aldılar.⁶³²

1970’lerde Boston’daki İRA hücresi ile bölgedeki mafya liderleri anlaşıp, organize suç örgütü mafyanın istediği marihuana, İRA sempatizanlarınca getirildi ve tonlarca uyuşturucu Boston bölgesine balıkçı tekneleriyle sokularak, karşılığında alınan paralar, Boston Bankasında amlandı ve bu paralar nakit olarak silahlara yatırılarak, aynı teknelerle Kuzey İrlanda’ya gönderildi.⁶³³

Pakistan’a bakıldığında uyuşturucu mafyası ve bölgenin yasadışı ekonomisi, Taliban’a destek vermekte, onlarca yıl süren savaştan geriye kalan büyük miktarlardaki silahların yanında, bölge içinde gittikçe gelişen karaborsa aracılığıyla bu maddi kaynaklar, çok çeşitli öldürücü silahların satın alınmasına da imkân sağlamaktadır.⁶³⁴

Afganistan’da üretilen uyuşturucu maddelerin Batı Avrupa’daki zengin pazarlara ulaştırılmasında, Türkiye’deki terörist gruplardan PKK terör örgütü üyeleri ve PKK terör örgütünü destekleyen organize suç örgütleri kilit rol oynayarak, bu uyuşturucu ticaretini kendi çıkarları için kullanmışlardır.⁶³⁵

⁶³² CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1994, s.23, 24.

⁶³³ ROBINSON, Jeffrey, a.g.e., 2003, s.277.

⁶³⁴ MASOOD, Talat, “Terörizmle Mücadelede İhtiyaçlar ve Karşılaşılan Problemler: Pakistan’ın Tecrübeleri”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.46.

⁶³⁵ SHELLEY, Louise, a.g.b., s.155.

d. Terörün Organize Suç Faaliyetleri

Terör örgütlerinin var olabilmesi ve varlığını devam ettirebilmesi için gerekli olan paranın bir şekilde kasasına girmesi zorunluluğu vardır ve silaha, insan kaynağına, örgütsel hiyerarşiye sahip bir terör örgütünün finansman sağlamak için suç faaliyetlerinden yararlanmaması düşünülemez.⁶³⁶

Teröristler, sadece gönüllü ve sempaticanları tarafından yapılan katkılarla ayakta kalamaz ve kaçınılmaz olarak, baskı, haraç ve banka soygunculuğu ve özellikle de yasadışı göçmen ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi adi suçlara başvururlar.⁶³⁷

Terör örgütleri, faaliyetlerini finanse etmek için her dönemde suç piyasasından pay almışlar ve son dönemlerde organize suç örgütlerine benzer şekilde, başta uyuşturucu ticareti olmak üzere, gelir getirici yasadışı alanlara yoğun olarak yönelmişlerdir.⁶³⁸ Terör örgütleri, kar marjının çok yüksek olduğu uyuşturucu kaçakçılığına yönelmekte⁶³⁹ ve mali kaynakları arasında önemli yer tutan bu faaliyetten elde ettiği gelirlerinin önemli bir bölümünü ise silaha yatırmaktadırlar.⁶⁴⁰

⁶³⁶ ERSOY, Ömer, “**Terör ve Finansman**”, 13 Ekim 2009, <http://www.sde.org.tr/haberler/311/teror-ve-finansman.aspx>, Erişim. 03.03.2010.

⁶³⁷ MANGO, Andrew, “Küresel Terörizm Ve Uluslararası İş Birliği”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.17.

⁶³⁸ AYKIN, Hasan, “Terör A.Ş.”, **e-Yaklaşım Dergisi**, S.60, Temmuz 2008b, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=20080712507.htm, Erişim.13.05.2010.

⁶³⁹ DPT, a.g.e., 2001, s.73.

⁶⁴⁰ DPT, a.g.e., 2001, s.74.

Her terör örgütü, suç faaliyetlerinden finansman elde etmek amacıyla, maksimum kar elde edeceğini ve etkili olacağını bildiği alanlardaki yasadışı faaliyetlere nüfuz etmektedir. Kolombiya'nın dağlık bölgesinde konuşlanmış olan FARC terör örgütü, o bölgenin en yaygın ve en çok gelir getiren suç faaliyeti olan kokain kaçakçılığından, Kuzey İrlanda'daki IRA ve IRA'nın İngiliz hükümetiyle müzakerelere başlamasına tepki olarak 1997'de ortaya çıkan 'Gerçek IRA' terör örgütü ise vergi yükü en yüksek tüketim maddelerinden birisi olan sigara kaçakçılığından önemli ölçüde finansman sağlamaktadır.⁶⁴¹ Yine ülkemizdeki PKK/KONGRA GEL terör örgütü de, henüz kendisi yokken dahi o bölgede suç faaliyetleri açısından bilinen ve güney doğudaki sınır illerimizde kaçakçılık suçları bakımından yoğun olarak kullanılan eroin, sigara, alkol, çay, şeker, akaryakıt ve göçmen kaçakçılığı gibi suç alanlarında, ağırlıklı olarak faaliyet göstermektedir.⁶⁴²

İrlanda polisi açıkça IRA'nın uyuşturucu sattığını, hatta marihuana ticaretine karıştığını belirtmekte ve yine, IRA'nın yılda 800-2500 silahlı soygunun sorumlusu oldukları söylenmekte, bunlar bombalama tehdidiyle haraç almakta, topladığı rezervlerini Kuzey İrlanda'da kafe ve barlar edinerek, buralarda toplamakta ve aynı zamanda bu yerlerde izinli izinsiz kumar makineleri ve otomatik müzik kutuları

⁶⁴¹ ERSOY, Ömer, a.g.m., 13 Ekim 2009.

⁶⁴² ERSOY, Ömer, a.g.m., 13 Ekim 2009.

bulundurmaktadır.⁶⁴³ IRA'nın yalnızca işlediği suçlardan her yıl 10 milyon sterlinin üzerinde yasadışı kazancı olduğunun sanıldığı⁶⁴⁴ da belirtilmektedir.

ABD Dışişleri Bakanlığı raporlarına göre, dünyanın en büyük 25 terörist grubundan en az bir düzinesinin dünya çapındaki uyuşturucu ticaretiyle bağları mevcut olup, bu terörist grupların bazıları, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC), Kolombiya Birleşik Savunma Grupları (AUC), Ulusal Özgürlük Ordusu (ELN), Parlayan Yol, Filistin İslami Cihat, El-Kaide, Özbekistan İslami Hareketi, Hizbullah, Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Bask Vatan ve Özgürlük (ETA) Tamil El-amin Özgürlük Kaplanları ve Abu Sayyaf'tır.⁶⁴⁵

⁶⁴³ ROBINSON, Jeffrey, , a.g.e., 2003, s.275, 276.

⁶⁴⁴ CHRISAFIS, Angelique, "Spotlight turns to slick IRA Money-making machine", **The Guardian**, Saturday 19 February 2005,
<http://www.guardian.co.uk/uk/2005/feb/19/northernireland.northernireland1>, Erişim 10.07.2009.

⁶⁴⁵ THACHUK, Kimberley, a.g.b., s.61.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TERÖRÜN FİNANSMANI VE ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

I. Terörün Finansmanı

Terör örgütlerinin saldırıları karşısında ülkeler, farklı boyutlarda maliyetlerle karşılaşmakta, bu maliyetler yalnızca finansal boyutta olmamakta ve ülkelerdeki sivil hakları, toplumsal yapıyı ve uluslararası ilişkileri de olumsuz etkilemektedir.⁶⁴⁶ Finansal boyutu itibariyle, Ülkemizde 30-35 yıldır gündemde olan PKK terörünün ülkemize olan dolaylı ve dolaysız maliyetinin 250–300 Milyar Dolar olduğu tahmin edilmektedir.⁶⁴⁷ Terörün finansmanının ana hatları itibariyle kapsamı;

- 1) Terörle Mücadelenin Finansmanı,
- 2) Terör Nedeniyle Uğranılan Zararların Finansmanı,
- 3) Terör Eylemlerinin Finansmanı,

Olmak üzere gruplandırılabilir.

- 1) Terörle Mücadelenin Finansmanı:

Ulusal ve uluslar arası boyutta gerçekleştirilecek Terörizmle her türlü mücadeleye yönelik katlanılan maliyetlerden oluşmaktadır. Bu maliyetler, doğrudan

⁶⁴⁶ KOVANCILAR, Birol, MİYNAT, Mustafa, BURSALIOĞLU, Sibel A., **Kamu Maliyesinde Küresel Değişimler**, Gazi Kitapevi, 2007, s.160.

⁶⁴⁷ ERSOY, Ömer, a.g.m., 13 Ekim 2009.

kullanılan insan gücü, eğitim, silah ve teçhizat ile diğer lojistik maliyetlerin yanı sıra, dolaylı olarak kullanılan iletişim, enerji, ulaşım, basın yayın, her türlü beslenme ve barınma gibi maliyetleri içine alan ve sınırları ile tutarlarının belirlenmesi son derece zor olan bir alanı kapsamaktadır. Örneğin, Terörün finansmanı ile mücadele kapsamında MASAK soruşturmalarında görevlendirilen denetim elemanlarının sarf ettiği işgücü maliyeti ile fiilen terörle mücadele eden güvenlik kuvvetlerine bağlı görev yürütenler ile bunlara yönelik rehabilitasyon merkezlerindeki katlanılan maliyetler dâhil, son derece geniş bir alana yayılan maliyet söz konusudur.

2) Terör Nedeniyle Uğranılan Zararların Finansmanı:

Gerçekleştirilen terör eylemleri sonrası oluşan zararların toplamı olarak ifade edilebilecek maliyetlerdir. Esasta bu maliyetlere, maddi ve manevi zararlar toplamı olarak bakmak gerekir. Terör nedeniyle uğranılan zarar, terör eyleminin yol açtığı doğrudan maddi zararların yanı sıra, dolaylı olarak oluşan, yani ekonomik yaşama ait maddi olarak ölçülebilen olumsuz etkilerinin maliyeti toplamı olmaktadır. Terörist saldırı tehditleri sonucu, artan ticari anlaşmazlıkların oluşturduğu maliyet dahi, 75 milyar ABD Doları civarında⁶⁴⁸ tahmin edilmektedir.

Terör eylemlerinin yarattığı maliyet, dar anlamda eylemin doğrudan meydana getirdiği maddi kaybı ifade ederken geniş anlamda, gerçekleşen eyleme bağlı olarak rakamsal olarak kıymetlendirilemeyecek olan can kayıpları dâhil, eylem sonrası dolaylı veya dolaysız etkilenen maddi ve finansal giderleri kapsayan maliyetler

⁶⁴⁸ CONCEIÇAO, Pedro, MENDOZA, Ronald U., “Identifying High-Return Investments”, **The New Public Finance**, Ed. Inge Kaul, Pedro Conceicao, Oxford University Press, Inc., New York, 2006, s.327.

olmaktadır. Terörizmin kamusal maliyeti, eylemler sonrası iktisadi ve ticari hayata yönelik olarak, gerek tasarruf-yatırım-üretim-tüketim zincirindeki alınan olumsuz kararlar sonucu vazgeçilen katma değer dâhil olmak üzere, uğranılan her türlü zarar maliyeti toplamından oluşmaktadır. Yine terörizmin yarattığı psikolojik tahribatın giderilmesine yönelik sarf edilen kaynaklar, yani terör eylem ve tehditleri sonucu bireysel ve toplumsal yaşamın normalleştirilmesine yönelik sarf edilen kaynakları da içine alan, geniş bir maliyet yelpazesi söz konusudur. Bütün bu maliyetler bütünü, terör eylem ve tehdidinin oluşturduğu zararının finansmanı olarak adlandırılabilir.

3) Terör Eylemlerinin Finansmanı,

Bütün terörist organizasyonlar para kaynağına ihtiyaç duyarlar ve finansman sağlanmadan hiçbir terörist faaliyet gerçekleştirilemez.⁶⁴⁹ Ticari, mali ve ekonomik ilişkilerin küreselleşme sürecinde hızla etkileşime geçtiği ve yoğunlaştığı günümüzde, genel olarak suç örgütleri de bu avantajlı durumdan faydalanmasını bilmişler ve suç organizasyonları ile özellikle de terör örgütlerinin dünya genelindeki bu ekonomik hareketliliğinin engellenmesinin çok zor olmasının yanı sıra, bu suçlarla yapılan etkin mücadele açısından da büyük önem taşımaktadır.⁶⁵⁰ Terörizmin finansmanı, terör örgütlerinin doğrudan terör yaratan eylemlerinin maliyetleri ile bu faaliyetleri dışındaki ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli olan maliyetler toplamından oluşmakta olup, tez çalışması içerisinde yer alan “terörün finansmanı” bölümünün konusu bu kapsamda ele alınmaktadır.

⁶⁴⁹ European Police Office, **TE-SAT 2009** a.g.e., 2009, s.13.

⁶⁵⁰ ÖZCAN, Mehmet, YARDIMCI, Serkan, a.g.m., 2005, Paragraf 73.

A. Terör Örgütlerinin Fon İhtiyacı

Terörizm, eylemlerini sürdürmek için sürekli finansmana gereksinim duyan bir olgu olarak karşımıza çıkmakta ve bu durum, terörün mali kaynaklarını da sorunun önemli bir parçası haline getirmektedir.⁶⁵¹

Terör örgütlerinin finansman ihtiyacı;

1) Terör eylemlerinin doğrudan maliyetlerinin finansmanı,

2) Terör örgütlerinin ideolojilerini yayma, örgüt altyapısını oluşturma, devam ettirme ve geliştirme faaliyetlerinin finansmanı,

nedenlerinden kaynaklanmaktadır.⁶⁵²

Terörizmin mikro ekonomisinin unsurlarını, tedarik zincirleri, ödenen maaşlar, mali yardım çabaları, eğitim kampları, eleman toplama, reklâm ve pazarlama, kamu hizmetleri, beyin yıkama ve diğer pek çok faaliyet oluşturmaktadır.⁶⁵³

⁶⁵¹ GÜN, Ö.Rengin, “Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.2, S.4, 2000, s.87.

⁶⁵² FAFT, **Terrorist Financing**, FAFT/OECD, Paris, 2008, s.7.; FATF/OECD, **Terrorist Financing**, 29 February 2008, s.7, <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/28/43/40285899.pdf>, Erişim. 30.09.2009.

⁶⁵³ PERL, Raphael Francis, “Terörizmle Mücadelede Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (Agit)’nın Rolü”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, s.121.

Bir terör örgütü, saldırıda bulunduğu devletin hükümrانlık yetkisinin bulunduğu ülkenin dışında bir üssü bulunmadan ve ülke dışından mali kaynak desteği olmadan ayakta kalamaz.⁶⁵⁴

Teröristler bugün artık hayatta kalmak ve büyüyebilmek için yasal işler yapma ve hayır kurumlarını kötüye kullanma dahil, finansman sağlayan çeşitli planlar üretmenin yanı sıra, organize suç örgütlerinin alanına giren faaliyetlerle ilgili tezgâhları da araştırmış ve bu alanda beklemedikleri finans kaynağına rastlamışlardır.⁶⁵⁵ Teröristler hem terör faaliyetlerini gerçekleştirmek, hem de bunlar için finansman sağlamak amacıyla, neye ihtiyaçları varsa sınır gözetmeksizin onu yapmaktadırlar.⁶⁵⁶ Teröristler yalnızca belirli bir toplum kesimini tehdit etmeyi ya da diğer hasmının gözünü korkutmayı amaçlamamakta, ayrıca kendilerine ve olası yandaşlarına destek ve finans sağlama ihtimali olan hükümetlere de mesaj göndermektedirler.⁶⁵⁷ Terör örgütleri açısından en önemli konulardan birincisi silahlanmak, ikincisi ise örgütün masraflarını karşılayacak geliri sağlamaktır.⁶⁵⁸

Örneğin, terör örgütü PKK'nın ulusal ve uluslararası düzeyde silahlı ve siyasi faaliyetleri büyüyüp geliştikçe mali yükü de artmış ve bu yükü küçük miktarlardaki para transferleriyle karşılayamaz hale gelmiştir ve örgütün yalnızca binlerle ifade edilen

⁶⁵⁴ MANGO, Andrew, a.g.b., 2008, s.16.

⁶⁵⁵ THACHUK, Kimberley, a.g.b., s.58.

⁶⁵⁶ LILLEY, Peter, a.g.e., 2006, s.xvi.

⁶⁵⁷ CRENSHAW, Martha, **Terrorism in Context**, Pennsylvania, The Pennsylvania State University Pres, USA,1995, s.599.

⁶⁵⁸ SOMER, Tarık, “Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı”, **Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Sempozyumu**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1984, s.21.

militanlarını beslemesi söz konusu olmayıp, bunların bakılması gereken aileleri varsa, onlara da mali destek sağlaması gerekebilmektedir.⁶⁵⁹

Genel kural olarak teröristler, genelde yoksul olup, faaliyetlerini devam ettirebilmek için paraya ihtiyaç duyarlar ve bu ihtiyaç, teröristlerin şahsi olarak değil, grup olarak duydukları para ihtiyacıdır. Amaçları, zengin olmak ve lüks bir hayat yaşamak değil, hayatta kalmak, gerekli silahları, korunacak güvenli yerleri, gerekli sahte belgeleri sağlamak, muhirlere rüşvet vermek ve mücadele etmek için paraya ihtiyaçları vardır. Birçok terörist grubun, mali güçlerini iyileştirmek için organize suçlar isledikleri tarihsel bilinen bir gerçektir. Bunun için: 1900’lü yıllarda Rus teröristler banka soygunları yapmışlar ve yine Makedonyalı teröristler de aynı yöntemi kullanmışlardır.⁶⁶⁰

Terör örgütlerinin finansman ihtiyacı o kadar önemli olmaktadır ki; ABD’deki 1993 yılında Dünya Ticaret Merkezine yapılan saldırıda, teröristlerin planlanan eylemleri yapabilecek güçte, yeteri kadar büyük bomba yapımında kullanabilecekleri malzemeleri alamadıkları ve hücrelerin para sıkıntısı çekmesi nedeniyle operasyonların planlanandan önce ve acele ile icra edildiği ve hatta bombayı taşımak için kiralanan aracın depozitosunu bile geri isteme girişiminde bulundukları ve sonuçta da Dünya Ticaret Merkezinin harabe olmasını engellediği anlaşılmıştır.⁶⁶¹

⁶⁵⁹ ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”,
http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale5.htm, Erişim.07.07.2009.

⁶⁶⁰ LAQUEUR, Walter, a.g.e., 1999, s. 210.

⁶⁶¹ LEVITT, Matthew A., “Hearing on ‘The Role of Charities and NGOs in the Financing of Terrorist Activities.’”, **Subcommittee on International Trade and Finance**, August 1, 2002,
http://banking.senate.gov/02_08hr/080102/levitt.htm, Erişim.01.10.2009.

Sonuç itibariyle terör örgütlerinin yeni eleman sağlama, bu elemanları yetiştirme, seyahat, silah edinimi, propaganda yapma, yasa dışı işlemlere göz yumulması için rüşvet verme gibi pek çok nedenlerle, önemli tutarlarda finansman ihtiyaçlarının olduğu şüphesizdir.

Küreselleşme sürecinde, fonların küresel çapta transfer edilmesi, dünyanın bir tarafındaki grupların başka bir grup tarafından birkaç saat veya gün içinde finanse edilmesini sağlamakta ve böylece, farklı toplumlardaki aşırı gruplar ve yan unsurlar birbirini destekleme, bilgi ve finansman paylaşma kabiliyeti kazanmakta ve sonuçta ise, farklı toplumlardaki farklı tipte unsurlar tarafından, küreselleşmenin kendisi terörizmin durmadan büyüyen kaynağı haline getirilmektedir.⁶⁶²

Terör örgütleri, doğrudan terör yaratan eylemlerinin maliyetleri ile bu faaliyetleri dışındaki ihtiyaçlarının giderilmesinde gerekli maliyetlerinin karşılanabilmesi için, önemli ölçekte finansmana ihtiyaç duymaktadırlar.

AB'nin Terörizm Durum ve Eğilimler (TE-SAT 2009) Raporunda; İslamcı terör gruplarının İslamcı olmayanlardan daha fazla para sağladıkları, bu organizasyonların dolandırıcılık ve sahtecilikten, hırsızlık, adam kaçırma ve şantaja varan geniş bir alanda suç faaliyet yelpazelerinin bulunduğu belirtilmektedir.⁶⁶³

4 Aralık 2001 tarihinde Bush yönetimi, İnanç ve Gelişim için Kutsal Topraklar Vakfı (Holy Land Foundation for Relief and Development) adlı örgütü, Hamas'ın destekleyicisi olarak belirtmiş ve bu Vakfın 2000 yılındaki toplam geliri ise 13

⁶⁶² MAZARI, Shireen, a.g.b., s.223.

⁶⁶³ European Police Office, **TE-SAT 2009** a.g.e., 2009, s.11, 13.

milyon Doları geçmiştir. Ayrıntılı bir muhtıradan ABD hükümeti, bu gelirlerin Hamas tarafından okullarda ve özellikle çocukların canlı bomba olarak beyinlerinin yıkanmasında, aynı zamanda canlı bombaların eğitimi ve geride kalan ailelerinin desteklenmesinde kullanıldığını belirtmektedir.⁶⁶⁴

Terörizmin finansmanında, uluslararası ve gayri resmi bankacılık sistemleri de önemli bir role sahiptirler. ABD Maliye Bakanlığı 2001 yılında El Barakat ve El Takwa finansal şirketleri ile bağlantılı olan, toplam 62 şirket ve kişinin mal varlığını dondurmuştur. Federal ajanlar tarafından bu şirketlerin ABD genelinde ve ardından Avrupa ve Bahamalardaki ofislerine baskın yapılarak aynı anda ABD başkanı Bush, her iki şirketin El Kaideye para, silah desteği ve gemicilik hizmeti sağladığının tespit edildiğini belirtmiş ve birkaç ay sonra, Maliye Bakanlığı Sekreter Yardımcısı tarafından 1997 yılındaki kongrede 60 milyon Dolarlık toplanan yardımın yıllık olarak Hamas üyelerine ve El kaide bağlantılı şirketlere aktarıldığına ilişkin raporu doğrulamıştır.⁶⁶⁵ Ülkemizde PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün bir milyar doları bulan bir fonu yönettiği ve bunun önemli bir bölümünün de yasa dışı faaliyetlerden elde edildiği belirtilmektedir.⁶⁶⁶ Bu terör örgütünün, yasadışı kaynaklara dayalı olarak “devrim vergileri” yanı sıra, gasp, fidye, adam kaçırma, silah kaçakçılığı,

⁶⁶⁴ LEVITT, Matthew A., a.g.m., 2002.

⁶⁶⁵ LEVITT, Matthew A., a.g.m., 2002.

⁶⁶⁶ KAYNAK, Mahir, “PKK Holding”, **Star Gazetesi**, 02 Haziran 2009, http://www.memleket.com.tr/news_detail.php?id=44530, Erişim.29.09.2009.

haraç ve esrar ticareti gibi eylemlerinden faydalanarak elde ettiği gelirinin zirvesinin yılda 500 milyon dolara ulaştığı da belirtilmektedir.⁶⁶⁷

Terörist faaliyetlerin finansman ayağıyla ilgili olarak, paranın taşınması ve kullanılma metotlarının yanı sıra, bu sermaye kaynaklarının anlaşılması ve akışın durdurulması da son derece önemli olmaktadır. Çünkü terörist gruplar için, küresel bir ekonomide para bulmadan ve bu parayı taşımadan uluslararası harekâtlara girişmek nerdeyse imkânsız gibi bir şeydir.⁶⁶⁸

1. Terör Faaliyeti Dışı İhtiyaçların Maliyetleri

Terör örgütlerinin terör eylemlerine yönelik olmayan, operasyonel faaliyetler dışındaki giderlerinden oluşan maliyetleridir. Kar amacı gütmeyen kuruluş ve işletmeleri kullanma imkânı olan terör ağları, operasyonel faaliyetler dışındaki bu alanlarda da, kaynaklarının bir kısmını kullanma ihtiyacı duymaktadır.⁶⁶⁹ Terör örgütlerinin, finansman sağlamak, istihdam yaratmak, tahrik merkezi olarak kullanmak ve yasal görüntü verebilmek amacıyla kullanmak için, diğer ülkelerde kurdukları işletme, vakıf ve dernek gibi kuruluşların kuruluş ve işletme giderleri bu kapsamdadır.⁶⁷⁰ Örgütlerin faaliyetlerini yürüteceği yerlere ilişkin kiralama ve satın

⁶⁶⁷ PHILLIPS, David L., **Confidence Building Between Turks and Iraqi Kurds**, the Atlantic Council of the United States, Washington, June 2009, s.6, http://www.acus.org/files/publication_pdfs/65/ConfidenceBuildingBetweenTurksandIraqiKurds.pdf, Erişim.23.04.2010.

⁶⁶⁸ THACHUK, Kimberley, a.g.b., s.59.

⁶⁶⁹ AYKIN, Hasan, GÜMÜŞAY, Kevser, “Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele”, **Karapara Aklama ve Teörizmin Finansmanı**, Ed. Süleyman AYDIN, Adalet Yayınevi, Ankara, Mart 2008, s.347.

⁶⁷⁰ AYKIN, Hasan, GÜMÜŞAY, Kevser, 2008, s.347.

alma giderleri, buraların elektrik, su ve aidat gibi giderleri, faaliyet yürüteceği tesis ve kampların kurulması, ulaştırma ve iletişim altyapı inşaları gibi, özellikle altyapı ihtiyaçlarına yönelik giderleri, bu örgütlerin terör faaliyeti dışı ihtiyaçları için gerekli olan maliyetleri oluşturmaktadır.

2. Terör Faaliyeti İçi İhtiyaçların Maliyetleri

a. Doğrudan Maliyetler

Terör örgütünün yapacağı eylem için ihtiyacı olan para miktarı, o eylemin doğrudan maliyetini oluşturmaktadır. Bu maliyetler doğrudan eyleme yönelik kullanacağı teçhizat, patlayıcı, silah, taşıt aracı ve benzeri harcamaların oluşturduğu maliyetlerdir. USS Cole bombalamasının 5.000-10.000 ABD Doları arasında, Afrika Büyükelçiliği bombalamasının 30.000 ABD Dolarının üzerinde, 11 Eylül DTM saldırısının 500.000⁶⁷¹ ABD Dolarının üzerinde, Djerba Camii intihar saldırısının 20.000 ABD Doları, Bali bombalamasının 74.000 ABD Doları ve Limburg bombalamasının 127.000 ABD Doları operasyonel maliyetinin olduğu tahmin edilmekte olup,⁶⁷² yine bir kısım terör eylemlerinin doğrudan maliyetlerinin Tablo 22’de görüldüğü gibi olduğu tahmin edilmektedir.⁶⁷³

⁶⁷¹ LEVITT, Matthew A., a.g.m., 2002.

⁶⁷² BRISARD, Jean-Charles, **Terrorism Financing**, Dec.19, 2002, s.6,
<http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/22.pdf>, Erişim. 29.09.2009.

⁶⁷³ FATF/OECD, a.g.ç., 2008, s.7.

Tablo 22: Bazı Terörist Eylemlerin Doğrudan Saldırı Maliyeti

Saldırı	Tarih	Tahmini Maliyet
Londra Ulaşım Sistemi	07.07.2005	GBP 8.000
Madrid Tren Bombalamaları	11.03.2004	USD 10.000
İstanbul Bombalı Araç Saldırıları	15 ve 20.11.2003	USD 40.000
Jakarta JW Marriot Otel Bombalaması	05.08.2003	USD 30.000
Bali Bombalaması	12.10.2002	USD 50.000
USS Cole Saldırısı	12.10.2000	USD 10.000
Doğu Afrika Elçilik Bombalaması	7 Ağustos 1998	USD 50.000

Kaynak: FATF/OECD, **Terrorist Financing**, 29 February 2008, s.7, <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/28/43/40285899.pdf>, Erişim. 30.09.2009.

b. Maaş Ödemeleri

Terör örgütlerinin, üyelerine yaptığı düzenli ödemelerinden oluşan maliyetleridir. Bu ödemeler, örgüt üyelerinin harçlık ve gündelik ihtiyaçlarını gidermelerine yönelik yapılan düzenli ödemelerdir. Ailesi olan örgüt üyelerinin, aile geçimlerinin temini de söz konusu olmaktadır. Örneğin IRA, hapisteki mensuplarının ailelerinin geçiminin sağlanmasını, özellikle inşaat sektöründeki işadamlarından her bina için 5.000 Sterlin vergi (haraç) adı altında para alarak sağlamaktadır.⁶⁷⁴ Terör örgütünün büyüklüğü ve yayıldığı alanın genişliğine bağlı olarak, gerçekleştirilen yapılanmanın (merkez karargâh – karargâh - hücre gibi) durumuna ve konuşlanılan yerlere (kentin lüks semtleri, varoşları, kırsal alan gibi) bağlı olarak, buralardaki örgüt elemanlarının konumlarına uygun bir yaşam tarzının oluşturulması gerekmektedir. Bunlara bağlı olarak, yapılacak olan maaş ödemelerine yönelik finansman ihtiyacının büyüklüğü de şüphesiz değişiklik göstermektedir.

⁶⁷⁴ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.76.

c. İletişim Giderleri

Terör örgütlerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri ve örgüt içi haberleşmelerini yürütebilmeleri için iletişim sağlamaları gerekmekte olup, bu iletişimi ise telefon ve diğer mobil iletişim araçlarıyla gerçekleştirmektedirler. Teröristlerin, gerek birbirleriyle gerekse yönetim yerleriyle olan haberleşmeleri ile gündelik yaşantılarına yönelik haberleşme gereksinimlerine ilişkin giderlerinin toplamı, iletişim maliyetlerini oluşturmaktadır.

Terör örgütleri, en son teknolojileri güvenlik birimlerini dahi geride bırakacak seviyede kullanmakta, oto ve cep telefonlarını, telsiz haberleşme ağlarını, uydu kanallı görüşme yapan teknik olanakları, iletişim aracı olarak kullanmaktadır.⁶⁷⁵ PKK terör örgütünün televizyon yayın gideri yılda, 3,2 milyon ABD Dolarına ulaşmaktadır.⁶⁷⁶

d. Eğitim Seyahat Konaklama Giderleri

Terör örgütü üyelerinin, temininden itibaren her türlü seyahat, konaklama ve eğitim maliyetlerinden oluşmaktadır. Örgüt üyelerinin istenen niteliklere kavuşturulmasına yönelik verilen eğitimler; kapsamı, süresi, eğitim yeri, ihtisası gerektiren özel eğitimler olarak çok geniş bir kapsamda gerçekleştirilmektedir. Uzmanlık gerektiren eğitimleri de içeren (Örneğin 11 Eylül terör saldırısı için verilen uçuş eğitimi gibi), web sayfası ve yazılım için bilgisayar eğitimleri, propaganda

⁶⁷⁵ UYAR, Tolga, a.g.e., 2008, s.41.

⁶⁷⁶ ŞAHİN, Fuat Salih, **Case Studies In Terrorism-Drug Connection: The Kurdistan Workers Party, The Liberation Tigers Of Tamil Ealem, And The Shining Path**, Thesis Prepared For The Degree Of Master Of Science University Of North Texas, May 2001, s.14.

faaliyetlerine yönelik kullanılan görsel ve işitsel yayın tasarım ve yönetim eğitimleri, teknolojisi yüksek cihaz yapım, kullanım, bakım ve onarım eğitimleri gibi eğitim maliyetlerinden oluşmaktadır.

Eğitim giderleri, gerçekleştirilen eğitimlerin niteliklerine bağlı olarak, terör örgütleri için önemli bir maliyet unsuru olmaktadır.

e. Diğer Terör Örgütlerine Yardım Giderleri

Ulusal veya uluslararası alanda faaliyet gösteren ve benzer ideolojilere sahip olan terör örgütleri, bir araya gelerek birlikler oluşturmakta ve birbirlerine para, tecrübe, silah, teknik bilgi, malzeme, ideolojik destek nitelikli muhtelif yardımlar sağlamaktadırlar.⁶⁷⁷ Bu şekildeki yardımlar, önemli bir gider kalemini oluşturmaktadır. Baader-Meinhoff terör örgütünün, 13 Eylül 1974 tarihinde ABD kampından çaldığı silah ve el bombalarının, Japon Kızıl Ordusu tarafından çeşitli eylemlerde kullanıldığının tespit edilmesi,⁶⁷⁸ yardımlaşmaya örnektir.

f. Propaganda Giderleri

Terör örgütlerinin yeni militan kazanma ve sempatizan sayılarını artırabilmek amacıyla yaptıkları faaliyetler, reklamasyon ve ideolojilerini yaymaya yönelik faaliyetler kapsamındaki giderleri söz konusu olup, bu amaçlara yönelik olarak gerçekleştirilen çeşitli broşür, gazete, dergi ve kitap gibi yayımlarının giderleri ile radyo, televizyon yayınlarına yönelik giderlerden oluşmaktadır.

⁶⁷⁷ UYAR, Tolga, a.g.e., 2008, s.41.

⁶⁷⁸ AKBULUT, İlhan, **Devlet Terörizmi ve Ülke Bölücülüğü**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1988, s.64.

g. Diğer Giderler

Terör örgütlerinin mahkeme masraflarının karşılanması, muhtelif avukatlık ücretlerinin ödenmesi, muayene ve tedaviye yönelik (klinik, hastane, doktor, ilaç gibi) sağlık giderleri de söz konusudur. Diğer yandan Keşmir’de teröristler tarafından yerel Bilgi Teknolojisi (Information Technology-IT) uzmanlarının parayla tutulduğunun rapor edilmiş olması,⁶⁷⁹ terör örgütlerinin ihtiyaç duyduğu IT uzmanlarına ilişkin harcamalarının da bir gider unsuru olduğunu göstermektedir. Yine elde edilen gelirler, güvenlik güçlerini kendilerinden uzak tutmaya yönelik olarak, şantaj (tehdit) ve yolsuzluk (rüşvet) amacıyla da kullanılmakta⁶⁸⁰ olup, bunlar da gider unsurudur. Yine bir terör örgütünün, dünyadaki diğer terör örgütlerini para karşılığı kullanabileceği gerçeği⁶⁸¹ de taşeron istihdam giderlerini oluşturmaktadır.

B. Terör Örgütlerinin Finansman Kaynakları

Teröristler ve terör örgütleri, varlıklarını ve terörist aktivitelerini sürdürebilmek için paraya ihtiyaç duymakta ve onlar bu parayı, meşru ve gayri meşru yöntemler kullanarak yaygın ve çok çeşitli kaynaklardan sağlamaktadırlar. Diğer taraftan amaçları ve fonlarının kaynak ve hedefini gizleyebilmek için endişelenirler ve bu

⁶⁷⁹ SHELLEY, Louise, a.g.b., s.150, 151.

⁶⁸⁰ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1994, s.87.

⁶⁸¹ ÇİTLİOĞLU, Ercan, “Küresel Alanda Terör Örgütlerinin Gelecekte Mümkün Görülen İşbirliği ve Güçbirliği Yöntemleri Üzerinde Bir Değerlendirme”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, s.248.

nedenle, parayı gizlemek ve tanınmasını engellemek için birbirinden farklı yöntemleri de para aklamada kullanırlar.⁶⁸²

Terör örgütleri, birçok alternatif finansman yöntemlerini; gelir sağlamak, bunları taşımak ve muhafaza etmek (depolamak) için kullanmakta olup, bu duruma örnek olarak GAO'nun yaptığı, hükümet, endüstri ve araştırma kaynaklarına dayalı analiz sonucu, Tablo 23'deki gibidir.⁶⁸³

**Tablo 23: Terörist Varlıkların Kazanılması Taşınması ve Muhafazasında
Kullanılan Yöntemlere İlişkin Örnekler**

Alternatif Finansman Mekanizmaları		Kazanç	Taşıma	Depolama
Ticari Mallar İçinde				
	Yasadışı Uyuşturucular	X		
	Silah	X		
	Sigara	X		
	Elmas-Pırlanta	X	X	X
	Altın		X	X
Sistemleri (Yöntemleri)				
	Hayırseverlikler (Hayır Kurumları)	X	X	
	Informal Bankacılık		X	
Döviz				
	Toplu Para		X	X

Kaynak: GAO, “U.S. Agencies Should Systematically Assess Terrorists’ Use of Alternative Financing Mechanisms”, GAO-04-163 , November 2003, s.10, <http://www.gao.gov/new.items/d04163.pdf>, Erişim.01.10.2009.

⁶⁸² UNODC, **Annual Report 2009**, s.25.

⁶⁸³ GAO, “U.S. Agencies Should Systematically Assess Terrorists’ Use of Alternative Financing Mechanisms”, GAO-04-163 , November 2003, s.10, <http://www.gao.gov/new.items/d04163.pdf> , Erişim.01.10.2009.

Terör örgütleri yasadışı uyuşturucu, kaçak silah, sigara ve elmas ticareti yaparak ve yine yardım kuruluşlarını kötüye kullanmak suretiyle edindikleri bağışlar ve diğer her türlü yöntemlerle büyük tutarlarda gelir sağlamaktadırlar. Örgütler bu gelirlerini nakit para, elmas/pırlanta, altın olarak ve informal bankacılık sistemleri kullanarak nakletmekte ve yine likide çevrilebilen değerli taş ve madenler ile toplu nakit paralar olarak muhafaza etmektedirler.

Sınır ötesi terörizmin yaygınlaşması ve cesameti, günümüzde terörizmi küresel bir sorun haline getirmiştir. Kanada'dan finanse edilen terörizm, Sri Lanka'da toplu ölümlere yol açmış, Fransız asıllı teröristler İspanya'da, ABD'den finansal destekli teröristler İngiltere'de zulme yol açmış ve Afganistan - Alman asıllı Suudi teröristler ise ABD'de 11 Eylül saldırılarının planlayıcı ve uygulayıcıları olmuşlardır.⁶⁸⁴ 11 Eylül saldırısı sonrası terörist aktiviteleri finanse eden ağları tespit etmek için yapılan çalışmalarda; yardım örgütleri, hükümetlere bağlı yardım kuruluşları, özel teşebbüsler, bu paraları toplayan tutan ve aktarmakta kullanılan banka ve hesaplardan oluşan geniş ve küresel ağ olduğu anlaşılmıştır.⁶⁸⁵ Küresel boyut kazanan terörizm sorunuyla mücadelede uygulanacak tedbirlerin olumlu sonuçlanması açısından, terörizmin finansal kaynaklarının yerinde ve doğru tespiti son derece önem kazanmıştır.

⁶⁸⁴ DEMİR, İbrahim, “Bölgesel ve Küresel Savunma Hizmetlerinin Politik Ekonomisi”, **21. Türkiye Maliye Sempozyumu Kamu Maliyesinde Güncel Gelişmeler**, 10-14 Mayıs 2006, s.229.

⁶⁸⁵ BURKE Jason, **El Kaide Terörün Gölgesi**, Çev. Ebru KILIÇ, Everest Yayınları, İstanbul, Mart 2004, s.292, 293.

1. Yasal Görünümlü Finansman Kaynakları

a. Yardım Yoluyla Alınan Paralar

Terörist grupların finansmanının bir kısmı, yasal kaynaklardan elde edilir ve bazı yardım organizasyonları suistimal edilme hususunda zayıf olduklarından, bireylerin bilmeden yaptıkları katkıları terörist faaliyetlerde kullanılabilir. ⁶⁸⁶ Terör örgütlerine yasal görünümlü kaynak sağlanmasında, dernek ve vakıf gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sıklıkla kullanılmakta, bu kuruluşlara aidat, bağış veya yardım adı altında sağlanan fonlar, yine bu kuruluşlar tarafından çeşitli yöntemler kullanılarak terör örgütüne veya teröristlere aktarılmaktadır. Bu kuruluşlara yardım yapan bazı kişiler, çoğu zaman verdikleri paraların terör örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, kâr amacı gütmeyen kuruluşun açıkladığı yasal amacı çerçevesinde kullanılacağını düşünerek bağışta bulunmaktadır. Bazı kişiler ise, terör örgütüne bilerek ve isteyerek finansman sağlamakta, bunu yasal bir görüntü altında, örneğin bir yardımlaşma derneğine bağışta bulunma görüntüsü altında gerçekleştirmekte, böylece kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin terörü finanse edebilmektedirler. ⁶⁸⁷

Örneğin ABD yetkilileri, Cidde’de yetkili bir işadamı olan Yasin Al Qadi’nın El Kaide ve Hamas dahil olmak üzere birçok terör örgütünü desteklediğini belirtmişler ve ABD mahkemesinin dokümanlarına göre bu şahıs, 1992’de Amerika bağlantılı Hamas liderine 27.000 Dolar ve Chicago’daki Hamas örgütüne ise 820.000 Dolar

⁶⁸⁶ European Police Office, **TE-SAT 2009** a.g.e., 2009, s.13.

⁶⁸⁷ MASAK, Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği, **Resmi Gazete**, S. 26693, 07.11.2007, <http://rega.basbakanlik.gov.tr/#>, Erişim.27.04.2010.

göndermiştir.⁶⁸⁸ Yine İngiltere’deki hapishanelerdeki açlık grevleri gibi eylemlere duyulan sempati sonucunda, IRA’nın Amerikalılardan 1981 yılının ilk altı ayında aldığı finansman desteği 250.000 Amerikan Dolarına ulaşmış, oysa ki önceki 7 yılın ortalaması 110.000 Amerikan Doları olmuştur.⁶⁸⁹

a1. Hayır Kurumlarından Gelen Paralar

ABD’de Chicago’da bulunan Küresel İnanç Kuruluşunun (Global Relief Foundation) ofislerine baskın yapılmış ve mal varlığına el konulmuş daha sonra kuruluşun Kosova’daki ofisine de NATO güçlerince baskın yapılmış ve ABD ve Avrupa’daki bazı hedeflere eylem planladığı iddialarını içeren “güvenilir istihbari bilgiler” elde edilmiştir. 2001 yılında bu kuruluşun, ABD’de 5 milyon Dolardan fazla gelir elde ettiği, gelirlerin çoğunun yasal olarak harcandığı tespit edilmiş ise de, yetkililer tarafından bu kuruluşun El Kaidenin önemi finansal destekçisi olduğu da tespit edilmiştir.⁶⁹⁰

Alman Lutheran Kilisesi nezdinde hareket eden insani yardım amaçlı sivil toplum kuruluşlarının, 1992 yılında Kuzey Irak’a yardım malzemesi gönderdiği, 40 Alman kamyonunda füze rampaları roketatarlar, havan topları ve kamuflaj malzemelerinin

⁶⁸⁸ LEVITT, Matthew A., a.g.m., 2002.

⁶⁸⁹ ARTHUR, Paul, 1997, s.279.

⁶⁹⁰ LEVITT, Matthew A., a.g.m., 2002.

bulunması,⁶⁹¹ hayır kurumları ve bunlar adına faaliyet gösteren insani yardım amaçlı sivil toplum kuruluşlarından önemli finansman sağladığını göstermektedir.

Terörist örgütlere yardım eden hayırsever kuruluşlar için, internet üzerinden kumar oynatan organize suçlular web siteleri üzerinden bunlara para sağlayabilmekte⁶⁹² ve bu yöntemle de terör örgütlerine finansman temin edilmektedir.

IRA'nın uyuşturucu, soygun, haraç yanı sıra önemli ikinci gelir kaynağı bağışlardır.⁶⁹³

El Kaide terör örgütü finans ihtiyacını, dünyanın birçok bölgesinde İslami yardım kuruluşları aracılığıyla bağış ve zekât adı altındaki çok ciddi meblağlar toplayarak sağlamış ve yine körfez ülkelerindeki tüccarlar, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistanlı prenslerin yaptığı yardımlar da örgütün finans ihtiyacını gidermede önemli rol oynamıştır.⁶⁹⁴

Ülkemizde de Hizbullah terör örgütünün faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemlerde Diyarbakır, Batman, Mardin ve Bingöl illeri ve kırsal alanlarda kurban derilerinden, örgüte gelir temin ettiği bilinmektedir.⁶⁹⁵ Bunun yanında örgüt

⁶⁹¹ KÖKNAR, Ali, "Enternasyonalistler : PKK'nın Alman Lejyonu", **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, s.201.

⁶⁹² SHELLEY, Louise I., a.g.m., s.4.

⁶⁹³ ROBINSON, Jeffrey, , a.g.e., 2003, s.276.

⁶⁹⁴ BURKE Jason, a.g.e., 2004, s.293.

⁶⁹⁵ TEMUH, **Hizbullah Terör Örgütü**, TEMUH Yayınları, Ankara, 2001, s.53.

sempatizanlarının ayni ve nakdi olarak yaptıkları bağış ve yardımlar da örgütlere büyük paralar sağlamakta olup, Hizbullah terör örgütünün birçok mensubunun ev, işyeri ve tarlasını örgüte bağışladığı, İstanbul Beykoz’da yapılan operasyondan sonra ortaya çıkarılmıştır.⁶⁹⁶

a2. Sivil Toplum Örgütlerinden Gelen Paralar

Sivil toplum örgütü (Non-Government Organization, NGO), ülkemizde bir hukuk kavramı olmayıp, bunlar Türkiye’de dernek ya da vakıf şeklindedirler.⁶⁹⁷ Bunların çoğunun gelir kaynakları gizli ve faaliyetleri örtülü olup, içlerinde kimi, hayırseverleri, kimi solcuları, kimi de mafyaları barındırır ve büyük kısmı dinci, havari, mürit gibi açık sıfatlarıyla; dini yayarak ve dindarlığı araç olarak kullanarak savaş ve çatışmayı körüklerler, para toplarlar, mezhep çatışmalarına, soykırımlara, intihar saldırılarına başvururlar ve sonuçta halka huzur değil huzursuzluk taşırlar.⁶⁹⁸ Bazı ülkeler, örtülü veya açık olarak finansal destek sağlamak istedikleri terör örgütlerine sağlayacakları bu örtülü finansal yardımlarını, özellikle terör örgütüne yakın dernek ve vakıflara para veya ayni yardımda bulunulma gibi yöntemlerle yapmaktadırlar ve daha sonra bu yardımlar bu kuruluşlar tarafından terör örgütlerine aktarılmaktadır.⁶⁹⁹

Terör örgütü IRA’nın kasaları, ABD’ye yerleşen İrlandalıların oluşumu olan “İrlanda Kuzey Yardım Komitesi/NORAIID”ın yolladığı paralarla dolmaktadır. Bu

⁶⁹⁶ ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”.

⁶⁹⁷ BULUTOĞLU, Kenan, a.g.e., 2010, s.248.

⁶⁹⁸ BULUTOĞLU, Kenan, a.g.e., 2010, s.248, 249.

⁶⁹⁹ MASAK, a.g. tebliğ, 07.11.2007.

finansman, yardım komitesinin düzenlediği danslar, yemekler ve yardımlar sonucu oluşturularak, 1972 yılında 600.000 Amerikan Dolarını bulmuştur.⁷⁰⁰ IRA, yıllık gelirinin 100.000 Sterlinlik küçük bir kısmını ABD’de bulunan sempatizanlarından sağlamakta ancak bu yardımları yapanlar, artık yardım paralarının yalnız insani ihtiyaç giderlerine değil, silah ve patlayıcılara da harcandığının farkına varmaktadırlar.⁷⁰¹

2005-2006 döneminde, bir Avrupa ülkesindeki sivil toplum kuruluşundan, farklı bankalar kullanılarak Türkiye’deki 69 kişiye, her seferinde 150 Euro olmak üzere para gönderildiği, bu kişi ve akrabalarının araştırılması sonucu 30’unun terör suçu nedeniyle polis kaydına rastlandığı ve iki kişiye yapılan ödemelerin ise terör eylemi öncesi ve sonrasında gerçekleştiği tespit edilmiştir.⁷⁰²

a3. Diğer Devletlerden Sağlanan Yardımlar

Devletler, politik ve askeri nedenlerle, özellikle dış politika aracı olarak terörizmi kullanmakta ve bu kapsamda, terör örgütlerinin oluşumunda, korunmalarında ve faaliyetlerini sürdürmelerinde de destek sağlamaktadırlar. Dünya ekonomisinin ve siyasetinin sürekli değişen dengeleri, herhangi bir ülkenin bir diğer ülkedeki ekonomik, siyasi, sosyal, dini ya da etnik sorununu kullanarak, kendisi ya da içinde yer aldığı ülkeler grubu için avantaj sağlama imkânı yaratmakta, ülkeler yakın ya da uzak çevrelerinde kendileri ile aynı/benzer ekonomik, siyasal, sosyal, dini ya da etnik

⁷⁰⁰ ALTUĞ, Yılmaz, 1995, s.99.

⁷⁰¹ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.76.

⁷⁰² ANKA, “Genç Osman Yaraşlı’nın Açıklaması”, 27 Ekim 2007, <http://www.isref.org/index.php?pid=23&id=3459>, Erişim.12.05.2010.

çıkarları paylaşan grupları, örgütlü terörizm aracılığıyla “5. Kol” gibi kullanmakta; amaç ve çıkarlarda farklılık bulunduğu hallerde dahi, karşı ülkeyi yapısal olarak istikrarsızlaştırmak için bu terörist grupların faaliyetlerine destek verebilmektedirler.⁷⁰³

Ülke içinde güvenlik güçlerinin sürekli düzenledikleri operasyonlar nedeniyle, terör örgütlerin yalnızca yurtiçi kaynaklarla beslenme, barınma, eğitim, silah gibi ihtiyaçlarını karşılamaları son derece zordur ve bu nedenle de dış destek, örgütler açısından hayati önem arz etmektedir.⁷⁰⁴ Terör örgütlerinin başarısı, büyük ölçüde dış desteğe bağlıdır ve bu desteği olmayan bir örgütün başarı şansı mümkün görülmemektedir.⁷⁰⁵

Terörizmin uluslararası ilişkilerin aracı olarak kullanılmasının işlevselliği basit ve maliyeti düşük olup, politika aracı olarak terörizmin kullanılması sonucu karşı tarafta bir iç sorunun oluşmasına ve bu sorunun açığa çıktığı ülkenin, hem terörizmi araç olarak kullanan hem de üçüncü taraf ülkelere karşı, uluslararası gücünü yitirmesine neden olmaktadır.⁷⁰⁶

Devletlerin terör örgütlerine destek vermelerinin başlıca nedenleri aşağıdaki gibidir;⁷⁰⁷

⁷⁰³ TELLAN, Derya, GÜNLER, Kemal, “Uluslararası Politikanın Aracı Olarak Terörizm ve Medyanın Rolü”, **İSREF Perspektif**, C.2, S.3, Mart 2008, s.113.

⁷⁰⁴ ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”.

⁷⁰⁵ İLHAN, Suat, **Terör Neden Türkiye?**, NU-DO Yayıncılık, Ankara, 1998, s.5.

⁷⁰⁶ TELLAN, Derya, GÜNLER, Kemal, a.g.m., 2008, s.114.

⁷⁰⁷ LAÇİNER, Sedat, “NARKOTERÖR: Terörün Geliri de Ölümden”, **Star Gazetesi**, 10.02.2008.

- 1) Terörizmin, destek verenler için düşük maliyetli ve etkili yöntemler sunması,
- 2) Terörizm yoluyla ilişkileri bozmadan, ülkenin istenilen şekilde hareket etmesinin sağlanması,
- 3) Doğrudan güce başvurma'nın oluşturacağı riskleri, terörizmin taşınamaması,
- 4) İstihbarat birimleri tarafından terör örgütlerinin yan kol gibi kullanılabilmesi ve örgütün operasyonel olarak hizmet verebilmesi,
- 5) Destekçi ülke ideolojisinin yayılmasına yardımcı olması,
- 6) Terör örgütlerinin faaliyet gösterdiği ülkenin inanç ve kültürel yakınlıklarının bulunması

Devletlerin terörist eylemlerle ilişkileri aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir;⁷⁰⁸

1)**Terörü Desteklerler:** Finansal yardım yapmak, ideolojik, askeri ve operasyonel teknik yardım vermek gibi yöntemlerle, mevcut terör örgütlerini desteklerler.

2)**Terör Eylemlerini Yönlendirirler:** Terör örgütlerini kendi istek ve amaçları doğrultusunda eylemlerde bulunmaları için doğrudan yönlendirirler.

⁷⁰⁸ AYKIN, Hasan, SÖZMEN, H.Kevser, **Terörün Finansmanı**, 2.Baskı, MASAK, Yayın No.12, Ankara, Mart 2009, s.46.

3)**Terör Eylemlerini Yaparlar:** Politik amaçlarına yönelik olarak, kendi gizli servis görevlilerini kullanmak suretiyle ülke dışındaki terör eylemlerini doğrudan yaparlar.

Terörü uluslar arası politika aracı olarak kullanmak isteyen diğer devletler tarafından verildiği bilinen destekler ise aşağıdaki gibidir;⁷⁰⁹

1)Terör örgütü üyelerine sığınma hakkı vermek,

2)Kendi ülke topraklarının, terör örgütünün üssü olarak kullanılmasına göz yummak,

3)Terör örgütüne doğrudan finansal destek sağlamak,

4)Terör örgütüne örtülü (terör örgütüne yakın dernek ve vakıflara para ve aynı yardım yapmak suretiyle) finansal destek sağlamak.

Sonuçta terörist gruplarla destekçi devletlerarasındaki resmi ve gayri resmi ilişkiler; ideolojik ve dinsel ittifaklar, kurumsal yardım, propaganda ve psikolojik savaş, finansal yardım, eleman kazandırma, istihbarat, silah temini, eğitim, harekât faaliyetleri (tek taraflı ve koordineli) ve sığınma hakkı verme gibi pek çok şekilde gerçekleşmekte ve bu durum ise ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde bir terör mekanizmasının oluşmasına neden olmaktadır.⁷¹⁰

⁷⁰⁹ MASAK, a.g. tebliğ, 07.11.2007.

⁷¹⁰ ALEXANDER, Yonah, 2008, s.67.

Yunanistan, Filistinlilerin faaliyetlerine sempati duymakta ve Orta Doğu terörist faaliyetlerinin güvenli ve aktif bir üssü konumunda bulunmakta, Atina Havalimanının zayıf güvenlik önlemleri bilinmekte, ayrıca uyuşturucu trafiği ve kolay giriş açısından kaçınılmaz şöhreti bulunmakta olup, bütün bunlara rağmen kendisi de Orta Doğu terörünün kurbanı olmuştur.⁷¹¹

Libya ile IRA arasındaki ilişki ve bu ilişkinin boyutları, Libya'dan IRA'ya silah taşıyan 150 ton silah yüklü geminin Fransa tarafından yakalanmasıyla ortaya çıktı.⁷¹² Yine The Economist'de (1 Eylül 1979), 1976'da İngiliz büyükelçisinin, 1979'da kraliyet ailesinden Lord Mountbatten'ın ve 18 İngiliz askerinin IRA tarafından öldürülmesi olaylarına ABD'nin de dahil olduğu ve teröristlerin, ABD vatandaşları tarafından finanse edildiği belirtilmiştir.⁷¹³ PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün, büyük bölümünü yasa dışı faaliyetlerden elde ettiği bir milyar doları bulan bir fonu yönettiği ve bu büyüklükteki bir para akımının devletlerin bilgisi dışında gerçekleşmesinin düşünölemeyeceği ve bu paraların, ilgili ölkeler tarafından siyasi ihtiyaçlara göre tahsis edilerek harcandığı belirtilmektedir.⁷¹⁴

Devletin dış politikasında kullanmak için terörizme verdiği destek, basit yardımlar seviyesinde kalabileceği gibi, sponsorluk noktasına da ulaşabilmekte ve devlet sponsorlu terörizmde devletler, ateş gücü yüksek silahlar, para, istihbarat ve

⁷¹¹ Filistinli teröristler 1988'de Yunan (City of Poros) gemisine saldırarak, 9 kişinin ölümü ile yüze yakın kişinin yaralanmasına neden olmuşlardır. Bkz. CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.156.

⁷¹² ŞENOCAK, Hasan Emre, a.g.e., 2006, s.102.

⁷¹³ ARTHUR, Paul, 1997, s.269.

⁷¹⁴ KAYNAK, Mahir, a.g.m., 2009.

eğitim imkânı sağladıkları için terörizm, sadece sembolik bir fiil olmaktan uzaklaşarak, doğurduğu sonuç itibarıyla de yıkıcı hale gelmektedir.⁷¹⁵

b. Ticari İşletmelerinden Sağlanan Kazançlar

Terör örgütleriyle görünüşte bağlantısı olmayan kişiler adına kurulan şirketler aracılığıyla yasal faaliyetlerden elde edilen gelirler, terörün finansmanı için kullanılabilen, çoğu kez bu şirketlerin faaliyet alanları, terör örgütüne lojistik destek sağlayacak türden alanlar olmakta ve aynı zamanda bunlar, terör örgütünün ihtiyaç duyacağı malların taşınması veya uyuşturucu ticaretinde kullanmak üzere nakliye şirketi kurulması, terör örgütü üyelerinin ülke dışına kolayca çıkarılması için seyahat acentesi kurulması amaçlarıyla da kullanılmaktadırlar.⁷¹⁶

Terör örgütlerinin yıllık gelirlerinin milyarlarca doları bulduğu bilinmekte ve bu büyük miktarlar, gelir sağlama amacıyla, finans piyasalarındaki mali enstrümanlar kullanılarak değerlendirilmektedir.⁷¹⁷

Fransa'nın ETA-M örgütüne ait 1993 yılında ele geçirdiği silah fabrikasının bu örgüte yıllık gelirinin 2-3 milyar Fransız Frangını bulması⁷¹⁸ terör örgütleri için ne derece önemli bir gelir kalemi olduğunu göstermektedir.

⁷¹⁵ BAŞEREN, Sertaç, a.g.b., 2006, s.15.

⁷¹⁶ MASAK, a.g. tebliğ, 07.11.2007.

⁷¹⁷ GÜN, Ö.Rengin, "Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.2, S.4, 2000, s.87.

⁷¹⁸ ÖZÇER, Akın, **İspanya Siyasi Tarihinde Bask Milliyetçiliği**, II.Cilt (1976-1999), Doğan Kitap, İstanbul, 1998, s.324.

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) bankerinin Arap Bankası olduğu bilinmekte ve Arap Bankası, FKÖ adına Wall Street'te yatırımlar yaparak bu örgütün kaynaklarına kaynak katmakta ve yine FKÖ'nün Maldiv Havayolları ve Sierra Leone Havayolları'nda hisselerinin olduğu da bilinmektedir.⁷¹⁹

Terör örgütleri, olmayan paravan firmalara hizmet vermiş göstermek suretiyle, koruma ve devrim vergisi toplamakta, faaliyette bulunduğu ticari alanlardaki rakiplerini tehditle sindirerek lehlerine monopol konum yaratmakta,⁷²⁰ işletmelerde sosyal güvenlik ve vergi konusunda yaptıkları hilelerle, kaçak işçi çalıştırma şeklindeki sigorta ve vergi hileleriyle gelir elde etmektedirler.⁷²¹

Yine terör örgütleri konser, şölen, sergi, kermes ve gösteri gibi çeşitli etkinlikler düzenleyerek, bu etkinliklere katılım ücreti adı altında aldıkları paralarla da gelir elde etmektedirler.⁷²²

PKK terör örgütü, yardım şeklinde topladığı paraları, Londra, Paris ve Berlin gibi şehirlerde şirketler kurarak, yatırıma kanallı etmeye çalışmıştır.⁷²³ PKK terör örgütü 7'nci Kongreden sonra örgütün cephe yapılanması olarak adlandırılan YDK (Kürt Demokratik Halk Birlikleri) kanadı, yurtiçi ve yurtdışında oluşturduğu legal

⁷¹⁹ GÜN, Ö.Rengin, "Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.2, S.4, 2000, s.87.

⁷²⁰ İrlanda Belfast'ta taksi işletmeciliğinde olduğu gibi. Bkz. CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.156.

⁷²¹ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.156.

⁷²² MASAK, a.g. tebliğ, 07.11.2007.

⁷²³ GÜRSES, Emin, **Ayrılkçı Terörün Anatomisi: IRA-ETA-PKK**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.98.

kuruluşlar (şirket, sivil toplum örgütleri, dernek, vakıf, kültür merkezi gibi) aracılığıyla özellikle Kürt kökenli vatandaşlarımızdan büyük paralar toplamıştır.⁷²⁴

Terör örgütleri büyüyüp geliştikçe barınma, beslenme, giyecek, tedavi, ulaşım, haberleşme, silah ve mühimmat ihtiyaçları artmakta, artan bu ihtiyaçların ise sürekli karşılanması gerekmekte olup, günümüzde güvenlik güçlerinin üst seviyede teknolojiyi kullanma kabiliyetleri ve denetimlerini artırmaları nedeniyle, örgütlerin ticari faaliyetlerle bu ihtiyaçlarının gidermeleri ise oldukça zorlaşmaktadır. Dolayısıyla da terör örgütleri, deşifre olma riskinden dolayı, geçmişte olduğu gibi rahatça ticari faaliyetlerde bulunamamaktadırlar.⁷²⁵

2. Yasal Olmayan Finansman Kaynakları

Teröristler sadece gönüllülere ve sempatizanlar tarafından yapılan gönüllü katkılara bel bağlamamakta ve kaçınılmaz bir biçimde, baskı, haraç ve banka soygunculuğu ve özellikle de yasadışı göçmen ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi adi suçlara başvurmaktadırlar.⁷²⁶

Terörizmin geçmişteki başlıca finansman aracı devlet sponsorluğu iken, soğuk savaşın bitmesi ve günümüzde uluslararası toplumun terör ve terörizmin artan önemi üzerinde anlaşmaya varmaları sonucu, terörizmin potansiyel ülke sponsorlarının sayısında azalma olmuş ve yitirilen finansman yöntemlerinin yerini ise yeni finansman yöntemleri almıştır. Bu ortamda suç ve organize suç faaliyetleri ile

⁷²⁴ ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”.

⁷²⁵ ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”.

⁷²⁶ MANGO, Andrew, a.g.b., 2008, s.17.

bunlardan sağlanan kaynaklar, terörizmin önemli finansman kaynağı olarak artış göstermiştir.⁷²⁷

Terörist grupların para getiren faaliyeti olarak düşünülen; uyuşturucu madde ticareti, silah kaçakçılığı, insan ve nükleer madde kaçakçılığı ile kara para aklama olmak üzere en az dört tane temel suç teşkil eden faaliyeti bulunmakta ve bunlara ilaveten; tehdit, adam kaçırma, kumar, sahte mal ticareti, şantaj, belgede sahtecilik, banka soygunu, kimlik hırsızlığı, kredi kartı dolandırıcılığı ve benzerleri gibi daha hafif suç içeren birçok faaliyeti bulunmaktadır.⁷²⁸

Terör örgütü IRA'nın şantaj, banka soygunu, haraç gibi suç faaliyetleri sonucunda yıllık yaklaşık 5 milyon Dolar gelir elde etmektedir.⁷²⁹

a. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

Uyuşturucu madde kaçakçılığı terör örgütlerinin yasa dışı finans kaynaklarının başında gelmekte olup, son yıllarda "narco terörizm" kavramı, terör örgütleri ve uyuşturucu kaçakçıları arasındaki sıkı bağlantının tanımlanmasında kullanılmaya başlanılmıştır.⁷³⁰

⁷²⁷ PICARELLI, John T., SHELLEY, Louise I., "Organized Crime and Terrorism", s.2, http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/4/0/7/8/pages40789/p40789-2.php, Erişim.12.12.2009.

⁷²⁸ THACHUK, Kimberley, a.g.b., s.60.

⁷²⁹ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.76.

⁷³⁰ MASAK, a.g. tebliğ, 07.11.2007.

Uyuşturucuların yetiştirilmesi, işlenmesi, taşınması ve dağıtılması, dünyadaki politik şiddet ve suçların en büyük nedeni olup, buradan elde edilen karlar, kırsal alandaki ve şehirlerdeki teröristler ile suç çetelerinin silahlanması ve finansmanı için kullanılmaktadır.⁷³¹ Uyuşturucu maddeler ile terörün kesişim noktasını, kaçakçılık faaliyeti oluşturmaktadır.⁷³² Uyuşturucu kaçakçılığı yapan terör örgütlerinin bu faaliyetlerine yönelik özellikleri aşağıdaki gibidir;

- Uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini mümkün olduğunca toplumdan gizlemeye çalışmaktadırlar. Uyuşturucu kaçakçılığı tüm toplumlar tarafından bir insanlık suçu olarak kabul edildiğinden, örgütün imajını zedelemekte ve propaganda faaliyetlerini olumsuz etkilemekte, aynı zamanda terör örgütüne destek sağlayan ülkelerde olumsuz bir imaj bırakmakta ve bu ülkeler terör örgütlerini desteklerken çekimser davranmakta ve sonuçta uyuşturucu faaliyetlerine karışan terör örgütleri, uluslararası kamuoyu desteğini de yitirmektedirler.⁷³³

- Uyuşturucuyla ilgili faaliyetler, terör örgütü içerisinde ulaşılması zor olan yönetici kitle tarafından kontrol edilmektedir.⁷³⁴

- Uyuşturucuyla ilgili faaliyetler, genellikle deşifre olmamış ve örgüt aidiyeti pek bilinmeyen şahıslar aracılığıyla yürütülmeye çalışılmaktadır.⁷³⁵

⁷³¹ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1994, s.87.

⁷³² SEZER, Özcan, “Uyuşturucu Terör Bağlantısı”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, s.674.

⁷³³ PEK, Ahmet, “Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü Pkk/Kongra-Gel”, <http://www.caginpolicisi.com.tr/79/10-11.htm>, Erişim.09.12.2009.

⁷³⁴ PEK, Ahmet, a.g.m.

- Uyuşturucu kaçakçılığı yapan diğer suç organizasyonlarıyla birbirlerinin eksikliklerini giderecek şekilde tam bir destek ve dayanışma içerisinde faaliyet göstermektedirler.

Terör örgütlerinin gelir temin etmek için yaptığı gasp, soygun, hırsızlık gibi faaliyetler, artan ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğinden yahut örgütün geleceği açısından kötü sonuçlar doğurduğundan, çok karlı ve bu faaliyetlere nazaran daha az tehlikeli olan uyuşturucu kaçakçılığını benimsemektedirler.⁷³⁶

Terör örgütleri açısından uyuşturucu kaçakçılığını cazip hale getiren unsurlar aşağıdaki gibidir;⁷³⁷

- Uyuşturucuya yönelik olarak dünyada hali hazır bir arz talep dengesi vardır.
- Uyuşturucu maddelerin bir yerden bir yere taşınması, depolanması ve saklanması kolaydır.
- Oluşan arz talep dengesi çerçevesinde her zaman çok kısa sürede nakit paraya çevrilebilir.
- Üretim alanından tüketimine yaklaştıkça karlılığı hızla yükselir.

⁷³⁵ PEK, Ahmet, a.g.m.

⁷³⁶ AKBULUT, İlhan, 1988, s.60, 61.

⁷³⁷ SEZER, Özcan, a.g.b., 2000, s.674, 675.

- Üretim, transit ve tüketim ülkelerindeki, uyuşturucuyla mücadele etkinlikleri aynı ciddiyetle yapılmamaktadır.
- Uyuşturucuyla mücadeleye karşı uyuşturucu kaçakçılarını yeni yöntem geliştirmede dinamik bir kabiliyetleri vardır.

Terör örgütleri uyuşturucu faaliyetlerinin; üretimi, kaçakçılığı ile satış ve dağıtımında yer almakta⁷³⁸ ve bu kapsamdaki faaliyetlerini, kaynağından uyuşturucu temini, kaçakçılığı ve dağıtım safhalarında aktif rol alarak yürütmektedirler.⁷³⁹

Türkiye coğrafi konum olarak uyuşturucu madde kaçakçılığının üretildiği, taşındığı ve pazarlandığı altın hilal bölgesine (Pakistan, Afganistan, İran) komşu bir ülke konumunda olup, Avrupa pazarlarına ulaşan uyuşturucu maddelerin %80'nin Türkiye üzerinden intikal ettiği ifade edilmektedir ve bu çerçevede, uyuşturucu maddelerin geçiş güzergâhında faaliyet göstermekte olan terör örgütü PKK/KONGRA GEL ise mevcut pazardan nasibini fazlasıyla almakta özellikle Türkiye üzerinden Balkan rotasını izleyen örgüt, uyuşturucu maddelerin Avrupa pazarlarına ulaşmasına büyük katkı sağlamaktadır.⁷⁴⁰

Terör örgütleri artan ihtiyaçları nedeniyle, az emekle büyük para kazanabilecekleri finans kaynaklarına ihtiyaç duymakta ve uyuşturucu madde

⁷³⁸ SEZER, Özcan, a.g.b., 2000, s.678.

⁷³⁹ ÖZTÜRK, Saim, **Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK**, KÖKSAV Yayınları, Ankara, 2000, s.2.

⁷⁴⁰ ALKAN, Necati, **“Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”**.

kaçakçılığı ise bu açıdan örgütlerin ihtiyaçlarını fazlasıyla karşılamaktadır.⁷⁴¹ Bir kilogram eroinin altın hilal üretim bölgesindeki fiyatı yaklaşık 2.000 Alman Markı iken bu rakam, tüketim bölgesi olan Avrupa ülkelerinde 60.000 – 150.000 Alman Markı arasında değişmektedir.⁷⁴² Yine Tayland’da kokainin kilosu 6.000 – 10.000 Amerikan Doları iken, ABD’nde sokak satışında bu rakam 940.000 – 1.400.000 Amerikan Doları arasındadır.⁷⁴³

PKK/KONGRA GEL terör örgütünün Ülkemizdeki uyuşturucu kaçakçılığı, deşifre olmamış, işçi ve gençlik kesimi ile köylü ve esnaflardan oluşan örgüt mensupları vasıtasıyla yürütülmekte, yurtdışı bölümü ise buralarda kurmuş olduğu dernekler ve bunlara bağlı paravan şirketler ile irtibatta olduğu yasadışı uyuşturucu ticareti yapan kuruluşlar ve kişiler aracılığıyla yürütülmekte kısacası, önceleri uyuşturucunun yalnızca pazarlanmasında rol alan örgüt, Avrupa ülkelerinde örgütlenmeye başlamasıyla birlikte, uyuşturucu üretiminden dağıtımına, uyuşturucu ticaretinin her aşamasında rol almış ve halen almaktadır.⁷⁴⁴

Kolombiya Ulusal Polisi, ülkedeki ikinci terör örgütü olan Amerika Birleşik Öz Kolombiya Savunma Grupları (EAA) (The United Self-Defense Groups of Colombia (AUC)) örgüt lideri, milis kuruluşlarının 2000 yılındaki ihtiyaçlarının %

⁷⁴¹ ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”.

⁷⁴² SEZER, Özcan, a.g.b., 2000, s.679.

⁷⁴³ SEZER, Özcan, a.g.b., 2000, s.679.

⁷⁴⁴ ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”.

70'inin, uyuşturucu faaliyetleri sonucu elde edilen kazançlarla finanse edildiğini iddia etmektedir.⁷⁴⁵

Bekli de uyuşturucu-terör bağlantısının en kötü örneği, Afganistan'daki eski Taliban hükümeti olup, 2000 yılında bu ülke, dünyadaki yasadışı afyon arzının yüzde 70'ini sağladı ve oradan üretilen eroin, baz morfin, esrar ve dünya çapında satıldı.⁷⁴⁶ 2005 yılında ise yaklaşık 2,7 milyar ABD Dolar ihracat değeri olan eroinin tahmini 400 tonu Afganistan'dan çıktı. Bu parayı teröristlerle birlikte acaba kim sahiplenecek?⁷⁴⁷ Taliban'ın 1996-2001 döneminde, haşhaş ürününden, eroin üretiminden ve uyuşturucu sevkiyatlarından yüzde 10-15 oranlarında vergi aldığı ve bu gelirleriyle de askeri operasyonlarını finanse ettiği belirtilmekte, alınan bu vergilerin ise yıllık 50-70 milyon Dolar aralığında olduğu tahmin edilmektedir.⁷⁴⁸

Bekaa Vadisi'ndeki uyuşturucu ticaretinden FKÖ'ye kalan kar, yıllık yaklaşık 400 milyon Amerikan Doları'dır.⁷⁴⁹

⁷⁴⁵ CASTEEL, Steven W., "Narco-Terrorism: International Drug Trafficking and Terrorism - a Dangerous Mix", May 20, 2003, <http://www.justice.gov/dea/pubs/cngrtest/ct052003.html>, Erişim.20.12.2009.

⁷⁴⁶ Terrorism and Drugs, <http://www.bookrags.com/research/terrorism-and-drugs-dat-03/>, Erişim.09.12.2009.

⁷⁴⁷ COSTA, Antonio Maria, "Drugs, Crime and Terrorist Financing Breaking the Links", Conference on Combating Terrorist Financing, Vienna, 9 November 2005, s.4, <http://www.unodc.org/pdf/ED%20speech%20to%20OSCE.pdf>, Erişim.01.10.2009.

⁷⁴⁸ ERSOY, Ömer, "Uyuşturucu Tehdidi Altında Bir Ülke;Afganistan", **Stratejik Düşünce Dergisi**, Şubat 2010, Yıl:1, S.3, s.70.

⁷⁴⁹ GÜN, Ö.Rengin, "Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.2, S.4, 2000, s.87.

Ülkemizde faaliyet gösteren terör örgütlerinin, kendilerine mali destek sağlamak amacıyla uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan organizasyonlar ile ilişki içerisinde bulundukları ve uyuşturucu madde kaçakçılığının imalat, taşıma, aracılık, satış, sokak satıcılığı gibi her safhasında yer alarak kendilerine finansal destek sağladıkları bilinmekte ve bu kapsamda, 1984 yılından günümüze kadar ulusal güvenlik kuvvetlerince, PKK/ KONGRA-GEL terör örgütünün yanı sıra, ASALA, TKP/ML ve DHKP/C terör örgütleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen toplam 353 uyuşturucu madde kaçakçılığı operasyonunda, 794 şahıs yakalanmış olup, yakalama sonuçları Tablo 24’de gösterildiği gibidir.⁷⁵⁰

Tablo 24 : Terör Örgütleriyle Bağlantılı Uyuşturucu Madde Yakalamaları

Madde Cinsi	Miktarı
Eroin	4.096 kg
Esrar	22.339 kg
Bazmorfin	4.305 kg
Asetik Anhidrit	26.190 lt
Kokain	710 kg
Afyon Sakızı	8 kg
Sentetik Tablet	337.412 adet
Sodyum Karbonat	1.080 kg
İmalathane	2 adet

Kaynak: EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “**2008 Raporu**”, Ankara, Şubat 2009, s.47.

⁷⁵⁰ EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “**2008 Raporu**”, Ankara, Şubat 2009, s.47.

b. Silah Kaçakçılığı

Silah kaçakçılığı ile terörizm arasında da uyuşturucu kaçakçılığında olduğu gibi doğrudan bir ilişki bulunmakta ve terör örgütleri silah kaçakçılığı ile bir taraftan kendi silah ihtiyacını karşılamakta, diğer taraftan bu yolla gelir elde etmektedirler.⁷⁵¹ Ancak terör örgütlerinin ihtiyaç duydukları finansmanı, yalnızca silah ve mühimmat kaçakçılığı yoluyla gidermeleri aşağıdaki nedenlerle mümkün değildir;⁷⁵²

- Önce bir talep gerekme ve buna dayalı bir arz oluşmaktadır.
- Bir yerden bir yere taşınması ve depolanması şekil hacim ve muhafaza özellikleri açısından zordur.
- Nakde çevrilmesi zaman alacağından zordur.
- Silah ve mühimmat kaçakçılığıyla mücadele eden kuruluşlar deneyim sahibidirler ve etkin denetlemektedirler.

Yukarıdaki nedenlerle, terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığına kıyasla daha düşük gelir elde ettiği alan olan silah ve mühimmat kaçakçılığı, örgütlerin finansmanında uyuşturucudan sonra en önemli gelir kaynağı olarak ikinci sıradan yer almaktadır.

⁷⁵¹ MASAK, a.g. tebliğ, 07.11.2007.

⁷⁵² SEZER, Özcan, a.g.b., 2000, s.674.

c. Gasp Soygun Hırsızlık Fidyeye Sahtecilik

Hırsızlık, gasp ve soygun, küçük çaplı terör örgütlerinin kullandığı ya da bu örgütlerin faaliyetlerine başlangıç için yani kuruluş aşamasında gerekli olan paranın temini amacıyla kullandıkları gelir elde etme yöntemleridir. Örgütlerin özellikle kuruluş aşamasında gelir temin etmek için kullandıkları yöntemlerden olan soygunu, ülkemizde THKP/C, THKO gibi terör örgütleri kuruluş aşamalarında bu yöntemi kullanmışlar ve gerçekleştirdikleri banka soygunları ile örgüte belirli bir gelir sağladığı gibi aynı zamanda da kamuoyu tarafından tanınmalarını sağlamışlardır.⁷⁵³

Güvenlik sistemlerinin yanı sıra güvenlik güçlerinin de sürekli kendilerini yenileyerek örgütlerin bu türden faaliyetlerine karşı bilinçlenerek etkin mücadelesi, gasp, soygun ve hırsızlık türü faaliyetlerin azalmasına neden olmakta ancak, örgütler çoğunlukla mali açıdan sıkıştıkları zaman bu tür finans temin etme yöntemlerini kullanmaktadırlar.⁷⁵⁴

Terör örgütleri açısından fidye; işadımı, tanınmış bürokrat, devlet adamı gibi şahısların kaçırılarak karşılığında para talebinde bulunulması olarak tanımlanabilir.⁷⁵⁵ Terör örgütlerinin fidye amaçlı adam kaçırma faaliyetleri, yaygın olarak kullandıkları bir finansman yöntemi olup, terör örgütü bu faaliyetlerdeki başarısını kanıtladığı zaman, adam kaçırmasına gerek kalmadan korkutma ya da tehdit yoluyla gelir temin etmeye devam etmektedir.⁷⁵⁶ ETA'nın en önemli gelir

⁷⁵³ ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”.

⁷⁵⁴ ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”.

⁷⁵⁵ ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”.

⁷⁵⁶ MASAK, a.g. tebliğ, 07.11.2007.

kaynaklarından birisi, adam kaçırma eylemleri sonucu elde ettiği fidye gelirleridir.⁷⁵⁷

Katalan işadamı Jesus Serra Santamans Nisan 1980’de kaçırılmış ve 1,5 milyon dolar karşılığında serbest bırakılmış, sanayici Adolfo V. Martin yaklaşık 3 ay bir kaçırılma döneminden sonra 24 Şubat 1990’da 2,8 milyon dolar fidye karşılığında serbest bırakılmış ve Temmuz 1993’te kaçırılan barış hareketinin önemli isimlerinden Zamona da kaçırıldıktan sonra serbest kalmak için büyük miktarda fidye ödemek zorunda bırakılmıştır.⁷⁵⁸

Yakalanma riski yüksek olan sahtecilik faaliyetleri, önemli bir gelir kaynağı olmakla birlikte, örgütler tarafından sürekli bir gelir kaynağı olarak kullanılmamakta, daha çok kendi ihtiyaçları ve kısa sürede sıcak para temini için kullanılmaktadır.⁷⁵⁹ Günümüzün baskı teknolojisi, ihtiyaç duyulan her türlü baskı araç, gereç ve malzemesinin kolayca sağlanabilmesi, örgütleri sahtecilikte adeta uzmanlaştırmış⁷⁶⁰ örgütler sahte para basmanın yanı sıra, sahte pasaport basmada da uzmanlaşmış ve öncelikle kendi mensuplarına sahte pasaport ve kimlik oluşturan örgütler, talep olması halinde, organize suç örgütlerine de sahte pasaport ve kimlik basarak gelir temin edebilmektedirler.⁷⁶¹

PKK/KONGRA GEL terör örgütü, dünyada sahtecilik konusunda uzmanlaşmış en önemli örgütlerden birisi olup, yurtdışına yasal ve yasadışı yollardan çıkış yapan şahısların, iltica taleplerinin kabul görmesi için her türlü sahte belge

⁷⁵⁷ GÜRSES, Emin, a.g.e., 2001, s.75.

⁷⁵⁸ ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”.

⁷⁵⁹ ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”.

⁷⁶⁰ ÖZTÜRK, Saim, a.g.e., 2000, s.2.

⁷⁶¹ ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”.

düzenleyebilmekte ve Örgütün bu sahte belgeleri düzenlemesi ise genelde iki şekilde olmaktadır;⁷⁶²

“1. İltica, ikamet, seyahat gibi nedenlerle kullanılacak olan belgeler, yeni baştan düzenlenmektedir. Kullanılacak belgenin, çeşitli şekillerde elde edilmiş imzalı-mühürlü nüshalarına sadece kimlik bilgileri eklenmek suretiyle, her defasında başka biri adına düzenlenmesi mümkün olabilmektedir. Ayrıca, belge komple sahte olarak basılıp sahte kaşe, mühür, kayıt ve imzalarla tanzim edilebilmektedir.

2. Yurtdışında bulunan vatandaşlarımızdan veya yabancılardan, zorla veya gönüllü olarak, ya da hırsızlık yoluyla elde edilmiş belgeler (pasaport, kimlik belgesi vs.) üzerinde tahrifat yapılmak suretiyle, sahte belge yapılması mümkün olabilmektedir.”

Düzenlenen sahte belgelerle Avrupa ülkelerine götürülen kaçak şahıslar, gönderildikleri ülkelerde örgüt tarafından takip edilmekte, barınma ve iş bulma vaadi ile PKK/KONGRA GEL yanlısı derneklere üye olarak kaydedilmekte, iş bulmaları halinde bu kişilerden örgüte yardım için aidat adı altında paralar alınmakta ve Örgüt, yurtdışına çıkardığı bu şahısları ideolojik eğitimden de geçirerek; zorla para toplama, örgütün yayınlarını dağıtma, uyuşturucu işlerinde kuryelik gibi faaliyetlerde de kullanmaktadır.⁷⁶³

⁷⁶² ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”.

⁷⁶³ ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”.

d. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

Terör örgütleri, araç, sahte pasaport, vize temini ve konaklamaların ayarlanmasına kadar göçmen kaçakçılığının her safhasında yer alabilmekte ve bu suçtan elde edilen gelirler de terör faaliyetlerinin önemli bir finans kaynağını oluşturmaktadır.⁷⁶⁴ Göçmen kaçakçılığının terör örgütleri için avantajı, teröristlerin yasadışı göçmenler üzerinde baskı kurmaları ve daha sonra da bu kişileri yetkililere ihbar etme tehdidi ile haraca da kesebilmeleridir.⁷⁶⁵ Kaçak göçmenlerin terör örgütlerinin yardımları ile iş bulmaları durumunda, bu şahıslardan yardım adı altında paralar toplanmak suretiyle de örgüte finansman sağlanmaktadır.⁷⁶⁶ Bu nedenle insan kaçakçılığı, sadece bu faaliyet sonucu gelir elde edilmekle kalınmayıp, terörist saldırıları gerçekleştirecek veya gelir temin edecek kişilerin hareketi de kolaylaştırıldığından, en çok gelir getirici faaliyet niteliğindedir.⁷⁶⁷

Terör örgütleri, bir taraftan bir taraftan insan kaçakçılığı yoluyla kendilerine eleman temin etmekte diğer taraftan ise örgütlerine maddi kaynak sağlamakta ve bu faaliyetleri esnasında, insan kaçakçılığı suç organizasyonları ile iş birliği içerisinde bulunarak;

1) Sınırdan geçişlere göz yumarak, güvenlik sağlamaları karşılığında vergi adı altında komisyon almakta,

⁷⁶⁴ ŞEN, Y.Furkan, a.g.e., 2006, s.24.

⁷⁶⁵ MANGO, Andrew, a.g.b., 2008, s.17.

⁷⁶⁶ ŞEN, Y.Furkan, a.g.e., 2006, s.25.

⁷⁶⁷ SHELLEY, Louise, a.g.b., s.157.

2) Yasadışı göçmenlerin sınırdan yasa dışı yöntemlerle geçirilerek Avrupa ülkelerine götürülmesini sağlamakta,

3) Avrupa ülkelerinin iltica politikalarını kötüye kullanarak ve çeşitli sahtecilik yöntemlerini uygulamak suretiyle iltica başvurusu yaptırmakta,

4) Avrupa ülkelerinde mültecilere sağlanan maddi yardımlardan örgütlerine pay almakta,

5) İkamet hakkı elde eden şahısları, örgütün Avrupa ülkelerindeki her türlü yasa dışı faaliyetinde kullanmaktadır.⁷⁶⁸

PKK/KONGRA GEL terör örgütü ya militan ve sempatizanlarını eğitmek için, ya da maddi kaynak temin etmek için insan kaçakçılığı olaylarında etkin rol oynamakta, başlangıçta uyuşturucu ve insan kaçakçılığı faaliyetlerine göz yumma ve güvenlik sağlama karşılığında komisyon alan örgüt, daha sonra sağladığı kazanç ve diğer kazanımlar nedeniyle bizzat bu organizasyonların içinde yer almaya başlamıştır.⁷⁶⁹

PKK/KONGRA GEL terör örgütü, finansman sağlamak ve nüfuzunu artırmak amacıyla göçmen kaçakçılığı yaparak, daha iyi ekonomik şartlarda yaşamak isteyen kişileri Avrupa ülkelerine kaçırıp onlara iş bulduktan sonra, bu insanları sosyal güvencesiz çalıştırıp kazançlarından haraç alma veya ucuz işgücü temin ettiği firmalardan haraç alma, örgüt yararına kullanamayacağı kişileri polise ihbar etme

⁷⁶⁸ GÜNEŞ, Özkan, **Türkiye İle Bağlantılı Yasadışı Göç ve İnsan Kaçakçılığının Analizi**, Kara Harp Okulu Komutanlığı Savunma Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s.29.

⁷⁶⁹ ALKAN, Necati, **“Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”**.

faaliyetleriyle işlediği göçmen kaçakçılığı suçunu insan ticareti olgusuna dönüştürmektedir.⁷⁷⁰

e. Haraç Toplama

Bask ETA'sı haraççı çetelerden öte, Bask bölgesindeki İspanyol işyerlerinden % 10 özgürlük vergisi adı altında, alenen para toplamaktadır.⁷⁷¹ Bu örgütün en önemli gelir kaynaklarından birisi, sanayileşmiş Bask bölgesindeki fabrikalardan aldığı vergilerdir.⁷⁷² IRA, özellikle inşaat sektöründeki işadamlarından, her bina için 5.000 Sterlin vergi (haraç) almakta ve bu paraları hapisteki mensuplarının ailelerini geçindirmek için kullanmakta, bu paranın ödenmemesi halinde, işyerlerine sabotaj yapma, iş adamlarını ve ailelerini tehdit ve sonuçta ölüme kadar giden cezalandırmalar uygulamaktadır.⁷⁷³

İrlanda ve İspanya'daki terörist hareketlerin finansal kaynaklarının önemli bir bölümü tehdit ve haraç yoluyla sağlanmaktadır.⁷⁷⁴ The Sunday Times'ın iddiasına göre bilinen bir fırın zinciri, ürünlerinin zarar görmesini önlemek ve iş adamları ise kendilerini IRA'nın bombalama kampanyasından korumak için, uluslararası güvenlik danışmanlığı adı altında, IRA'ya bir yılda 2 milyar Sterlin ödeme yaptılar.⁷⁷⁵

⁷⁷⁰ SEVER, Hanifi, ARSLAN, a.g.e., s.185, 186.

⁷⁷¹ ROBINSON, Jeffrey, , a.g.e., 2003, s.278.

⁷⁷² GÜRSES, Emin, , a.g.e., 2001, s.75.

⁷⁷³ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.76.

⁷⁷⁴ CLUTTERBUCK, Richard, a.g.e., 1990, s.156.

⁷⁷⁵ TUPMAN, W.A., "Violent Business?: Networking, Terrorism and Organised Crime", s.15, <http://people.exeter.ac.uk/watupman/lectures/ARTICLES/IRAPLC.DOC>, Erişim.21.10.2009.

Ayrılıkçı ve sol kanat teröre karışanların çoğunluğu terörün finansmanında şantaj-haracı kullanmaktadırlar.⁷⁷⁶

f. Korsan (Taklit-Kopya) Ürün Ticareti

Avrupa Birliğinin organize suç tehdidinin değerlendirmesinde, taklitçilikten en çok etkilenen endüstriyel sektörler, müzik, bilgisayar yazılımı, tütün ürünleri, otomobil parçaları, ilaç sektörü, kimyasal ürün ve tekstil alanları olarak belirtilmektedir.⁷⁷⁷ Sahtecilik OECD'ye göre dünya ticaretinin % 7'si civarındadır.⁷⁷⁸

Teröristler son kullanma tarihleri geçmiş ilaçların yeniden paketlenmesi, markalı kozmetik, şampuan, kremler, çikolatalar, yiyecek ürünleri, yedek araba parçaları ve CD'ler gibi günlük kullanım eşyalarının korsanlarının ticaretini yapmaktadırlar.⁷⁷⁹ Sahte ürün kaçakçılığına yönelmelerinin bir nedeni de, cezalarının diğerlerine göre (uyuşturucu kaçakçılığına göre) daha hafif olmasıdır.⁷⁸⁰ Korsan DVD'lerin ve hatta sahte bayan çantalarının bile terörist teşkilatlara destek sağlamak için kullanılması, sıklıkla rastlanan bir durumdur.⁷⁸¹

⁷⁷⁶ European Police Office, **TE-SAT 2009** a.g.e., 2009, s.13.

⁷⁷⁷ European Police Office, **OCTA 2009 EU Organised Crime Threat Assessment**, European Police Office, Netherlands, 2009, s.22,
[http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_\(OCTA\)/OCTA2009.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA2009.pdf), Erişim.17.04.2010.

⁷⁷⁸ THACHUK, Kimberley, a.g.b., s.62.

⁷⁷⁹ THACHUK, Kimberley, a.g.b., s.61, 62.

⁷⁸⁰ THACHUK, Kimberley, a.g.b., s.62.

⁷⁸¹ SHELLEY, Louise, a.g.b., s.162.

g. Banka/Kredi Kartı Dolandırıcılığı

Birleşik Krallık Ciddi Dolandırıcılık Ofisi, teröristlerin faaliyetlerini finanse etmek amacıyla düşük değerli ancak yüksek hacimli kredi kartı, çek dolandırıcılığı ve sigorta sahtekârlığı vakalarında yer aldıklarını belirtmektedir.⁷⁸² Terör örgütlerinin başvurdukları yasadışı kaynak temin yöntemleri arasında, başkalarına ait banka veya kredi kartı bilgilerinin yasa dışı yollarla elde edilerek, bu bilgilerin (ad, soyad, doğum yeri, doğum tarihi, telefonu, anne kızlık soyadı, şifre gibi bilgiler) doğrudan satılması yanı sıra, bu kartların internet veya telefonla alışverişlerde, bankamatiklerden para çekmek veya havale yapmak suretiyle kullanımı da söz konusudur.

İslamcı terörizmin finansmanı şüphesiyle tutuklanan kişilerin çoğunluğu, dolandırıcılığa karışmışlardır.⁷⁸³

h. Aidat Gelirleri

Terör örgütlerinin üyelerinden aidat adı altında topladığı paralar yoluyla elde ettiği gelirleri de bulunmakta, ekonomik durumuna göre her örgüt üyesi, örgütün belirlediği miktardaki aidatı ödemektedir.

Hizbullah terör örgütü “infak” adı altında kendi militanlarının gelirlerinden her ay %10 oranında para almakta,⁷⁸⁴ bunlara ilişkin fihristler tutulmakta, takibi

⁷⁸² BEDI, Rohan, **Terrorist Financing**, International Centre for Political Violence and Terrorism Research Strategic Counter Terrorism: Terrorist Financing Response Series, 2007, s.1.

⁷⁸³ European Police Office, **TE-SAT** a.g.e., 2009, s.13.

yapılmakta ve vermeyenler cezalandırılmakta olup, düzenli geliri olan her örgüt mensubu, miktarı ne kadar olursa olsun aylık gelirinin %10'unu örgüte verme mecburiyeti altında bırakılmaktadır.⁷⁸⁵

i. Örgütsel Yayın Gelirleri

Terör örgütleri, yayınladıkları gazete, dergi ve kitaplarını ideolojilerini yaymak ve örgüt üyelerini ile taraftarlarının eğitimlerinde kullanmalarının yanı sıra, aynı zamanda da bu yayınlarını sempatzan ve militanlarına satarak mali kaynak da temin etmektedirler.⁷⁸⁶

Medya şirketleri, terör örgütlerinin gerek propaganda gerekse finansman temini amacıyla kullandıkları araçlar arasında yer almakta, özellikle terör örgütü yandaşları, terör örgütüne yakın görsel ve basılı yayın organlarına reklam bedeli adı altında yüksek tutarlarda ödemeler yapmak suretiyle örgüte finansman destek sağlamaktadırlar. Aynı zamanda bu yayın organlarında çalışan olarak gösterilen örgüt üyeleri, bu yolla finansal olarak desteklenmektedir.⁷⁸⁷

Örgütlerin bir diğer gelir kaynağı ise, örgüt mensuplarını motive etmek ve örgüte bağlılıklarını pekiştirmek için hazırladıkları teyip ve videokasetleri olup⁷⁸⁸ Hizbullah

⁷⁸⁴ FARAÇ, Mehmet, **Batman'dan Beykoz'a Hizbullah'ın Kanlı Yolculuğu**, Günizi Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.66.

⁷⁸⁵ ÇİTLİOĞLU, Ercan, **Türkiye'de Dini Terörizm ve Hizbullah, Dünyada ve Türkiye'de Terör**, T.C. Merkez Bankası Yayınları, Ankara, 2002, s.226.

⁷⁸⁶ ALKAN, Necati, "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları".

⁷⁸⁷ MASAK, a.g. tebliğ, 07.11.2007.

⁷⁸⁸ ALKAN, Necati, "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları".

terör örgütü, çatışmalarda ölen hatta kendi öldürdüğü militanları adına ağıtların ve örgütün propagandasının yapıldığı “şehitler kervanı” isimli kaset serisini el altından satarak gelir elde etmiştir.⁷⁸⁹

j. Diğer Gelirleri

Sigara kaçakçılığı, petrol kaçakçılığı ve dolandırıcılık faaliyetleri çerçevesindeki bir kısım küçük çaplı örgütlü suç faaliyetleri dahi, teröristler için önemli bir gelir kaynağı olabilmekte, örneğin Los Angeles’da gerçekleşmiş olan çalıntı araba sigortası ile ilgili dolandırıcılık faaliyeti Çeçen teröristlere önemli bir finansal destek sağlamıştır.⁷⁹⁰

PKK/KONGRA GEL terör örgütünün, kaçak et ticareti ile kaynak sağlamaya çalıştığı, hayvanların Türkiye-Suriye sınırından silahlı teröristler tarafından geçirildiği ve bu yolla Türkiye’ye sokulan kaçak et tutarının, 200-300 milyon lira olduğu tahmin edilmektedir.⁷⁹¹

II. Terörün Finansmanı ile Mücadele

Terörün finansmanı ile mücadele, terörle mücadelenin sadece bir boyutunu içermekte, ancak terörün işlevsizleştirilmesinin en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Terörle mücadelede, ilk olarak terörün sosyolojik, kriminolojik ve hatta tarihi

⁷⁸⁹ ÇİTLİOĞLU, Ercan, a.g.e., 2002, s.148.

⁷⁹⁰ SHELLEY, Louise, a.g.b., s.149.

⁷⁹¹ ÖZAY, Hüseyin, “Maliye’nin Et Üretimi Yapan Şirketlerdeki İncelemesi, PKK’nın Türkiye’ye 300 Milyon Liralık Kaçak Et Soktuğunu Ortaya Çıkardı”, **Star Gazetesi**, 29 Haziran 2009, <http://www.stargazete.com/ekonomi/pkk-nin-300-milyonluk-kacak-et-tezgahi-coktu-haber-197365.htm>, Erişim.29.06.2009.

sebeplerinin araştırılarak incelenmesi, ikinci olarak terörün bütün şekillerini içine alan “ortak bir mücadele siyaseti” oluşturulması ve üçüncü olarak da yürürlükte olan kanunların uygulanmasında “hukuk güvenliğinin” sağlanması gerekmektedir.⁷⁹² Ancak terörün tanımlanması, nedenlerinin tespit edilerek ortadan kaldırılmasına yönelik ulusal ve uluslararası alanda uzlaşma sağlanamaması gibi nedenlerle ve finansal destek olmadan terör eylemlerinin yapılması ve sürdürülmesinin imkânsız olduğu gerçekliğinden hareketle; terörle mücadele, nerdeyse terörün finansmanı ile mücadele ile eşdeğerde görülmekte ve terörle mücadele konusunda uluslararası alanda yapılan çalışmaların ilk sırasını oluşturmaktadır.

Terörle mücadeledeki başarı, terör örgütlerinin ve dolayısıyla teröristlerin faaliyetlerini gerçekleştirmek ve varlıklarını devam ettirebilmek amacıyla ihtiyaç duydukları finansal kaynaklarının kesilmesi ile sağlanacağı düşüncesiyle, uluslararası ve ulusal kurumlar tarafından, terörün finansmanının önlenmesine yönelik hukuki ve idari düzenleme ve uygulamaların geliştirilmesi ve etkinleştirilmesine yönelik tedbirler alınmaktadır.⁷⁹³

Beyaz Saraydaki Terörizmle Mücadele grubunun başkanı olan Richard Clarke, El-Kaide terör örgütünü çökertmeyi hedefleyen bir dizi önerisinde özetle, El-Kaide’nin bütün dünyadaki fonlarının dondurulması, sahte bağış kampanyaları ile para toplama yollarının engellenmesi ve El-Kaide’nin Filipinler, Özbekistan, Yemen

⁷⁹² DÖNER, İsa, “Uluslararası Hukukta ve Türk Hukukunda Terör ve Terörizm”, **e-akademi Aylık İnternet Dergisi**, S.43, Eylül 2005, <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=ULUSLARARASI%20HUKUKTA%20VE%20T%DCRK%20HUKUKUNDA%20TER%D6R%20VE%20TER%D6R%DDZM&kimlik=1129233217&url=makaleler/idoner-1.htm>, Erişim.24.04.2010.

⁷⁹³ AYKIN, Hasan, SÖZMEN, H.Kevser, a.g.e., Mart 2009, s.177.

gibi ülkelerdeki terörist ayaklanmalara ekonomik olarak destek vermesi nedeniyle bu ülkelere yardımlarda bulunulması gerektiğini belirtmiştir.⁷⁹⁴

A. Uluslararası Mücadele

BM Güvenlik Konseyi 1990 yılına kadar terörist eylemleri barışa ve güvenliğe yönelik bir tehdit olarak kabul etmekte isteksiz davranmıştı ve bunun nedeni terörist saldırıların olmaması değil, devam etmekte olan soğuk savaş politikalarından kaynaklanmaktaydı.⁷⁹⁵ BM Güvenlik Konseyi 1985 öncesinde terörizm kavramını kullanmaktan kaçınmış, 1985'ten 2004'e kadar özetle rehine alma ve uçak kaçırma, BM personelinin kaçırılması, yasalara aykırı plastik madde kullanımı, devlet başkanı veya siyasi liderlere yönelik suikastlar, sivil uçakların düşürülmesi veya bunlara yapılan saldırılar, elçiliklerin veya sivillerin bombalanması, sivillere veya askeri kuvvetlere ait binaların bombalanması da dahil barış zamanlarındaki devlet dışı organize şiddet eylemleri ve silahlı savaşta dini mekânlara yönelik saldırılar gibi birçok değişik eylemi terörizm olarak nitelendirmiş ve bölgesel anlaşmalarla düzenlemiştir.⁷⁹⁶

Konseyin 2001-2004 yılları arasındaki zorunlu terörizmle mücadele önlemlerinde de bir tanım bulunmamakla birlikte, 2004 yılı sonlarında Konsey terörizmi; bir

⁷⁹⁴ SMITH, Michael, “Yeni Dönemin Terörizme Etkileri ve Terörizmin Ulaştığı Boyutlar”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, s.50.

⁷⁹⁵ SAUL, Ben, “Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde ‘Terörizm’in Tanımı:1985-2004”, Çev.Seda KOÇ, **Terör ve Düşman Ceza Hukuku**, Editör Yener ÜNVER, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2008, s.52.

⁷⁹⁶ SAUL, Ben, a.g.m., 2008, s.78.

devlette terörün kısıktılmasına, halkın korkutulmasına veya bir hükümetin ya da kuruluşun baskı altına alınmasına yönelik ciddi ve suç doğurucu şiddet eylemleri olarak tanımlamıştır.⁷⁹⁷

Terörün finansmanı suçunu uluslararası hukukta ilk düzenleyen sözleşme BM Genel Kurulunda 1999 yılında kabul edilen “Terörizmin Finansmanın Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme” olup, sözleşme ile terörün finansmanının ayrı bir suç olarak düzenlenmesinin yanı sıra, yasal veya yasadışı kaynaklardan elde edilen terörün finansmanında kullanılan veya kullanılacak ya da terörün finansmanından elde edilecek gelirlere el koyma ve müsadere etme yetkisi veren özelliği bulunmaktadır.⁷⁹⁸

Sözleşmenin 2’nci maddesinde terörün finansmanı suçu;

1. Bu sözleşme ekinde yer alan sözleşme ve protokoller tarafından suç sayılan eylemlerin tamamen veya kısmen gerçekleştirilmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek,

2. Silahlı bir çatışmada doğası veya içeriği bakımından halkı sindirmeye ya da bir hükümeti ya da uluslararası bir örgütü bir şeyi yapmaya veya yapmamaya zorlayan ve silahlı bir çatışmaya doğrudan katılmayan herhangi bir kişiyi ya da sivili öldürmek ya da ağır bir şekilde yaralamak için,

⁷⁹⁷ SAUL, Ben, a.g.m., 2008, s.78, 79.

⁷⁹⁸ AYKIN, Hasan, SÖZMEN, H.Kevser, a.g.e., Mart 2009, s.75; UN, a.g.ç., 1999, Article 2.

kullanılması amacıyla ya da kısmen veya tamamen bu tür eylemlerde kullanılacağını bilerek fonlar toplaması ve sağlaması olarak belirtilmiştir.⁷⁹⁹ Yukarıda (a) bendinde “Terörizmin Finansmanın Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme” ekinde yer alan sözleşme ve protokoller aşağıdaki gibidir⁸⁰⁰ ve bunlarda yer alan fiiller terörün finansmanının öncül suçu sayılmıştır.⁸⁰¹

1) 16 Aralık 1970 tarihli Uçakların Yasa Dışı Yollarla Ele Geçirilmesi Sözleşmesi (Lahey),

2) 23 Eylül 1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme (Montreal),

3) 24 Şubat 1988 tarihli Uluslararası Hizmet Veren Hava Alanlarında Yasa Dışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesine Dair Protokol (Montreal) (23 Eylül 1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmeye Ek Olarak Hazırlanmıştır),

4) 14 Aralık 1973 tarihli Diplomatik Temsilcilikler Dâhil, Uluslararası Anlamda Korunan Kişilere Karşı Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (New York),

⁷⁹⁹ UN, a.g.ç., 1999, Article 2.

⁸⁰⁰ MASAK, **Terörün Finansmanının Önlenmesi Konusunda Uluslararası Çalışmalar**, http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslararasi_mucadele.htm, Erişim.16.12.2009; UN, a.g.ç., 1999, Annex.

⁸⁰¹ AYKIN, Hasan, SÖZMEN, H.Kevser, a.g.e., Mart 2009, s.77.

5) 17 Aralık 1979 tarihli Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme (New York),

6) 3 Mart 1980 tarihli Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Sözleşmesi (Viyana),

7) 10 Mart 1988 tarihli Deniz Yolculuğunun Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (Roma),

8) 10 Mart 1999 tarihli Kıta Sahanlığı Üzerinde Kurulu Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokol (Roma),

9) 15 Aralık 1997 tarihli Terörist Bombalamaların Önlenmesi Sözleşmesi (New York).

Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, ülkelere üç temel yükümlülük getirmekte olup, bunlar;⁸⁰²

a) Ülkelerin iç hukuklarında terörün finansmanı suçunu düzenlemeleri,

b) Ülkelerarası işbirliğinin geliştirilerek, karşılıklı adli yardımlaşmayı artırmaları,

c) Terör faaliyetlerinin finansmanına dair delillerin bildirilmesi ve mali kuruluşların rollerinin belirlenmesine yönelik temel yükümlülüklerin belirlenmesidir.

⁸⁰² AYKIN, Hasan, SÖZMEN, H.Kevser, a.g.e., Mart 2009, s.75.

Avrupa Birliğinin 2002/475/JHA sayılı Terörizmle Mücadele Konsey Çerçeve Kararının⁸⁰³ 1'inci maddesinde, aşğıdaki fiiller terör eylemi olarak kabul edilmiştir;⁸⁰⁴

Doğası veya içeriği itibariyle bir ÷lkeye ve uluslararası kuruluşa zarar verebilecek ve sorumluları tarafından halkı korkutmak veya kamu yetkililerini veya bir uluslararası kuruluşı herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmemeye zorlamayı amaçlayan veya bir ÷lkenin veya uluslararası kuruluşun temel politik, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını sarsmaya veya yok etmeye yönelik kasıtlı fiiller terörist eylem olarak kabul edilerek, söz konusu eylemin aşğıdaki amaçlardan birine yönelik olarak yapılması gerektiği belirtilmiştir;

1) İnsan yaşamasına yönelik saldırılar,

2) İnsanın fiziki bütünlüğüne yönelik saldırılar,

3) İnsanı rehin alma ya da kaçırma,

4) Kitle imha silahları ile hükümet binalarına, ulaşım ya da haberleşme dahil alt yapı sitemlerine, insanların girip çıktığı yerlere, özel mülkiyette olmasına rağmen insan hayatı için tehlike veya ekonomik zarar oluşabilecek yerlere yapılacak saldırılar,

5) Uçak, gemi ya da diğ er toplu taşımacılık ya da nakliye araçlarına yapılan saldırılar,

⁸⁰³ EU, a.g.ç., 22.6.2002, L 164/3.

⁸⁰⁴ EU, a.g.ç., 22.6.2002, L 164/4.

6) Nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar da olmak üzere her türlü silahın izinsiz bulundurulması, üretimi ve bu amaçla araştırma yapılması,

7) İnsan hayatını tehdit eden yangın sel ve patlamaya neden olma,

8) İnsan hayatını tehdit edecek şekilde su, elektrik veya diğer doğal kaynaklara zarar verme,

9) Yukarıdaki maddelerde sayılanlardan herhangi biriyle tehdit etme.

Karar, AB kurumlarına, üye devletlere, üçüncü devletlere ve diğer uluslar arası kuruluşlara yapılan terörist saldırıları kapsamakta olup, esasen çerçeve karar bir anlamda üç parçalı bir terörizm tanımı içermektedir; birincisi eylemin **içeriği açısından** bir ülkeyi ya da uluslararası bir organizasyonu ciddi zarara uğratan kasıtlı eylemler, ikincisi eylemin **hedefi açısından** bir ülkenin halkını ciddi şekilde korkutmak veya sindirmek, bir hükümeti ya da bir uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak ve bir ülkenin ya da uluslararası kuruluşun politik, sosyal, ekonomik, anayasal temel yapısını yıkmak veya işlemez hale getirmek, üçüncüsü ise yukarıdaki amaçlar için **belirli eylemler** yapmaktır.⁸⁰⁵

AB, üye devletlerden BM'in ilgili sözleşmesini⁸⁰⁶ iç hukuklarına adapte etmelerini istemiş ve daha sonra terörizmle mücadeleye ilişkin ortak tutumunda ise,

⁸⁰⁵ ÖZCAN, Mehmet, YARDIMCI, Serkan, a.g.m., 2005, Paragraf 44.

⁸⁰⁶ UN, a.g.ç., 1999, Article 2.

üye devletlerin terör örgütlerinin finansmanına yönelik bir takım kısıtlayıcı önlemler almasını öngörmüştür.⁸⁰⁷

Avrupa Konseyi, 27 Aralık 2001 tarihinde Terörle mücadelede ortak tutum belirlenmesine yönelik tüzük hazırlayarak,⁸⁰⁸ ilk olarak mücadelenin ortak tutum ekinde belirlenen liste doğrultusunda başlatılmasını öngörmüştür.⁸⁰⁹ Tüzük, üye ülkelerde Konsey tarafından hazırlanan listede belirtilen kişi, örgüt veya tüzel kişilikler ile alakalı olarak bütün fonların, malvarlıklarının, ekonomik kaynakların dondurulmasını, dolaylı veya doğrudan hiçbir şekilde bu fonlara, malvarlıklarına, ekonomik kaynaklara ulaşılmasını ve kullanılamamasını öngörmekte, üye devletlerde terörist eylemlerin finansmanı için kullanılan kaynaklar dondurulması, terör örgütlerini organize eden, mali destek sağlayan ya da bu örgütlerin eylemlerine katılanlara caydırıcı cezalar uygulanması, terörist grup ve eylemler için üye devlet topraklarının kullanılmasına izin verilmemesini öngörmekte ve tüzük ekinde terörist kişi veya gruplarla ilgili bilgi vermeye ve bu kişi ya da gruplara ait hesapların dondurulmasına yetkili ulusal otoritelerin listesi de verilmektedir.

⁸⁰⁷ ÖZCAN, Mehmet, YARDIMCI, Serkan a.g.m., 2005, Paragraf 73.

⁸⁰⁸ THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, **Council Common Position of 27 December 2001 on combating terrorism**, (2001/930/CFSP), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001E0930:EN:NOT>, Erişim.15.05.2010.

⁸⁰⁹ THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, **Council Common Position of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism**, (2001/931/CFSP), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001E0931:EN:NOT>, Erişim.15.05.2010.

1989 yılında karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik olarak G7 ülkeleri⁸¹⁰ tarafından OECD bünyesinde Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force/ FATF) FATF kurulmuş ve Türkiye ise, 24 Eylül 1991 tarihinde üye olmuştur. Karapara aklama ile mücadele için 1989 yılında oluşturulan FATF’ın tavsiye kararları ilk olarak 1990 yılında, uyuşturucudan elde edilen paraları aklayan kişiler tarafından finansal sistemin kötüye kullanımıyla mücadele amaçlı olarak hazırlanmış ve aklama ile mücadele kapsamındaki 40 tavsiye kararı⁸¹¹ ilk kez 1996 yılında gelişen karapara aklama tiyolojilerini göstermek amacıyla revize edilerek bu karar 130’den fazla ülke tarafından uygun bulunmuş ve karapara aklamayla mücadelenin uluslararası standardı olarak belirlenmiş⁸¹² 29-30 Ekim 2001 tarihleri arasında ise olağanüstü bir toplantı sonucu, daha önce karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik olan hükümlerini terörizmin finansmanını da kapsayacak şekilde genişletilmiş ve aynı toplantıda, tüm ülkelerin kabul ederek uygulanmasının öngörüldüğü, terörizmin finansmanı ile mücadeleye yönelik 8 özel tavsiye kararı ve bu özel tavsiyeye ek olarak Ekim 2004’te yaptığı Genel Kurul toplantısında, karapara aklama ve terörizmin finansmanı konusunda “Özel Tavsiye 9” ve “Özel Tavsiye 9’a İlişkin Açıklayıcı Not”u kabul ederek yayınlamıştır.⁸¹³ Terörün finansmanının

⁸¹⁰ ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Kanada, İtalya ve Japonya.

⁸¹¹ FATF, The 40 Recommendations, http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,3343,en_32250379_32236930_33658140_1_1_1_1,00.html, Erişim.23.06.2009.

⁸¹² MASAK, “FATF Kırk Tavsiye Kararları 2003”, http://www.masak.gov.tr/mevzuat/terorun_f finansmanı/uluslararası_mevzuat/FATF/FATF_REVI ZE_40_TAVS.htm, Erişim.15.05.2010.

⁸¹³ KALEM, Murat, “Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelede Nakit Taşıyıcıları ile İlgili Olarak FATF Tarafından Getirilen Yeni Kriterler”, **e-Yaklaşım Dergisi**, S. 144, Aralık

önlenmesine yönelik oluşturulan toplam dokuz özel tavsiye kararı,⁸¹⁴ terörist faaliyetlerin ve terörist organizasyonların finansmanı ile mücadele amacıyla birtakım önlemler içermekte olup, kırk tavsiye kararlarını tamamlayıcı nitelikte bulunmaktadır.⁸¹⁵

Terörün finansmanı konusundaki en önemli düzenlemelerden olan, FATF’ın karapara aklama ile mücadele amacıyla getirmiş olduğu 40 tavsiyesine ek olarak, terörün finansmanı ile mücadele amacıyla getirmiş olduğu 9 özel tavsiyesidir ve FATF’ın terörün finansmanı ile ilgili getirdiği 9 özel tavsiyesi aşağıdaki gibidir;⁸¹⁶

“1- Birleşmiş Milletler Belgelerinin Onaylanması ve Yürürlüğe Konması

Her ülke Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair 1999 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ni onaylamak ve tam olarak uygulamak için acil önlemler almalıdır.

2004, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=2004124993.htm, Erişim.13.05.2010.

⁸¹⁴ FATF, 9 Special Recommendations (SR) on Terrorist Financing (TF), http://www.fatf-gafi.org/document/9/0,3343,en_32250379_32236920_34032073_1_1_1_1,00.html, Erişim.23.06.2009.

⁸¹⁵ MASAK, “FATF Kırk Tavsiye Kararları 2003”, http://www.masak.gov.tr/mevzuat/terorun_f finansmanı/uluslararası_mevzuat/FATF/FATF_REVI ZE_40_TAVS.htm, Erişim.15.05.2010.

⁸¹⁶ MASAK, “Terörün Finansmanı ile Mücadeleye İlişkin FATF Özel Tavsiyeleri”, http://www.masak.gov.tr/mevzuat/terorun_f finansmanı/uluslararası_mevzuat/FATF/FATF_EK_9.htm, Erişim.15.05.2010.

Ülkeler, terörist eylemlerin finansmanının önlenmesi ve durdurulmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Kararlarını, özellikle 1373 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararını derhal yürürlüğe koymalıdır.

2- Terörizmin, Terörist Eylemlerin ve Terör Örgütlerinin Finansmanının Suç Haline Getirilmesi

Her ülke, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanını suç haline getirmelidir. Ülkeler, bu suçların karapara aklamanın öncül suçları olarak düzenlenmesini temin etmelidirler.

3- Terörist Malvarlıklarının Dondurulması ve Müsaderesi

Terörist eylemlerin finansmanının önlenmesi ve durdurulmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Kararları uyarınca, her ülke terörizmin ve terörist örgütlerin finanse edilmesinde kullanılan paraların veya diğer malvarlıklarının gecikmeksizin dondurulması için gerekli önlemleri uygulamalıdır.

Her ülke, terörizmin, terörist eylemlerin veya terörist örgütlerin finansmanına ait veya bunların finansmanında kullanılan ya da kullanılması tasarlanan malvarlığına el konulması ve bu malvarlığının müsaderesi için yetkili otoritelere imkân sağlayan yasal önlemleri de içeren önlemler benimsemeli ve yürürlüğe koymalıdır.

4- Terörizmle İlgili Şüpheli İşlemlerin Bildirimi

Karaparanın aklanmasının önlenmesine dair yükümlülöklere tabi olan mali kurumlar veya diğer işletmeler veya varlıklar, fonların terörizm, terörist eylemler

veya terörist örgütlerle bağlantılı veya ilgili olduğundan ya da bunun için kullanıldığından şüphelenirlerse ya da şüphelenmek için makul nedenleri olursa, şüphelerini yetkili otoritelere derhal bildirmelidirler.

5- Uluslararası İşbirliği

Karşılıklı yasal yardım veya bilgi değişimine dair bir anlaşma, düzenleme veya diğer bir mekanizmaya dayanarak, her ülke bir diğer ülkeye, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanına ilişkin davalar, idari araştırma ve soruşturmalar ile cezai ve medeni uygulamalarda mümkün olan maksimum yardımı sağlamalıdır. Ülkeler, terörizmin, terörist eylemlerin veya terörist örgütlerin finansmanı ile suçlanmış şahıslar için güvenli sığınaklar sağlanmamasını teminen olası tüm önlemleri almalı ve mümkün olduğu takdirde bu şahısların suçu işledikleri ülkeye iade edilmesi için yürürlüğe konmuş prosedürlere sahip olmalıdır.

6- Alternatif Havale Yöntemleri

Her ülke, gayri resmi bir para veya değer transfer sistemi veya ağı aracılığıyla transfer de dâhil olmak üzere, para veya değer transferi hizmeti sağlayan şahıs veya tüzel kişiliklerin lisanslı veya kayıtlı olmaları ve bankalara ve banka dışı mali kurumlara uygulanan tüm FATF Tavsiyelerine tabi tutulmalarının sağlanabilmesi için gerekli önlemleri almalıdır. Her ülke, bu hizmeti yasadışı bir şekilde yerine getiren şahısların veya tüzel kişiliklerin idari, medeni veya cezai yaptırımlara tabi olmasını temin etmelidir.

7-Elektronik Transfer

Ülkeler, para havale edenler de dâhil olmak üzere mali kurumların fon transferlerinde ve ilgili mesajlarda havaleyi yapan kişiye ilişkin tam ve makul bilgileri (isim, adres, hesap numarası) temin etmelerini gerekli kılmak için önlemler almalıdır ve söz konusu bilgi transfer veya ödemeler zincirindeki mesajlarda yer almalıdır.

Ülkeler, para havale edenler de dâhil olmak üzere mali kurumların, havaleyi yapan kişiye ilişkin tam bilgiyi (isim, adres, hesap numarası) içermeyen şüpheli fon transferi faaliyetlerini sıkı bir şekilde incelemelerini ve izlemelerini sağlamak için önlemler almalıdır.

8-Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar

Ülkeler, terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanılabilen varlıklarla ilgili kanun ve yönetmeliklerin yeterliliğini yeniden gözden geçirmelidir. Kar amacı gütmeyen kuruluşlar özellikle istismara açıktır ve ülkeler bunların;

(i)terörist örgütler tarafından yasal varlık süsü verilerek,

(ii) varlıkların dondurulması önlemlerinden kaçmak amacı da dâhil olmak üzere, terörizmin finansmanının sağlanması amacıyla kendi çıkarları doğrultusunda kullanılarak,

(iii) yasal amaçlı fonların el altından terörist örgütlere saptırılmasını gizleyerek veya saklayarak,

kötüye kullanılmasını engelleyecek tedbirleri almalıdır.

9- Kuryeler Aracılığıyla Para Nakli

Ülkeler, nakit para ve para yerine geçen kıymetli evrakların fiziksel sınır ötesi naklini tespit etmek için bir bildirim sistemi ya da diğer beyan yükümlülüklerini de içeren önlemler almalıdır.

Ülkeler, kendi yetkili makamlarının terörizmin finansmanı ya da karapara aklama ile bağlantısı olduğundan şüphelenilen ya da yanlış olarak bildirilen ya da beyan edilen nakit ya da para yerine geçen kıymetli evrakların durdurulması ya da engellenmesine ilişkin yasal yetkilere sahip olmalarını sağlamalıdır.

Ülkeler, yanlış bildirim(ler) ya da açıklama(lar) yapan kişilerle ilgili olarak etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımların uygulamaya konmasını sağlamalıdır. Nakit para ya da para yerine geçen kıymetli evrakların terörizmin finansmanı ya da karapara aklama ile bağlantılı olması durumunda ülkeler söz konusu para ya da araçların müsaderesine imkân veren Tavsiye 3 ve Özel Tavsiye III'e uygun yasamaya ilişkin olanları da içeren önlemler almalıdır.”

B. Ulusal Mücadele

11 Eylül terörist saldırısı ülkeler açısından, terörizmin daha iyi önlenmesi, soruşturulması, teröristlerin bulunması ve nihayet terörizme bir son vermek amacıyla

radikal ve etkin mevzuatların oluşturulması için, bir sıçrama tahtası işlevi görmüştür.⁸¹⁷

Birleşmiş Milletler tarafından 10 Ocak 2000 tarihinde imzaya açılan ve Türkiye Cumhuriyeti adına 27 Eylül 2001 tarihinde New York'ta imzalanan “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme” ekli beyanda bulunularak, parlamentomuz tarafından da onaylanmıştır.⁸¹⁸

5532 sayılı TMK'nın 8'inci maddesinde terörün finansmanı suçu, terör suçu ve terör amacıyla işlenen suçlardan ayrı bir suç olarak düzenlenmiş ve maddenin birinci fıkrasında terörün finansmanı suçu; “Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Fon, kullanılmamış olsa dahi, fail aynı şekilde cezalandırılır.” şeklinde düzenlenmiştir. Maddede geçen fondan ne anlaşılacağı ise ikinci fıkra; “Bu maddenin birinci fıkrasında geçen fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri ifade eder.” Şeklinde tanımlanmıştır. TMK'nın 7'nci maddesinde “Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu

⁸¹⁷ ZELMAN, Joshua D., “Uluslararası Hukukta Son Gelişmeler: Anti Terörizm Mevzuatı-Bölüm I: Genel Değerlendirme”, Çev. A. Emrah BOZBAYINDIR, **Terör ve Düşman Ceza Hukuku**, Ed. Yener ÜNVER, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2008, s.83.

⁸¹⁸ MASAK, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun**, http://www.masak.gov.tr/mevzuat/terorun_finansmani/uluslararasi_mevzuat/BirlesmisMilletler/B_M_Ter_Fin_Soz_4738_Kanun.htm, Erişim.17.12.2009.

örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314'üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.” Hükmüne yer verilmiş ve TCK'nın silahlı örgüt başlıklı 314'üncü maddesi ise; ... suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ve bu örgüte üye olanlara ise beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verileceği belirtilmiş dolayısıyla terörün finansmanı suçunun cezası 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 282'nci maddesinde, “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama” madde başlığı altında; “Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” hükmüne yer verilmiş olup, aynı maddenin 4'üncü bendinde ise bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezanın bir kat artırılacağı belirtilmiştir.

Terörün finansmanı suçunun yaptırımının 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiş olması dolayısıyla, terörün finansmanı suçu, aklamanın öncül suçları arasında sayılmakta ve terörün finansmanı suçundan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin yurt dışına çıkarılması veya bunların gayrimeşru kaynağının gizlenmesi

ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırılması amacıyla, çeşitli işlemlere tabi tutulması “aklama” suçu kapsamında değerlendirilmektedir.⁸¹⁹

5549 sayılı SGÖHK ile; suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesini ve anılan suçlarla mücadelede etkinliğin sağlanmasını teminen yasal düzenlemeler yapılmış, bu kapsamda yükümlülükler belirlenmiş ve MASAK’ın görev ve yetki alanı aklama ile mücadelenin yanı sıra terörün finansmanı ile mücadeleyi de içerecek şekilde genişletilmiştir. 5549 sayılı SGÖHK’un 19/e maddesi ile MASAK Başkanlığına suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimleri almak, analiz etmek ve değerlendirmek, aynı maddenin (1) bendi ile de aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek görev ve yetkisi verilmiştir.

5549 sayılı SGÖHK’nın 4’üncü maddesinde, şüpheli işlem bildirimine ilişkin hüküm ihdas edilmiş ve yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından MASAK’a bildirilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir.

5549 sayılı SGÖHK’nın el koyma başlıklı 17’nci maddesinde; aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde 5271 sayılı

⁸¹⁹ MASAK, Türkiye’de Terörün Finansmanı ile Mücadele Konusunda Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler, http://www.masak.gov.tr/TerrorunFinansmani/ulusal_mucadele.htm, Erişim.17.12.2009.

CMK'nın 128'inci maddesindeki usule göre malvarlığı değerlerine el konulabileceği hüküm altına alınmıştır.⁸²⁰

Terörün finansmanı suçu, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usûl ve esasları belirleyen 5549 sayılı SGÖHK, **aklamanın**; 5237 sayılı TCK'nin "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama" madde başlıklı 282'nci maddesinde düzenlenen suçu ifade ettiğini ve suç gelirinin ise, suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri olduğunu hüküm altına almış⁸²¹ ve sonuç itibarıyla, suç gelirlerinin aklanması suçu, terörün finansmanını da içerecek şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır. Aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesindeki usûle göre malvarlığı değerlerine el konulabilmekte⁸²² ve el koyma soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait;

- a) Taşınmazlara,
- b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına,
- c) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba,
- d) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara,

⁸²⁰ MASAK, Türkiye'de Terörün Finansmanı ile Mücadele Konusunda Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler, http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/ulusal_mucadele.htm, Erişim.17.12.2009.

⁸²¹ 5549 sayılı SGÖHK m.2.

⁸²² 5549 sayılı SGÖHK m.17.

e) Kıymetli evraka,

f) Ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına,

g) Kiralık kasa mevcutlarına,

h) Diğer malvarlığı değerlerine,

El konulması olarak uygulanmakta ve bu değerler, şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunsu dahi el koyma işlemi yapılabilmektedir.⁸²³

Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı açısından, finansal kuruluşlar ve diğer yükümlülerin yüklendikleri en önemli görev, işleme konu fonların suç geliri olduğu veya terörün finansmanı amacıyla kullanılacağı yönünde bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir durumu tespit etmeleri durumunda bunu ülkenin mali istihbarat birimine bildirmeleri gerekmekte, mali istihbarat birimi (Financial Intelligence Unit-FIU) ise, aklama ve terörün finansmanı ile ilgili şüpheli işlem bildirimlerini ve ilgili diğer bildirim ve ihbarları alan, analiz eden ve ulaştığı sonuçları ilgili diğer kamu birimleri ile paylaşan ulusal merkezi otorite olup, Ülkemizde de mali istihbarat birimi MASAK olarak belirlenmiştir.⁸²⁴

MASAK, terörün finansmanı ile ilgili şüpheli işlem tiplerine Şüpheli İşlem Bildirim Rehberinde yer vermiş, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik 09.01.2008 tarih ve 26751 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlük tarihi 01.04.2008 olarak

⁸²³ 5271 sayılı CMK m.128/1.

⁸²⁴ AYKIN, Hasan, 2008b.

belirlenmiş ve yine 07.11.2007 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe giren Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliğinde, terörün finansmanının önlenmesine ilişkin şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünün etkin, zamanında ve uygun şekilde yerine getirilmesine yönelik açıklamalara yer verilmiştir. 27.9.2008 tarih ve 27010 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6 Sıra Numaralı Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğinde de Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik uyarınca yükümlü sayılanlar tarafından, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında şüpheli işlem bildiriminde bulunulması yükümlülüğünün; etkin zamanında ve uygun şekilde yerine getirilmesine yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik ve terörün finansmanı ilişkin bahse konu tebliğlerde yer alan hususlar kısaca aşağıdaki gibidir.⁸²⁵

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik: Yönetmelikte, 5549 sayılı Kanunun uygulanmasına yönelik olarak, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yükümlüler, yükümlülükler, yükümlülüklerle uyumun denetimi, gümrük idaresine açıklama yapılması ve diğer tedbirlere ilişkin usul ve esaslar düzenlenerek şüpheli işlem; yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının, yasa

⁸²⁵ Bu kısımdaki açıklamalar için bkz. MASAK, “Türkiye’de Terörün Finansmanı ile Mücadele Konusunda Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler”, http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/ulusal_mucadele.htm, Erişim.16.12.2009.

dışı yollardan elde edildiğine veya yasadışı amaçlarla kullanıldığına, bu kapsamda terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması hali olarak tanımlanmıştır.

Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği:

07.11.2007 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe giren Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği'nde, terörün finansmanının önlenmesine ilişkin şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünün etkin, zamanında ve uygun şekilde yerine getirilmesine yönelik açıklamalar yer almakta ve Tebliğde; 5549 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde yapılan şüpheli işlem tanımının, işleme konu malvarlığı değerlerinin yasadışı yollardan elde edilmesinin yanı sıra “yasadışı amaçlarla kullanılmasını” da kapsadığı belirtilerek, bu kapsamda fonların terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinin şüpheli işlem bildirimine konu olacağı belirtilmektedir.

Genel Tebliğde; terörün esas amacının bir toplumda korku yaratmak ve infial uyandırmak suretiyle bir hükümeti veya uluslararası örgütü bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak olduğu belirtilmiş ve bu kapsamda, şüpheli işlem bildirim yükümlülüğü kapsamında yalnız Türkiye Cumhuriyeti aleyhine işlenen terör eylemlerinin finansmanının değil, ayrıca diğer ülke ve uluslararası organizasyonlar aleyhine gerçekleştirilen terör eylemlerinin finansmanına yönelik olarak da bir bilgi,

şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde, konunun MASAK’a iletilmesi gerektiği belirtilmiştir.

“6 Sıra Numaralı” Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği: 27/9/2008 tarih ve 27010 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6 Sıra Numaralı Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğinde, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik uyarınca, yükümlü sayılanlar tarafından suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında şüpheli işlem bildiriminde bulunulması yükümlülüğünün; etkin zamanında ve uygun şekilde yerine getirilmesine yönelik açıklamalar yer almakta ve Tebliğde şüpheli işlem; yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması hali olarak tanımlanmaktadır.

Şüpheli işlem bildirimine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği Tebliğde ayrıca, yükümlülerin suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanında araç olarak kullanılmaları riskine karşı ortak bir tutum, anlayış ve işbirliği içinde olmalarının sağlanması ve şüpheli işlemlerin tespitinde yükümlülere yardımcı olunması amacıyla, genel mahiyette ve sektörel mahiyette şüpheli işlem tipleri belirlenmiş ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında da yararlanılabilecek söz konusu

tiplere ilave olarak, özellikle terörün finansmanı ile bağlantılı olabilecek onbeş ayrı şüpheli işlem tipine daha yer verilmiştir.

MASAK'ın çalışma sonuçlarında; terörün finansmanına ilişkin şüpheli işlem bildirim sayıları, yıllar itibariyle Tablo 25'deki gibi gerçekleşmiştir;⁸²⁶

Tablo 25 : Terörün Finansmanına İlişkin Şüpheli İşlem Bildirim Sayıları

Yıllar	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Şüpheli İşlem Bildirimi Sayısı	3	6	13	217	228	49

Kaynak: MASAK, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010, s.23,

http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/faaliyet_rapor/faalrap_2009.pdf,

Erişim.29.04.2010.

III. Örnek Terör Örgütü İncelemesi

Terör örgütlerinin finansmanına ilişkin olarak, örnek olarak yapılan bu incelemede, hipotetik bir terör örgütü ortaya konulacak ve bu hipotetik oluşturulan terör örgütünün gelir kaynaklarının oluşumu, nitelikleri ve bu hususta yapılan tespitler ile yasadışı ve yasal görünümlü finansman kaynakları belirlenecektir. Terör örgütlerinin suç esaslı faaliyetleri ile diğer faaliyetleri sonucu temin ettiği gelirleriyle oluşturduğu finansmanının değerlendirilmesi yapılacaktır.

Yapılan çalışma tamamen varsayımsal olarak tasarlanırsa da, hipotetik yaratılan örgütün gelirlerine yönelik tespitlere ilişkin, alınan örnek olayların tamamına yakın bölümü, bir şekilde Ülkemiz Devlet kayıtlarında yer almaktadır. Bu nedenle, çalışmaya yer alan örgütün suç gelirleri ve yasal görünümlü suç gelirlerinin

⁸²⁶ MASAK, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010, s.23,

http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/faaliyet_rapor/faalrap_2009.pdf, Erişim.29.04.2010.

belirlenmesi, tam olarak varsayımsal oluşturulmamış, ancak olayların izlerinin sürülmesi engellenerek⁸²⁷ gerçek olaylardan derlenmek suretiyle oluşturulmuştur.

A. “X TERÖR ÖRGÜTÜ” nün Finansmanına İlişkin Varsayım ve Tespitler

“X TERÖR ÖRGÜTÜ”; illegal mücadele yöntemlerini benimseyerek, Ülkemizdeki mevcut anayasal düzeni yıkıp, yerine kendi ideolojileri doğrultusunda devlet kurmayı amaçlayan ve Ülkemiz sınırları içerisinde vatandaşlarımıza, güvenlik kuvvetlerimize ve devletimize ait kurum ve kuruluşlar ile devlet yatırımlarına karşı silahlı saldırılar düzenleyen, devamlı şiddet, cinayet, korku ve sabotajlar ile toplumu bir anlamda “Korku Hipnozu” denen duruma sokarak, özellikle kültür, dil, din, ahlak, aile ile ilgili kavramlarda kargaşa yaratarak, toplumu ve onu teşkil eden fertleri neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilmeyecek bir duruma getirmek, böylece kendi sundukları reçetenin itirazsız kabulünü sağlamak ve yalnızca kendilerinin söylediği şeyleri yaptırmak için faaliyet gösteren bir terör örgütü varsayılarak, bu örgütün muhtemel finansman kaynakları inceleme konusu edilerek, ortaya konulacaktır.

1. Uyuşturucu Faaliyetlerinden Elde Edilen Gelirleri

“X TERÖR ÖRGÜTÜ” uyuşturucu üretimi, kaçakçılığı, dağıtımı ve pazarlanmasına ilişkin faaliyetlerini uzun süre Ülkemiz ve uluslararası kamuoyundan gizlemeye çalışmıştır. Örgütün uyuşturucuyla ilgili faaliyetlerini, örgütte ulaşılması

⁸²⁷ Kimlik bilgileri, yeri, tam zamanı, güvenlik birimleri (Emniyet ve Jandarma), adli birimler ve adreslerine yer verilmemek suretiyle.

zor olan yönetici kitle kontrol etmiş ve bu faaliyetlerde, deşifre olmamış ve “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” mensubu olduğu pek bilinmeyen şahıslar görevlendirilmiştir. Ancak özellikle güvenlik güçleri tarafından hazırlanan somut delil ve raporların ısrarla ulusal ve uluslararası gündeme taşınması sonucunda “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” nün uyuşturucu suç faaliyetleri içerisinde yer aldığı delilleriyle tespit edilmiştir.

Uyuşturucu faaliyetlerine ilişkin yapılan tespitlerden, örnek olarak alınanlar aşağıdaki gibidir.

- ... 1996 tarihinde ... ilinde 750 kg bazmorfin, 2000 gram eroin ele geçirilmiştir. Olayla ilgili gözaltına alınan şahıslardan ...’ın alınan ifadesinde;

“**X TERÖR ÖRGÜTÜ** mensuplarının kendisine gelerek uyuşturucu kaçakçısı olduğu için kendisinden para istediklerini, kendisinin de 1 milyar lira para yardımıyla bulunduğunu” belirtmiştir.

S O R U : örgütü ile olan ilişkilerinizi anlatınız?

C E V A P : Ben kökenli olduğum uzun yıllar memleketim olan 'da yaşadığım için terör örgütü ile dolaylı bağlantılarım oldu. İstanbul'a gelip yerleştikten sonra zamanını tam olarak hatırlıyamadığım ama körfez krizi dönemlerinde adı geçen terör örgütü adına sonradan isminin olduğun öğrendiğim şahıs ile birlikte 4 kişi gelerek benden örgüt adına para talebinde bulundular. Bende ailemin 'da kalan üyelerinin başına birşeyler geleceğinden korkarak örgüte 1 Milyar Türk Parası yardımıyla bulundum. Aynı dönemde 'ın 40.000DM., 'ın ise 70.000DM. örgüte para yardımıyla bulunduğunu biliyorum. Bu olaydan sonra örgüt ile direk bir bağlantı kurmadım. Yalnız yukarıda söylediğim gibi ile yaptığım eroin ticaretinden kendisinden alacağım olan 1.300.000DM. 'ın tahsilatı için yaptığım

- ... 1998 tarihinde ...’de ele geçirilen 6 kg 500 gr esrar maddesi olayında yakalanan ... isimli şahıs alınan ifadesinde;

“X TERÖR ÖRGÜTÜ” mensuplarının örgüte gelir elde etmek için köylülerin tarlalarına kenevir ektirdiği, sahibi olmayan tarlalara da zorla kenevir ektirdiklerini, ekilen tarlaların X TERÖR ÖRGÜTÜ örgüt mensuplarınca değer verilerek alınacak ürünün miktarına göre vergi adı altında para toplandığını” belirtmiştir.

Biz 1994 yılı öncesi ailece iline bağlı ilçesinde oturuyor ve burada kasaplık yapıyorduk. 1994 yılında Mart-Nisan aylarında İlçe merkezine taşındık. ilçesine bağlı olup bizim nüfusumuzun kayıtlı olduğu köyüne, köyüne ve ilçesinin alt tarafında bulunan ovayı. terör örgütünün gelir elde etmek amacıyla tarla sahiplerine, sahibi olmayan tarlalar için ise başka şahıslara esrar elde etmek için kenevir bitkisi ektirdiği, bu esrarların elde edilmesinden sonra vergi adı altında kilo başına 1 milyon lira alacakları söyleniyordu, benimde herhangi bir gelirim yoktu, köyünde bulunan kendi tarlamıza buğday ekmiştim. Bende köyünde köyü terk edip giden ve boş olan 20 dönümlük 2 ayrı tarlalaya esrar elde etmek amacıyla kenevir kenevir bitkisi ekim. O tarihte köyünün tarlalarının % 70 lik kısmına kenevir bitkisi ekirilmişti.

Zannederseniz Mayıs ayı içerisindeydi, ben kenevir bitkisini ekim tarlaya kontrol amacıyla yalnız olarak gittim, benim ekim tarlaları bitişliğine annemin akrabaları olan bu Ramazan isimli şahısta kenevir ekmişti. Ramazan bu kenevirlerin ekimi, çapası ve hasatı konusunda daha bilgili olduğu için ben kendisine neler yapmam gerektiğini sordum, Ramazan bana nacsil çapa yapacağımı ve ne zaman hasat edeceğim şeklinde bilgiler verdi, bunun üzerine ben kendime ait olan kenevir bitkilerinin çapasını yaptım. Bu sırada Ramazan bana senin Kenevirlerinin tarafından tespiti yapıldı mı diye sordu, bende kilo başına 1 milyon vereceğimi biliyorum, ancak gelip bir tespit yapılmadığını söyledim. Ramazan en kısa zamanda ne kadar ekdiğini ve ne kadar esrar elde edeceğini bildirmen gerekiyor dedi. Bende gelecekte bildireceğimi söyledim.

Ben bu kenevirleri suladığım zamanlar örgüt üyesi olan 'li Kot isimli bir şahıs yanıma geldi, bana bu kenevirlerden elde edeceğim esrarlardan ne kadar vergi vereceğimi bilip bilmediğimi ve ekip yaptığımı bildirip bildirmediğimi sordu. Bende ekip yaptığımı bildirmediğim, ancak kilo başına 1 milyon vergi vereceğimi bildiğimi söyledim. Ben kendisine bu tarlalardan ancak 15-20 Kg. kadar esrar çıkar dedim, kendisi bu tarlalardan 50 kilodan fazla esrar çıkar ve vergide bu miktar üzerinden vereceksin dedi. Bana alacakları bu vergiyi kenevirleri tarladan kestiklerimiz an peşin olarak vermemiz gerektiğinde söyledi. Çünkü tarladan esrar elde ettiklerinde bazılarının fazla miktarda esrar elde etmesine rağmen miktarı düşük söyleyip vergiyi az verdiklerini, bu nedenle kenevirler kesildikten sonra tarlada miktar tespitini yaptıklarını ve buna göre vergiyi aldıklarını söyledi. Bende hasat zamanı kendilerine haber vereceğimi ve elde ettiğim esrar miktarı üzerinden kendilerine vergiyi vereceğimi söyledim.

Ben bilahare isimli şahsın örgüt üyesi olduğunu öğrendim. Bana söylemediler, ancak in bizlerin ekmiş olduğumuz tarlaları ve elde ettiğimiz esrarların miktarı hususunda örgüte bilgi verdiğini öğrendim.

- ... tarihinde ... ilinde gerçekleştirilen operasyonda 9 kg 500 gr eroin ele geçirilmiştir. Olayla ilgili olarak ... isimli şahıslar gözaltına alınmıştır. Yapılan tetkikte adı geçenlerin İran'dan temin etmiş oldukları “X TERÖR ÖRGÜTÜ” ne ait

eroin maddesini değişik yollarla önce İstanbul iline, oradan da Yunanistan'a götürerek pazarladıkları, satış işleminden sonra “X TERÖR ÖRGÜTÜ” ne maddi destek sağladıkları, kendi aralarında teşekkül oluşturarak uluslararası bağlantı kurdukları anlaşılmıştır. Olayda gözaltına alınan şahıslardan ...'in ifadesinden bir kesit aşağıda verilmiştir.

... benim gereken parayı istiyordu, ben önceleri vermek istemedim, sonra yani beniz ve çocuklarınızı ölümlü tehdit ettiğinden ...'a tarihten 40 gün kadar önce Terör Örgütü'ne 15.000 DM verdim. Dayadığım kadarıyla ...'a Terör Örgütü için 20.000 DM almış. ... ilinde ...'ın oyuncısıdır. Aradan bir müddet geçtikten sonra Senar ile birlikte ...'ın bize vermiş olduğu Cep telefonundan aradık, kendisi ...'a getirelimmi diye sorduk, ona getirin dedi, bunun üzerine ...'a eroin istedik, bu şahıs yapılı malı olduğunu, ham olarak ve ...'a söyledi. bizde kendisine eğer su ile birlikte getirirsen kabul dedik, bu şahıs bir müddet sonra 12 kilogram +aznorfine ve 20 kilogram ...'a ettiğiniz Asitanidrit maddesini atırtında köyüne getirdi.

- ... 1996 Tarihinde ... ilinde 1510 gram eroin maddesi ile birlikte yakalanan ... ifadesinde;

“... Kendisinin “X TERÖR ÖRGÜTÜ”ne sempati duyduğunu, köyü İran sınırı yakınında olduğu için pekçok uyuşturucu madde kaçakçısı İranlı'nın uyuşturucu madde satmak üzere köylerinde kaldığını, bu şahısların uyuşturucu ticaretini “X TERÖR ÖRGÜTÜ”ne pay verdiklerini, kendisinin de maddi daha fazla para kazanmak üzere bu işe girdiğini yakalamadan birkaç gün önce bir İranlıdan sözkonusu maddeyi aldığını, şahsın kendisine uyuşturucu ticaretine “X TERÖR ÖRGÜTÜ” adına yaptığını, yakalanması halinde bu konuda bilgi verirse örgütün kendisini öldüreceğini söylediğini, uyuşturucuyu polise satmak isterken yakalandığını” ifade etmiştir.

SORULDU / TERÖR ÖRGÜTÜYLE OLAN İLİSKİLERİNİZİ ANLATINIZ?

Ben yukarıdada belirtmiş olduğum gibi Terör Örgütü ile 5 ye kadar yakın bir ilişkim olmadı, bir olarak sadece örgüte kat sempati duyuyorum. Bizim köyümüz 'a köylerinden birisidir güne kadar bizim köye Terör Örgütü girmede, bunun tek sebebi ise yünüzde askeri birliğin olmasından kaynaklanmaktadır. Ben daha önce Köyümüz olduğu için illegal yollardan 'a bir çok defa dip geldim, bizim köye 'ın şehri yakındır, ben burayıda geze burada örgüt mensuplarının örgüt evleri ve örgütün kampları vardı, benim burdada bunlarla ilişkim olmadı, 'a gidip ve gelişlerimde çak çay ve Televizyon getirip bunları 'ta pasajda sattım cak 'liların Terör Örgütüne yardım ettiklerini, örgüt adına iştiklerini biliyorum, hatta 'lilar Türkiye'ye oldukça fazla uy turucu getirip satıyorlar, 'liların getirip satmış oldukları uy ruou Eroin gibi malzemeleri örgüt adına sattıklarını kendilerinde t dan pay aldıklarını biliyorum, ancak ne kadar pay alıyorlar bunu bil yorum. Benim bildiğim kadarıyla Uyuşturucunun örneğin Eroin gibi ma lerin 'da cezası çok ağırdır, yakalandıkları zaman cezası Onun için 'lar kendi menleketlerinde bu işi yapamıyorlar, yine diğim kadarıyla 'dan Türkiye'ye giriş yapan uyuşturucu maddeler gült tarafından 'a getiriliyor ve örgüt adına çalışan 'lilar aracılığı ile de Türkiye'ye girişi yapıp burdada satılıyor, satıldı tan sonra bunun parasından bir kısmını getiren 'lar alıyor di kısmında örgüte veriyorlar ben bunu böyle biliyorum.

SORULDU / .1996 GÜNÜ SAAT .30 SİRALARINDA YAKALANMIŞ OLDUĞUY EROİN MADDESİ VE KOKAİN MADDESİ OLAYI İLE İLGİLİ BİLDİKLER NİZİ ANLATINIZ?

Ben yukarıdada belirtmiş olduğum gibi Terör Örgütü adına aliyet gösterip Türkiye'ye giriş yaparak uyuşturucu madde satan bir çok 'lı bizim köyde zaman zaman gelip gidiyorlar, bunlar sürekli gelişlerinde Eroin gibi uyuşturucu maddeler ve birde ipek hali geti Türkiye'de yani özellikle 'ta satıp gidiyorlar, ancak bun nasıl ve kime sattıklarını bilmiyorum, yalnız bu işte çok para olduğ duydum. Bende daha önceleri illegal yollarla 'a gidip Kaçak çay Televizyon getirip 'ta pasajda satmıştım. Ancak son zaman da 'da Televizyon ve çay fiyatlarının yüksek olması dolayısıyla işi yapamaz oldum. Bu işi yapamaz olunca bizim köye gelen 'lilar ile ilişkiye geçip bunlarla ortak çalışmayı düşündüm. Tarihten bir k gün önce örgüt adına faaliyet gösterip ve örgüt adına Eroin satan t nmadığım 2 'lı bizim köye geldi, ben bunların yanına varıp kend lerine ortak iş yapmayı teklif ettim, kendileride bana bizimle çalış san iyi olur, bu işte çok para var kısa zamanda zengin olursun dedil bende maddi durumum zayıf olduğu için kendileriyle çalışmayı kabul tim. Ancak kendilerine ben daha önce hiç Eroin alıp satmadım, bu işi sırt yapacağımı sordum, kendileride bana Eroin alıcıları genelde 'ta oteline geliyorlar, gidip orada müşteri ayarlayacak anlaştıktan sonra gelip bizden Eroini alıp onlara teslim edeceksin diler bende bunu kabul ettim kendileri bizim köyde bulunuyorlardı, b köyden ayrılmadan önce kendilerine kilosunu kaçtan satacağımı sordı kendileride bana biz kilosunu 5000.DM, Alman markından satıyoruz sen

2. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Yoluyla Elde Edilen Gelirleri

Birçok yasadışı faaliyete el atmış olan “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**”, özellikle yasadışı geçişlerde güzergah olarak kullanılan Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya, Yunanistan, İtalya, Rusya, BDT ülkelerinde odaklanan terör örgütü mensupları ya taşıyonları aracılığıyla ya da bizzat kendileri yasadışı geçişlerde yardım ve yataklık yapmaktadırlar.

Bu yollarla büyük para sağlayan terör örgütü özellikle Almanya gibi ülkelerdeki siyasi iltica taleplerinin kabul edilmesi için çeşitli sahtecilik yollarına başvurmaktadır. Bu sahtecilik yollarına ilişkin bazı örgüt mensuplarının çeşitli makamlara sundukları tevkif müzekkeresi, mahkeme kararları ve sahte belgeler ele geçirilmiştir.

“**X TERÖR ÖRGÜTÜ**”nın ülkemizden özellikle Yunanistan ve İtalya ülkelerine, Ege denizi üzerinden küçük balıkçı tekneleriyle veya Meriç nehri üzerinden botlarla illegal yollardan veya sahte pasaportlar kullanarak sınır kapılarından örgüt mensuplarının ve sempatizanlarının geçişlerini sağladığı, bunun yanında İran ve Irak'ın ülkemize sınır bölgelerinde oluşturduğu sözde gümrük noktaları vasıtasıyla, bu tür yasadışı faaliyetleri organize eden suç örgütlerinden vergi adı altında haraç alarak bu yolla ciddi miktarlarda maddi kazanç elde ettikleri tespit edilmiştir.

Konu ile ilgili yakalanarak gözaltına alınan terör örgütü mensuplarının vermiş olduğu ifade özetleri aşağıda belirtilmiştir.

... Nüfusuna kayıtlı, ... oğlu, ... doğumlu, ... isimli şahsın 21.09.1997 günü ... Emniyet Müdürlüğünde alınan ifadesinde;

"... Ben yurt dışına kaçak yollardan adam götüren bir şebeke ile tanıştım. Bu şahıs ... ilçesi ... köyünden ... isimli şahıstı. Kendisi Fransa' da işçi olarak çalışan ve devamlı olarak yurt dışına kaçak yollardan adam götüren bir şahıs aracılığıyla ben ve yanımda bulunan ... isimli şahsı adam başına 5000 DM karşılığında kaçak olarak yurt dışına çıkarttı ..." şeklinde beyanda bulunmuştur.

... Nüfusuna kayıtlı, ... oğlu, ... doğumlu, ... isimli şahsın 08.02.1998 günü ... Emniyet Müdürlüğünde alınan ifadesinde;

"... Ben 1990 yılı içerisinde illegal yollardan ... ve ... isimli şahıslarla birlikte İstanbul ilinden ismini hatırlayamadığım bir şahsa 4.000 DM para ödeyerek Almanya' nın Hamburg şehrine gittik. Burada ... terör örgütünün faaliyetlerine dahil olarak derneğe üye olduk ..." şeklinde beyanda bulunmuştur.

... Nüfusuna kayıtlı, ... oğlu, ... doğumlu ... isimli şahsın 09.04.1999 günü ... Emniyet Müdürlüğünde alınan ifadesinde;

"... Ben İstanbul iline köylüm olan ... isimli şahısla birlikte gittim. Bizi Topkapı'da ... İsimli bir şahıs karşıladı, bu şahısla birlikte toplam 17 kişi ile birlikte Romanya 'ya hareket ettik. ... isimli şahsa bu yolculuk için 3.000 DM para verdim. Romanya'da ... kaldıktan sonra Çekoslovakya üzerinden Almanya'ya geçtik. Almanya'nın Hamburg şehrinde oturan ... yanına gittim, burada uyuşturucu satmaya başladım. Hamburg şehrinde bulunan ... kahvesine ... terör örgütü mensupları geldi

ve bizi örgütün derneğine davet ettiler. Bende derneğe gittim ve burada bu derneğe 700 DM para yardımında bulundum. 1994 yılı içerisinde uyuşturucu satmak suçundan polise yakalanarak cezaevine girdim ..." şeklinde beyanda bulunmuştur.

... Nüfusuna kayıtlı, ... oğlu, ... doğumlu, ... isimli şahsın 09.06.1999 günü ... Emniyet Müdürlüğünde alınan ifadesinde;

"... isimli şahıs Yugoslavya'ya gidecek diğer kaçak şahısların arasına bizi bindirdi, Yugoslavya'da kuryelere para vermemiz karşılığında bu şahısların bizi Münih'e geçireceklerini söyledi, buradan dediği gibi Münih'e geldik ..." şeklinde beyanda bulunmuştur.

... nüfusuna kayıtlı, ... isimli şahsın ifadesinde;

"... 07.09.1997 tarihinde Bulgaristan'a gittiği, buradan Kanada'ya gitmek amacıyla Bulgar kökenli olan ... isimli şahsa 10.000 DM verdiği ve daha sonra dolandırıldığını anladığını, ...'ın ihbarı sonucu ... isimli arkadaşıyla birlikte zorla ... terör örgütü tarafından Bulgaristan'da Bulunan ... Adresindeki ... Terör örgütü merkezine götürüldükleri ve ellerinden pasaportları alınarak burada 4-5 ay çalıştırıldıkları, daha sonra örgütçe yapılan baskı sonucu Bulgaristan'dan iltica talebinde bulunduğunu ve bu talebin kabul edildiğini ..." beyan etmiştir.

... 2005 günü saat: 15.00 sıralarında, ... Ülkemize ... illegal yollarla geçmek isterken, ... Jandarma Komutanlığı görevlileri tarafından yakalanan ... nüfusuna kayıtlı, ... Jandarma Komutanlığında ... 2005 günü alınan ifadesinde;

"... Eylül 2003'te örgütün ... sorumluluğuna ... 'un getirildiğini, bu şahsın kendisine pasaport ayarladığını, bu pasaportla Lübnan üzerinden ALMANYA 'ya gönderilmeyi planlandığı, örgütün ALMANYA 'da çalışan işçilerden aldıkları gerçek pasaportlar üzerindeki fotoğrafları değiştirerek sahte pasaport hazırlayarak örgüt mensuplarının bir ülkeden başka bir ülkeye geçişlerinin sağlandığı, daha sonraları insan kaçakçıları vasıtasıyla ... sınır bölgesinden ülkemize giriş yaptığı sırada ... 2005 günü yakalandığını ..." beyan etmiştir.

3. Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı Gelirleri

ABD'nin Irak'a askeri müdahalesinden sonra 2003 yılı Temmuz ayından itibaren Ülkemizde meydana gelen silah-mühimmat kaçakçılığı olayları ile bu olaylarda ele geçirilen silah sayılarında yabancı menşeli fabrikasyon silahlardan kaynaklanan bir artışın olduğu gözlenmiştir. Kaçakçılık açısından, Kuzey Irak'ta yıllardır süre gelen otorite boşluğunun büyük bir rolünün olduğu, Kuzey Irak'ın Zaho kentinde silah pazarının bulunduğu ve burada her türlü kaçak malzemenin alım satımının çok kolay bir şekilde yapılabildiği yapılan tahkikatlardan anlaşılmaktadır.

1992-2006 yılları arasında “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” ile yandaşlarının organize ettiği ve terör örgütün adının geçtiği tespit edilen 13 silah kaçakçılığı olayında, güvenlik güçleri tarafından yakalanan 34 şüpheli şahıstan 182 tabanca, 53 kaleşnikof tüfeği ve 57092 adet çeşitli çap ve markada fişek ele geçirilmiştir.

Ülkemizde silah kaçakçılığı olaylarında ele geçirilen yabancı menşeli fabrikasyon silahların, genellikle Irak ve Suriye sınırlarımızdan sokuldukları tespit edilmiştir. Ülkemize sokulan bu silahların bir kısmı bölgede kalır iken bir kısmı ise karayolu

taşımacılığı ile diğer bölgelerimize bu yoldan gelir elde etmek isteyen şahıslar tarafından getirilip satılmakta veya “X TERÖR ÖRGÜTÜ” mensuplarına dağıtılmaktadır. Bunun yanında terör örgütünün lojistik destek ve gelir sağlamak amacı ile silah kaçakçılığı bağlantı ve yaptığı faaliyetleri yürütülen tahkikatlarda alınan sanık ifadelerinden anlaşılmaktadır.

- ... 1992 tarihinde ... ilinde yapılan operasyonda 3 şahıstan 32 adet Kalashnikov marka uzun namlulu silah, 2 adet tabanca, 15404 adet çeşitli çap ve markada fişek ele geçirilmiş, yakalanan şahısların alınan ifadelerinde;

“X TERÖR ÖRGÜTÜ mensubu olduklarını, yakalanan silah ve mühimmatı Irak'tan temin ettiklerini ve X TERÖR ÖRGÜTÜ mensuplarına teslim edecekleri sırada yakalandıklarını” belirtmişlerdir.

SANIK 'nın ifadesinin 4. NCU Sahifesi :
temizlediler ve tornavida ile kapağı açtıktan sonra bizim zulaladığımız 32 adet ka-
les ve sarjörünün toplam 15.404 adet yabancı menşeli mermileri ve 2 adet tabancayı
buldular olay bundan ibarettir eğer bu silah ve mermiler yakalanmasa idi
arasında beş veya altı tane gruplarına verilecekti buluşma yerleri sanırım ön-
ceden bu güzargahta tesbit edilmişti, Bu yakalanan silah ve mermiler ta-
rafından kaçak yollarla Türkiye'ye sokulup kaçakçılar tarafından dağdaki grupla-
rına yahi 'lara satılmaktadır, ben bu şekildeki kaçakçılığı kendi kazanım için
34 plakalı kamyon ile 2 kez yaptım benden önce yapılıp yapılmadığını bilmi-
yorum ifademde isimleri geçen şahıslara ait isimler hayali değildir, gerçektir, olay
gününe kadar hepsi hayatta idi gerekirse hepsiyle yüzleşe bilirim ifademi
larak ve hiç bir baskı altında kalmadan veriyorum suçlu olduğumu biliyorum tüm söy-
lüyeceklerim bundan ibarettir, isimli şahıs 'ın köylüsü ve akrabası
dır açık kimliklerini o bilir ayrıca Devlet adına çalışan köy bu bölgede
çok ucuza aldıkları kaçak silah ve mermileri dağdaki 'lı militan-
lara satarak iyi para kazanıyorlar çünkü arama noktalarından çok rahat geçiyorlar
dedi ve alınan ifadesinin doğruluğunu okunduktan sonra imzası ile ve sağ bağ parma-
ğını basarak tastik etti ve edildi. . 1992

- ... 1994 tarihinde ... ilinde yakalanan ... 'ya ait kamyonunda 19 adet Kalaşnikov marka uzun namlulu silah ele geçirilmiş, yakalanan oto sürücüsü şahsın alınan ifadesinde;

“... yakalanan silahları kamyon sahibinin kendisine verdiğini ve Silvan'da bulunan X TERÖR ÖRGÜTÜne teslim edeceğini ...” belirtmiştir.

SANIK FAİK KAYA'NIN İFADESİNİN DEVAMIDIR. SAYFA 1

Müdürlüğüne oradanda Emniyet Müdürlüğüne götürüldüğüm bana plakalı kamyonum ve gizli bölmelirinde ele geçirdikleri 19 adet KALASHNIKOV silah ile 17 adet Yarjörünü kime ait olduğunu ve nedeye götürdüğümü sordular, ben de yukarıdaki ifademde de geçerek anlattığım gibi herşeyi anlattım, yukarıda verdiğim ifadede belirttiğim üzere ben bu silahları isimli şahsın isteği doğrultusunda ilçesinin (Kış) (Çe adı) isimli şahsın ile birlikte aldık, ve '17' Talimatlar doğrultusunda 'da ile Teslim edecektim, bu iş kimsenin zorlaması olmadan, kendi isteği ile ve Örgütüne faydalı olabilmek amacıyla 'IN teklifi üzerine kabul ettim, bu husustaki ifadem bundan ibarettir, Örgütüne bu işten başka herhangi bir maliyetim olmadı, söyleyeceğim başka şey yoktur, ifadem kimsenin baskısı ve zorlaması altında kalmadan kendi irademle verdim ve doğrudur dedi, sanık sıfatıyla alının ifadesi yüzüne karşı yüksek sesle okunduktan sonra doğruluğunu okur yazarlığı olmadığından dolayı beyan etmesinden dolayı sağ baş parmağı ile tasdik etti ve edildi. 26.04.1994

İ F U L D U : Ben ilçesi Mahallesi
evde ikamet etmekteyim. Çiftçilik yapıyorum. Evli
çocuk babasıyım. erkadaşım olur bana bundan iki ay kadar
ce Kuzey 'ta Örgüt üyesi uzaktan tanışığı isimli kişi
tirdiği silahları satarak iyi para kazandığını istersem benide ortak y
ğini söylemesi üzerine benimde işlerimin bozuk olması sebebiyle Örgütü
lahlarını satarak para kazanma teklifini kabul ettim. Ve birazda sermay
in para kattım. Bu işte ve

-...1995 tarihinde ... Gümrük kapısında ... ve ... isimli şahıslardan, 29 adet tabanca ele geçirilmiş, alınan ifadelerinde;

“... Türkiye'den götürdükleri spor ayakkabıları X TERÖR ÖRGÜTÜne sattıklarını buradan temin ettikleri para ile ülkemize silah getirdiklerini” belirtmişlerdir.

SORULDU: Para kazanmak ve bozuk olan işlerimi düzeltmek amacıyla köyünde arkadaşım olan 'yle bir araya gelip aramızda bir miktar para topladık. 'in K.İrak'tan tanıdığı ve bizleride daha sonra tanıştırdığı 'la adındaki Yasadışı Örgütün tarafında lojistik iş- lerinden sorumlu şahıstan üç defa silah alıp toplu şekilde 'nın ilçesine sattık.Kazandığımız paradan Örgütü ulaştırması için bir miktar parayı 'a vererek,kendimizi güvence altına alıyor ve Örgüt tarafından rahatsız edilmiyorduk.Ekim ayında 'lı 'tan 23 Adet tabanca satın aldık.Bu şahıs illegal yollardan sınıra geçerek köyünde 'in bildiği gizli yere silahları bıraktığını haber verince ver ve beraber giderek köyü kırsalından silahları alıp köyüne getirdiler.Bir hafta sonra satmak üzere yine 'nin ilçesi. buluruz. ve 'a-ğıtıyoraktık- kimsenin baskısı ve zorlaması altında kalmadan kendi iradesiyle verdim ve doğrudur dedi, sanık sıfatıyla alının ifadesi yüzüne karşı yüklemek sesle okunduktan sonra doğruluğunu okur yazarlığı olmadığından dolayı beyan etmesinden dolayı sağ bağ parmağı ile tasdik etti ve edildi.26.04.1994

- ... 2003 tarihinde ... ilinde 55 adet tabanca ile birlikte yakalanan şüpheli

... isimli şahsın alınan ifadesinde;

“... Olayda firar olarak aranan akrabası ...'in silahlan ... kentinde bulunan ... isimli bir şahıstan aldığını, bu şahsında silahlan ... köyü karşısında bulunan ve ...'ya kadar uzanan ... dağlarından sırtçılık sureti ile geçirdiğini, bu esnada o bölgede bulunan X TERÖR ÖRGÜTÜne vergi adı altında silah başına para verdiğini” belirtmiştir.

SANIK - -

SANIK : 'IN ALINAN İFADESİNİN DEVAMIDIR.

Ben toplam (14) adet değişik çap ve markalardaki MAP,LLAMA,SİMİTHESON,BERETTA,SADDAM tabir edilen BERETTA marka tabancaları tanesi 32 milyondan toplam 448 milyon lira, bozuk olan ve paslı durumdaki 6.35 mm.çaplı tabancayı ise 17 milyon liradan hesap yaparak 465 milyon lira silahlara ödedim, silah başına örgüte varılmak üzere 45 milyon lirada maddi yardımda bulundum. Ayrıca 15 silahın sınırдан geçirilmesi için tanesini 400 bin liradan toplam 6 milyon lira daha verdim, yani toplam olarak 'ya 516 milyon para vermiş oldum, aynen benim gibi 'da 15 silah için silah başı örgüte maddi destek olarak 3'er milyon liradan 45 milyon lira, sınır- dan geçirilmek için 6 milyon lira toplam 51 milyon lira yanında 'ya verdi.

4. Sahtecilik Korsan Kitap ve Korsan CD Faaliyet Gelirleri

“X TERÖR ÖRGÜTÜ”ne mensup teröristler; markalı kozmetik, şampuan, kremler, çikolatalar, yiyecek ürünleri, sigara, yedek araba parçaları ve CD’ler gibi günlük kullanım eşyalarının korsanları ile korsan kitap ticaretini yaptıkları ve sahte ürün kaçakçılığına yönelmelerinin nedenini ise, bu fiillere ilişkin cezaların diğerlerine göre (uyuşturucu kaçakçılığına göre) daha hafif olduğu ve korsan DVD’lerin ve hatta markalı taklit giyim eşyası ve taklit bayan çantalarının ticaretini yaptıkları ve bu yollarla örgüte finansman sağladıkları anlaşılmıştır.

Örgütün sahte para basmanın yanı sıra sahte pasaport hazırlamada da nerdeyse uzmanlaştığı, başlangıçta kendi mensuplarına sahte pasaport ve kimlik hazırladığı, ancak, diğer organize suç örgütlerinin talepleri üzerine, onlara da sahte pasaport ve kimlik basarak gelir temin ettiği tespit edilmiştir.

... 2005 günü saat: ... sıralarında, ...'den Ülkemize ... Mevkiinden illegal yollarla geçmek isterken, ... Jandarma Komutanlığı görevlileri tarafından yakalanan ... İli ... İlçesi ... Köyü nüfusuna kayıtlı, ... oğlu ... doğumlu, ... 'un ... Jandarma Komutanlığında ... 2005 günü alınan ifadesinde;

"... 2004'te örgütün ... sorumluluğuna ... getirildiğini, bu şahsın kendisine pasaport ayarladığını, bu pasaportla ... üzerinden ALMANYA 'ya gönderilmeyi planlandığı, örgütün ALMANYA 'da çalışan işçilerden aldıkları gerçek pasaportlar üzerindeki fotoğrafları değiştirerek sahte pasaport hazırlayarak örgüt mensuplarının bir ülkeden başka bir ülkeye geçişlerinin sağlandığı ... bölgesinden ülkemize giriş yaptığı sırada ... 2005 günü yakalandığını ..." beyan etmiştir.

5. Hırsızlık Gasp ve Soygun Yoluyla Elde Edilen Gelirleri

“X TERÖR ÖRGÜTÜ” mensuplarının aktif olarak örgüte gelir elde etmek amacıyla hırsızlık, gasp ve soygun yollarına da başvurduğu ve bu yollarla gelir temin ettiği yakalanan şahısların ifadelerinden anlaşılmış olup, örgüt üyelerinin katıldıkları güvenlik güçlerinin kayıtlarında yer alan bir kısım olay dökümü aşağıdaki gibidir;

1)1993 yılında ... ilinde, çeşitli bakkallardan yiyecek maddeleri hırsızlığının yapılması,

2)... 1994 tarihinde, ... Parkında (2) çocuğun saat, künye ve paralarının gasp edilmesi,

3)... 1999 tarihinde ...'de bulunan bir okuldan Atatürk portresinin ve Türk Bayrağının tahrip edilip “X TERÖR ÖRGÜTÜ” yazılmasının yapılması,

4)2001 yılının ... ayı içerisinde ... önünde park halinde bulunan ... plaka sayılı aracın çalınması,

5)... tarihinde ...desi üzerindeki ... Park içerisinde ... isimli şahsa ait cep telefonu ile 7.250.000 TL' nin gasp edilmesi ile ... isimli şahsın gaz tabancası ile tehdit edilmesi,

6)... 2001 tarihinde ... mahallesi ... sitesinde park halinde bulunan ... plaka sayılı aracın çalınması.

7)... 2001 günü ... apartman önünde ... plaka sayılı Şahin marka otonun

çalınması,

8)... tarihinde ... ilinde bir eczaneden ilaç çalmaya teşebbüs edilmesi,

9)... günü ... sokak üzerinde park halinde bulunan ... plaka sayılı aracın çalınması ve araca ait LPG tüp tankı, radyo ve arka koltuğunun sökülerek alınması,

10) ... günü ... Apartmanı önünde ... plaka sayılı aracın çalınması,

11) ... 2001 günü ... sayılı Apartman önünde ... plaka sayılı aracın çalınması,

12) ... 2001 günü ... ilçesinde ... isimli şahsın evine girilerek (5) adet bilezik ve 115.000.000 TL paranın çalınması,

13) ... 2001 günü ... sayılı yerde faaliyet gösteren tamir dükkanından hırsızlık esnasında kullanılacak levye, çekiç, kerpeten gibi aletlerin çalınması,

14) ... 2001 günü ... sokak üzerinde bulunan büfeden sigara, çakmak ve poşet ile 10.000.000 TL paranın çalınması,

15) ... 2001 günü ... plaka sayılı otonun çalınması,

16) ... 2001 günü ... ilinden ... plakalı motosikletin çalınması,

17) ... 2001 günü ... ilinden ... plaka sayılı otonun çalınması,

18) ... Mahallesinde ... plakalı otonun çalınması,

19) Aynı gün aynı bölgede bir cadde üzerinde ... plakalı otonun çalınması,

20) ... ilçesinde yaptıkları kaza sonucu otonun lastiğinin yarılması nedeniyle otoyolu kaza yerinde bırakarak yakın bir yerden ... plaka sayılı otonun çalınması,

Yukarıdaki faaliyetlere yönelik “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**”nın üyelerinden 13’ünün bu zamana kadar karıştığı suçlarda toplam 20 farklı kimlik kullandıkları tespit edilmiştir. Bu sahte kimliklerin 13 adedinin örgütsel bağlantısı tespit edilemeyen şahıslara ait, 7 adedinin terör örgütü üyelerine ait olduğu, 7 örgüt üyesinin kimliklerini bilerek kullandıkları yapılan dinleme, izlemeler ve tahkikat evraklarından anlaşılmıştır.

6. Basılı Yayın (Dergi-Gazete) Satışı Yoluyla Elde Edilen Gelirleri

“**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” nün medya şirketleri, gerek propaganda gerekse finansman temini amacıyla kullandıkları araçlar arasında yer aldığı, özellikle terör örgütü yandaşlarının terör örgütünün sahip olduğu veya yakın görsel ve basılı yayın organlarına reklam bedeli adı altında yüksek tutarlarda ödemeler yapmak suretiyle örgüte finansman destek sağladıkları anlaşılmıştır. “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**”, yayınladığı gazete, dergi ve kitapları ideolojilerini yaymak ve teorik eğitimlerde taraftarlarını eğitmek amacıyla kullanmanın yanı sıra bu yayınları, sempatizan ve militanlarına satarak mali kaynak sağlamaktadır.

- ... 1995 Tarihinde ... ilinde yasadışı “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” ve işbirlikçilerine yönelik olarak sürdürülen operasyonlarda; Almanya’da “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” adına faaliyetlerde bulunduğu ve uyuşturucu madde ticareti de yaptığı gerekçesiyle tutuklanan ...’un ifadesinden bir kesit aşağıda verilmiştir.

in ve yanında bulunan diğer örgüt mensuplarının getirmiş olduğu örgüt
VE isimli dergileri 4 mark karşılığında alıyordu
100 her ay düzenli olarak 20-30 mark arası aidat ödüyordum. Zaten Er
şekilde örgütün yayını gazete ve dergileri aldım ve maddi yardımda

- ... ilinde ... 1994 günü “X TERÖR ÖRGÜTÜ”ne yönelik olarak yapılan operasyonlarda gözaltına alınan ... isimli şahsın ifade örneğinden bir kesit aşağıda verilmiştir.

da para veriyordum, bir müddet sonrada kendileri bana benim genç olduğumu örgütün yayınlarını satmak istedikler bende tamam dedim ve kahve

7. Ticari İşletme Faaliyetleri Yoluyla Elde Edilen Gelirleri

Terör örgütünün yurtdışında Almanya merkezli olarak faaliyet gösteren uluslararası ... Birliği adı altında bir organizasyon oluşturduğu ve bu organizasyon, yapmış olduğu toplantıda; 10 asıl 4 yedek üyeden oluşan yönetim kurulu, 5 asil, 2 yedek denetleme kurulu ile yönetim kuruluna bağlı olarak çeşitli meslek grupları ve hizmet alanlarını kapsamak üzere; inşaat, mimarlık-mühendislik, tekstil, hazır giyim, gıda-içecek, et ürünleri, sanayi, oto alım-satımı, turizm, telekomünikasyon, emlak alım-satımı, sigorta ve bankacılık sektörlerinden oluşan komisyonlar kurduğu, bu komisyonlar aracılığıyla yasal alanda yapılacak ticari organizasyonlarını hazırlayarak, bu organizasyonlardan gelir elde etmenin yollarının araştırılması yanı sıra, suç faaliyetleri ile suç gelirleri ve aldığı bağış-yardımların bu organizasyonlar dahilinde, izlerinin gizlenmesine yönelik uğraşı içinde olduğu anlaşılmıştır. Ülke

genelinde ticari organizasyonlarına ilişkin yapılanmaları ile tespit edilebilen faaliyetleri aşağıdaki gibidir;

“**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” bölge sorumlusu olduğu tespit edilen ... ’in sahibi olduğu ... adresinde faaliyet gösteren ... İş Merkezi isimli binada;

- ... İnşaat Taahhüt San ve Tic. A.Ş.,
- ...Yatırım Planlama San. ve Tic. A.Ş.,
- ... Temizlik İnşaat Gıda Ltd. Şti.,

isimli şirketler faaliyet yürütmektedir.

- ... Temizlik Hizmetleri Taahhüt Ltd. Şti.,
- ... Medikal Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.,
- ... Sağlık Hizmetleri ve İlaç Sanayi Tic. Ltd. Şti.,
- ... Medikal Sağlık Hizmet Taahhüt Yatırım Tic. Ltd. Şti.
- ... Yemek İthalat İhracat Sanayi Tic. Ltd. Şti.,
- ... Akaryakıt ve Yakıt Ürünleri Tic. Ltd. Şti.,
- ... Petrol Ürünleri ve Akaryakıt İthalat İhracat Ltd. Şti.,
- ... Akaryakıt Hayvancılık Tekstil Gıda Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.,

- ... Hayvancılık Gıda İth. İhracat San. Tic. Ltd. Şti.,
- ... Nakliyat ve Taşımacılık İşletmesi (...ve ... Adına Şahıs Ortaklığı),
- ... Nakliyat ve Taşımacılık İşletmesi (... Adına Şahıs İşletmesi),
- ... Taşımacılık ve Turizm Tic. Ltd. Şti.,
- ... Taşımacılık ve Turizm A.Ş.,

isimli işletmeler ise bölgedeki ... illerinde değişik adreslerde kurulmuş olup, ülke çapında faaliyet yürütmektedirler. **Tüm bu işletmeler, fiili olarak “X TERÖR ÖRGÜTÜ”nün vasıtalı veya vasıtasız bir ilişkiye dayanan şekildeki yönetim ve denetiminde, faaliyetlerine devam etmektedir.**

1) **“X TERÖR ÖRGÜTÜ”** ile bağlantılı yukarıda adı geçen işletmelerin;

- Büyük bölümünün kuruluş sermayelerinin son derece düşük olduğu, işletmelerin büyük çoğunluğunun kurucu ve ortaklarının, bu işletmelerin faaliyetlerini sürdürmelerini sağlayacak tutarlarda bir finansman ve servet sahibi olmadıkları,
- İşletmelerde ortak görünen bazı şahısların, şirket kuruluşlarında kullandıkları nüfus cüzdanı örneklerinin ve ikametgah ilmühaberlerinin sahte oldukları, dolayısıyla bu işletmelerin bazılarının gerçekte bir kısım ortaklarının bulunmadığı,

- İşletmelerde çalışanların büyük çoğunluğunun, **“X TERÖR ÖRGÜTÜ”** referansı ile işe yerleştirildikleri, dolayısıyla bunların işe alımlarında örgüt sempatisini oldukları yahut sempatisini kazandıkları veya örgüte üye temin ettikleri,
- Bir kısım işletmelerde, çalışanlara gerçekte ödenen görülen ücretlerin çok daha altında ücret ödemeleri yapıldığı dolayısıyla aradaki farkların muhtemel **“X TERÖR ÖRGÜTÜ”** ne aktarıldığı,
- İşletme finansmanının ortaklara borçlar ve satıcılara borçlar olarak görüldüğü, ancak gerçekte ortakların işletmelerin finansmanını sağlayacak maddi imkânlarının olmadığı,
- İşletme karlarının fiilen işletmelerde bulunmadığı ve işletme ortak ve sahiplerince çekilmiş görüldüğü ancak ortak ve sahipleri ile bunların akrabalarının bu çekilen karları karşılayacak düzeyde bir servet birikimlerinin bulunmadığı,
- İşletmelerde kullanılan finansmanın büyük ölçüde **“X TERÖR ÖRGÜTÜ”** tarafından sağlandığı,
- İşletmede kar olarak oluşan rakamların büyük ölçüde **“X TERÖR ÖRGÜTÜ”** ne aktarıldığı,
- İşletmelerin para hareketlerinin çok düşük tutar ve adedinin bankacılık sistemi aracılığıyla transfer edildiği, daha ziyade elden tahsilât ve ödemeler görüldüğü,

2) “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” yukarıda adı geçen şirketler ve örgüt üyeleri ile birlikte ..., ..., ..., ... başta olmak üzere birçok şehirde kamu kurum ve kuruluşlarının (çoğunlukla belediye, hastane ve üniversite olmak üzere) inşaat taahhüt, akaryakıt alımı, medikal, temizlik ve yemek başta olmak üzere çeşitli mal ve hizmet alım ihalelerine katılmakta ve sahte faturalandırma ve bir kısım il ve ilçelerde “Türkiye’de ikamet etmeyen yolculara yapılan KDV İadesi” mekanizmasından yararlanmak suretiyle, özellikle de Malmüdürlüğü şeklindeki kurumlardan düzenli olarak KDV İadesi almaktadırlar.

Bu ihaleler sırasında:

- İhaleye katılan üçüncü şahıs veya firmalara ihalelere katılmamaları yönünde telkinlerde bulundukları,
- İhale öncesinde ihaleye katılacak firmalarla gizli ittifak yapmak suretiyle firmaları parasal yönden desteklediği, böylelikle ihaleye katılmalarını engelledikleri,
- İhaleye kontrollerinde bulunan yeterli sayıda firmanın katılımını sağlayarak serbest rekabet ortamının bulunduğunu göstermeye çalıştıkları,
- Yine para teklifini kabul etmeyen diğer firma yetkililerini ihale gününde veya öncesinde, yanında çalışan terör örgütü elemanları vasıtası ile tehdit ettiği veya ettirdiği, değişik şekillerde korkuttukları,
- Bu yolların hiçbirisi ile istediği hedefe varamayınca da yasal olmayan yollar kullanarak (örneğin; ihale öncesi anlaşılmadığı rakip firmalar hakkında irtibatlı

olduğu şahıslar vasıtası ile vergi ve sigorta borçları olduğuna dair evraklar temin ederek cezalı duruma düşmelerini sağlama gibi) ihaleye katılmalarını engelledikleri,

- Bürokrasi, siyaset ve medya çevrelerine karşı bir güven ortamı oluşturdıkları, ilerleyen zaman içerisinde bu güven ortamını yasal olmayan ticari faaliyetlerini gerçekleştirmek amacı ile kullandıkları, bu ilişkileri kamu görevlilerini sindirmekte kullandıkları,

- Katıldığı ihalelerde ihaleyi alamama gibi bir risk ile karşılaşılması halinde ihaleye katılan adamlarına ihale komisyonunda gerginlik çıkarmaları şeklinde talimatlar verildiği,

- İhaleyi yapan kurumun yetkilileri ile bire bir görüşmeler yaptığı, kurumların ihale komisyonu üyeleri ve kurum yöneticileri ile yakın ilişki kurmak suretiyle düzenlenen ihalelerin gizli bilgilerini elde ettikleri,

- İhaleler öncesi çoğu zaman ihale şartnamelerini ve muhammen bedel tespit, yaklaşık maliyet hesaplanması gibi hususları kamu kurumu veya ihale komisyonu adına kendilerinin hazırladıkları,

- Özellikle “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” yandaş veya sempatizanlarının yönetiminde bulunan kurum ve kuruluşlardan temizlik, yemek ve inşaat taahhüt işleri başta olmak üzere yoğun biçimde ihale aldıkları,

Bütün bu “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” ile bağlantılı işletme yöneticilerinin örgütlü bir şekilde hareket ederek gerçekleştirdikleri, bu metotlarla kamu düzenini bozup

serbest rekabeti engelledikleri, ihale kararlarını etkileyerek haksız kazanç sağlamalarının yanı sıra kamu kurum ve kuruluşlarını zarara uğrattıkları tespit edilmiştir.

Suç örgütünün ... illerindeki kamu kurum ve kuruluşlarının yetkilileri olmak üzere özellikle mahalli idare bazı üst düzey yöneticileri, bazı milletvekilleri ve birçok üst düzey bürokrat ile ilişki ve irtibat içerisinde bulunduğu, bu görevliler ile kurmuş olduğu ilişki ve irtibatı örgütün menfaatleri doğrultusunda kullanarak örgüte çıkar sağladıkları görülmektedir.

Yine bazı medya görevlileri ile kurmuş olduğu ilişkileri çok iyi bir şekilde kullanmak sureti ile yazılı ve görsel medyada sürekli kendi lehine haber yaptırarak popülaritesini koruduğu ve örgütün çıkarları doğrultusunda kullandığı tespit edilmiştir.

8. Kurban Derileri ve Etlerini Toplamak Suretiyle Elde Edilen Gelirleri

“X TERÖR ÖRGÜTÜ” varlığını ve faaliyetlerini devam ettirebilmek için ihtiyaç duyduğu gelirinin bir kısmını kurban bayramı münasebetiyle kesilen kurban derilerinden ve etlerinden karşıladıkları, örgüt sorumluları ve üyelerinin yapmış oldukları görüşmelerde ise;

Örgüt Bölge Sorumlusu ...’ın Kullandığı 0 538 ... Numaralı Gsm Telefonu İle Yaptığı Görüşmelerde Özetle;

...2005 günü ... Sıralarında örgüt sorumlusu ... kullandığı 0 538 ... numaralı GSM telefonu ile örgüt üyesi ... isimli şahsın kullandığı 0 536 ... numaralı telefonundan yaptıkları görüşmede özetle; örgüt sorumlusu ...'ın örgüt üyesi ...'e **“Ben hoca”** örgüt üyesi ...'in ise örgüt sorumlusu ...'a **“He bildim he etleri ne yapıyoruz üçte birini”** örgüt sorumlusu ...'ın ise örgüt üyesi ...'e **“Ha onu ... orda toplansın onlara haber ediverde”** örgüt üyesi ...'in ise örgüt sorumlusu ...'a **“Tamam oldu selamı var bizimkilerin”** şeklinde görüşme yaptıkları,

... 2005 günü 15... sıralarında ... kullandığı 0 538 ... numaralı GSM telefonu ile örgüt üyesi ... isimli şahsın kullandığı 0 538 ... numaralı telefonundan yaptıkları görüşmede özetle; örgüt üyesi ...'ın örgüt sorumlusu ...'a **“Derileri etleri nereye getirecezs”** örgüt sorumlusu ...'ın ise örgüt üyesi ...'e **“Nereydi ... evine mi kamyoncu ...'nin ahırlı evi varya oraya götürüyon”** örgüt üyesi ...'in örgüt sorumlusu ...'a **“Çorağın ordaki tamam oldu”** şeklinde görüşme yaptıkları,

... 2006 günü 16... sıralarında örgüt sorumlusu ... kullandığı 0 538 ... numaralı GSM telefonu ile örgüt üyesi ... isimli şahıs adına kayıtlı bir şahsın kullandığı 0 555 ... numaralı telefonundan yaptıkları görüşmede özetle; X Şahsının örgüt sorumlusu ...'a **“Hacı deriler nasıl oldu deriler nasıl olacak İsmailgilde 1 tane inek derisi varmış ya”** ...'ın ise X Şahsa **“He sen onu satıver ya biz hepsini ... gönderdik satıver sata parasını alalım oldumu”** X Şahsın ise ...'a **“Ette varmış birazda İsmail'in orda Erzurumlu İsmail'in orda”** şeklinde görüşme yaptıkları,

... 2005 günü ... Şube Müdürlüğünde alınan şüpheli ifadelerinde özetle;

Her sene düzenli olarak örgüt adına deri toplandığını, bu toplanan derilerin örgütün bölge sorumlusu aracılığıyla kasası olan ... tarafından değerlendirildiğini ve parasının örgüt için kullanıldığını, örgüt sempatizan ve üyeleri arasında kurban kesenlerden et toplanarak, örgüt bölge sorumlusu ...'ın talimatı ile kurban kesmeyen örgüt üyelerine dağıtımının yapıldığını, örgüt dışında kalan hiç kimseye kurban eti verilmediğini, çünkü örgüt dışında kalan şahıslara kurban eti düşmediğini beyan etmiştir.

Örgüt sorumlusu ve üyelerinin yukarıda geçtiği şekilde yapmış oldukları görüşmelerde ve alınan ifadelerde örgüte maddi destek sağlamak amacıyla kesilen kurban derileri ve etlerini örgüt üyelerinden bir tanesinin evinde toplayarak sattıkları ve bu şekilde örgüte maddi destek sağladıkları değerlendirilmektedir.

9. Yurt Dışında Kurdukları Derneklerden Sağlanan Gelirler ve Diğer Finans Kaynakları

“X TERÖR ÖRGÜTÜ” yurt dışında bir çok ülkede onlarca dernek kurarak, bu dernekleri federasyonlar ve Konfederasyon şeklinde yapılandırdıkları anlaşılmış olup, bunlardan tespit edilenlerden olan Almanya ... Federasyonu, Britanya ... Dernekleri Federasyonu, İsveç ... Dernekleri Konseyi, Avusturya ... Dernekleri Federasyonu, Belçika ... Dernekleri Federasyonu, Danimarka ... Dernekleri Federasyonu, İsviçre ... Kültür ve İşçi Federasyonu, Hollanda ... Dernekleri Federasyonu, Fransa ... Dernekleri Federasyonu, Avusturalya ... Dernekleri Federasyonu, Kanada ... Dernekleri Federasyonu Oslo Derneği adları altındaki Avrupa ... Dernekleri Konfederasyonu'na bağlı derneklerin üye aidatlarından

toplanan paralar ile bu dernekleri aracılığıyla sağladıkları yardımlardan ve bu derneklerin bulundukları yerlerde çıkardıkları yayınların satış gelirlerinden ve yine yurt dışı ülkelerde kurdukları üç televizyon vasıtasıyla elde ettikleri reklam ve benzeri gelirlerinden, düzenledikleri konserlerin bilet satış gelirlerinden, kendilerine bağlı gördükleri vatandaşlarımızdan, vergilendirme adı altında topladıkları haraçlardan büyük ölçüde finansman sağladıkları anlaşılmıştır.

Terör örgütünün kendisine maddi yardım yapan kişilere “**X TERÖR ÖRGÜTÜ** bağış makbuzu” kestiği, ayrıca bu kişilere bir de “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” mühürlü tehdit mektubu” da vererek, yaptıkları yardımların Ülkemiz yetkilileri tarafından tespit edilmesi halinde bu mektubu göstererek, savunmalarında yardımcı olma hizmetini de vermeye çalıştığı, güvenlik kuvvetlerinin yapmış olduğu operasyonlarda, “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**”nın siyasi kanadı olan “**XTÖ**” adına düzenlenmiş çok sayıda bağış makbuzu ele geçirilmiştir. “**X TERÖR ÖRGÜTÜ**” üyelerinin yakalandıktan sonra alınan ifadelerinde, terör örgütüne bağış yoluyla maddi yardım yapanları itiraf etmişlerdir.

B. “X TERÖR ÖRGÜTÜ” Finansmanının Değerlendirilmesi

1) Örgütün devamlılığını ve faaliyetlerini sürdürebilmek için hırsızlıktan başlayan, gasp, soygun, sahtecilik, kaçakçılığın sigara, akaryakıt, canlı hayvan ve et, göçmen, uyuşturucuyu içeren suç faaliyetlerinin her türünde yer aldığı, uyuşturucu ticareti, göçmen ve insan ticareti dahil gelir getirici her türlü organize suç faaliyetinin içinde bulunduğu,

2) Mahalli idareler dahil üye ve sempatizanlarıyla kamu kurum ve kuruluşlarına sızarak ve paravan işletmeler aracılığıyla, bir taraftan örgüte yeni üye ve sempatizanlar kazanarak kamuoyundaki cesametini ve etkinliğini artırdığı kamu kaynakları üzerinden gelir elde etmeye yönelik organizasyonlara giriştiği, kurduğu veya kurdurduğu ticari işletmeler aracılığıyla ihaleli işlemler dahil, KDV iadeleri almaya kadar varan boyutlarda kamu kaynaklarını boşaltarak bir taraftan örgüte finansman sağladığı, diğer taraftan üye ve sempatizanlarına iş ve gelir imkânları yarattığı ve aynı zamanda kamu kurum ve kuruluşlarını maddi olarak zarara uğrattığı,

3) Halkın dini duygularını ve dini yükümlülüklerini istismar ederek, hayır (yardım) işlerine aracılık etme görüntüsü altında, kurban eti ve kurban derisi toplama ve bunları paraya çevirerek örgütü ve üyelerini finanse ettiği ve aynı zamanda, dolaylı olarak dini vecibelere düşkünlük eğilimi sergileyerek, geniş halk kesimleri arasında sempati ve etkinlik sağladığı,

4) Para transferlerinde resmi finansal kurumların kullanıldığına ilişkin veri elde edilemediğinden, para hareketlerinin gayrı resmi bankacılık sistemleri ve kuryeler aracılığıyla gerçekleştirildiği,

5) Kurduğu ve/veya kurdurduğu ticari işletmeler aracılığıyla, bir taraftan yasal görünümlü finansman sağlarken diğer taraftan bir kısım suç gelirlerini örtülü hale getirdiği dolayısıyla bir nevi suç geliri aklama faaliyetinin de içinde aktif olarak yer aldığı,

6) Her türlü kaynaktan elde ettiği gelirini, varlığını ve faaliyetlerini devam ettirmek amacıyla doğrudan kullanmasının yanı sıra, gelir elde etmeye yönelik yapılanmalarda da (kurduğu ve/veya kurdurduğu işletmelerin kuruluş sermayesi, yatırım ve işletme sermayesini tedarik etmek suretiyle) bu gelirlerini kullandığı,

Değerlendirilmektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kayıtdışı ekonomi; suç ekonomisine göre, suç ekonomisini de içine alan daha geniş bir kavramı ifade etmekte, suç ekonomisi ise; yasadışı yani illegal ve konusu suç olan yani kriminal faaliyetleri içine alan ekonomiyi ifade etmektedir.

Kayıtdışı ekonomi;

- Gayrisafi milli hasıla hesaplarını elde etmede kullanılan ve bilinen istatistik yöntemlere göre tahmin edilemeyen gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerin bütünü,⁸²⁸
- Geleneksel ölçüm teknikleri ile ölçülemeyen, resmi makamlara yansımamış ve belirli bir menfaat karşılığında mal veya hizmet olarak sunulan faaliyetlerin bütünü,⁸²⁹
- Hiç belgeye bağlanmayarak ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen ekonomik olayların, devletten ve işletme ile ilgili öteki kişilerden tamamen ya da kısmen gizlenmek suretiyle kayıtlı (resmi) ekonominin dışına taşınması,⁸³⁰
- Karapara ekonomisi ile vergi dışı bırakılmış ekonominin toplamından oluşan ekonomi,

⁸²⁸ AYDEMİR, Şinasi, “Kobiler ve Kayıtdışı Ekonomi”, Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi, TOSYÖV Yuvarlak Masa Toplantıları, İstanbul, 1995.

⁸²⁹ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.12.

⁸³⁰ ALTUĞ, Osman, 1996, s.1.

Gibi pek çok şekilde tanımlanmaktadır.

Ekonomik suç kavramı ise, bir ülkedeki geçerli ekonomi alt sisteminin kuralları çerçevesindeki işleyişini engelleyen, yani toplumun korunması gereken ekonomik yararlarına zarar veren veya bunları tehlikeye sokan ve bu nedenle yasaklanan eylemler⁸³¹ olarak geniş bir anlam içermekte olup, iktisadi, ticari ve mali suçların hepsini kapsamaktadır.⁸³²

Ekonomik suç kapsamında, genellikle mali, ticari ve ekonomik suç kavramları, birbirinin yerine veya aynı anlamı içerecek şekilde kullanılmakta olup; mali suçlar, öncelikle devletin mali nitelikteki düzenlemelerine aykırılıkları içermekte ancak, özel sektöre ilişkin mali düzenlemeler de bu kapsamda değerlendirilmekte, ticari suçlar, işletmelerle, ticari hayatla ve ticari serbestiyle ilgili kaidelere aykırılıkları içermekte olup, mali suçları da kapsamına alan bir kavram olarak belirtilmekte, ekonomik suçlar ise ulusal ekonomideki üretim, tüketim, değişim, bölüşüm ilişkileriyle ilgili düzenlemelere yani, genel ekonomik düzeni koruyan hükümlere aykırılıklar içeren eylemler olarak belirtilerek, gerek mali gerekse ticari suçları da kapsamına almaktadır.⁸³³

Ekonomik suç kavramı en geniş anlamda ekonomik amaçlarla gerçekleştirilen yasa dışı eylemleri kapsamakta⁸³⁴ olup, bu çerçevede ekonomik suçlar, ekonomik

⁸³¹ DÖNMEZER, Sulhi, a.g.b., 1987, s.19, 20.

⁸³² ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.12; MAVRAL, Ülker, a.g.e., 2003, s.243.

⁸³³ MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, a.g.e., 2003, s.36-38.

⁸³⁴ Ekonomik suçlar dilencilikten, dolandırıcılığa, hırsızlık ve yağmadan kaçakçılık ve sahteciliğe, tefecilikten spekülasyona, ticari sırların ifşasından hileli iflasa, zimmete para geçirmeden rüşvet ve irtikaba, emniyeti suiistimalden başkasının malına zarar vermeye, kara para aklamadan borsada

çıkar sağlamak amacıyla devletçe yasaklanan; yasa dışı faaliyetler yapılması (üretimi veya ithalatı yasak olan mallar, uyuşturucu, silah, organ, insan ticareti gibi), yasa dışı yöntemlere başvurulması (şiddet kullanımı, rüşvet, baskı, engelleyici anlaşmalar, kaçakçılık gibi), yasa dışı kurumlar (örgütler) oluşturulması (izinsiz ve kayıtsız örgüt, çete, gizli örgüt gibi) ve yasa dışı piyasalarda işlem yapılmasını (ambargolu ülkelerle ticaret, yasa dışı alıcı, yasa dışı satıcı, karaborsa, kayıtdışı piyasa gibi) ifade eder, şeklinde tanımlanmaktadır.⁸³⁵

Kayıtdışı ekonomi anlamında kullanılmakta olan ancak, esasen çoğunlukla suç ekonomisinin yerine kullanılmakta olan tabirler; suç (criminal), ikincil (second), gizli (underground), gayriresmi (informal/unofficial), gölge (shadow), paralel (parallel), saklı (hidden), kara (black), alternatif, kaçak, diğer, tecimsel, yer altı, şekilsiz, illegal, düzensiz, kayıp, marjinal, gözlenemeyen ekonomi gibi çok sayıda adla isimlendirilmiş olarak karşımıza çıkmakta olup, suç ekonomisi;

- Ekonomik suç olarak değerlendirilen faaliyetlerden sağlanan gelir ve mallar ile parasal akımların oluşturduğu ekonomi,⁸³⁶
- İlegal faaliyetleri içeren yeraltı ekonomisi,⁸³⁷

manipülasyona, rekabeti engellemekten taklitçiliğe varan çok geniş bir kapsama sahiptir ve zaman içinde yeni suçlar (bilgi suçları gibi) ortaya çıkmaktadır. TÜRKKAN, Erdal, a.g.b., 2005, s.35 ve Dip Notu 1.

⁸³⁵ TÜRKKAN, Erdal, a.g.b., 2005, s.35.

⁸³⁶ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, , a.g.e., Ocak 1998, İstanbul, s.3; MAVRAL, Ülker, a.g.e., 2003, s.243.

⁸³⁷ AYDIN, Süleyman, a.g.m., 2006a, s.127.

- Konusu suç olan ve dolayısıyla yasalarla cezalandırılan fiiller çerçevesinde oluşan ekonomik faaliyetler sonucunda yaratılan değerler ekonomisi,⁸³⁸

- Yasadışı, uyuşturucu madde ve organ ticareti örneğinde olduğu gibi, faaliyet alanının tümüyle yasalarla yasaklanmış olan mal ve hizmet ürerimi sonucu oluşan kayıt dışı ekonomi,⁸³⁹

- Yasalara, ahlaka ve geleneklere aykırı faaliyetlerden oluşan ve kriminal sektör faaliyetlerini içeren, organize olmuş örgütler aracılığıyla yürütülen, temelde örgütlü yapılanan ve şiddet içeren, “mafya ekonomisi” olarak da adlandırılan ekonomi,⁸⁴⁰

Gibi pek çok şekilde tanımlanmaktadır.

Yapılan çalışmalarda kayıtdışı ekonomi, ekonomik suç ve suç ekonomisi kavramlarının iç içe kullanıldığı, bunların kapsamda kullanılan; suç, ikincil, gizli, gayriresmi, gölge, paralel, saklı, kara, alternatif, kaçak, diğer, tecimsel, yer altı, şekilsiz, illegal, düzensiz, kayıp, marjinal, gözlenemeyen ekonomi gibi kavramların her biri tek başına ele alındığında, kapsamlarının ve sınırlarının belirsiz olduğu, bütün bu kavramların tek başlarına suç ekonomisi ve kayıtdışı ekonomi kavramlarını tam olarak açıklamakta yetersiz kaldığı ve kullanılan her kavramın, konuyu ele alan kişinin yaklaşımına bağlı olarak, farklı anlam ve kapsamlar içerecek şekilde

⁸³⁸ DPT, a.g.e., 2001, s.vii.

⁸³⁹ KILIÇDAROĞLU, Kemal, a.g.m., 2000, s.18.

⁸⁴⁰ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, a.g.m., 1998, s.13.

kullanıldığı anlaşılmaktadır. Özellikle kayıtdışılıkla suç ekonomisinin örtüştürülerek ifade edilmesi, gerek fiili gerekse hukuki gerçeklikle uyuşmamaktadır.

Kayıtdışı ekonominin, esasta kayda geçirilmeyen ekonomi olduğundan hareketle kapsamlı bir tanımını aşağıdaki gibi yapılabilir;

Ekonomik sistem içerisinde, herhangi bir şekilde⁸⁴¹ veya ekonomik düzendeki süreçlerin herhangi bir aşamasında⁸⁴² yaratılan katma değer, gayrisafi hasıla içerisinde herhangi bir nedenle yer almamasına ekonomik kayıtdışılık ve bu kayıtdışılığın oluşturduğu ekonomiye ise kayıtdışı ekonomi denir.

Suç ekonomisi ise; hukuka aykırı bir şekilde gerçekleştirildiğinden cezai müeyyideye bağlanmış olan, ancak cezai müeyyidesi idari vasıflı yaptırımlar dışında kalan yani adli özellikli yaptırım gerektiren⁸⁴³ faaliyetler sonucunda oluşan ekonomi olarak tanımlanabilir.

Ekonomik suç ise; mali, finansal ve ticari suçlar kapsamında ele alınarak, öncelikle devletin mali nitelikteki düzenlemelerine aykırılıkları içeren fiillere mali suçlar, işletmeler ve ticari hayata ilişkin kurallara aykırılıkları içeren ve mali suçları da kapsamına alan faaliyetleri ticari suçlar, ulusal ekonomideki üretim, tüketim, değişim, bölüşüm ilişkileri ile ilgili düzenlemelere, yani genel ekonomik düzeni

⁸⁴¹ Hane halkı üretimini de kapsayan ve yasalardan kaynaklı muafiyet ve istisnaları da içine alan yasal kayıtdışılıklar ile kriminal (adli ceza yaptırımlı) suç kapsamındaki faaliyetler içinde olan yahut milli muhasebe kapsamında yer almayan bütün faaliyetler dahil.

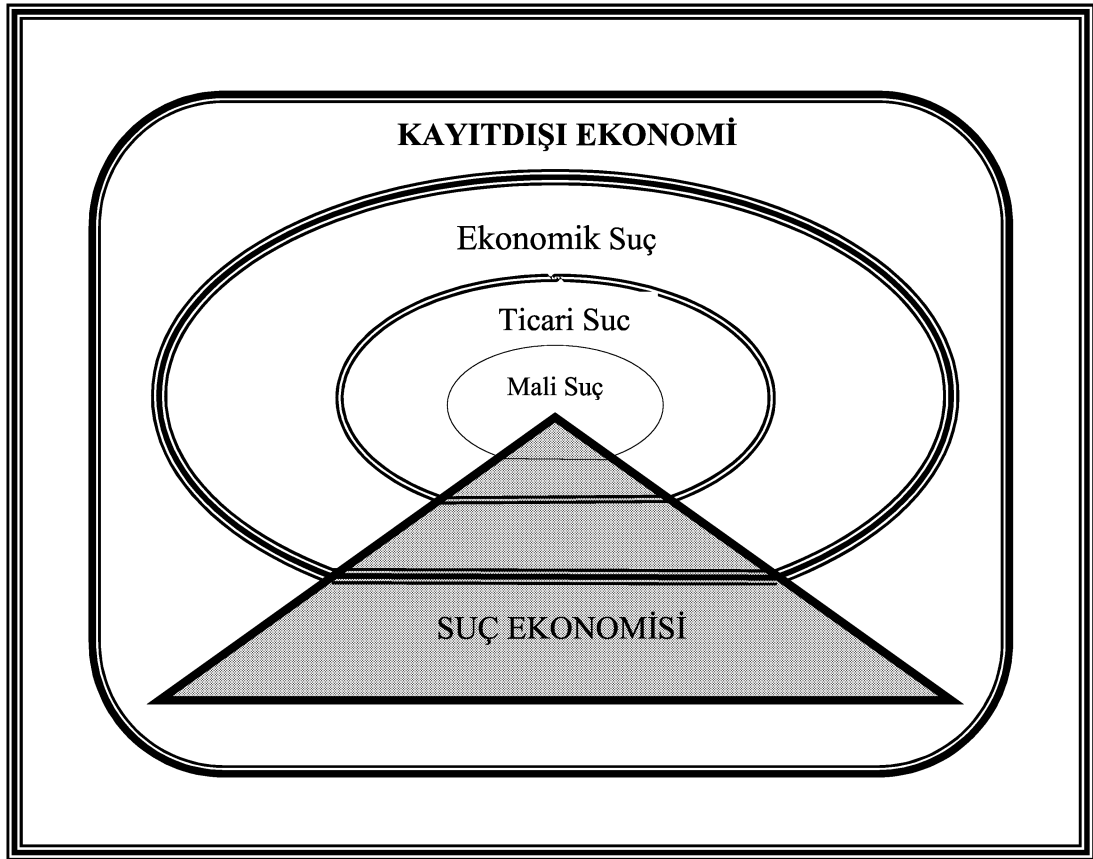
⁸⁴² Yaratılan katma değer sahibi tarafından tüketimi dahil, üretim zinciri içinde herhangi bir aşamada yahut üretim-tüketim süreci içerisinde herhangi bir aşamada.

⁸⁴³ Adli vasıflı yaptırımdan kasıt, hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülen ve adli yargılama sürecinde yargılanan fiillerdir.

koruyan hükümlere aykırılıkları içeren eylemleri ise, mali ve ticari suçları kapsamına alacak şekilde ekonomik suçlar olarak tanımlamak yerinde bir yaklaşım olmaktadır.

Bütün bu kapsamda, genel ekonomiyi oluşturan kayıtdışılık içerisinde yer alan ekonomik suç, suç ekonomisi ve kayıtdışı ekonomi ile bunların birbiriyle olan ilişki ve kapsamlarının, aşağıda yer alan şekilde belirtildiği gibi ifade edilmesi mümkün görülmektedir;

Şekil 11 : Genel Ekonominin Görünümü (Genel Ekonomideki Kayıtdışılık)

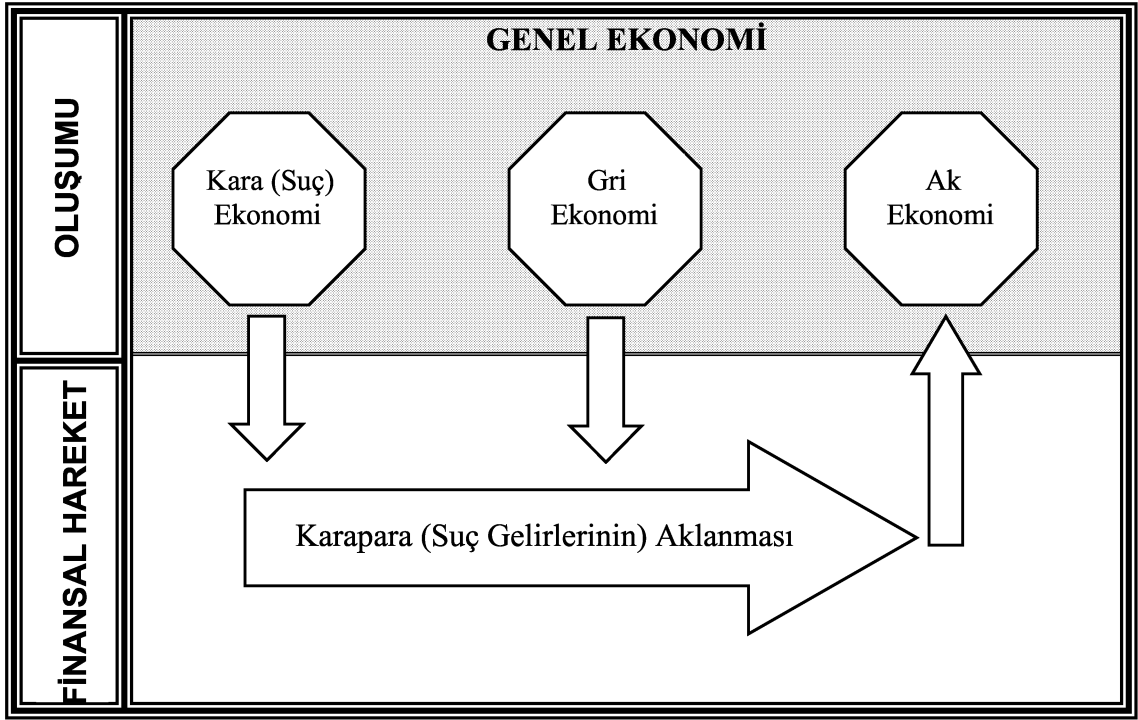
Yukarıdaki şekilde ifade edilen genel ekonomi; kayıtdışı ve kayıtlı ekonomi bütününden oluşmakta, kayıtdışı ekonomi; ekonomik suçlar ve diğer suçların yarattığı ekonomiler ile diğer kayıtdışılıklar toplamından oluşmakta, ekonomik suçlar

ise; mali ve ticari suçlar ile diğer ekonomik suçlar toplamından oluşmaktadır. Kayıtdışı ekonomi içinde yer alan ekonomik suçlardan, criminal nitelikteki (adli nitelikli) ceza yaptırımını gerektiren suçlar, aynı zamanda suç ekonomisi kapsamına da gireceğinden suç ekonomisinin alanı ile şekilde görüldüğü gibi kesişmektedir. Örneğin, elde edilen kazancın bir kısmının yalnızca beyannameye dahil edilmeyerek vergilendirme kapsamı dışında bırakılmış olması, mali suç olarak değerlendirilmekte ve yaptırımını idari ceza (idarenin kestiği usulsüzlük ve vergi ziyai cezası) nitelikte olacağından suç ekonomisi ile kesişmemekte, ancak bu kazanç dışı bırakma fiili, kasten sahte fatura kullanılarak kazancın eksik tespit edilip beyan dışı bırakılması şeklinde gerçekleşir ise, idari yaptırımla birlikte adli yaptırımlı (hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren) criminal bir suç vasfı da kazandığından, suç ekonomisi ile kesişmektedir. Yine uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı gibi criminal suçların yarattığı suç ekonomisi ise ekonomik suçlardan bağımsız olarak kayıtdışı ekonomi içinde yer alacaktır.

Günümüzde ciddi veya ağır suç kapsamında nitelendirilen uyuşturucu suçları, örgütlü suçlar, dolandırıcılık ve yolsuzluk gibi suç faaliyetleri sonucu elde edilen her türlü kazancın karapara olarak kabullenildiği ortamda, karapara sayılan kazancın aklanması dahil edilmek suretiyle yapılacak değerlendirmede ise genel ekonominin; kara (suç) ekonomi, gri ekonomi ve ak (temiz) ekonomi olarak tasnifi uygun olmaktadır. Bu kapsamda suç ekonomisini, karapara ve karapara aklama fiilleri olarak değerlendirilen suçların yarattığı ekonomi kara (suç) ekonomi, kara (suç) ekonomi kapsamı dışında kalan kayıtdışı ve beyan dışılığın oluşturduğu ekonomiyi gri ekonomi, kara ve gri ekonomi dışında kalan ekonomiyi ise ak (temiz) ekonomi olarak tanımlamak mümkün olup, kara, gri ve ak ekonomi bütünü ise genel

ekonomiyi oluşturacaktır. Ülkemizde 19 Kasım 1996 tarihinde yayımlanan 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunda “karapara” ve “karapara aklama” tabirleri kullanılmış, 1 Haziran 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama” başlıklı 282’nci maddesinde bu suç yeniden düzenlenerek ve yine 18 Ekim 2006 tarihinde yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunda da, “karapara” kavramına yönelik terminoloji değişikliğine gidilerek, “suç geliri” ve “suç gelirlerinin aklanması” terimleri kullanılmıştır. Genel ekonomiyi oluşturan kara, gri ve ak ekonomi olarak ifade ettiğimiz tasnif dikkate alındığında, güncel ve geniş kesimlerce kullanımı karapara ve aklanması olan, ancak ülkemizdeki hukuki ifadesiyle son hali suç geliri ve suç gelirinin aklanması olan faaliyetleri çerçevesinde, genel ekonomiyi oluşturan kara, gri ve ak ekonominin birbiriyle çok sıkı bir ilişki içinde olduğu, finansal hareketin kara ve gri ekonomiden aklama faaliyetleri ile kayıtlı (ak) ekonomi içine aktığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle yapılan tasnif çerçevesinde, genel ekonomide oluşan finansal akım, karapara aklama faaliyetleri de dahil edildiğinde, aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi olmaktadır;

Şekil 12 : Kayıtdışılık İçeren Genel Ekonominin Oluşumu ve Finansal Akımı

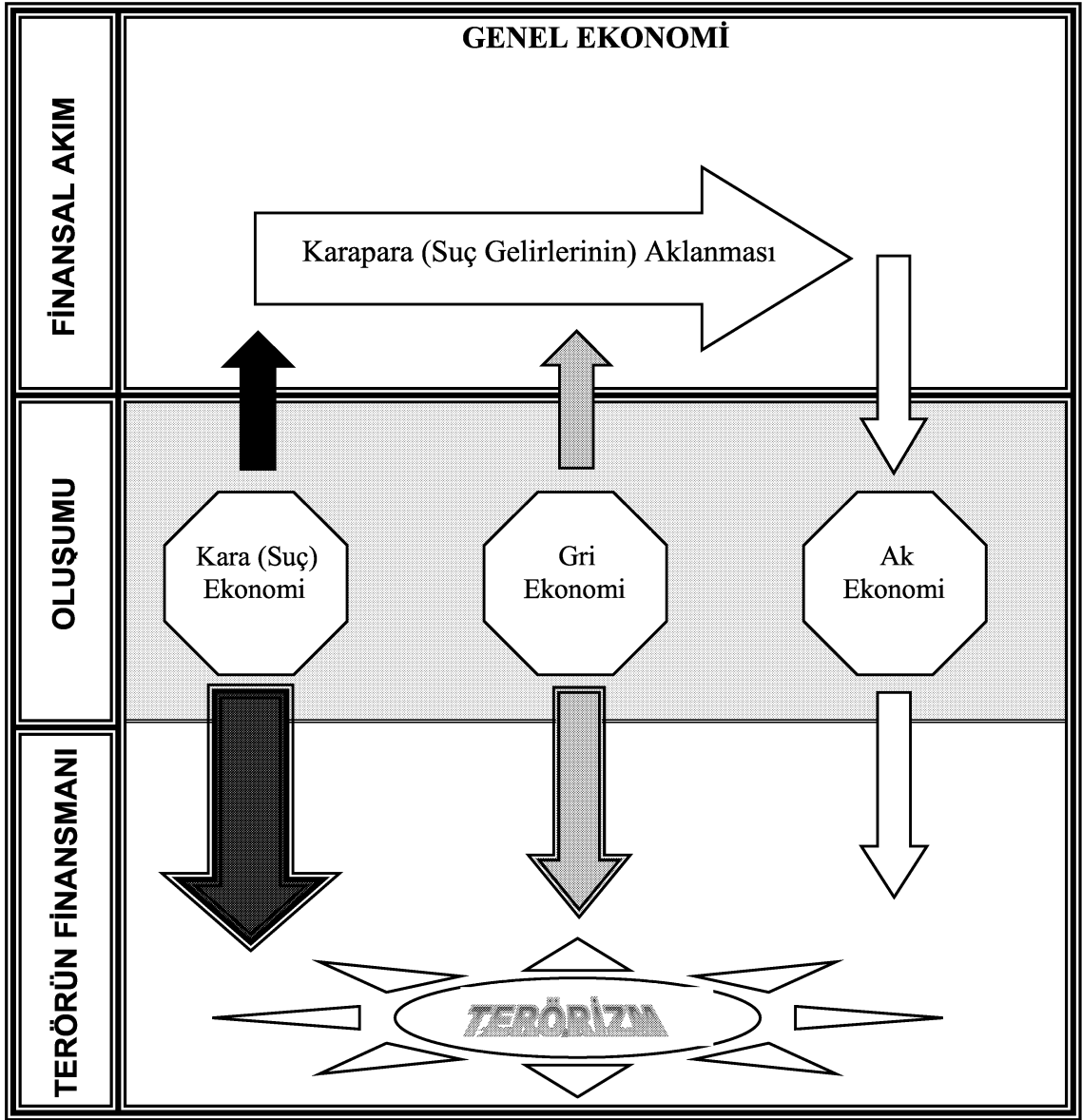

Dünyamızda artık güvenlik sorununun küresel bir kamusal mal olarak görüldüğü ve çağımızda terörizmim en büyük güvenlik tehdidi olarak algılandığı gerçekliğinden hareketle; terör sorununun her hal ve takdirde bireysel, toplumsal, ulusal veya ulus ötesi bir sorunmuş gibi kategorize edilmeden, bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu hakikatten hareketle, artık terörizmin bütün dünya insanları tarafından hiç şüphesiz bir insanlık suçu kabul edilerek, bu sorunla mücadele edilmesi hususunda, kayıtsız ve şartsız küresel bir fikir ve uygulama birliğinin sağlanması zorunluluğu vardır.

Terörün finansmanının çok büyük bir bölümü, kara (suç) ekonomiden meydana gelmekte ve bunun en önemli kısmı ise yasadışı uyuşturucu ticaretinden oluşmaktadır. Yine gri ekonomi içerisinde sağlanan finansal destek, kaçak işçi

istihdamı ve simsarlık gibi faaliyet gelirlerine dayanmaktadır. Sigortasız ve vergisiz istihdam ve benzeri gelirler, yani gri ekonomiden temin edilen finansman kara ekonomiye göre daha az bir oran teşkil etmektedir. Diğer yasal görünümlü finansman kaynakları ise ak ekonomi içerisinde sağlanmakta, bu gelirler ise yasal ticari organizasyon, sivil toplum kuruluşlarından sağlanan yardımlar gibi gelirleri içermekte olup, terörün finansmanında ak ekonomiden elde edilen gelirler, en düşük rakamları oluşturmaktadır. Kara, gri ve ak olarak tasnif ettiğimiz genel ekonomideki bu alanlar, karapara aklama faaliyetleriyle bütünleşerek, aklama süreci içinde aralarında finansal akım oluşturmakta olup, terör örgütleri de karapara aklama sürecinde, diğer organize suç örgütleri gibi davranış sergileyerek yer almaktadırlar.

Şekil 13 : Genel Ekonominin Oluşumu ve Finansal Akımı ile Terörün Finansmanı

Terörün finansmanının tamamen önlenmesi ve finansal kaynaklarının bütünüyle ortadan kaldırılması imkânsız görünmekle birlikte, önemli ölçüde önlenmesi mümkün bulunmaktadır. Özellikle terör faaliyetlerinin hayır ve insani yardım kurumları aracılığıyla da gerçekleştirildiği göz önüne alındığında, yasal faaliyet gösteren ile yasa dışı amaçlara hizmet eden hayır ve insani yardım amaçlı kuruluşlar arasındaki farkların ayırt edilmesi son derece büyük güçlükler içermektedir. Bu

kurumların doğrudan kendisi terör faaliyetleri içerisinde olmasa dahi, dolaylı olarak insani yardım adı altında gerçekleştirdikleri yardımların, hangi amaçla kullanılacağını birebir takip etmesi ve denetlemesi son derece zordur. Bu gerçeklikten hareket edildiğinde, terörün finansmanının bütünüyle ortadan kaldırılmasının imkânsız olduğu anlaşılmaktadır. Ancak alınacak tedbirler ve yapılacak denetimlerle, bu yönlü finansmanın da minimize edileceği şüphesizdir.

Genel olarak terörle mücadelenin başarısı için; Birleşmiş Milletlerin 1373 sayılı kararı uyarınca, uluslararası seviyede aranmakta olan terör örgütü mensuplarına mülteci statüsü verilmemeli ve yakalanmaları halinde talep eden ülkeye iadeleri sağlanmalı, 1624 sayılı kararı uyarınca örgüt üyelerinin medya, yazılı basın, dernek, sendika, kültür dernekleri ve benzerleri aracılığıyla terör örgütleri adına propaganda faaliyetleri yürütmelerine izin verilmemeli, teröristlerin tespiti, yargılanması ve iadesi konularında uluslar arası platformda ortak tavır belirlenmeli, hiçbir ülke teröristlerin kendi topraklarını kullanmasına izin vermemeli, ikamet izni ve iltica taleplerini reddetmeli ve örgütlerin çeşitli kuruluşlar içinde ve gölgesinde terörist faaliyet yürütmelerini müsamaha göstermemeli, bütün ülkeler tarafından BM, NATO, İTERPOL gibi pek çok ülke tarafından terörle mücadelede etkili araçlar olarak kabul edilen uluslararası organizasyonların, tüm terörist ve terör örgütlerine karşı etkin rol alması hususu hiç bir ayırım yapılmaksızın kabul edilmeli ve mücadelede son derece önemli olan terörizmin finansmanına yönelik olarak; Birleşmiş Milletlerin 1373 sayılı kararı uyarınca, terör örgütlerinin finansal kaynakları ve faaliyetlerinin dondurulmasının yanı sıra etkin olarak bu kaynakların izlenerek engellenmesi, tespiti ve ortadan kaldırılmasına yönelik kararlı bir mücadelenin uluslararası alanda gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AA, “İnternet Vurguncularına Ağır Darbe”, 27 Haziran 2007,

<http://www.haber7.com/haber/20070627/Internet-vurguncularina-agir-darbe.php>, Erişim: 07.09.2009.

ABADINSKY, Howard, **Organized Crime**, Third Edition, Nelson Hall Inc., Chicago, 1991.

ACAR, Abdurrahman, “Kamu İhale Kanununa Göre İdare Görevlilerinin ve İsteklilerin Uymaları Gereken Kurallar, Fiil ve Davranışlar ile Bunların Ceza Sorumlulukları”, **Belediye Dünyası Dergisi**, C. 4, S. 8, Ağustos 2003, ss.11-21.

ACFE, “**2004 Report to the Nation on Occupational Fraud and Abuse**”,

<http://www.acfe.com/documents/2004RttN.pdf>, Erişim.12.08.2009.

ACFE, “**2006 ACFE Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse**”,

<http://www.acfe.com/documents/2006-RttN.pdf>, Erişim.12.08.2009.

ACFE, “**2008 Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse**”,

<http://www.acfe.com/documents/2008-rttn.pdf>, Erişim.12.08.2009.

ACFE, “**Report to the Nation**”,

http://www.acfe.com/documents/Report_to_the_Nation.pdf,

Erişim.12.08.2009.

AKAGÜNDÜZ, Osman, **Terörden Kurtuluş Savaşı**, Talent Yayınları, İstanbul,
Ocak 2009.

AKBULUT, İlhan, **Devlet Terörizmi ve Ülke Bölücülüğü**, Boğaziçi Yayınları,
İstanbul, 1988.

AKIN, Engin, **Terör ve Terörün Finansmanı Suçu**, Adalet Yayınevi, Ankara,
2009.

AKTAN, Coşkun Can, **Politik Yozlaşma ve Kleptokrasi**, Afa Yayıncılık, İstanbul,
1992.

AKYOL, Murat, “Türk Vergi Sistemindeki Temel Sorunlar”, Kasım 2003,
<http://kaykusuz.tripod.com/id26.html>, Erişim.30.03.2010.

ALEXANDER, Yonah, “Orta Doğu’da Durum”, **Küresel Terörizm ve Uluslararası
İş Birliği, II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM
Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, ss. 67-72.

ALKAN, Ahmet Turan, “Mafya aslında devleti tehdit ediyor”, 21.12.2006,
<http://www.isref.org/index.php?pid=43&page=view&id=126>,
Erişim.12.05.2010.

ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”,
http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale5.htm,
Erişim.07.07.2009.

ALKAN, Necati, **Söz Bitmeden Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri**, 2.Baskı, USAK Yayınları, Ankara, Şubat 2008.

ALKIN, Kerem, GÜRLESEL, Can Fuat, “Dünya Ekonomisine Yönelik Global Tehditler; Dünyada Güvenlik ve Tehdit Kavramının Evrimi ve Global Güvenlik İçinde Ulusal Güvenlik Perspektifi”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi**, ss.9-34,
<http://www.iticu.edu.tr/kutuphane/dergi/d6/M00074.pdf>,
Erişim.10.12.2009.

ALLISON, Graham, **Nükleer Terörizm**, Çev. O.Güneş Ayas, Salyangoz Yayınları, İstanbul, Haziran 2006.

ALTUĞ, E.Figen, ÇAK, Murat, ŞEKER, Murat, BİNGÖL, Önder, **Yerel Yönetimlerde Hizmetlerden Memnuniyet ve Yolsuzluklar İstanbul Araştırması**, İSM MMO Yayın No.121, İstanbul, 2009.

ALTUĞ, Osman, “Kayıtdışı Ekonominin Kayıt Altına Alınması”, **Analiz Muhasebe-Finansman Araştırma ve Uygulama Dergisi**, Marmara Üniversitesi MAUM, Temmuz 1996, ss.1-26.

ALTUĞ, Yılmaz, **Terörün Anatomisi**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, Mart 1995.

ANKA, “Genç Osman Yaraşlı’nın Açıklaması”, 27 Ekim 2007,
<http://www.isref.org/index.php?pid=23&id=3459>, Erişim.12.05.2010.

ANTHONY, Wayne, Ekonomideki Gerileme, Yolsuzluk ve Suiistimal Olaylarında Artışa Yol Açabilir, 07.10.2008,
<http://www.vergiportali.com/KoseYazilari.aspx?Type=YaziDetay&id=286>, Erişim.16.02.2010.

APTER, David E., “Political Violence in Analytical Perspective”, **The Legitimization of Violence**, Ed. David E. APTER, Macmillan Press Ltd., London, 1997, ss.1-32.

ARIBOĞAN, Deniz Ülke, “Terörizmin Küreselleşmesi”, **Dünyada ve Türkiye’de Terör**, Ed. Ali Tarhan, TC Merkez Bankası, Ankara,2002, ss.223-232.

ARLACCHİ, Pino, **Mafya Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu**, Çev. Bahadır Sina ŞENER, İletişim Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2000.

ARQUİLLA, John, RONFELDT, David, ZANINI, Michele, "Networks, Netwar, and Information-Age Terrorism", **Countering the New Terrorism**, Ian O. Lesser vd. (eds.), RAND, Washington, 1999,
http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR989/MR989.chap3.pdf, Erişim.14.07.2009.

ARSLAN, Feyzullah, “Devletimizin Terörizm ve Terör Örgütü PKK ile Mücadelede Çıkardığı Mücadele Yasaları ve Gelişmeleri”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, ss.97-181.

ARTHUR, Paul, “‘Reading’ Violence: Ireland”, **The Legitimization of Violence**,
Ed. David E. APTER, Macmillan Press Ltd., London, 1997, ss.234-291.

ARZOVA, S. Burak., “İşletmelerde Çalışanlar Tarafından Yapılan Hilelerin Kırmızı
Bayraklar Yoluyla İzlenmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı
20, Kasım 2003, ss.120-124.

ASOSAI, Guidelines for Dealing with Fraud and Corruption,
http://www.asosai.org/guidelines/guide_introduction.htm,
Erişim.23.08.2009.

ATAY, Tezcan, KİRAZ, Abdullah, “Karapara, Karapara Aklama Suçu ve Karapara
Aklama Suçuna 4208 Sayılı Kanun’a Göre Uygulanacak Müeyyideler”,
Vergi Sorunları Dergisi, S.170, Kasım 2002, ss.72-78.

AVCI, Mustafa, “Örgütlü Suç Kavramı”,
http://www.akader.info/KHUKA/2003_mart/orgutlu_suc.htm
Erişim:14.08.2009.

AYDEMİR, Şinasi, “Kobiler ve Kayıtdışı Ekonomi”, **Türkiye’de Kayıtdışı
Ekonomi**, TOSYÖV Yuvarlak Masa Toplantıları, İstanbul,1995.

AYDEMİR, Şinasi, **Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi**, Maliye Hesap Uzmanları
Derneği, İstanbul, 1995.

AYDIN, Emin Doğan, **Bilişim Suçları ve Hukukuna Giriş**, Doruk Yayınları,
Ankara, Eylül 1992.

AYDIN, Selda, “Mükellef Hakları Bildirgesi: Avustralya Örneği”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl: 29, S. 214, Temmuz 2006, ss.27-31.

AYDIN, Süleyman, “Türkiye’de Suç Ekonomisi ve Organize Suçlar”, **Yolsuzluk**, Ed. Süleyman Aydın, Turhan Kitapevi, Ankara, Eylül 2006a, ss.121-163.

AYDIN, Süleyman, “Yolsuzluk 21.Yüzyılda Tehdit ve Eğilimler”, **Yolsuzluk**, Ed. Süleyman Aydın, Turhan Kitapevi, Ankara, Eylül 2006b, ss.1-44.

AYDIN, Süleyman, YILMAZER, Yakup, **Yolsuzluk ve Mali Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, Ekim 2007.

AYKIN, Hasan, “Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 65, Haziran 2008a, ss.37-65.

AYKIN, Hasan, “Dünyanın (...) En Büyük Endüstrisi Organize Suç Örgütleri ve Kara Para Aklama – I”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl.15, S. 176, Ağustos 2007, ss.44-48.

AYKIN, Hasan, “Terör A.Ş.”, **e-Yaklaşım Dergisi**, S.60, Temmuz 2008b, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=20080712507.htm, Erişim.13.05.2010.

AYKIN, Hasan, GÜMÜŞAY, Kevser, “Terörle Mücadelede Yeni Boyut:Terörün Finansmanı ile Mücadele”, **Karapara Aklama ve Teörizmin Finansmanı**, Ed. Süleyman AYDIN, Adalet Yayınevi, Ankara, Mart 2008, ss.341-416.

AYKIN, Hasan, SÖZMEN, H.Kevser, **Terörün Finansmanı**, 2.Baskı, MASAK,
Yayın No.12, Ankara, Mart 2009, s.46.

BARNETT, Cynthia, The Measurement of White-Collar Crime Using Uniform
Crime Reporting (UCR) Data,
<http://www.fbi.gov/ucr/whitecollarforweb.pdf>, Erişim.19.08.2009.

BAŞAK, Ramazan, **50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının
Önlenmesi**, TBB Yayın No.206, Ankara, 1998,
http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dosyalar/50_Soruda_Karapara_1998.doc,
Erişim.14.08.2009.

BAŞEREN, Sertaç, “Kavramsal Özellikleri ile Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları
ile)”, **Küresel Terörizm ve Uluslararası İş Birliği Sempozyumu**
Uluslararası Sempozyum Bildirileri, GKB TMMM Yayını, Ankara, 23-
24 MART 2006, ss.7-18.

BAYKARA, Bekir, “4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve İthalat Sırasında
Vergi Kaybı Nedeniyle Uygulanacak Cezalar”, **Vergi Dünyası Dergisi**,
Yıl:22, S.266, Ekim 2003, ss.11-18.

BAYKARA, Bekir, **Teori ve Pratik Yönleriyle Vergi ve Vergi Ceza Hukuku**,
Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2008.

BEDI, Rohan, **Terrorist Finansing**, International Centre for Political Violence and Terrorism Research Strategic Counter Terrorism: Terrorist Finansing Response Series, 2007.

BERGESEN, Albert J., HAN, Yi, “New Directions for Terrorism Research”, **International Journal of Comparative Sociology**, Vol: 46 (1–2), 2005, ss.133-151.

BEST, Steven_, NOCELLA, Anthony J., “Terörizmi Tanımlamak”, Çev. Elçin GEN, <http://www.birikimdergisi.com/birikim/makale.aspx?mid=152&makale=Terörizmi%20Tanımlamak>, Erişim. 07.07.2009.

BEŞE, Ertan, “Terörizm Literatürü Üzerine”, **Polis Dergisi**, 2004, S.40.

BEŞE, Ertan, **Terörizm Avrupa Birliği ve İnsan Hakları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002.

BİLİCAN, Nazım, GÖKÇELİK, Cahit, TOPÇUOĞLU, Gülsen, **Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, Ayrıntı Basımevi, Ankara, 2007.

BLOMBERG, S.Brock, HESS, Gregory D., WEERAPANA, Akila, “An Economic Model of Terrorism”, **Conflict Management and Peace Science**, 21, 2004, ss.17-28.

BOVENK, Frank, YEŞİLGÖZ, Yücel, **Türkiye’nin Mafyası**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000.

BOZDEMİR, Mevlüt, “Terör (Mü) ve Terörizm (Mi)?”, **Yıllık**, SBF Basın ve Yayın
Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, 1982, ss.523-533.

BOZKURT, Nejat, “Mali Tablolarda İşletme Yönetimi Tarafından Yapılan
Muhasebe Hileleri”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Yıl 9, Sayı 12,
Nisan 2000.

BOZKURT, Nejat, **İşletmelerin Kara Deliği Hile Çalışan Hileleri**, Alfa Basım
Yayın Dağıtım Ltd.Şti., İstanbul, 2009.

BOZKURT, Ömer, ERGUN, Turgay, **Kamu Yönetimi Sözlüğü**, TODAİE, Yayın
No: 283, Ankara, 1998.

BÖLÜĞİRAY, Nevzat, **Anarşi ve Terör Nasıl Önlenir?**, Tekin Yayınevi,
İstanbul, 1996.

BRISARD, Jean-Charles, **Terrorism Financing**, Dec.19, 2002,
<http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/22.pdf> ,
Erişim.29.09.2009.

BULUTOĞLU, Kenan, **Dünya Ekonomisine Giriş**, Maliye ve Hukuk Yayınları,
Ankara, Ocak 2010.

BURKE Jason, **El Kaide Terörün Gölgesi**, Çev. Ebru KILIÇ, Everest Yayınları,
İstanbul, Mart 2004.

CANDAN, Turgut, “Danıştay Kararlarında Vergi Suçu Algılaması”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Gelirler Kontrolörleri Derneği, Yıl:31, S.233, Şubat 2008, ss.52-71.

CANDAN, Turgut, **Vergi Suçları ve Cezaları**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Eylül 1995.

CARTER, David, BANNISTER, Andra J., “Computer-related Crime”, **Readings in White Collar Crime**, Ed. David SHICHOR, Larry GAINES, Richard BALL, Waveland Pres, Inc., Illinois, 2002, ss.183-190.

CASTEEL, Steven W., “Narco-Terrorism: International Drug Trafficking and Terrorism - a Dangerous Mix”, May 20, 2003,
<http://www.justice.gov/dea/pubs/cngrtest/ct052003.html>,
Erişim.20.12.2009.

CDDKB, **Yolsuzlukla Mücadeleye Yardımcı Olmak Maksadıyla Alınması Gereken Tedbirlere İlişkin İnceleme Raporu**, CDDKB Yayımı, No:2, Ankara, 1996.

CENGİZ, Mahmut, **Türkiye’de Mafya Tipi Organize Suçlar**, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayınları, EGM Yayın Katalog No:393, Ankara, Mayıs 2005.

CHA, “1 Milyon Dolar Çalan Hacker”, 09.06. 2009,
http://www.polis.web.tr/article_view.php?aid=4876, Erişim.07.09.2009.

CHRISAFIS, Angelique, “Spotlight turns to slick IRA Money-making machine”,
The Guardian, Saturday 19 February 2005,
<http://www.guardian.co.uk/uk/2005/feb/19/northernireland.northernireland1>, Erişim.10.07.2009.

CILLUFFO, Frank, “18. DEALING with TRANSNATIONAL THREATS:
Terrorism, Crime, Narcotics, and Information Warfare”, U.S.-Russian
Partnership: Meeting the New Millennium,
<http://www.ndu.edu/inss/books/books%20-%201999/US%20Russian%20Partnership%20July%2099/usrp18.html>,
Erişim.07.10.2009.

CLUTTERBUCK, Richard, **Terrorism in an Unstable World**, , Routledge,
London, 1994.

CLUTTERBUCK, Richard, **Terrorism, Drugs and Crime in Europe after 1992**,
Routledge, London, 1990.

CONCEIÇAO, Pedro, MENDOZA, Ronald U., “Identifying High-Return
Investments”, **The New Public Finance**, Ed. Inge Kaul, Pedro
Conceicao, Oxford University Press, Inc., New York, 2006, ss.327-356.

COOPER, H.H.A., “Terrorism: The Problem of Definition Revisited”, **American
Behavioral Scientist**, Vol: 44, No: 6, February 2001, ss.881-893.

COSTA, Antonio Maria, “Drugs, Crime and Terrorist Financing Breaking the Links”, Conference on Combating Terrorist Financing, Vienna, 9 November 2005,
<http://www.unodc.org/pdf/ED%20speech%20to%20OSCE.pdf>,
Erişim.01.10.2009.

COşKUN, Atilla, **Örgütlü Suçlar ve Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu**, Legal Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2002.

COE, “Europe’s fight against economic and transnational organised crime: progress or retreat?”, Committee on Economic Affairs and Development, Report, Doc. 9018, 6 April 2001,
<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc01/EDOC9018.htm>, Erişim.08.05.2010.

Council of Europe, Civil Law Convention on Corruption, Strasbourg, 4.XI.1999,
<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/html/174.htm>,
Erişim.11.02.2010.

Council of Europe, CRIME ANALYSIS Organised crime - Best practice survey no. 4, Strasbourg, 22 July 2002,
http://www.coe.int/t/dg1/legalcooperation/economiccrime/organisedcrime/BestPractice4E.pdf#xml=http://www.search.coe.int/taxis/search/pdfhi.txt?query=Best+practice+&pr=Internet_D&rprox=page&rorder=500&rprox=750&rdfreq=500&rwfreq=500&rlead=500&rdepth=250&sufs=1&order=r&mode=&opts=&cq=&sr=&id=495f1be21d, Erişim.09.08.2009.

COE, “Convention on Cybercrime”, Explanatory Report,

<http://conventions.coe.int/treaty/en/reports/html/185.htm>,

Erişim.03.09.2009.

CRENSHAW, Martha, **Terrorism in Context**, Pennsylvania, The Pennsylvania State University Pres, USA,1995.

ÇAĞIRAN, Mehmet Emin, “Terörizm ve Uluslararası Hukuk”, **Terörizm**, Ed.

Haydar Çakmak, Barış Platin Kitap Ltd.Şti., Ankara,2008, ss.41-72.

ÇAHA Havva, YÜKSEL, Harun, DURAK, Fatma, “Küresel Bir Sorun Olarak

Yolsuzluk”, **Yolsuzluk**, Ed. Süleyman Aydın, Turhan Kitapevi, Ankara,

Eylül 2006, ss.45-86.

ÇAKMAK, Haydar, “Kavramsal Olarak Terör”, **Terörizm**, Ed. Haydar Çakmak,

Barış Platin Kitap Ltd. Şti., Ankara,2008, ss.29-40.

ÇAKMAK, Haydar, “Tarihi Açıdan Terör”, **Terörizm**, Ed.Haydar Çakmak, Barış

Platin Kitap Ltd.Şti., Ankara,2008, ss.17-27.

ÇALIŞKAN, İsmail, “Yolsuzlukla Mücadele”,

<http://www.yolsuzluklamucadele.org/makaleler.htm>, Erişim. 02.07.2009.

ÇELİK, Kuntay, KOÇAĞRA, S.İşıl, GÜLER, Kadir, **Karapara Aklama**, MASAK

Yayın No:1, Ankara, 2000.

ÇETİN, Arslan, **İhaleye Fesat Karıştırma Suçu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.

ÇILDIR, Şentürk, DENİZHAN, Hüseyin, **Açıklamalı-İçtihatlı-Gerekçeli 5607**

Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

ÇITAK, Nermin, “Yaratıcı Muhasebe Hileli Finansal Raporlama mıdır?”, **Mali**

Çözüm Dergisi, Yıl:19, S. 91, Ocak-Şubat 2009, ss.81-109.

ÇİLOĞLU, İsmail, “Kayıtdışı Ekonominin İşleyişi ve Kamu Bütçesine Etkisi”,

Hazine Dergisi, Temmuz 1998, S.11, ss:67-91.

ÇİTLİOĞLU, Ercan, “Küresel Alanda Terör Örgütlerinin Gelecekte Mümkün

Görülen İşbirliği ve Güçbirliği Yöntemleri Üzerinde Bir Değerlendirme”,

Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart

2006, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet

Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, ss.243-248.

ÇİTLİOĞLU, Ercan, **Türkiye’de Dini Terörizm ve Hizbullah, Dünyada ve**

Türkiye’de Terör, T.C. Merkez Bankası Yayınları, Ankara, 2002.

ÇULCU, Murat, “Mafia ve Şiddet: Mafios Oluşumda Şiddet Unsuru”, **Cogito**,

6.Baskı (Ocak 2007), Yapı Kredi Yayınları, S. 6-7, Kış-Bahar 1996,

ss.207-213.

ÇULCU, Murat, **Mafia Üzerine Notlar**, Kastaş Yayınevi, İstanbul, Kasım 1998.

DEMİR, İbrahim, “Bölgesel ve Küresel Savunma Hizmetlerinin Politik Ekonomisi”,

21. Türkiye Maliye Sempozyumu Kamu Maliyesinde Güncel

Gelişmeler, 10-14 Mayıs 2006, s.229.

DEMİRBAŞ, Timur, **Kriminoloji**, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara, 2001.

DESAI, Mihir A., New Foundations for Taxing Multinational Corporations,

University of Chicago Federal Tax Conference on November 15, 2003,

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=483802, Erişim.

03.07.2009.

DESCHÊNES, Dany, "11 September 2001: A Radical New Departure in

International Terrorism?", **Canadian Military Journal**, Winter 2002-

2003, <http://www.journal.dnd.ca/vo3/no4/doc/21-26-eng.pdf>,

Erişim.13.08.2009.

Dışişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı,

“Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler”,

Bankacılar Dergisi, S.30, 1999, ss.116-129.

DIRECTIVE 2001/97/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE
COUNCIL of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC
on prevention of the use of the financial system for the purpose of money
laundering”, **Official Journal of the European Communities**, L 344,
28.12.2001, ss.76-81, [http://eur-
lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:344:0076:0081:
EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:344:0076:0081:EN:PDF), Erişim.19.12.2009.

DİNÇKOL, Abdullah, “Türkiye'de Organize Suçluluk ve Sosyoekonomik Yapı”,
<http://www.iticu.edu.tr/kutuphane/dergi/d1/M00006.pdf>,
Erişim.09.12.2009.

DOĞAN, Ayhan, “Vergi Oranlarının Vergi Gelirleri Üzerindeki Etkisi: Anket
Yöntemi ile Analizi”,
[http://www.muhasabenet.net/makale_ayhan_dogan_vergi%20denetmen%
20yrd_vergi%20oranlarinin%20vergi%20gelirlerine%20etkisi.doc](http://www.muhasabenet.net/makale_ayhan_dogan_vergi%20denetmen%20yrd_vergi%20oranlarinin%20vergi%20gelirlerine%20etkisi.doc),
Erişim.03.04.2010.

DONAY, Süheyl, **Ceza Mahkemesinde Yargılanan Vergi Suçları**, Beta Basım
A.Ş., İstanbul, Haziran 2008.

DOOLEY, Daniel V., “Financial Fraud:Accounting Theory and Practice”, Fordham
Journal of Corporate & Financial Law,
[http://findarticles.com/p/articles/mi_qa4048/is_200201/ai_n9031690/pg_
2/?tag=content;coll](http://findarticles.com/p/articles/mi_qa4048/is_200201/ai_n9031690/pg_2/?tag=content;coll), Erişim 09.08.2009.

DÖNER, İsa, “Uluslararası Hukukta ve Türk Hukukunda Terör ve Terörizm”, **e-akademi Aylık İnternet Dergisi**, S.43, Eylül 2005, <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=ULUSLARARASI%20HUKUKTA%20VE%20T%20DCRK%20HUKUKUNDA%20TER%D6R%20VE%20TER%D6R%20DDZM&kimlik=1129233217&url=makaleler/idoner-1.htm>, Erişim.24.04.2010.

DÖNMEZER, Sulhi, “Çağdaş Toplumda Şiddet ve Mafia Suçları”, **Cogito**, 6.Baskı (Ocak 2007), Yapı Kredi Yayınları, S. 6-7, Kış-Bahar 1996, ss.215-220.

DÖNMEZER, Sulhi, “Ön Tasarı Hakkında Genel Bilgi”, **Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Öntasarı Sempozyumu 17-18 Nisan 1987**, İTO Yayın No.1987-19, İstanbul, 1987.

DÖNMEZER, Sulhi, ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, C.1, 12.Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, Ocak 1997.

DÖNMEZER, Sulhi, **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003.

DÖNMEZER, Sulhi, **Kriminoloji**, 6.Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları No.2891, İstanbul, 1981.

DPT, **Kayıtdışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, <http://ekutup.dpt.gov.tr/ekonomi/kayitdis/oik614.pdf>, Erişim.09.07.2009.

DPT, **Kayıtdışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Yayın No:2603,
Ankara, 2001.

DURSUN, Selman, **Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar**, Seçkin Yayıncılık
A.Ş., Ankara, 2006.

DÜLGER, Murat Volkan, “Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması
Suçu”, **Güncel Hukuk Dergisi**, İstanbul, Kasım 2005, Sayı 23, ss.28-30.

DÜLGER, Murat Volkan, **Bilişim Suçları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

EDİZDOĞAN, Nihat, TAŞ Metin, **Vergi Ceza Hukuku**, Ekin Kitapevi, Bursa,
1993.

EDİZDOĞAN, Nihat, TAŞ, Metin, ÇELİKKAYA, Ali, **Vergi Ceza ve Yargılama
Hukuku**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2007.

EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “**2008 Raporu**”,
Ankara, Şubat 2009.

EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **AB Sürecinde
Organize Suçlarla Mücadele**, Ed. Alpaslan ÇALIŞKAN, Yakup
YIMAZER, Zeki BAL, Mahmut İzgi Matbaacılık, Ankara, 2006.

EKİZER, Ahmet Hakan, “Hackerlar Yöntemleri ve Araçları”,
<http://www.ekizer.net/content/view/17/1/>, Erişim.07.09.2009.

ELBİRLER, M. Yavuz, “Ekonomik Suçlar-Terör”, **Çağın Polisi Dergisi**,
<http://www.caginpolsi.com.tr/26/27-28-29-30.htm>, Erişim.09.12.2009.

EMİR, Murat, “Hile Denetimi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl:18 (2008), S. 86, Mart-Nisan 2008, ss.109-121.

EMİR, Murat, “Hile Riskinin Denetim ile İlişkisi”, “?”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl:18 (2008), S. 88, Temmuz-Ağustos 2008, ss.87-96.

EREM, Faruk, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler**, C.2, Seçkin Kitabevi, Ankara, 1993.

ERGİL, Doğu, “Uluslararası Terörizm”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.47, S.4, Haziran-Aralık 1992, ss.139-143.

ERGİL, Doğu, “Terörizmin Mantığı ve Hedefi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Prof. Dr. Muammer Aksoy’a Armağan, C.XLVI, S.1-2, Ocak-Haziran 1991, ss.171-181.

ERGÜL, Ergin, “Küresel Ekonominin Bulaşıcı Hastalığı: Karaparanın Aklanması”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl:29, S.217, Ekim 2006, ss.97-109.

ERGÜL, Ergin, “Küresel Köyde Yolsuzluk”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, S. 50,
<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/50/7.html>,
Erişim.26.08.2009.

ERGÜL, Ergin, “Organize Suçlar ve Karaparanın Aklanması”, **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu 30 Nisan - 1 Mayıs 2005**, Kızılcıhamam/Ankara, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği/TOBB, TOBB Yayın No: 2005-25, Ankara, Ekim 2005, ss.243-268.

ERGÜL, Ergin, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998.

ERMAN, Sahir, “Hileli Vergi Suçları Hakkında Bazı Düşünceler, **Maliye Enstitüsü Konferansları**, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Enstitüsü Yayını, İstanbul, 1958.

ERGÜL, Ergin, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998.

ERMAN, Sahir, **Ekonomik Suçların Tespitinde Suç Siyaseti**, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Prof. Dr. Nazım Terzioğlu Basım Atölyesi, İstanbul, 1984.

EROL, Mikail, “İşletmelerde Yaşanan Yolsuzluklara (Hata ve Hileler) Karşı Denetimden Beklentiler”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Yıl 2008, C.13, S. 1, ss.229-237.

ERSOY, Ömer, “Sosyolojik Açıdan Organize Suçu Anlamaya Yönelik Çabalar”, **Avrasya Dosyası**, C.12, S.3, 2006, ss. 221- 254.

ERSOY, Ömer, “Terör ve Finansman”, 13 Ekim 2009,

<http://www.sde.org.tr/haberler/311/teror-ve-finansman.aspx>,

Erişim.03.03.2010.

ERSOY, Ömer, “Uyuşturucu Tehdidi Altında Bir Ülke;Afganistan”, **Stratejik**

Düşünce Dergisi, Şubat 2010, Yıl:1, S.3, ss.68-74.

ERSOY, Ömer, “Terör Ve Organize Suçlarda Yakınlaşma ve İşbirliğinin

İncelenmesi”, **Polis Dergisi**,

http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Omer_ER

[SOY.htm](http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Omer_ER), Erişim.19.09.2009.

ERTEN, Yavuz, ARDALI, Cahit, “Saldırganlık Şiddet ve Terörün Psikososyal

Yapıları”, **Cogito**, 6.Baskı (Ocak 2007), Yapı Kredi Yayınları, S. 6-7,

Kış-Bahar 1996, ss.143-163.

EU, COUNCIL FRAMEWORK DECISION of 13 June 2002 on combating

terrorism, 2002/475/JHA, Official Journal of the European Communities,

Luxembourg, 22.6.2002, L 164/3, <http://eur->

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:164:0003:0003:](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:164:0003:0003:)

[EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:164:0003:0003:), Erişim.23.04.2010.

European Police Office, **OCTA 2009 EU Organised Crime Threat Assessment**,

European Police Office, Netherlands, 2009,

http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime

[Threat_Assessment_\(OCTA\)/OCTA2009.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime), Erişim.17.04.2010.

European Police Office, **TE-SAT 2009 EU Terrorism Situation and Trend Report**, European Police Office, Netherlands, 2009, s.25.

EVİK, Ali Hakan, **Aldatıcı Hareketler Yapma (Manipülasyon) Suçları**, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara, Ekim 2004.

FAFT, **Terrorist Financing**, FAFT/OECD, Paris, 2008, s.7.

FALCONE, Giovanni, PADOVANI, Marcelle, **Cosa Nostra**, Çev. Gamze ÇELİKBAŞ-Nüket İZZET, Cep Kitapları A.Ş., İstanbul, 1993.

FARAÇ, Mehmet, **Batman'dan Beykoz'a Hizbulah'ın Kanlı Yolculuğu**, Günizi Yayıncılık, İstanbul, 2002.

FARUK, Adnan, “Şeffaflıktan Kaçan Ülke; Türkiye”, 19 Mayıs 2010, <http://www.haber10.com/makale/17733>, Erişim.19.05.2010.

FATF, “9 Special Recommendations (SR) on Terrorist Financing (TF)”, http://www.fatf-gafi.org/document/9/0,3343,en_32250379_32236920_34032073_1_1_1_1,00.html, Erişim.23.06.2009.

FATF, “The 40 Recommendations”, http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,3343,en_32250379_32236930_33658140_1_1_1_1,00.html, Erişim.23.06.2009.

FATF/OECD, “Terrorist Financing”, 29 February 2008, <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/28/43/40285899.pdf>, Erişim. 30.09.2009.

FEİGE, Edgar L., “Defining and Estimating Underground and Informal Economies:The New Institutional Economics Approach”, **To be published in World Development**, Vol 18, No 7, 1990, <http://129.3.20.41/eps/dev/papers/0312/0312003.pdf>, Erişim.19.12.2009.

FERRACUTI, Franco, “Terörizm Teorileri”, **Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Sempozyumu**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1984, ss.217-231.

FINJING, Fang, “Radikal Dini Terörizm Faaliyetleri ve Mücadele Yöntemleri”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, ss.151-159.

Financial Services Authority/FSA, “The Money Laundering Theme”, July 2001, http://www.fsa.gov.uk/pubs/other/money_laundering.pdf, Erişim.24.12.2009.

Foreign Terrorist Organizations, <http://www.state.gov/s/ct/rls/other/des/123085.htm>, Erişim.13.08.2009.

FULWIDER, Danold G., “Recognizing Fraud Indicators”, **International Journal of Government Auditing**, Apr 1999,

http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3662/is_199904/ai_n8828287/,

Erişim.10.08.2009.

GALLEGOS, Frederick, “ GALLEGOS, Frederick, “Computer Forensics:An

Overview”, Information Systems Control Journal, Volume 6, 2005,

[http://www.isaca.org/Template.cfm?Section=Journal&CONTENTID=27](http://www.isaca.org/Template.cfm?Section=Journal&CONTENTID=27783&TEMPLATE=/ContentManagement/ContentDisplay.cfm)

[783&TEMPLATE=/ContentManagement/ContentDisplay.cfm](http://www.isaca.org/Template.cfm?Section=Journal&CONTENTID=27783&TEMPLATE=/ContentManagement/ContentDisplay.cfm),

Erişim.24.08.2009.

GANOR, Boaz, “Soğuk Savaş Döneminden Geçiş ve Terörizm”, **Küresel Terörizm**

ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006, Genelkurmay

Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel

Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, ss.19-32.

GAO, “U.S. Agencies Should Systematically Assess Terrorists’ Use of Alternative

Financing Mechanisms”, GAO-04-163 , November 2003,

<http://www.gao.gov/new.items/d04163.pdf> , Erişim.01.10.2009.

Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2006**, Ankara, Nisan 2007,

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/yayinlar/2006_Faaliyet_Rap

[oru.pdf](http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/yayinlar/2006_Faaliyet_Rap), Erişim.20.02.2010.

Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2007**, Ankara, Nisan 2008,

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/yayinlar/2007_Faaliyet_Raporu.pdf, Erişim.20.02.2010.

Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2008**, Ankara, 2009,

<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=107>, Erişim.20.02.2010.

Gelir İdaresi Başkanlığı, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010,

<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=107>, Erişim.27.05.2010.

GEORGE, Bruce, WATSON, Timothy, “1992 Sonrası Terörizmle Uluslar arası

Mücadele”, **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, ss.189-208.

GHANİ, Ashraf, A Ten-Year Framework for Afghanistan, **A Report by the Atlantic Council**, Washington, April 2009,

http://www.acus.org/files/publication_pdfs/65/AfghanistanReport-200904.pdf, Erişim.23.04.2010.

GONCA, Gülen, “Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi”

http://www.akademiktisat.net/calisma/tr_iktisat_genel/tr_kdisi_ekonomi_ggonca.htm, Erişim.05.04.2010.

GÖKBUNAR, Ali Rıza, Organize Suçlarla Mücadelede Sivil Silah: Vergi, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Nisan 2010.

GURRÍA, Angel, Conference on the Fight Against International Tax Evasion and Avoidance, Paris, France, 21 October 2008,
http://www.budget.gouv.fr/presse/dossiers_de_presse/081021evasion_fiscale/discours_ocde.pdf, Erişim.17.04.2010.

GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, “Kara Para Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi ilişkisi”,
Vergi Sorunları Dergisi, S.115, Nisan 1998, ss.63-69.

GÜN, Ö. Rengin, “Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.2, S.4, 2000, ss.79-93.

GÜNAY, Ayşe, ŞAHBAZOV, Rövşen, “Küreselleşe Sürecinde Mali Suçlar ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S.130, ss.122-162.

GÜNAY, Erhan, **Uygulamalı Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları**, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.

GÜNER, Sedat, **Organize Suç Örgütleri Kara Para ve Aklanması**, Bilgi Yayınevi, Ankara, Ağustos 2003.

GÜNEŞ, Özkan, **Türkiye ile Bağlantılı Yasadışı Göç ve İnsan Kaçakçılığının Analizi**, Kara Harp Okulu Komutanlığı Savunma Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.

GÜNGÖR, Kamil, “Ağır Vergi Yükünün Kayıtdışı Ekonomi Üzerindeki Etkisi ve Türkiye”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Gelirler Kontrolörleri Derneği, Yıl:26, S.172, Ocak 2003, ss.111-128.

GÜRSES, Emin, **Ayrılkçı Terörün Anatomisi: IRA-ETA-PKK**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2001.

HAFIZOĞULLARI, Zeki, KURŞUN, Günel, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 71, Yıl 2007, ss.25-80, http://baroport.barobirlik.org.tr/App_Themes/Dergi/2007-71-334.pdf, Erişim.12.04.2010; <http://www.baskent.edu.tr/~zekih/ogrenci/orgutlu.doc>, Erişim.14.08.2009.

HAKANTÜRK, **Babaların Dünyası**, 6.Baskı, Akademi A.Ş., İstanbul, Temmuz 2003

<http://muhasebeturk.org/ecopedia/392-i/2865-iceriden-ogrenenler-ticareti-nedir-nedemek-anlami-tanimi.html>, Erişim.14.02.2010.

<http://www.angelfire.com/dc/arastirma/tw033-12.htm>, Erişim.07.07.2009.

<http://www.ankara.pol.tr/?id=909>, Erişim 07.07.2009.

<http://www.biyografi.info/bilgi/terorizm>, Erişim. 07.07.2009.

<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>, Erişim.07.07.2009.

<http://www.fbi.gov/hq/cid/orgcrime/glossary.htm>, Erişim.09.08.2009.

http://www.jandarma.gov.tr/asayis/ter.s/Teror_Terorizm_Teror_Orgutlerinin_%20A_mac%C4%B1.htm, Erişim. 07.07.2009.

<http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?BKey=37&KKey=52>,
Erişim.19.05.2009.

http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm,
Erişim.17.12.2009.

IFAC, **Handbook of International Auditing Assurance and Ethics
Pronouncement**, 2006 Edition.

INTRILIGATOR, Michael D., COISSARD, Steven, “The Economics of Terrorism”,
War Peace and Security, Emerald Group Publishing Limited, 2008,
Volume 6, ss. 161–172.

IşIK, Nihat, ACAR, Mustafa, “Kayıtdışı Ekonomi: Ölçme Yöntemleri, Boyutları,
Yarar ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Erciyes Üniversitesi
İİBF Dergisi**, S. 21, Temmuz-Aralık 2003, ss.117-136.

İÇEL, Kayıhan ve diğerkleri, **Suç Teorisi**, 2.Kitap, 2.Baskı, Beta Basım A.ř.,
İstanbul, Eylül 2000.

İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı,
“Faaliyetlerimiz”, <http://www.kom.gov.tr/tr/KonuYazdir.asp?CKey=59>,
Erişim.27.08.2009.

İÇLİ, Tülin Günşen, **Kriminoloji**, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık San.ve Tic. A.Ş.,
Şubat 2007.

İLHAN, Attila, **Küresel Terör ve Türkiye**, Bilgi Yayınevi, Ankara, Eylül 2006.

İLHAN, Gökarp, “Vergi Ödemeyi Etkileyen Ekonomik Faktörler”, 2007,
<http://www.ekonomikcozum.com/muhtelif/yerveren/yerveren03.html>,
Erişim.04.04.2010.

İLHAN, Suat, **Terör Neden Türkiye?**, NU-DO Yayıncılık, Ankara, 1998, s.5

JOHNSON, Chalmers, **Amerikan İmparatorluğunun Bedeli ve Sonuçları Geri Tepki**, Çev. Şener Şükrü Yiğitler, Salyangoz Yayınları, İstanbul, Kasım 2006.

JOHNSON, David T., Fighting Networks with Networks: Partnership and Shared Responsibility on Combating Transnational Crime,
<http://www.state.gov/p/inl/rls/rm/131805.htm>, Erişim.22.12.2009.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2008 Raporu**, Ankara,
Şubat 2009.

KAHYA, Yavuz, ÖZERKMEN, Necmettin, **Organize Suç Örgütleri “Mafya”**,
Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

KALEM, Murat, “Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelede Nakit
Taşıyıcıları ile İlgili Olarak FATF Tarafından Getirilen Yeni Kriterler”,
e-Yaklaşım Dergisi, S. 144, Aralık 2004,
http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=2004124993.htm, Erişim.13.05.2010.

KANE, John, “Identifying the Links between White-Collar Crime and Terrorism”,
U.S. Department of Justice, April 2005.

KARACA, Bilal, “İhale ile Alım-Satım Kavramları, Yeni TCK 235. Madde”, **Yeni
Şafak Gazetesi**, 29.03.2005 Salı,
<http://yenisafak.com.tr/arsiv/2005/mart/29/bkaraca.html>,
Erişim.30.08.2009.

KARACAN, İsmet, “Terörizm: Kavram ve Yapısı”, **Uluslararası Terörizm ve
Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Sempozyumu**, Ankara Üniversitesi
Basımevi, Ankara, 1984, ss.-195-214.

KARAKOÇ, Yusuf, **Genel Vergi Hukuku**, 4.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.

KAYNAK, Mahir, “PKK Holding”, **Star Gazetesi**, 02 Haziran 2009,
http://www.memleket.com.tr/news_detail.php?id=44530,
Erişim.29.09.2009.

KEH, Douglas I., “Drug Money in a Changing World:Economic Reform and Criminal Finance”, http://www.unodc.org/pdf/technical_series_1996-01-01_2.pdf, Erişim.31.12.2009.

KELEş, Ruşen, ÜNSAL, Artun, “Kent ve Siyasal şiddet”, **Cogito**, 6.Baskı (Ocak 2007), Yapı Kredi Yayınları, S. 6-7, Kış-Bahar 1996, ss.91-103.

KELLER, Bill, “Nuclear Nightmares”, The New York Times Magazine, **Sunday**, May 26, 2002, <http://www.nytimes.com/2002/05/26/magazine/nuclear-nightmares.html?pagewanted=2>, Erişim.25.11.2009.

KETİZMEN, Muammer, **Bilişim Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, Ocak 2008.

KILDİş, Yusuf , “Kayıt Dışı Ekonomi”, 2000,
http://www.canaktan.org/ekonomi/kamu_maliyesi/maliye-genel/diger-yazilar/kildis-kayit-disi.pdf, Erişim.03.04.2010.

KILIÇDAROĞLU, Kemal, “Suç Ekonomisini Önleme Yargı Cephesi ve Sorunlar”, Hesap Uzmanları Derneği, **Vergi Dünyası Dergisi**, Mayıs 2000, S.225 ss.18-25.

KIZILOT, şükrü, “Vergide inceleme oranı yüzde 2'ye çıktı”, **Hürriyet Gazetesi**, 8 Mayıs 2004,
<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=223958&yazarid=82>, Erişim. 05.04.2010.

KİK, **Kamu Alımları İzleme Raporu 2009**, Ankara, şubat 2010.

KOCASAKAL, Ümit, “Ekonomik Suçluluk”, **Güncel Hukuk Dergisi**, Kasım 2005, S.23, ss.22-23.

KONGAR, Emre, **Küresel Terör ve Türkiye**, 11.Basım, Remzi Kitapevi A.Ş., Şubat 2009.

KOVANCILAR, Birol, MİYİNAT, Mustafa, BURSALIOĞLU, Sibel A., **Kamu Maliyesinde Küresel Değişimler**, Gazi Kitapevi, 2007.

KÖKNAR, Ali, “Enternasyonalistler : PKK’nın Alman Lejyonu”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, ss.199-209.

KÖKTAŞ, Arif, **Avrupa Birliğinde Kamu İhale Hukuku ve AB Politikaları Arasındaki İlişki**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

KRAATZ-WADSACK, Gabriele, “Kitle İmha Silahları İle Yapılacak Terör Tehdidi ve Önlemler”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, ss. 187-193.

KUHR, Steven, HAUER, Jerome M., "The Threat of Biological Terrorism in the New Millenium", **American Behavioral Scientist**, Vol: 44, No: 6, February 2001,ss.1032-1041.

KURU, Baki, ARSLAN, Ramazan, YILMAZ, Ejder, **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1995.

Kutupyıldızı Düşünce ve Bilgi Topluluğu Merkezi, **Bir Sosyal Olgu Olarak Yolsuzluk**, Kutupyıldızı Yayınları, Ankara, Haziran 2007, ss.63-70.

KÜÇÜK, Ergün, UZAY, Şaban, “Hileli Finansal Raporlamanın Oluşumu ve Doğurduğu Sorunlar”, **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, S. 32, Ocak-Haziran 2009, ss.239-258.

KÜÇÜKKAYA, Aykut, **Alından Vurulanlar-Beyaz Enerji Dosyası**, Alan Yayınları, İstanbul, 2002.

KÜRÜM, Zişan, “Suç”, <http://www.toplumsaetik.org.tr/suc.php>, Erişim.29.09.2009.

LAÇİNER, Sedat, “NARKOTERÖR:Terörün Geliri de Ölümünden”, **Star Gazetesi**, 10.02.2008.

LAOS, Nicolas K., “Fighting Terrorism: What Can International Law Do?”, <http://www.sam.gov.tr/perceptions/Volume5/March-May2000/VolumeVNicolasLaos.pdf>, Erişim.28.04.2010.

LAQUEUR, Walter, “Terörizmin Yorumlanması”, **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, ss.95-141.

LAQUEUR, Walter, **The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction**, Oxford University Press, New York, 1999.

LEONG, Angela Veng Mei, “Definitional Analysis: The War on Terror and Organised Crime”, **Journal of Money Laundering Control**, C.8, No. 1, 2004, Londra,
<http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewPDF.jsp?contentType=Article&Filename=html/Output/Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/3100080102.pdf>, Erişim. 25.12.2009.

LEVITT, Matthew A., “Hearing on ‘The Role of Charities and NGOs in the Financing of Terrorist Activities.’ ”, **Subcommittee on International Trade and Finance**, August 1, 2002,
http://banking.senate.gov/02_08hr/080102/levitt.htm,
Erişim.01.10.2009.

LILLEY, Peter, **Dirty Dealing The Untold Truth About Global Money Laundering International Crime and Terrorism**, Kogan Page Limited, London, 2006.

LUTZ, James M., LUTZ, Brenda J., **Global Terrorism**, Routledge is an imprint of the Taylor&Francis Group, New York, 2004.

MACKENZIE, Simon, “Organised Crime and Common Transit Networks”,
Australian Institute of Criminology, Australia, July 2002,
<http://www.aic.gov.au/documents/5/7/6/%7B57669D3F-1B32-479F-ACB7-D35E6DFB34C9%7Dt233.pdf>, Erişim. 21.10.2009.

MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, Bankacılık Suçları Bağlamında Çıkar Amaçlı Suç
Örgütleri, **Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelenin Avrupa
Birliğine Uyum Süreci Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Panel,**
05.10.2001, Bildiriler ve Tartışmalar, Yön. Kayıhan İçel, Yayına Haz.
Yener Ünver, İÜHF, İstanbul, 2002, ss. 92-106.

MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi
Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Seçkin Yayıncılık
A.Ş., Ankara, 2003.

MAKARENKO, Tamara, “The Crime–Terror Continuum: Tracing the Interplay
between Transnational Organised Crime and Terrorism”, **Global Crime**,
Vol. 6, No. 1, Taylor & Francis Ltd., February 2004, ss.129–145,
www.silkroadstudies.org/new/docs/.../Makarenko_GlobalCrime.pdf,
Erişim. 05.10.2009.

Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, **Bir Reformun Anatomisi Vergi
Reformu Nasıl Gerçekleşti**, Ankara, 1998.

MANGO, Andrew, “Küresel Terörizm Ve Uluslararası İş Birliği”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, ss.13-19.

MARELLI, Francesco, “Organized Crime and Terrorism: Dancing Together”,
<http://members.lycos.co.uk/ocnewsletter/SGOC0903/marelli.pdf> ,
Erişim.21.10.2009.

MASAK- TBB Çalışma Grubu, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi:Türk Bankacılık Sisteminde İyi Uygulama Kılavuzu”, **Bankacılar Dergisi**, S.54, Eylül 2005, ,ss.74-103.

MASAK, **Faaliyet Raporu 2009**, Ankara, 2010,
http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/faaliyet_rapor/faalrap_2009.pdf,
Erişim.29.04.2010.

MASAK, “FATF Kırk Tavsiye Kararları 2003”,
http://www.masak.gov.tr/mevzuat/terorun_finansmanı/uluslararası_mevzuat/FATF/FATF_REVIZE_40_TAVS.htm, Erişim.15.05.2010.

MASAK, “Terörün Finansmanı ile Mücadeleye İlişkin FATF Özel Tavsiyeleri”,
http://www.masak.gov.tr/mevzuat/terorun_finansmanı/uluslararası_mevzuat/FATF/FATF_EK_9.htm, Erişim.15.05.2010.

MASAK, “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun”,
http://www.masak.gov.tr/mevzuat/terorun_finansmani/uluslararasi_mevzuat/BirlesmisMilletler/BM_Ter_Fin_Soz_4738_Kanun.htm,
Erişim.17.12.2009.

MASAK, Terörün Finansmanının Önlenmesi Konusunda Uluslararası Çalışmalar,
http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslararasi_mucadele.htm,
Erişim.16.12.2009.

MASAK, “Türkiye’de Terörün Finansmanıyla Mücadele Konusunda Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler”,
http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/ulusal_mucadele.htm,
Erişim. Erişim.17.12.2009.

MASAK, “Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği”, **Resmi Gazete**, S. 26693, 07.11.2007,
<http://rega.basbakanlik.gov.tr/#>, Erişim.27.04.2010.

MASOOD,Talat, “Terörizmle Mücadelede İhtiyaçlar ve Karşılaşılan Problemler: Pakistan’ın Tecrübeleri”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, ss.45-51.

MAVRAL, Ülker, **Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları**, 2. Baskı, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Ekim 2003.

MAZARI, Shireen, “Terörizmin Geleceği ve Ortak Nitelikleri”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, ss.207-233.

McConnell International, “Cyber Crime...And Punishment? Archaic Laws Threaten Global Information”, **McConnell International LLC.**, December 2000, <http://www.iwar.org.uk/law/resources/cybercrime/mcconnell/CyberCrime.pdf>, Erişim:10.09.2009.

MERAN, Necati, **Sahtecilik Malvarlığı Bilişim Suçları**, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara, 2008.

MORGAN, Rowland, HENSHALL, Ian, **11 Eylül ve Medeniyetler Çatışması Amerikan Yalanları**, Çev. Güneş Ayas ve Bora Alioğlu, Salyangoz Yayınları, İstanbul, Eylül 2006.

MORRISON, Shona, “Approaching Organised Crime: Where Are We Now and Where Are We Going?”, **Australian Institute of Criminology**, No.231, July, 2000, <http://www.aic.gov.au/documents/6/B/2/{6B21C915-591C-4478-AEB6-ED58E6241D86}ti231.pdf>, Erişim. 14.07.2009.

MUMCU, Ahmet, **Osmanlı Devletinde Rüşvet Özellikle Adli Rüşvet**, AÜHF Yayını, Ankara, 1969.

MUTLUER, Kamil, “Vergi Suç ve Cezalarına İlişkin Görüşler ve Vergi Suç ve Cezalarında Yapılması Düşünülen Değişiklikler”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:2, S.14, Şubat 1994, ss.12-25.

NAPOLEONI, Loretta, “Mali Alanda İş Birliği”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, ss.137-146.

NEBİLER, Halil, **Mafyanın Ekonomi Politikası**, Sarmal Yayınevi, İstanbul, Mart 1995.

OECD, **Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors**, 2009, s.11, <http://www.oecd.org/dataoecd/61/17/43841099.pdf>, Erişim.15.06.2010.

OKKAN, A.Gaffar, “Terörizmle Mücadele”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, ss.231-235.

OVALI, Şevket, “AB'nin Terörizmle Mücadele Politikasındaki Dönüşüm: 11 Eylül ve Madrid Saldırıları'nın Etkileri”, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, C. 5, No:3 (Bahar: 2006), ss. 77-102.

OZANKAYA Özer, “Terörün Toplumsal Etkenleri ve Çözüm Yolları”, **Türkiye’de Terör 30 Ocak-1 Şubat 1980 Abdi İpekçi Semineri**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, Mayıs 1980, ss.170-180.

OZANKAYA, Özer, “Türkiye’de Terörün Etkenleri ve Çözüm Yolları”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.34, S.1, 1979, ss.51-61.

ÖNCEL, Mualla, KUMRULU, Ahmet, ÇAĞAN, Nami, **Vergi Hukuku**, 15.Bası, Turhan Kitapevi, Ankara, Ocak 2008.

ÖNER, Erdoğan, “Mükellef Hakları-I”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:13, S.156, Aralık 2005, ss.23-27.

ÖZ, Semih N., **Uluslararası Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Mart 2005.

ÖZAY, Hüseyin, “Maliye’nin Et Üretimi Yapan Şirketlerdeki İncelemesi, PKK’nın Türkiye’ye 300 Milyon Liralık Kaçak Et Soktuğunu Ortaya Çıkardı”, **Star Gazetesi**, 29 Haziran 2009, <http://www.stargazete.com/ekonomi/pkk-nin-300-milyonluk-kacak-et-tezgahi-coktu-haber-197365.htm>, Erişim.29.06.2009.

ÖZBARAN, M. Hakan, “Yolsuzluk ve Bu Alanda Mücadele Eden Uluslararası Örgütler ve Birimler”, **Sayıştay Dergisi**, S. 50-51, ss. 17-34, <http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der50m2.pdf>, Erişim. 09.09.2009.

ÖZCAN, Mehmet, YARDIMCI, Serkan, “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele”, **e-akademi Aylık İnternet Dergisi**, S.39, Mayıs 2005,
<http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=AVRUPA%20%20B%DDRL%DD%D0%DD%20%20VE%20%20K%DCRESEL%20TER%D6R%DDZMLE%20%20M%DCCADELE&kimlik=-2088427001&url=makaleler/mozcan-1.htm>, Erişim.24.04.2010.

ÖZÇER, Akın, **İspanya Siyasi Tarihinde Bask Milliyetçiliği**, II.Cilt (1976-1999), Doğan Kitap, İstanbul, 1998.

ÖZEK, Çetin, **Organize Suçlar**, İstanbul,1998.

ÖZEL, Ahmet, **İslam ve Terör**, Küre Yayınları, İstanbul, Mart 2007.

ÖZEL, Cevat, “Bilişim Suçları ile İletişim Faaliyetleri Yönünden Türk Ceza Kanunu Tasarısı”, 2002,
http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/bilisimsuclari_TCKtasarisi.htm, Erişim. 14.08.2009.

ÖZERKMEN, Necmettin, “Evrensel ve Sosyolojik Bir Olgu Olarak Yolsuzluk”, Editör: Kutupyıldızı Düşünce ve Bilgi Topluluğu Merkezi, **Bir Sosyal Olgu Olarak Yolsuzluk**, Kutupyıldızı Yayınları, Ankara, Haziran 2007, ss.11-34.

ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 2.Bası, Seçkin Yayıncılık
San. ve Tic. A.Ş., Ankara,2007.

ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, “Suç Ekonomisi ve Mafya”, **Forum Dergisi**, Kasım 1998,
ss.12-17.

ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, **2000’li Yıllara Doğru Türkiye’nin Önde Gelen
Sorunlarına Yaklaşımlar: 31-Suç Ekonomisi**, TÜGİAD, İstanbul, Ocak
1998.

ÖZTÜRK, Bahri, **Ceza Hukuku Genel ve Özel**, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara,
2004.

ÖZTÜRK, Bahri, ERDEM, Mustafa Ruhan, ÖZBEK, Veli Özer, **Uygulamalı Ceza
Muhakemesi Hukuku**, 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001.

ÖZTÜRK, Saim, **Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK**, KÖKSAV
Yayınları, Ankara, 2000.

PAMUK, İsmail, “Vergi Afları ve Mükellef Davranışlarına Etkileri”,
[http://www.vdd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=](http://www.vdd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=186&catid=4&Itemid=81)
[186&catid=4&Itemid=81](http://www.vdd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=186&catid=4&Itemid=81), Erişim.04.04.2010.

PATZAKIS, John M., “ GALLEGOS, Frederick, “Computer Forensics-From Cottage Industry to Standard Practice”, Information Systems Control Journal, Volume 2, 2001, Computer Forensics--From Cottage Industry to Standard Practice”, **Information Systems Control Journal**, Volume 2, 2001,
<http://www.isaca.org/Template.cfm?Section=Journal&CONTENTID=17172&TEMPLATE=/ContentManagement/ContentDisplay.cfm>,
Erişim.24.08.2009.

PEK, Ahmet, “Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü Pkk/Kongra-Gel”,
<http://www.caginpolicisi.com.tr/79/10-11.htm>, Erişim.09.12.2009.

PERL, Raphael Francis, “Terörizmle Mücadelede Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (Agit)’nın Rolü”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, ss. 121-127.

PHILLIPS, David L., Confidence Building Between Turks and Iraqi Kurds, the Atlantic Council of the United States, Washington, June 2009,
http://www.acus.org/files/publication_pdfs/65/ConfidenceBuildingBetweenTurksandIraqiKurds.pdf, Erişim.23.04.2010.

PICARELLI, John T., SHELLEY, Louise I., “Organized Crime and Terrorism”,
http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/0/4/0/7/8/pages40789/p40789-2.php, Erişim.12.12.2009.

POLITI, Alessandro “European Security: The New Transnational Risks”,
<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/op79.pdf>, Erişim.19.09.2009.

ROBINSON, Jeffrey, **Karapara Aklayıcıları**, Çev. Ayşe EMERGEN, Arıon
Yayınevi, İstanbul, Mayıs 2003.

SANDERS, Hank, “Dikkat Çekici İşlemleri Bildirme Yükümlülüğü Kanuna Karşı
Bankaların Tepkisi ve Kanunun Uygulanması”, **Hollanda’da Karapara
Aklamayla Mücadele**, MASAK Yayınları, Ankara, 2000.

SARUÇ, Naci Tolga, “Vergi Ödemeyi Etkileyen Faktörler: Anket Araştırmalarının
Sonuçları”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S. 178, Temmuz 2003, ss.152-165.

SAUL, Ben, “Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde ‘Terörizm’in Tanımı:1985-
2004”,Çev. Seda KOÇ, **Terör ve Düşman Ceza Hukuku**, Editör Yener
ÜNVER, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2008, ss.49-79.

SAYIN, Ümit, **Küresel Terörün Perde Arkası : Gizli Örgütler**, 11 Eylül ve Büyük
Ortadoğı Projesi, Neden Kitap Yayıncılık Ltd.şti., Nisan 2006.

SCHNEIDER, Friedrich, ENSTE, Dominik, Hiding in the Shadows, International
Monetary Fund Economic Issues No.30 Friedrich, ENSTE, Dominik,
March 2002, “The Growth of the Underground Economy”,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues30>, Erişim.15.05.2009.

SCHNEIDER, Friedrich, ENSTE, Dominik H., “Shadow Economies: Size, Causes and Consequences”, **Journal of Economic Literature**, Vol. XXXVIII (March 2000), ss.77–114,
<http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/JEL.pdf>,
Erişim.31.12.2009.

SCHNEIDER, Friedrich, ENSTE, Dominik H., **The Shadow Economy**, Printed in the United Kingdom at the University Press, Cambridge, First published, 2002.

SPKr, Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: X, No: 22), http://www.spk.gov.tr/mevzuat/SeriX_No22.pdf,
Erişim.06.01.2010.

SEVER, Hanifi, ARSLAN, Salih, **İnsan Borsası**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.

SEVİM, Yelda, “Sosyolojik Açıdan Terörizm ve Doğu Anadolu Gerçeğı”,
1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, ss.299-307.

SEZER, Özcan, “Uyuşturucu Terör Bağılantısı”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, ss.673-680.

SHELLEY, Louise I., “The Nexus of Organized International Criminals and Terrorism”, <http://pagesperso-orange.fr/societe.internationale.de.criminologie/pdf/Intervention%20Shelley.pdf>, Erişim.07.10.2009.

SHELLEY, Louise, “Organize Suç Örgütleri ile Terör Örgütleri Arasındaki Bağlantının Kesilmesinde İş Birliği”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, ss.147-163.

Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4800.html>, Erişim.11.01.2010.

SMITH, Michael, “Yeni Dönemin Terörizme Etkileri ve Terörizmin Ulaştığı Boyutlar”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu 23-24 Mart 2006**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2006, ss.33-56.

SOMER, Tarık, “Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı”, **Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Sempozyumu**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1984, ss.19-28.

SONSUZOGLU, Elif , “Çesitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S. 141, Haziran 2000, ss.116-134.

SOUTHWELL, David, **Organize Suç Tarihi**, Çev. Beril KÖSEOĞLU, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, Ocak 2009.

SOYASLAN, Doğan, “Af”,
<http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/anyarg18/SOYASLAN.PDF>, Erişim. 29.05.2009.

SOYASLAN, Doğan, **Kriminoloji**, 2.Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:526, Ankara, 1998.

SOYDAN, Billur Yaltı, “Vergi Kaçakçılığı Suçunu Avrupa Topluluğu Bütçesi Aleyhine Kaçakçılık Suçu ile Okumak: Adil ve Orantılı Bir Ceza Sistemi Yaratmak Mümkün müdür?”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Gelirler Kontrolörleri Derneği, S.169, Ekim 2002, ss.49-71.

SOYVURAL, Muhittin, **Terörizmin Anatomisi**, 2. Baskı, Lazer Ofset San. Tic. Ltd.Şti., Ankara, 1997.

STRADER, J. Kelly, “Understanding White Collar Crime”,
<http://www.lexisnexis.com/lawschool/study/understanding/pdf/WhiteCollarCh1.pdf>, Erişim.19.08.2009.

ŞÜER, Zeynep, **Muhasebe Mesleğinde Enron Vak'ası ve Getirdikleri**, İSMMMOMO
Yayını, İstanbul, 2004.

ŞAHİN, Cumhur, “Rüşvet Suçu”, **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu 30 Nisan -
1 Mayıs 2005 Kızılcahamam/Ankara**, Türkiye Odalar ve Borsalar
Birliği, TOBB Yayın No : 2005 – 25, Ankara, Ekim 2005, ss.66-73.

ŞAHİN, Fuat Salih, **Case Studies In Terrorism-Drug Connection: The Kurdistan
Workers Party, The Liberation Tigers Of Tamil Ealem, And The
Shining Path**, Thesis Prepared For The Degree Of Master Of Science
University Of North Texas, May 2001.

ŞEN, Y.Furkan, **Organize Suçlarla Mücadele Dünya ve Türkiye Perspektifinden
Göçmen Kaçakçılığı İnsan Ticareti Organ-Doku Ticareti**,
KOM/TADOC Yayınları, Ankara, Kasım 2006.

ŞENGÜL, Selami, **Kayıtdışı Ekonomi**, İmaj Yayınevi, Ankara, 1997.

ŞENOCAK, Hasan Emre, **Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları**, Platin
Yayınları, Ankara, 2006.

ŞENTÜRK, Akın Gencer, ALPASLAN, Mustafa, **Hesap ve Muhasebe Hilesi**, Etki
Yayınları, İzmir, Ağustos 2009.

ŞENYÜZ, Dogan, **Vergi Ceza Hukuku**, 4.Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2008.

TADOC, **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele**, 4. Basım, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayını, Ankara, Ocak 2006.

TAKÁTS, Elöd, A “Theory of ‘Crying Wolf’: The Economics of Money Laundering Enforcement”, **IMF Working Paper**, WP/07/81, April 2007, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=979035, Erişim.19.12.2009.

TAN, Turgut, **Ekonomik Kamu Hukuku**, Türkiye ve Orta Doğu Amme idaresi Enstitüsü, Ankara, 1984.

TANILIR, Mehmet Niyazi, “İnternet Suçları İle Mücadele Ederken Bireysel Mahremiyetin Korunması: Hükümetlerin İkilemi”, http://w3.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/w3.icisleri/tezler_internetsuclari.doc, Erişim.17.08.2009.

TANZİ, Vito, Pitfalls on the Road to Fiscal Decentralization, **Carnegie Endowment Working Papers**, Number 19, Washington, April 2001.

TAŞDEMİR, Fatma, “Terörizmle Mücadelede Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri’nin Benimsediği Yaklaşımların Karşılaştırmalı Bir Analizi”, **Avrasya Dosyası**, C.14, S.1, ss.401-434.

TBMM, **Adalet Komisyonu Raporları**, Dönem: 22, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı: 1275.

TEMUH, **Hizbullah Terör Örgütü**, TEMUH Yayınları, Ankara, 2001, s.53.

Terrorism and Drugs, <http://www.bookrags.com/research/terrorism-and-drugs-dat-03/>, Erişim.09.12.2009.

TELLAN, Derya, GÜNLER, Kemal, “Uluslararası Politikanın Aracı Olarak Terörizm ve Medyanın Rolü”, **İSREF Perspektif**, C.2, S.3, Mart 2008, ss.112-117.

TEPAV, **Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri**, 2.Basım, TEPAV Yolsuzlukla Mücadele Kitapları-1, Matsa Basımevi, Ankara, Aralık 2006.

THACHUK, Kimberley, “Terörizme Destek Veren Kaynaklarla Mücadele”, **Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23-24 Mart 2006)**, Genelkurmay Başkanlığı Terörizme Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi, ss. 57-74.

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, COUNCIL DIRECTIVE of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering (91/308/EEC), 1991, <http://www.gom.cg.yu/files/1148040858.pdf>, Erişim.18.12.2009.

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, **Council Common Position of 27**

December 2001 on combating terrorism, (2001/930/CFSP), [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001E0930:EN:](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001E0930:EN:NOT)
NOT , Erişim.15.05.2010.

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, **Council Common Position of 27**

December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism, (2001/931/CFSP), [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001E0931:EN:](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001E0931:EN:NOT)
NOT, Erişim.15.05.2010.

THONY, Jean-François, “Money Laundering and Terrorism Financing: An

Overview”, 2002,

<http://www.imf.org/external/np/leg/sem/2002/cdmfl/eng/thony.pdf> ,

Erişim. 15.05.2009.

TI, 2009 Global Corruption Barometer, Berlin,2009, s.2,

http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/gcb/2009,

Erişim.06.02.2010.

TI, Corruption Perceptions Index (CPI),

[http://www.transparency.org/policy_research/surveys_ind](http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/)

[ices/](http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/), Erişim 19.05.2010.

TİMUR, Taner, “Sivil Toplum, Jakobenler ve Devrim”, **Mülkiyeliler Birliği**

Dergisi, Yıl:28, C.XVII, S.161, ss.26-30.

- TİRYAKİ, Tercan, GÜRSOY, Türker, “Ekonomik Suç Kavramı ve Sigortacılık Suçlarının Bu Açıdan Değerlendirilmesi”, **Sayıştay Dergisi**, Ekim-Aralık 2004, S. 55 ss.53-69.
- TOROSLU, Nevzat, **Ceza Hukuku**, 6.Baskı, Savaş Yayınları, Ankara, Nisan 2004.
- TOSUNER, Mehmet, DEMİR, İhsan Cemil, Ege Bölgesi’nin Vergi Ahlakı Düzeyi, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, C. X, Yıl 2008, S. II, s. 355-373, http://akuiibf.aku.edu.tr/pdf/10_2/18.pdf, Erişim.04.04.2010.
- TSUCHIYA, Motohiro, “Siber Terörizm Tehdidi ve Önlemler”, **Küresel Terörizm ve Uluslar Arası İş Birliği II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, GKB TMMM Yayını, Ankara, 10-11 Mart 2008, ss.195-200.
- TULUM, İsmail, “Bilişim Suçları ile Mücadele”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Isparta, 2006.
- TUNCER, Mehmet, ESEN, Ahmet, **Vergi ve Vergi Cezası Uyuşmazlıkları**, Maliye Postası Yayınları, Ankara, Ağustos 2000.
- TUPMAN, W.A., “Violent Business?: Networking, Terrorism and Organised Crime”, <http://people.exeter.ac.uk/watupman/lectures/ARTICLES/IRAPLC.DOC>, Erişim. 21.10.2009.
- TURHAN, Salih, **Vergi Teorisi ve Politikası**, 6.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1998.

TUTAR, Erol, “Suç Tasnifleri”, <http://www.kriminoloji.com/Suc%20Tasnifleri.htm>,
Erişim. 01.05.2008.

TÜİK, **Türkiye İstatistik Yıllığı 2009**, TÜİK Matbaası, Ankara, Mayıs 2010.

Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.

Türk Hukuk Lügatı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1998.

Türkiye Bankalar Birliği, Karaparanın **Aklanması Suçu ile Mücadele ve**
Bankaların Yükümlölükleri, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No:235,
Aralık 2003.

Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları,
Yayın No:107, Ankara, 2006.

TÜRKKAN, Erdal, “Türkiye’de ve Dünyada Ekonomik Suçlar”, **Ekonomik Suç ve**
Ceza Sempozyumu 30 Nisan - 1 Mayıs 2005 Kızılcahamam/Ankara,
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, TOBB Yayın No: 2005-25, Ankara,
Ekim 2005, ss.34-56.

TÜRMEN, Rıza, “Terörizmle Uluslararası Mücadelenin Hukuki Boyutları:
Türkiye’nin Bakış Açısı ”, **Küresel Terörizm ve Uluslararası İş Birliği**
II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri, GKB TMMM Yayını, Ankara,
10-11 Mart 2008, ss. 79-85.

UÇAR, Serhat, “Kirli Paranın Yıkanması...”,

<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=25>, Erişim.13.07.2009.

ULUSOY, Ahmet, KARAKURT, Birol, “Vergi İndiriminin Ekonomik Etkileri”,

Vergi Dünyası Dergisi, Yıl:21, S.254, Ekim 2002, ss.103-115.

US Department of Justice Federal Bureau of Investigation, “Financial Crimes

Report To The Public”, Fiscal Year 2006,

http://www.fbi.gov/publications/financial/fcs_report2006/publicrpt06.pdf,

Erişim.26.12.2009.

ULUOCAK, Eren, “Türkiye’deki Yolsuzluklar Kayıtdışı Ekonomi ve Kara Para,”

<http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba1.doc>,

Erişim.18.07.2009.

ULUSOY, Kudret, “Ülkemizdeki Yolsuzluklara Genel Bir Bakış ve Bunlarla

Mücadelede Çözüm Yolları”,

http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_121.htm, Erişim:30.08.2009.

UN, “International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism”,

1999, Article 2, <http://www.un.org/law/cod/finterr.htm>,

Erişim.23.04.2010.

UN, “International Instruments to Counter Terrorism”,

<http://www.un.org/terrorism/instruments.shtml>, Erişim.24.04.2010.

UNODC, **Annual Report 2009**, http://www.unodc.org/documents/about-unodc/AR09_LORES.pdf, Erişim.05.01.2010.

UN, “United Nations Convention against Corruption”, V.04-56160, Printed in Austria, September 2004,
http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf, Erişim.12.02.2010.

URHAL, Ömer, ACAR, Ünal, **Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terörizm**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

US, Vuslat, “Kayıtdışı Ekonomi Tahmini Yöntem Önerisi: Türkiye Örneği”, Türkiye Ekonomik Kurumu Tartışma Metni 2004/17, Haziran 2004,
<http://www.tek.org.tr/dosyalar/VUSLAT-US1-KAYITDISI.pdf>,
Erişim.03.04.2010.

UYAR, Tolga, **Terörle Mali ve Hukuki Mücadele**, Adalet Yayınevi, Ankara, Temmuz 2008.

UZ, Abdullah, **Kamu İhale Hukuku**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2005.

UZUN, Mükremin, “964 Sayılı Kanun ile Değişik 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu’na Göre Belediye şirketleri ve Belediye Vakıflarının ‘Bünyesinde Olduğu’ ‘İlgili Olduğu’ veya ‘Ortak Olduğu’ Belediyenin ve Diğer Kamu İdarelerinin İhalelerine Girip Giremeyecekleri Hakkında Bir

Değerlendirme”, **Belediye Dünyası Dergisi**, C. 4, S. 8, Ağustos 2003, ss.22-29.

ÜNAL, Noyan Alper, “Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti Esası”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:12, S.133, Ocak 2004, ss.100-107.

ÜSTÜN, Oktay, **Açıklamalı İngilizce Türkçe Karapara Terimleri ve Kavramları Sözlüğü**, 2.Baskı, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No.240, Ankara, Ekim 2005.

WARDLAW, Grant, **Political Terrorism, Theory, Tactics and Counter-Measures**, 2. Edition, Cambridge University Pres, Cambridge, 1998.

WILKINSON, Paul, “Terör ve Terörizm: Kavramlar Özellikler ve Tipoloji”, **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, ss.142-162.

WILKINSON, Paul, **Terrorism and the Liberal State**, The Macmillan, Hong Kong, 1977.

YAĞAN, Haldun, “Bilişim Suçları”,
<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/52/10.html>,
Erişim.26.08.2009.

YARAŞLI, Genç Osman, **Türkiye’de Vergi Reformu**, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 2005.

YAŞAR, Mustafa, “Dünya Gümrük Örgütüncü Benimsenen Kaçakçılık Tanımı”,
Gümrük Dergisi, S. 41, Ekim 2002.

YAZICIOĞLU, Yılmaz, **Bilgisayar Suçları**, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1997.

YEDİPARMAK, Mehmet, Yolsuzlukların Önlenmesi ve Organize Suçlarla Mücadele Yöntemlerinde Uluslararası İşbirliğinin Önemi, **Yüksek Lisans Tezi**, Konya, 2003.

YERELİ, Ahmet Burçin, “Adli Yargının Görev Alanına Giren Vergi Suç ve Cezaları”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:20, S.237, Mayıs 2001, ss.113-116.

YILDIRIM, A.Gani, “Terörizm ve Türkiye”, **1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000**, Fırat Üniversitesi Yayını, Elazığ, 2000, ss.681-690.

YILMAZ, Binhan Elif, ŞEKER, Murat, **Vergiye Karşı Tepkiler Mükellef Davranışları: İstanbul Örneği**, İSM MMO Yayın No.86, İstanbul, Nisan 2007.

YILMAZ, Murat, “Bilişim Suçları Hakkında”, 01.06.2001, <http://www.olympus.org:81/article/articleview/261/1/2>, Erişim.17.08.2009.

YİĞİT, Uğur, **Vergi Usul Kanunu’nda Hürriyeti Bağlayıcı Suç ve Cezalar Vergi Kaçakçılığı Suçları ve Diğer Hürriyeti Bağlayıcı Vergi Suç ve Cezaları**, Beta Yayınları, İstanbul, 2004.

YURDAKUL, Funda, “Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi: Bir Model Denemesi”,

Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, S. 63-4, ss.2005-221.

ZAFER, Hamide, **Sosyolojik Boyutuyla Terörizm**, Beta Basım Yayım Dağıtım

A.Ş., İstanbul, Mayıs 1999.

ZELMAN, Joshua D., “Uluslar arası Hukukta Son Gelişmeler:Anti Terörizm

Mevzuatı-Bölüm I:Genel Değerlendirme”, Çev. A.Emrah

BOZBAYINDIR, **Terör ve Düşman Ceza Hukuku**, Ed. Yener ÜNVER,

Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2008, ss.83-98.

ZEVKİLİLER, Aydın, AYDOĞDU, Murat, PETEK, Hasan, **Özel Borç İlişkileri**,

Seçkin Yayınevi, Ankara, 1998.

ÖZET

Yücebaş, Önder, **Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı**, Doktora Tezi, Danışman: Doç. Dr. Orhan Çelik, 433 s.

Bu çalışmada, suç ekonomisinin tanım ve kapsamının belirlenmesi ile terör faaliyetleri açıklanarak finansal kaynaklarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Ekonomik suç kavramı, geniş anlamda ekonomik amaçlarla gerçekleştirilen yasa dışı eylemleri kapsamaktadır. Bu çerçevede ekonomik suçlar; ekonomik çıkar sağlamak amacıyla devletler tarafından yasaklanan yasadışı faaliyetlerin yapılması, yasadışı yöntemlere başvurulması, yasadışı kurumlar oluşturulması ve yasadışı piyasalarda işlem yapılmasını ifade etmektedir. Bu kapsamda, yasalarda suç olarak tanımlanan faaliyetlerden elde edilen ekonomik değerler, suç ekonomisini oluşturmaktadır.

Suç ekonomisi kayıtdışı ekonomi anlamında kullanılmakla birlikte, suç ekonomisi yerine; suç, ikincil, gizli, gayriresmi, gölge, paralel, saklı, kara, alternatif, kaçak, diğer, yeraltı, şekilsiz, yasadışı, düzensiz, kayıp, marjinal ve gözlenemeyen ekonomi gibi sözcükler de kullanılmaktadır.

Bir ülkede gerçekleştirilen iktisadi faaliyetlerin bütünü; kara ekonomi, gri ekonomi ve ak ekonomi bölümlerinden oluşmaktadır. Kara ekonomi; karapara ve karapara aklama fiilleri olarak değerlendirilen ve adli ceza uygulamasını gerektiren suçların yarattığı ekonomiyi, gri ekonomi; kara ekonomi kapsamı dışında kalan ve konusu sadece idari ceza uygulamasını gerektirebilen kayıtdışı ve beyan dışılığın

oluşturduğu ekonomiyi, ak ekonomi ise; bu iki bölüm dışında kalan adli ve idari yaptırım içermeyen faaliyetlerden oluşan kayıtlı ekonomiyi ifade etmektedir.

Örgütlü suçların bir türü olarak karşımıza çıkan terörizmin tanımlanması, zaman içinde toplumdan topluma, devletten devlete, hatta bir araştırmacıdan diğerine farklılık göstermektedir. Bakış açısına bağlı olarak bazı durumlarda aynı faaliyet, terör faaliyeti ya da özgürlük hareketi olarak değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle uluslararası platformda ortak bir terörizm tanımlaması halen yapılamamaktadır. Terörizm konusunda uluslararası kabul edilen realite ise, her ülkenin kendi tanımlaması çerçevesinde, terörizmin finansmanının izlenip tespit edilerek, bununla mücadele edilmesi gerektiğidir.

Ankara; 2010

Anahtar Kelimeler: Suç Ekonomisi, Organize Suç, Terörizm, Terörün

Finansmanı

ABSTRACT

Yücebaş, Önder, Crime Economy and Finance of the Terrorism, Doctoral Dissertation, Assoc. Prof. Orhan Çelik, 433 p.

The aim of this paper is to determine, description and coverage of the crime economy; and to put forward financial sources by explaining terrorist activities.

Concept of the economical crime covers illegal activities done for economical purposes in a broader sense. In this context economical crimes includes, performing illegal activities prohibited by law in order to obtain economical benefits, applying illegal procedures, establishing illegal institutions, and performing transactions in illegal markets. In this respect benefits earned from activities which are described as crime by law constitute the crime economy.

Despite the fact that it is used for describing off the books economy, instead of crime economy, words like; crime, secondary, secret, unofficial, shadow, hidden, black, alternative, smuggled, other, underground, misshapen, illegal, irregular, lost, marginal and non observable economy are used as well.

All the financial activities realized in a country, consist of sections of black economy, grey economy and white economy. Black economy refers to the economy created by illicit money and money laundering activities which call for legal sanctions, grey economy refers to the economy which remains outside of the black economy, which is created by absence of record and declaration and whose subject calls for only administrative sanctions, and white economy refers to all recorded

economic activities remaining outside of the black and grey economy, which does not lead to neither administrative nor legal sanctions.

Description of terrorism, which is a kind of organized crimes , differs in time according to the society, to the state and even according to the researcher. Depending on the point of view, same activity can be considered as a terrorist activity or a freedom movement. Therefore, it is still not possible to make a common description of terrorism on international level. The reality that is accepted internationally about terrorism is that every country should follow finance of terrorism and fight with it, within their descriptions.

Key Words: Crime Economy, Organized Crime, Terrorism, Financing of terrorism